דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסד ועורך ראשון ברל כצנלסון ז"ל
באחוד עם למרחב

יום שישי, כ' בתמוז תשמ"ז, 17 ביולי 1987 ● גליון ~~19172~~

היום 20 עמודים ● המחיר 1.50 ש"ח, באילת 1.30 ש"ח

בגלל שביתת עתונאים נמנע מאתנו לספק לקוראים את עמודי החדשות של גליון זה. גם מוסף שבת יוצא במתכונת מצומצמת, ועם קוראינו הסליחה. חוברת "דבר השבוע" חולקה עם העתון אתמול.

קיוסקים

נורת', פוינדקסטר ומה יוצא מזה / אמנון דנקנר, וושינגטון

הטוב הרע והמכוער

ברחבי ארה"ב החלו אנשים עושים כסף מוועדת החקירה: חברת המברקים "יוניון וסטרן" הודיעה על הנהגת תעריף מוזל מיוחד כדי להגביר את המחזור שלה מזרימת מברקי התמיכה לאוליבר נורת'. חולצות הנושאות את דיוקנו של קצין המארינס עם הכתובת "אולי לנשיאות" צצו בשווקים ומספרות הגברים של וושינגטון דווחו אתמול על לחץ חסר תקדים של לקוחות הצובאים עליהן כדי שיתקינו להם תסרוקת בסגנון זו של אוליבר נורת'.

אכן, נורת' בשישה ימים של עדות בפני ועדת החקירה של הקונגרס, שבה את ליבם של רוב האמריקאים. לרבים הוא הזכיר את שחקן הקולנוע הוותיק ג'יימס סטיוארט שגילם תמיד תפקידים חיוביים של אמריקאים שורשיים וישרי דרך וביטוי הנאבקים בעולם המושחת שסביבם. ואכן, בדרך דיבורו הישירה, המצלצלת במליצות מערבונים וסרטי־מארינס ישנים, ואפילו בקולו הצרוד במקצת, הכאילו נשבר לעיתים, הזכיר נורת' את ג'ימי סטיוארט הישן והטוב, ובמיוחד את התפקיד שמילא בסרט "מר סמית בא לוושינגטון", בו גילם חבר קונגרס טרי ותמים שהעולם הפוליטי בוושינגטון מנסה להשחית אותו, עד שבסוף הסרט הוא מצליח דווקא להשיב את לב חורשי הרעה לאמונה בערכי הדימוקרטיה האמריקאית. אחרים, מפוכחים יותר, אך דבקים עדיין כיאה לימי רייגן הקולנועיים בדימויים סינמטוגרפיים, הצביעו על דמיון בקלסתרו של נורת' – בעיקר בשעת חיוכו – לזה של אנתוני פארקינס בסרט "פסיכו". אך אלה היו מיעוט. רוב העם אימץ את נורת' אל לבבו והופעתו המרשימה בעדותו הארוכה שהועברה בשידורים ישירים בכל שלוש רשתות הטלוויזיה הגדולות, שינתה בעליל את דעת הקהל האמריקאית לפחות בנקודה חשובה אחת: אם לפני העדות היה רוב של 60 אחוז לעומת 40 נגד סיוע צבאי של ארה"ב ל"קונטראס" בניקרגואה, התהפכה התמונה במשאלי דעת הקהל האחרונים לרוב של 48 אחוז נגד 46 בעד.

מוצג חיוור. אחרי עדותו רצופת הזיקוקין דינור של נורת' היה האדמירל ג'והן פוינדקסטר מוצג חיוור למדי: איש שתקן, ביישן ומסוגר החושש כל־כך מחשיפה תקשורתית עד שסניגורו ביקש מן הוועדה כי תורה להפסיק את שידורי הטלוויזיה הישירים. איש שאמו אמרה עליו בראיון עיתונאי כי "ג'והן נולד איש זקן. מעולם לא היה ילד". איש שמקורביו סיפרו עליו כי מעולם אינו זז בלי שיהיה בהישג ידו מספר מספיק של מהדקי־נייר וסיכות. אבל דווקא פוינדקסטר הביא את הוועדה ואת הציבור האמריקאי כולו למסקנה במעט ברורה בשאלה שהציקה מאז התפוצצה הפרשה: האם ידע הנשיא רייגן על הפניית הכספים לקונטראס מרווחי העיסקות האיראניות? פוינדקסטר, בטון בלתי דראמטי הודיע כי הוא שהחליט על כך, הוא שהחליט גם לא לספר דבר על כך לנשיא והוא הנושא באחריות.

היו ששאלו אם לאחר התשובה הזאת לא היתה כל החגיגה מיותרת. בעשר דקות ניתן היה לשמוע מפיו של פוינדקסטר עוד לפני שבעה־שמונה חודשים את הדבר, להגיע למסקנה שהנשיא לא ידע ולחסוך את כל העמל שהושקע. שהרי לא היה ספק כי המטרה העיקרית של הרוב הדמוקרטי בקונגרס בקיום החקירה היתה להתנפל על צווארו של הנשיא ולנעוץ בו את שיני ההוכחה כי הוא משקר באומרו כי לא ידע דבר, להוכיח כי הורה ואישר צעדים בלתי חוקיים ואולי אף לנקוט כלפיו, בסיומה של החקירה, את הליך ה"אימפיצ'מנט" – משפט פלילי של הנשיא באמצעות הקונגרס.

אולם אף כי יש המצטערים על כך שהדרך הזאת נחסמה בידי פוינדקסטר, הרי שלא היתה זו המטרה היחידה. מדי כמה שנים עושה אמריקה לעצמה הליך של קתארזיס מטהר, בדיקה עצמית קפדנית, פומבית וחסרת רחמים, שממנה היא מקווה לצאת טובה יותר, מתוקנת וטהורה. כך היה בימי הוועדה שחקרה את "ווטרגייט", כך היה בוועדה של קיפובר שחקרה את הפשע המאורגן, כך היה בימי ציד המכשפות של מקקארתי. בכל המקרים האלה מילאה הטלוויזיה בשידורים הישירים שלה תפקיד חשוב מאין כמוהו, הביאה את ההליך הפוליטי אל כל בית מתעניין בארה"ב, והעבירה את החברה דרך תהליך קולקטיבי מרתק.

שיעור מרתק. אוליבר נורת' אמר בעדותו כי הוא "בא לספר להועדה את הכל: את הטוב, את הרע ואת המכוער", ואכן זה סיכום יאה לכל דיוניה של הוועדה. בהם התגלו שלושת הפנים האלה בפוליטיקה האמריקאית. הטוב היה התהליך עצמו. היה זה שיעור מרתק באזרחות. החוקה האמריקאית, שהשנה חוגגים באה"ב 200 שנים לחתימתה, ושבארה"ב יש לה ערך דתי כמעט, אווררו ונותחו בפירוט כמה מעקרונותיה: הפרדת הרשויות ויחסי המשקל בין הנשיא לבין הקונגרס. חוקים נבדקו, ונערכו ויכוחים מלומדים, אך מאוד רלוונטיים על תקפותם ועל אופיים הפלילי. הדיונים הארוכים והמאוד מתוחים לעיתים נערכו באווירה מאוד מכובדת, נעדרת עלבונות אישיים וחילופי האשמות.

אפילו כשניתן היה להתחוך [illegible] בסיס [illegible] עדיין שמרו חברי הוועדה על [illegible] ביניהם בחריפות אך בנימוס. [illegible] של נורת' נשאר כמה מחברי הוועדה [illegible] קצרים, חכמים ומרגשים, בהם [illegible] בחמימות אנושית ובהרבה תבונה על [illegible] החוק, על כפיפותו של הממשל ל[illegible], על הנזק הנורא בניהולה של מדיניות המבוססת על שקרים, ועל ערכה של דמוקרטיה. באוזניים ישראליות מסויימות היו כמה דברים ממש כצרי נעים. בייחוד כשהוסיפו חברים בכירים בוועדה מוסר לאוליבר נורת' וביקשוהו לזכור כי בדמוקרטיה, מי שמתנגד למדיניות הממשלה אינו מעיד בכך על עצמו שאינו פאטריוט. ולא רק זה – אזרח במדינה בה יוסף חריש הוא יועץ משפטי, בה מארגנים תעניות באישון לילה ובה יכולים דוד לוי ואריק שרון לצפצף על כרכים עבים של מבקר המדינה, אינו יכול שלא להתקנא במשטר בו לא רק שלא שמעו על הפסוק "לא תחסום שור בדישו", אלא בה השוורים מובלים כבני מרון בהכנעה ובנימוס כדי ליתן דין וחשבון.

הרע היה מה שהתגלה על ממשלו של רייגן. בלשון המעטה ניתן לומר שזה מקום עבודה לא מסודר. אישים מרכזיים הודו שפעלו על בסיס של הענקת סמכויות רחבה ומטושטשת, נהגו ברשלנות חובבנית, עקפו סמכות, שיקרו זה לזה ובעיקר לוועדות הקונגרס האמורות לפקוח עין על מעשיהם, זייפו מסמכים, השמידו עדויות והכל תחת סמכותו של נשיא הבוחל בפרטים, שלא ביקש לחקור במופלא ממנו.

זה מה שקורה לממשלה המנסה לפעול בלי קונסנזוס לאומי. הכל קרה בשל הדיבוק של ממשל רייגן בשאלת ניקרגואה. רייגן ביקש לתמוך בקונטראס כדי להעיף את הסנדיניסטים המרכסיסטים ממנגואה. רוב העם האמריקאי והרוב בקונגרס התנגדו, אם משום שלא ראו בשלטון הסנדיניסטי סכנה איומה המחייבת טיפול קיצוני ודחוף, אם מפני שהיו להם הסתייגויות מן ה"קונטראס" הבלתי יעילים והמושחתים, ואם מפני שחששו כי צעדים אלה יביאו בסופו של דבר להסתבכות צבאית של ארה"ב בניקרגואה. ההתנגדות קיבלה שיניים בחקיקה מיוחדת משנת 1984 הידועה בשם "תיקון בולאנד", שאסרה על תמיכה של הממשל ב"קונטראס".

בית קברות קולקטיבי. אנשי רייגן ביקשו למצוא חורים בחוק שיאפשרו להם לעקוף אותו, להסתבך בין סעיפיו, אולי אפילו בכמה מקרים להפר את החוק, אולם לשמור על ההפרה בסוד. לצורך זה היה השקר הגדול, ההעלמה מן הקונגרס, ההתקשרות עם גורמים פרטיים, הזיופים, הניסיונות להתרים אזרחים אמריקאים עשירים ואף מדינות זרות למען הקופה המתרוקנת של ה"קונטראס". מה שצריך להדאיג את האמריקאים בכל העניין הוא לא רק הזיוף והרמייה שפשטו בצמרת הממשל אלא גם חוסר היעילות הבולט של כל המאמץ הזה: [illegible] סוף של [illegible] ה"קונטראס" לא [illegible] הרבה – [illegible] שהוקצו [illegible] פעלו בצורה שלומיאלית, [illegible] זרמו לכיסים פרטיים, ומצב[illegible] ה"קונטראס" נשאר בכי רע. [illegible] המחברת העיסקה האיראנית לפרשת הסיוע הלא חוקי ל"קונטראס" התברר כי גם בעניין האיראני היתה הרבה חובבנות, רמאות, הסתבכות ונזק פוליטי. מדיוניה של ועדת החקירה החלה מצטיירת תמונה שלפיה הפכה האפשרות להפנות כספים ל"קונטראס" לאחד המניעים הראשיים של הממשל להמשיך בעיסקות עם איראן. שוב עולה דמותו של הסוחר האיראני הערמומי מנוצ'ר גורבניפר כאיש שהצליח להתל בישראלים ובאמריקאים, מציע את רעיון ההפנייה לנורת' ומפתה אותו בכך להמשיך. ולאט לאט מסבך אותו עד שהוא סוגר עליו את המלכודת ומודיע לו כי אם יפסקו העיסקות בגלל אי־שיחרור מספר מספיק של בני ערובה אמריקאים – יהיו בני הערובה הראשונים שיסבלו מכך, ומכתיב בכך קצב איראני לעיסקות.

ממשל רייגן התגלה כבית קברות קולקטיבי, ולא רק בהקשר לפרשות האחרונות. רשימת האבידות מבהילה:

● היועץ הראשון לבטחון לאומי צ'ארלס אלן נאלץ לפרוש כשעננה של פרשת שחיתות מרחפת סביבו.

● היועץ השלישי רוברט מקפרליין ניסה להתאבד בשל משבר נפשי על רקע הפרשה האירנית.

● היועץ הרביעי ג'והן פוינדקסטר התפטר וצפוי לדין פלילי על חלקו בפרשות.

● הקולונל נורת' פוטר וצפוי לדין פלילי.

● שר המשפטים אד מיז נתון לחקירה על קשריו עם מפעל "וודטאק" שהפעיל קשרים בבית הלבן כדי להשיג מכרזים ממשלתיים.

● יועצו הקרוב לשעבר של רייגן, מייקל דיוואר, עומד למשפט פלילי על עדות שקר שמסר בחקירה על ניצול קשריו בממשל לצרכים מסחריים.

● יועץ אחר לשעבר, לין נופציגר, נתון בחקירה פלילית על ניצול קשריו בבית הלבן להשגת עבודות למפעל "וודטאק".

● ראש הסגל דון ריגאן נאלץ לפרוש בעקבות הפרשה האירנית.

אף כי עדותו של פוינדקסטר ניקתה את הנשיא מהאשמה העיקרית כי אישר את הפניית הכספים ל"קונטראס", עדיין היא מציגה תמונה המחרידה רבים, לפיה פעל היועץ לבטחון לאומי בבית הלבן על דעת עצמו וסיבך את ארה"ב ואת הממשל בפרשה מזיקה. הנרי קיסינג'ר אמר שלשום כי הוא עצמו היה יועץ לבטחון לאומי שאפתן ורודף סמכויות, אולם לא היה מעלה בדעתו לפעול בעניין מסוג זה על דעת עצמו ובהסתר מהנשיא. רבים טוענים כי פוינדקסטר יכול היה להחליט כך רק משום שפעל באווירה הלא איכפתית והמנותקת שהשרה רייגן על הבית הלבן.

צמד מפד"לניקים. הצד המכוער של הפרשה הוא בהעשותו של הקולונל נורת' לגיבור אמריקאי בין לילה בזכות צורתה של עדותו, ולאו דווקא תוכנה. נורת', דמאגוג מוכשר שידע איך לפרוט על נימים רגישות בנפש האמריקאית הקולקטיבית, נאם נאומים ארוכים על אהבת המולדת, אהבת המשפחה, ואהבת הצבא. הוא חזר על נכונותו להקריב נפשו למען ארצו ולמען הדגל ולמלא בלי היסוס כל פקודה של הנשיא. הוא פרש בפני שומעיו תמונות עולם מיתית, ילדותית ופשטנית, שבה ארה"ב היא אביר המופת המנסה להניף את דגל חירות האדם בכל פינה מפינות תבל, ונלחמת במפלצת הקומוניסטית המבקשת לדרוס את הבריות. כדי להלחם במלחמה הזאת, אמר, כל האמצעים כשרים. הוא ישב מאחורי שולחן העדים, הדור במדי קצין הנחתים שלו, עיטורי הגבורה מנצנצים על חזהו ודיבר על האדמה, המולדת, הדם ועל האלוהים, הרבה על האלוהים. אחרי הכל נורת' הוא חוזר בתשובה, נוצרי אדוק ופוינדקסטר, איש כנסיה נאמן ואשתו היא מטיפה אפיסקופלית. הצמד הזה הוא בעצם – בתרגום למונחים ישראליים – צמד מפד"לניקים, הזהה לבני דמותו הישראלים בצרות האופקים, ובאיזו אמונה שטחית ומטופשת. העובדה שנורת' יכול היה לקסום ככה לשכבות רחבות בארה"ב, מעידה שגם במדינה המסוגלת להליך דמוקרטי עמוק ומפואר כמו החקירה הזאת, עדיין יש סכנה שדמגוג לאומני שטוח ונבוב יגרור אחריו רוב תמים.

בוועידה של הריפובליקאים הצעירים שנערכה בראשית השבוע בסיאטל בהשתתפות כל מועמדיה של מפלגה זו לבחירות לנשיאות ב־1988, נשמעו קריאות חוזרות ונשנות למועמדים לקחת עימם את נורת' כמועמד לסגן נשיא, ומכל מקום צופים משקיפים פוליטיים כי אם יחליט נורת' לרוץ לבחירות לסנאט או לבית הנבחרים באחת מהמדינות השמרניות, יש לו סיכויים טובים להצליח. יתכן שאם פרייה של הוועדה יהיה השקת הקריירה הפוליטית של אוליבר נורת', יצא שכרה בהפסדה.

ישראל: בינתיים בשוליים. אבל עוד נשמע על זה.

שמה של ישראל ושמותיהם של פקידים ואזרחים ישראליים, שבים ועולים במהלך העדויות בוועדת החקירה, אולם תמיד בהקשרים לעניינים מרכזיים אחרים, ולעולם לא כעניין שיש לחקור בו. התפקיד שמלאה בפרשות נדחק לקרן זווית בשלב זה, אולם בכל זאת עולה תמונה לא נעימה: ישראל היא היוזמת של העיסקות עם איראן והוליכה את ארה"ב לתוך העניין בערמה צעד אחר צעד. ישראל היא שהציגה בפני האמריקאים את גורבניפר, נוכל שסיבך את האמריקאים בקורי מזימה ושקרים. הקולונל נורת' העיד כי הוא סבור עד היום שגורבניפר היה סוכן ישראלי. עמירם ניר הוא האיש שהעלה לראשונה, באזני נורת', את הרעיון כי אפשר לעשות שימוש לצרכים שונים ברווחים שיצטברו מעיסקות הנשק עם איראן. למרות שהוועדה שומעת עדיין עדויות, ולמרות שהיא רחוקה עדיין משלב הכנת הדו"ח, ולמרות שחלקה של ישראל אינו נשמע נראה דומיננטי ולמרות ידידותו של אינויה, ואחרים, לישראל – קשה לסמוך על ידידות זו שתניא אותו מלתת ביטוי ביקורתי של הוועדה לזווית הישראלית. החקירה היא שיא בקריירה של אינויה והוא ישתדל לנהוג ביושר הקפדני שציין אותו עד כה בדרך בה ניהל אותה. זו לא תהיה טרגדיה, אבל הקטע על ישראל בדו"ח יהיה, בכל הנראה, עוד משקע בכוס היגונים העוברת בשנתיים האחרונות על יחסי שתי המדינות.

במחשבה שניה. דני רובינשטיין

הנכד והמפה

אחד המימצאים במחקר על העתונות הערבית במזרח ירושלים העומד להתפרסם בקרוב, הוא שהערבים והיהודים בארץ ישראל נוטים לדבר ולכתוב בדרך כלל לעצמם ולא אחד אל השני. במילים אחרות, אחד ממאפייני הקונפליקט הוא שאין דיאלוג בין הצדדים, אלא כל צד שקוע בענייניו הוא. ללא קשר למחקר חשבתי על דוגמאות לכך. הנה, למשל, יעקב בדרוד גר הצדק מקרית ארבע המפורסם אצלנו בתור נכדו של השייח' ג'עברי מחברון. כבר שנים רבות שהוא ידוע בעתונות כנכדו של ג'עברי, וכל מי שמבקר ליד ביתו של הרב לווינגר בשוק של חברון נתקל בו. האמת היא שאותו בדרוד אינו נכד של השייח' ג'עברי ואף פעם לא היה כזה. יתכן שהוא חלק מחמולת ג'עברי המונה אלפים רבים ויתכן שלא. לכתוב שהוא נכד של השייח' הזקן שהיה 40 שנה מנהיג הר־חברון, זה בערך כמו לכתוב שהרמטכ"ל לשעבר משה לוי הוא בן אחיו של סגן ראש הממשלה דוד לוי. אבל לעתונות הישראלית היה סיפור טוב על ג'עברי בדרוד שהוא נכד של השייח' המפורסם, וכולם דבקו בו. המעניין הוא שהעתונות הערבית כמעט ולא התעסקה עם זה. פעם או פעמיים הכחישו את הסיפור, ומילא הרי אמרנו שאין דיאלוג, ואותם עיתונים שהבחינו שוב ושוב בסיפור הישראלי כמו אמרו: בשבילכם הישראלים חשוב שהוא יהיה הנכד של ג'עברי אז תכתבו מה שאתם רוצים.

מהצד הערבי אני קורא פעם ועוד פעם על המפה המפורסמת התלויה בכנסת המציירת את גבולות ישראל מהנילוס עד לפרת. פעם אחרונה ראיתי את הסיפור בחודש שעבר, בראיון של יאסר ערפאת לעתון אמריקאי שתורגם במקומות רבים. ערפאת תיקן הפעם את הגירסה הערבית המסורתית ואמר שהמפה היתה – בעבר – תלויה בכנסת שנים רבות. גם התיקון הזה לא יעזור בלום. הוא שנאמר, כל צד מדבר בעיקר עם עצמו.

חנא סניורה: הלכה הפוליסה

וולדהיים: התיאוריה של "אל־שעב"

שייח' אמין טריף: ממי ללמוד

ביטוח חיים

כאשר הכריז חנא סניורה ממזרח ירושלים כי הוא שוקל הקמת רשימה ערבית בראשותו שתתמודד בבחירות לעיריה, עלתה בדעתי התחכמות גועלית למדי. סניורה הרי מסכן את חייו, מדוע לא לעשות לו פוליסת ביטוח חיים שמנה, משהו כמו מיליון דולאר. שמישהו לפחות יהנה אם חס ושלום יקרה לו משהו. תאמינו או לא, פגשתי את חנא סניורה בסימפוזיון של עתונו "אל־פג'ר" במזרח ירושלים והעליתי בפניו, בזהירות רבה, את הרעיון הנבזי. קבוצה של משקיעים תשלם את סכומי הפרמיה השנתית, וכל מה שעליו לעשות זה לחתום על הפוליסה לטובתנו. סוכן ביטוח שהיה שם אמר לי שצריך לדרוש מסניורה שלפחות פעמיים בשבוע יחזור על ההכרזה שהוא ישתתף בבחירות (כדי להבטיח את ההשקעות בפרמיה, כמובן). חנא סניורה קיבל את הרעיון ברוח טובה. אבל היו לו כמה השגות: ראשית, מה יצא לו מזה? שלפחות נשלם לו משהו עכשיו. שנית, שגם משפחתו תיהנה מהפוליסה, מחציה לפחות. בקיצור זה לא ביזנס. נו הרי קשה להגיע להסכם עם ערבים.

ספיחי וולדהיים

גילוי עברו הנאצי של קורט וולדהיים והכעס והרוגז בעולם היהודי ובמדינת ישראל עושים אותו כמעט באופן אוטומטי פופולרי במדינות ערב (ראה ביקורו הממלכתי המפואר בירדן). אבל כאשר וולדהיים היה מזכיר האו"ם, הוא הרגיז לפחות פעם אחת את הערבים. היה זה אחרי רצח הספורטאים הישראלים באולימפיאדת מינכן, כאשר גינה את הרצח ואת הטרור הפלשתינאי. בעתון "אל־שעב" במזרח ירושלים היה אז טור סאטירי בשם "בוקר־טוב" שכתב אחד בשם אבו־גסאן (שגורש בינתיים מהשטחים). אבו־גסאן כתב אז קטע ארסי בעל אופי אנטישמי שכל כך הרגיז אותי, עד שאני זוכר אותו כמעט בעל־פה. וכך נאמר בו: מדוע וולדהיים מגנה את הטרור הפלשתינאי? משום שהוא ממוצא יהודי. ואיך אנחנו יודעים זאת? על פי שמו. וולד – פירושו בערבית ילד או בן. ההיים אינו אלא השם היהודי חיים. לפיכך שמו האמיתי של וולדהיים הוא בן־חיים.

טבע ופוליטיקה

השתוללות הדרוזים בבית ג'אן – היתה דבר מגונה וחמור. אבל גם אוהבי הטבע אינם צדיקים גמורים. לא ראינו אותם נאבקים בעקשנות כזאת בגופים ציבוריים וממלכתיים הפוגעים בלי סוף באתרי נוף ובשמורות טבע. צה"ל, למשל, שהרבה פרסומים היו על אי־התחשבות והשחתה שהיה אפשר למנוע במהלך ההתפרסות בנגב, לאחר פינוי סיני. אבל מקרה חמור פי כמה היה בזמנו עם הקמת ההתנחלות נוה־צוף ממערב לרמאללה. ההתנחלות הוקמה בשמורת הטבע אום־צפא שעוד האנגלים קבעו שיש לשמור עליה בגלל כל מיני עצים ופרחים יחידים במינם. אבל ל"גוש אמונים" היה מותר מה שאסור לדרוזים, וההתנחלות הוקמה ואוהבי הטבע לא עשו מזה עניין גדול. אם שמעון פרס וחיים בר־לב ויתרו לדרוזים בגלל פוליטיקה, אזי היה להם ממי ללמוד – מרשות שמורות הטבע שוויתרה למתנחלי "גוש אמונים" בנוה־צוף.

פועלים ובועלים

בטרמינולוגיה המבחינה בין יהודים לערבים ידועים המונחים: "משכילים" לערבים, "אנשי־רוח" ליהודים, "נכבדים" לערבים, "אנשי ציבור" ליהודים וכך הלאה. בהדרגה מסתבר לנו שכאשר מדברים על פועלים מתכוונים, בדרך־כלל, לערבים, ואילו היהודים הם עובדים.

לפני ימים אחדים שמעתי פועל ערבי ממפעל ליד בית־שמש שמדבר בעברית בעגה של השטחים על בועלים (פועלים) ועופרים (עובדים). וכך אמר: אצלנו במפעל יש 15 בועלים ושני עופרים. אבל העופרים לא עופרים רק הבועלים עופרים, העופרים מביאים לנו מים ואוכל בהפסקה בצהרים.

פתרון סופי בסיטואציה מעין־קטסטרופלית / חגי אשד

הטרנספר האמיתי

הטרנספר שבלב. על אף כל הפירושים לא הובנה הצעת הטרנספר של רחבעם זאבי (גאנדי) לאמיתה. ולא חשוב למה התכוון "גאנדי". הוא נתן ביטוי והעניק מוצא לשאיפה המודעת והבלתי־מודעת הרוחשת ורוגשת בליבם של אנשים רבים מאוד משני הצדדים של הגבעה – הצד הישראלי והצד הערבי – לנצל את המלחמה הבאה כדי לתקן סוף סוף, אחת ולתמיד, את התוצאות הבלתי־משביעות רצון של מלחמת העצמאות הבלתי־גמורה, ושל כל מלחמות ישראל־ערב הקודמות. יש שאיפה כמוסה כזאת בשוליים של שני הצדדים. לא במרכז, כמובן. לא יודעים איך ומתי, אבל השאיפה קיימת ומוחשת. היא מרחפת באוויר כלהב החרב המתהפכת.

אלה רוצים להחזיר את הגלגל אחורנית – "לשחרר את ירושלים", למען האיסלאם, ולבטל את קיום מדינת ישראל מכל וכל. ושהיהודים יסעו אל קרוביהם ובני דתם באמריקה. יש שם מקום לכולם. ואלה חושבים בליבם שאחרי כל המלחמות והקורבנות נשארנו תקועים בלי פתרון, בלי שלום ובלי בטחון. וצריך להתגבר הפעם, כראוי, וקודם כל בהכנה נפשית, שאם כבר תהיה עוד מלחמה היא לא תסתיים כמו כל קודמותיה. הפעם צריך "לגמור את העסק" בשלמות, עד הסוף. שהגבולות יהיו גבולות והדמוגרפיה תהיה כמו שצריך. ושלא תישאר בעיה פלסטינאית בלתי־פתורה. הפעם "פתרון סופי".

זו השאיפה. זה החלום. הלב לא מגלה לפה. עד שבא "גאנדי" עם הצעת "הטרנספר מרצון" ומתוך הסכם הדדי" שלו ו"שיחרר את הקיטור" בנושא הזה. כפי שהיא, על פניה, ההצעה הזאת היא בבל"ת גמור. לא רציני. גם על אף כל הציטטות מברל וטבנקין והצעת ועדת פיל משנת 1937 והחלטת ועידת הלייבור משנת 1944. איזה ערבי ירצה להיות "מוחלף מרצון"? ואיזו מעצמה תעשה בשבילנו את המלאכה המזוהמת הזאת, כפי שקיוו מי שקיוו בעבר?

אבל עצם העלאת ההצעה הזאת, עם כל חוסר־רציונליותה, אינה בלתי־רציונלית, כפי שנראה. יש לה קיום משלה. ההטפה שלה חשובה יותר מהמסקנות האופרטיביות. קודם כל מרגילים את דעת הקהל – לפחות בחלקה – לרעיון שאי־אפשר בלי השטחים ואי אפשר עם תושביהם. אסור לוותר על יהודה ושומרון ועזה ואי אפשר להמשיך את הכיבוש של תושביהם הפלסטינאים לעדי עד למרות רצונם. ועליה גדולה שתשנה את "המפה הדמוגרפית" אינה נראית באופק. צריך למצוא פתרון אחר. ההצעה של "גאנדי" – גם אם לא התכוון לכך – היא לאמיתו של דבר שם הקוד של המבצע הצבאי במלחמה הבאה, שמטרתו המשולבת תהיה פתרון בעיית יהודה, שומרון ועזה ו"הבעיה הדמוגרפית" שלנו ופתרון הבעיה הפלסטינאית של הפלסטינאים והירדנים. הכל במכה אחת.

"אפוקליפסה עכשיו". לנו יהיו גבולות בטוחים על הירדן. לפלסטינאים תהיה מדינה פלסטינאית עצמאית וריבונית בעבר הירדן מזרחה. עם המלך חוסיין, כ"מלך אנגליה" בראשה, או בלעדיו. זו גם "התוכנית הגדולה" של אריק שרון, ולא רק שלו, להפוך את ירדן למדינה הפלסטינאית העצמאית והיא כבר תקלוט את כל הפלסטינאים שיעברו אליה מרצון או מאונס. כדי לזרז את התהליך צריך רק להעביר את רוב הפלסטינאים לעבר הירדן, מרצון או שלא מרצון. לא צריך משאיות לשם כך. זה בסך הכל מרחק הליכה ברגל של יום אחד, או יומיים לכל היותר. גם לילדים ולזקנים.

פתרונות מהסוג הזה אפשר לבצע רק בזמן מלחמה. בעיקר אם היא לא תהיה "מלחמה והלוקס", אלא תתנהל גם בתוך ריכוזי הערים הגדולות, בהפצצות מן האוויר, בטילי קרקע־קרקע, אוויר־קרקע וים־קרקע. גם עם נשק כימי, כי צריך להביא בחשבון שהיא עלולה להיות כזאת, שכן הצבא הסורי מתאמן ומתכונן להילחם במלחמה הבאה נגדנו בנשק כימי והצבא העיראקי כבר רכש נסיון רב בעשייתה. זה עלול להיות הרס והרג במימדים שלא הורגלנו אליהם עד כה. לפי המשוער עלול מספר ההרוגים והנפגעים במלחמה כזאת להגיע לכמה וכמה עשרות אלפים. אי אפשר ללמוד ממלחמות העבר על מה שיקרה או ביישוב. במבצע סיני, במלחמת ששת הימים ובמלחמת יום כיפור לא נפגעו הערים ולא היו, למזלנו, עשרות אלפי הרוגים ופצועים. לפי כל הסימנים זה מה שרוצים הסורים וצבאות ערב האחרים לעשות לנו במלחמה הבאה, אם תהיה.

בתוך כל ההרס וההרג ההמוני עלולה להיווצר בארץ מצד אחד אווירה של פאניקה וייאוש ומן הצד האחר תאוות נקם וענישה כלפי הערבים שבהישג יד. ב"סיטואציה מעין־קטסטרופלית" כזאת ייראו כל הדברים אחרת. הצעות להריסת כפרים ושריפת בתים ויריות באוויר להאצת המנוסה של תושביהם לא ייראו בזוועה והלחלה, כפי שהן נראות עכשיו, כאשר מאיר כהנא מעלה אותן. העלאת רעיון "הטראנספר מרצון" עכשיו היא בגדר הכנה נפשית מוקדמת והכשרת הלבבות להעלאת המסקנה של אי־הנמנעות של גירוש בכוח של תושבי השטחים במלחמה הבאה, שתהיה בעין "מלחמת גוג ומגוג" ישראלית־ערבית. זו הצעה סמויה או גלויה להכין מעכשיו את "תוכניות המבצע" הדרושות, כדי לא להחמיץ את ההזדמנות בבוא העת.

"טרנספר בכוח". אנשים נוטים ללקות בחוסר דמיון ובקוצר זיכרון לגבי מצבים קיצוניים כאלה בזמן מלחמה. לאחר שמתרגלים להרס ולהרג ולשפיכות דמים מתרופפים המעצורים של שיקול דעת ומוסר וגוברת תאוות התגמול והעונש. כנגד מי שאפשר. הפלסטינאים יהיו קורבן זמין. זה מה שקרה במלחמת העולם השניה גם באנגליה ובארה"ב. הטלת הפצצה האטומית בהירושימה ובנגסאקי לא היתה עולה על הדעת בתחילת המלחמה. גם לא ההפצצה ההמונית של דרזדן. גם כאשר אנו שופטים עכשיו, במרחק הזמן, כמה מהאירועים של מלחמת העצמאות, אנחנו נוטים לשכוח את האווירה שבהם נעשו המעשים שנעשו, לאחר הקזת הדם המבהילה של אלפי הרוגים ונפגעים ביישוב הקטן של אז, לאחר שלא היה אדם שלא מנה בין הנופלים את מיטב חבריו וידידיו. ולאחר שהמלחמה התנהלה גם בתוך הערים, גם כנגד אוכלוסיה אזרחית. במצב קיצוני כזה, אז חלילה, תוכל "תוכנית הטרנספר מרצון" להפוך לתוכנית של "טרנספר בכוח". היא תוכל להתבצע רק במצב של "תמות נפשי עם פלישתים", כאשר יכלו כל הקיצים ויתרופפו כל המעצורים. לא עכשיו.

כדי להוציא מן הספק יש חובה להזהיר כי כל הרעיונות על "פתרון סופי" של גירוש תושבי השטחים – ואולי גם חלק מתושבי הגליל כ"בונוס" – הם חלומות מסוכנים מאוד. גירוש הפלסטינאים בשלמותו או בחלקו לא ישים קץ לשום דבר. להיפך. הוא יהיה אות הפתיחה למלחמת נקם של העולם הערבי והמוסלמי כולו נגד מדינת ישראל לדורי דורות. מה שמציעים עכשיו הקיצוניים בעולם הערבי והמוסלמי – "יהפך לנחלת הכלל". זו תהיה ההוכחה הניצחת לצדקת התביעה הערבית לחיסולה של ישראל במלחמות חוזרות ונשנות ובמעשי הרס והרג המוניים. במקרה הטוב תהיה זאת תוכנית ערבית ל"טרנספר מרצון" של תושבי ישראל לארצות הברית. זה יהיה הטרנספר האמיתי. זהו אולי הנימוק העיקרי לצורך בחיפוש אלטרנטיבה של הקטנת הסכסוך והאיבה בינינו לבין העולם הערבי והמוסלמי, להנמכת "הפרופיל הפלשתינאי" של הסכסוך הישראלי־ערבי. המאבק הזה נעשה עכשיו והוא נושא פירות. צריך להמשיך בו ולא לשעות לרעיונות הבל הרי אכן של זאב בעור של כבש.

هكذا من الأصل

هكذا عن الاصل

משולם ישלם? למשולם ישתלם / אמיר אורן

פרשת אריקליס

ספר חדש בהוצאת „סיימון אנד שוסטר". מחברו, אורי דן, טוען כי „עלילת דם" מתעד „תביעה שעשתה היסטוריה" – אריאל שרון נגד השבועון „טיים". לספר יהיו אולי תוצאות שלא אליהן התכוונו „שרון את דן"

בהפירו הוראה מפורשת לשלוח לסיור במיתלה כוח פלוגתי בלבד, התבסס אריאל שרון, כהודאתו, "על עודף בטחון ועל מידע שגוי" (לפי מחקר היסטורי שהוכן בצה"ל אשתקד, 30 שנה לאחר "קדש"). זו לא היתה הפעם האחרונה. בספר סוגד לשרון, שהופיע השנה בניו־יורק, צצים שוב הבטחון המופרז והדיוק החסר, אך הנפגע העיקרי מהם הוא שרון עצמו, לא פקודיו. מה שנועד לתאר תביעה אזרחית שבה היה שרון המאשים עשוי להפוך לכתב־אישום פלילי, שבו יימצא כצד המתגונן.

לאחר שהשתתף במימון הוצאות הפסדו של שרון נגד „טיים", הסתייע משולם ריקליס בידידו השר בפנייה חריגה להטבת משקיע

שם הספר הוא "עלילת דם". שם נבון יותר הוא עלילת דן. מחברו, אורי דן, הוא בודאי מהפחות אנוכיים שבאזרחי ישראל. אין הוא מבקש דבר לעצמו. חייו הם קודש לאלילו, אריק הגדול. למענו מתבזה דן תכופות בעיניים יוקדות ובשיניים חשופות, מהסוג שנהג להפנות לעבר סורת העתונאים הישראלים באולם בית־המשפט במנהאטן. דן הוא צילו של שרון מאז היו שניהם צעירים מצטיינים, שרון כמפקד הצנחנים ודן ככתב "במחנה". בכינוס כתבי שבועון זה לדורותיהם, לפני שנים אחרות, התבקשו נציגים בולטים של תקופות שונות לשתף את הקהל בזכרונות משעשעים ומאלפים. הכל צייתו, לבד מדן. הוא חזר ברצינות מוחלטת על פזמונו השגור, אריק ואריק ואריק.

בדרך כלל קשה להבחין היכן מסתיים שרון ומתחיל עורך "במחנה שרון". ב"עלילת דם"

שרון קרא את הנוסח והורה לפרקליטו לשקר לשופט

הגבול מטושטש עוד יותר. כמו בהבדלי־הגודל שבין תצלומיהם שעל העטיפה, דן הוא הבול שהודבק בלקיקה לגלוית שרון. "לו הייתי כותב, כך הייתי מתאר אחד מהגדולים במאבקי", מבטיח שרון לקוראים. "אורי דן היה שם איתי – הוא שמע הכל, ראה הכל ויודע הכל מבפנים." הפיסקאות המפלילות שבספר הזה, לפיכך, בבחינת הודאת בעל־דין, בעל־דן.

במיפלס אחר, הספר מחלק ציונים־לשבח לתומכי שרון וגינויים ליריביו. יצחק שמיר ישמח לשמוע שדוקטור שרון ומיסטר דן איבחנו אצלו מחסור ב"עצבים חזקים". לכן, לדעתם, הוא נוטה לסגת מהחלטות תקיפות. מותקפים גם דוד לוי, משה ארנס, שמעון פרס ואף יצחק רבין, שכינה את שרון "גאון צבאי" (ארנס ורבין גם יחד "ברחו מלבנון כשהאויב השיעי מזנב בהם", והמלחמה נמשכה עד יוני '85 משום שלא היה תחליף לשרון). פוליטיקאים זוטרים מהם נרשמים בפנקס. דן מרידור "מגלגל עיניו בצדקנות השמיימה". אהוד אולמרט, שהתחנף לשרון בהיותו שר־הבטחון, אך הסתיר ממנו התערבות לבדוק למען "טיים" את תוכנו הסודי של נספח ב' לדו"ח ועדת כהן, משול ל"שכיר 'טיים' במשרה חלקית". אין ראוי מאולמרט לסטירת־לחי זו. באוקטובר 1973 התחנן לעבור מהג"א ירושלים למילואי "במחנה", מיהר להדרים למטה אוגדת שרון בסטה והפציר בצלם שנקרה למקום להנציחו במחפורת, בסמוך לקרונו של שותפו לרשימת הליכוד לכנסת.

במיפלס אחר, המנצל את שתיקתו של מנחם בגין, זו גירסה מקורית של אירועי העשור האחרון, נוסח "בגין ואני". מסתבר שבמאי 1977 "החליפו בגין ושרון" את ראשי מפלגת העבודה בהנהגת הממשלה. 10 ימים לאחר הטבח בסברה ובשתילה ומשום "רגישותה לנפגעים אזרחיים, החליטה ממשלת בגין, לשביעות־רצונו של שרון לכונן ועדת־חקירה". לאחר פירסום דו"ח כהן שיתף בגין פעולה בתרגיל שסוכך על שרון מסכנת הצורך באישור מחודש של הכנסת להכללתו בממשלה – במקום להתפטר מתפקידו כשר־הבטחון ולהיכשל בגיוס רוב לצירופו לממשלה כשר־בלי־תיק, תומרנו השרים להחליט על השארתו בממשלה, אמנם בלי תיק. השיא, המגלה כי לא רק אצל דן טעם החיים הוא שרון, מופיע בפיסקה המספרת כי "באוגוסט '83 החליט בגין להתפטר, לאחר שאיבד את יד־ימינו שרון כשר־הבטחון. 'איני יכול עוד לשאת זאת,' הסביר."

מול פרשנות זו לצערו האילם של בגין מתגמדות הארות אחרות. ממציא תחבושת־המצח שבעקבות נגיחה בנגמ"ש כועס על שאיבו של שרון ב"טיים", דודו הלוי, הבליט פציעה משלו בצוואר, "במלחמה שבה נהרגו כמעט 3000 (ישראלים)". במלחמת יום־הכיפורים נהרגו 2569, אבל מה הם 400 הרוגים נוספים בין שרון לבין דן. מותר לעגל את המספר, על הנייר או על אדמת לבנון. אלוף שרון, שנשך את שפתיו ולא מסר מעולם סוד, רמז או מיסמך לעתונאי, פתוח מכל לדן. מדוע לגלות ש"אנוש" בן־גל, עמרם מיצנע ואחרים נהגו לשוחח עם הלוי. פירוש הדבר, הוא מטלטל את רבין, שקצינים בכירים מדליפים. התרעתו אינה מטופלת בחומרה המתבקשת, אולי משום ששירותי־הבטחון טרם התפנו לחקור עבירה קודמת – מסירת תוכנו של מיסמך סודי (רישום שיחות שרון עם פייר ג'מאייל בביקפאייה לאחר רצח באשיר) ממי שאינו מוסמך לתת (ועובד עלום במשרד־הבטחון) למי שאינו מוסמך לקבל (פרקליטו של שרון, דב וייסגלס) בדרך פרוצה לכל ביון (שיחת טלפון בקו מסחרי מתל־אביב לניו־יורק).

מאז היה מגנרל למיניסטר, משתדל שרון שלא לסבוח את האמת במרידיו. לצרכים כאלה יש לו פלגנות. בבית־המשפט במנהאטן איבד את שליטתו העצמית, באוזני עיתונאים ומאבטחים ("כלב", "חולה־רוח"). הוא הורה למנהל לשכתו עודד שמיר לפרסם הכחשה בירושלים. אחר־כך חמק מלשקר: הוא הסתפק בהפניית השואלים להודעת הלשכה. אירועים דומים, שלא התנהלו פומבית, נחשפים בספר בלא התייחסות ערכית. לאחר שקרא סיוטת־פשרה עם "טיים" והתכעס עליה, פקד שרון על פרקליטו לשקר לשופט אברהם סופר ולומר לו כי הפרקליט נמנע מלהראות נוסח בלתי־קביל זה לשרון.

לבנון, המלחמה, סברה ושתילה, ההדחה – הן צלקות כפייתיות אצל שרון. בארץ הובס כשקרא להתנער ממסקנות דו"ח כהן; באמריקה נוצח כשנאלץ לקבל את הדו"ח כקרש־פתיחה ולטעון כי היתה דיבה במעבר מהאחריות העקיפה לפי כהן לאחריות הישירה לפי הלוי.

בניגוד לנושא אחר של אות קין, עמוס ירון, אחראי שרון אישית להסתבכותו במשפט עם "טיים". למרות הדו"ח קודם ירון לדרגת אלוף ולראשות אכ"א, עד שסברה ושתילה ואיסור מינויו לפיקוד בכיר לשלוש שנים תוייק בשולי הזכרון. לאחר שאושרה משאלתו להישלח

עמוס ירון השתכנע כי ויתור על שליחות לוושינגטון יועיל לנקיון שמו, אך משה לוי התעקש לשוב ולהדביק לו את סברה ושתילה

לוושינגטון, כנספח צה"ל שם, שוכנע ירון כי מוטב לו שלא להסתכן בהחייאת רפאים. הוא ויתר על וושינגטון וביוזמת לשכת שר־הבטחון רבין סיכם עם אלוף אורי שגיא כי יתחלפו בתפקידים המיועדים – ירון לפיקוד הדרום, שגיא לנספחות. הרמטכ"ל לשעבר, משה לוי, התעקש להרע לידידו ירון ושיגר אותו בכל זאת לוושינגטון, שם חזר לדבוק בו זכר חלקו בפרשה שדימתה להיקבר.

שרון, שאינו ירון, הימר על התנצחות משפטית ולא השכיל לאמץ פשרות שאליהן חתרו, ברגעים שונים, השופט ופרקליטי שני הצדדים. הצלחתו בכרסום אמינות "טיים" והלוי לא הגיעה כדי נצחון; המושבעים פסקו, לבסוף, נגדו. פרקליטיו – ובעיקר מילטון גולד – מצטיירים בספר כמקצוענים פחות מעורכי־הדין ששכר תאגיד "טיים". שרון, נרמז, היה ראוי לפרקליט במימדי תום באר ממשרד קראוואת, סוויין ומור, מייצגי "טיים" היקרנים (והכנסתם האישית של באר וכל אחד משותפיו למשרד בשנה שלאחר המשפט הסתכמה בכ־900 אלף דולר ונופלת רק מזו של שותפי משרד־פרקליטים אחד בניו־יורק). גולד ושות' נשכרו משום שהסתפקו בהוצאות ולא גבו שכר־טירחה. שרון נכשל כאן פעמיים: הוא קיבל את ההצעה הזולה ביותר, שלפי סיכסוכיו התכופים עם גולד התגלתה במהרה כרחוקה מהטובה ביותר, בלא שנפטר מתלותו בנדבנים למימון ההוצאות.

הידוע בנדבנים, לא תמיד לחיוב, הוא משולם ריקליס. הקשר בין אריק לבין ריקליס הוליד את פרשת אריקליס.

לפני חודשיים נחשף טיפולו של מבקר המדינה בפרשה, אך עד עתה נחשבה לתערובת של ישן וחדש – מתת של ריקליס לשרון לפני 15 שנה והתערבות חריגה של המשרד הכפוף עתה לשרון לטובת ריקליס. גם כך זו פרשה חמורה, אך העובדות המתוארות בספר שהיה שרון כותב אילו היה אורי דן מכפילות את החומרה.

ב־1972 העניק ריקליס לשרון מילווה ארוך־פרעון ומאופס־ריבית של 200 אלף דולר. ב־1984 התמנה שרון לשר התעשיה והמסחר. עד ששותפות שבמרכזה ריקליס השתלטה על "חיפה כימיקלים", דחתה מינהלת מרכז

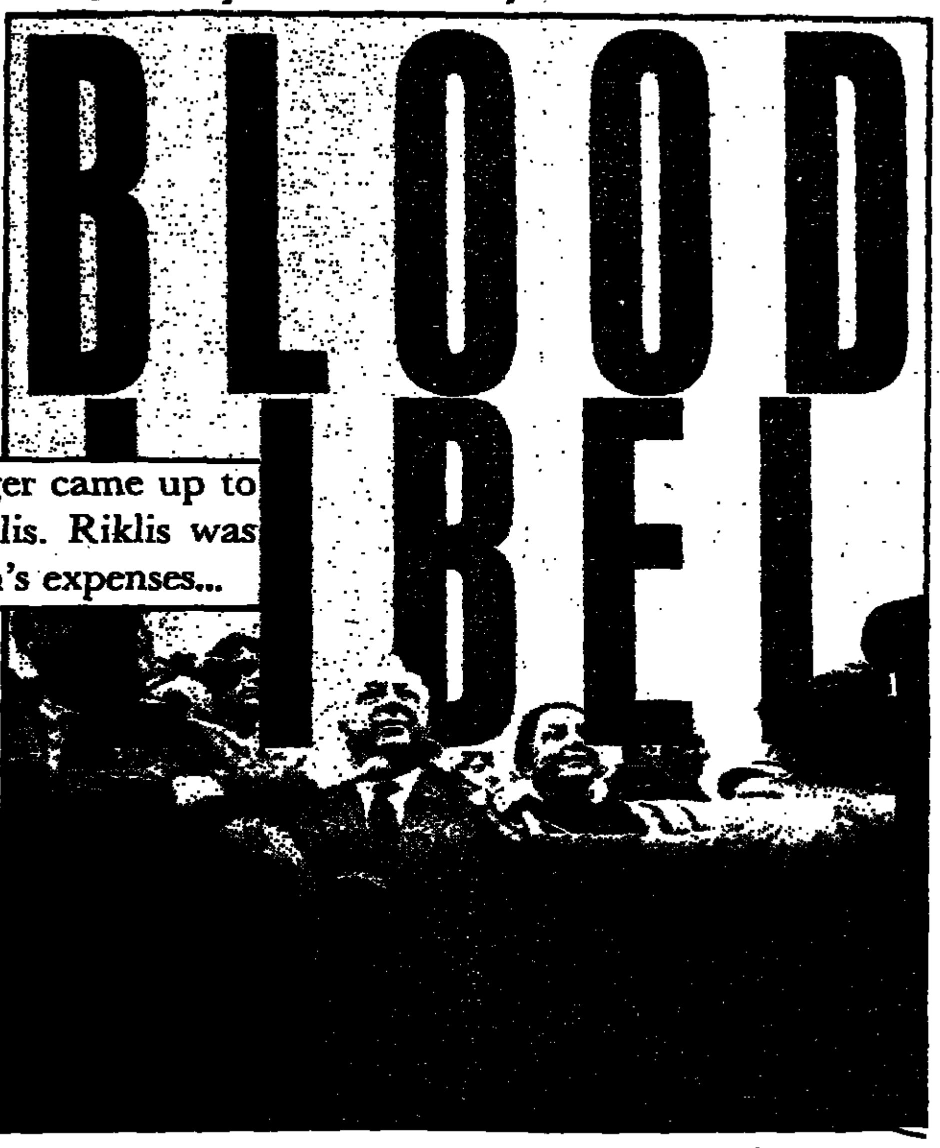

Around midnight, after the banquet, Arie Genger came up to Sharon's suite bringing with him Meshulam Riklis. Riklis was among those friends who had helped cover Sharon's expenses...

ההשקעות את בקשת החברה לאשר לה השקעת 10 מיליון דולר בתנאי מפעל מאושר. משרד התעשיה והמסחר פסק כי החברה אינה עומדת בקריטריונים הדרושים והמליץ נגד. התפנית בעמדת המשרד והמאמץ לשינוי ההחלטה באו, משום מה, עם מעורבות ריקליס ועוד בדרך מפוקפקת של ערר שהוגש שלושה חודשים לאחר תום המועד החוקי. מבקר המדינה יעקב מלץ גינה את מעורבות שרון. השבוע אמר השופט מלץ באכזבה כי חוק מבקר המדינה וכללי "ועדת אשר" למניעת הטבות־עצמיות של שרים, לא הפקידו בידי המבקר כלים נאותים לטיפול בעבירות, משום שאין די בדיווח לראש־הממשלה ולוועדת ביקורת המדינה בכנסת.

לדברי ח"כ רן כהן, התעכב דיווחו של מלץ לוועדת־הביקורת, בחודש מאי, לאחר שיחה נוקבת עם שרון. בשיחה התחייב שרון להדיר מכל מעורבות בענייני ריקליס, אך ב־26 באפריל (תשעה ימים לאחר שוועדת־הערר החליטה כי תאשר את ההשקעה רק כתוספת להשקעות מאושרות קודמות) הציע לממשלה לאשר את ההשקעה. שרון ביקש בכך, למעשה, כי השרים יצביעו כמעין ועדת־ערר עליונה. תקנון הממשלה מאפשר לשרון שליפת־פתע של הצעה בכל עת, מרגע שהונחה על שולחנה. מלץ הסכים עם כהן כי בכך הפגין שרון את זילזולו בחוק ובמבקר.

גם העוסקים העיקריים בפרשה – מלץ, כהן ויו"ר ועדת־הביקורת דוד ליבאי – לא ידעו את מלוא היקפו של קשר אריקליס. בעמוד 181 ל"עלילת דם" מתועדת עלילת־הדמים, בהשתתפות שרון, ריקליס ובן־חסותם המשותף אריה גנגר:

"סמוך לחצות, לאחר הסעודה החגיגית, עלה גנגר למערכת־החדרים של שרון ואיתו ריקליס. ריקליס נימנה על הידידים שסייעו לכסות את הוצאות שרון. 'עלי לעשות כה הרבה בישראל,' אמר שרון. 'אנו יכולים ומוכרחים לבצע כה הרבה במשרד המסחר והתעשיה. אני רוצה לשוב ולהתמודד עם זה בכל מרצי.'"

הנה, אם כן, השרשרת כולה. ריקליס משקיע אלפי או רבבות דולרים בכיסוי הוצאות שרון בניו־יורק. שרון הוא שר התעשיה. הוא משוחח

בגין יופתע לגלות מדוע, באמת, התפטר לפני ארבע שנים. שמיר ישמח לקבל איבחון חינם מהאליל ומרופאו: „לראש־הממשלה יש בעיית עצבים"

עם ריקליס על כוונותיו במשרד. ריקליס נכנס ל"חיפה כימיקלים" ומבקש, בסיוע שרון, הטבה בסך 10 מיליון דולר.

ריקליס רוחש – או רוכש – ידידות רבה לשרון, אבל מבחין בין־תענוגות לבין עסקים, שהרי כבר פסקו רבנים שאין פיה כאחוריה כפי־הטבעת. מי שזורע אלפים וקוצר מיליונים הוא אכן משקיע מאושר, גם בלי תעודה ממרכז־ההשקעות.

פקיד, ראש־עיריה או חבר־כנסת הנחשדים בניצול משרותיהם או השפעתם להיטיב עם מיטיביהם היו נחקרים כעבריינים־לכאורה. עוד טרם שנוספו למילווה־משולם הוצאות משפט "טיים", ביקש רן כהן ממלץ לשקול את העברת הפרשה לחקירה משטרתית. עתה עשוי להצטרף לכך גם המשפטן הבכיר שבראש ועדת־הביקורת, ליבאי.

מעניין כיצד יתכחש הפעם שרון לספר שנחתם באצבעו. אורי דן היה שם איתו – ראה הכל, שמע הכל, יודע הכל מבפנים ויוכל להעיד, בתל־אביב כמו במנהאטן. נפלאה אהבת דן לשרון מאהבת בלעם לאתונו, או להיפך.

פתוחים להצעות / עליזה ולך

סיבוב נוסף

שרון, בשיטת הדונם ועוד דונם, מסתפק בינתיים במעמד של שווה בין שווים

אמביציה אישית, אמר שמיר. „חירות' אוהבת אחרות, היא אינה אוהבת אנשים שמנסים להשתלט עליה". השבוע נאמרו הדברים המעליבים כלפי אריאל שרון, אבל רק לפני זמן לא רב ייחס שמיר אמביציה חולנית לדוד לוי. וזה מביא אותנו לטרמינולוגיה פסיכולוגית אחרת: טמפרמנט.

שרון הוא ניגודו של שמיר כשמדובר בטמפרמנט. ממש נגטיב ופוזיטיב (מחק את המיותר). שמיר הצליח להשיג את מבוקשו, את כל מבוקשו במישור התנועתי, בזכות הפסיביות שלו. שרון, לעומתו, הוא פעלתן כאין־כמוהו. בתפקידו כראש ממשלה נהנה שמיר מהיוקרה הנלווית אל הנושא במשרה הרמה, בעיקר בתוך מפלגתו שלו, ואין הוא רוצה לכרסם בה בכינוסי מוסדות התנועה, שבהם עולים וצפים המתחים שלא דוכאו. ביתו אינו מבצר אפילו כיום, אחרי המושב השני של הוועידה, שהסתיים בלי פיצוץ.

האחדות ב„חירות" קיימת כל עוד אין מעירים אותה מתרדמתה. שרון אולי אינו סובל מנדודי־שינה, אבל הוא אינו מסתפק בהישג היוקרתי שגרף עם בחירתו ליו"ר מרכז „חירות", בקולותיהם של אנשי מחנה שמיר־ארנס. הוא מבקש לתרגם אותו למוקד של כוח אמיתי, למנוף להאדרת המוניטין שלו, ולפיכך להגדלת מחנהו. „מון ז'נרל" בוחל בהכרזות הבומבסטיות, הדמגוגיות, של ראשי „חירות" האחרים המרוממים את מחנותיהם למעצמות. הוא, היודע טוב מכל אחד אחר את שיעור כוחו בתנועה, הפנים את התורה של „בתחבולות תעשה לך מלחמה", המאפיינת את ה„דוידים" מול ה„גוליתים".

אחת התחבולות האלה היא החתירה לגבש הסכמה בין כל המחנות על כל מהלך, לפרוס כל עוגה לחלקים שווים. כיוון שהפרוסות ב„חירות" אינן משולש שווה צלעות – חלוקה שוויונית, מלאכותית, מתגברת את כוחו של שרון: הוא נוגס ממחנה שמיר־ארנס, הוא שומר על הפרופורציות של לוי והוא מגדיל את מיכסתו שלו. בשיטת הדונם־אחר־דונם הוא מסתפק לפי שעה במעמד של שווה בין שווים.

את השיטה הזאת יישם בכל המהלכים שקדמו לישיבת המרכז, הראשונה בניהולו, השבוע. לשם כך כופף מעט את ידם של עושי דברו של שמיר, בהצלחה. כך לגבי הרכב המוסדות השיפוטיים של התנועה, כך לגבי קביעת ראשי הוועדות. מקורבי שמיר ביקשו לדחוק כמה מנאמני ארנס מראשות הוועדות, אחרי ששרון תיאם את התפקידים. שרון הציץ ברשימה, חייך לעצמו, וקרא בפני חברי המרכז את הרשימה המקורית שהכין מלכתחילה. הלב שלה היה כמובן מינויו שלו ליו"ר הוועדה המדינית, בתוקף תפקידו כיו"ר המרכז.

את השקד המר הזה סרב שמיר לבלוע, ואחרי שנימק את הסתייגותו גם מנע את אישור הרשימה. טועה מי שסבור שבכך הביס את שרון. שרון יודע להרוויח גם כאשר הוא „אנדרדוג", דפוק. הוא יתיש את מתנגדיו בדרכו שלו. „לא עוצר באדום" היא שם הביוגרפיה של עוזי בנזימן. בחודש הבא יעביר שרון את מרכז המפלגה ב„אור יהודה" לשומרון ויעמיד מחדש את מועמדותו לראשות הוועדה המדינית להצבעה.

בתכנית החלוקה של „חירות" התחוור לא אחת, שאין מחנה אחד שיכול להשליט את רצונו על התנועה. לכל סגנון מפלגתי־מניפולטיבי דרושים שניים. לא חשוב אילו שניים. כל עוד לא כל תאוותו של מחנה לוי בידו, הוא פתוח להצעות. יש הפועלים לקידום חבירה בין מחנה שמיר למחנה לוי (קומבינציה שלא נוסתה בשנתיים האחרונות), אבל יש גם בעלי זיכרון, לאחור ולהבא, הזוכרים לשמיר כל מה שעשה ללוי וכל מה שעוד יעשה לו, אם יטיל את עצמו לוי להתמודדות על ראשות המפלגה לקראת הבחירות. שרון לא יזניח שום אופציה.

ועל כן יהא סיפור זה בבחינת / יוני להב

שלושת המוסטיקרים

והארץ היתה כמרקחה. המוני אוהדי התנועה ומוקיריה שרפו צמיגים והפכו מוזיאונים לבתי־כנסת – להוציא את מוזיאון הארץ – והאינפלציה השתוללה ואויבינו מבחוץ ומבפנים קמו עלינו ופרוייקט „הלביא" נמשך וצ'יצ'ולינה נאנסה על־ידי...

היה היו חברים שלושה. מחורות ונפתלות היו דרכי חייהם, ומחורה ונפתלת עוד יותר היתה פגישתם הגורלית. סול לייבוביץ גדל וחונך בברוקלין, ניו־יורק, ניסים אבו־עלי ספג את השראתו הרוחנית בעיירה הדתית „משעולים" שבנגב, ודוד'קה למד את הטבע במושב „תל־דרבות" שבעמק.

סול הספיק לריב עם האומנת שלו, כבר כשהיה בן חודשיים וחצי, כשקרא לה „היטלר". בגיל הגן שיסה את הילדות הפורטוריקניות בתוכי, ואת הגננת שיסה בחותנתה הגיבנת. על מנת לממן פעולות אתניות אלו נהג ליטול בהקפה מקופתו הרושמת של בעל המכולת הסיני, וון־טון־סופ, אולם פעם אחת, כשסול נטל בהקפה את הקופה הרושמת עצמה והוריד אותה על ראשו של מנהל בית־ספרו, מר כהן, בטענה שהוא אנטישמי, הוחלט לסלקו מבית־הספר. סול נאלץ, לפיכך, להקים משמרות הגנה יהודיים מזויינים שהטרידו גמדים מלאכים.

אביו של ניסים היה רב חשוב וגדול בתורה, ברם נפשו של הילד לא נטתה ללימוד העיוני כי אם דווקא לאשתו השלישית של אביו. כשזו האחרונה ילדה ממנו רביעיה הוגלה ניסים מהעיירה לתקופת צינון בצה"ל, שם הועסק כמשגיח כשרות. ניסים לא ביזבז זמן, יצא לצוד חזירים בקיבוצים בצפון, הכשיר אותם ומכר אותם בשק"ם בתוך גפילטע־פיש בטעם שניצל.

כבר בכיתה ג' היתה לדוד'קה שפחה מכיתה ו'. הוא טיגן חתולים ועידנר לתרנגולות. פעם אחת, כשהצית את בית־הספר האזורי כמחאה על מבחן „הסקר", בא מנהל בית־הספר לאמא של דוד'קה והתלונן. אבל אמא שלו ענתה למנהל „מה ישש" כי היא עודדה ערכים גבריים נוקשים ומחוספסים אצל בנה. היא עצמה התאמנה כל בוקר ב„בולווקר" והיתה אלופת העמק ב„קאטש". היתה לה חגורה שחורה, איתה נהגה להצליף על ישבנו של דוד'קה כשהלה לא היה מביא הביתה גמל מת. והיא גידלה אספרגוס.

סול גוייס בינתיים לסי־אי־איי. תפקידו היה להבריח גרמנים קשישים לארגנטינה. אבל כשחזר סול לאמריקה וניסה לשרוף את פסל החירות בטענה שהפסל הומו, השליכו אותו שלטונות אמריקה לארצנו וסול הסתובב ממורמר בבתי־קפה ובשכונות אובסטונים וקילל הלך והצטרח חקנו הלך והצהיב.

ניסים גורש מהצבא אחרי שניסה לקנות בשביל קדאפי מאה טנקים ישראליים והצ'ק חזר, והסוכן של קדאפי היה בכלל נון סופית מהשב"כ. אביו, שעסק במלמולים בתשלום ובזריית מלח על פצעי מאמיניו, נזף בבנו: „למה אתה מתעסק עם הכסף הקטן, יא ניסים? בוא אל הכסף הגדול, בוא אל התורה!" אבל ניסים הכניס בינתיים להריון את אשתו של נון סופית מהשב"כ באמצעות תפילות, ולפיכך צריכים להסתיר את ניסים מאימת השלטונות ושלחו אותו לארגן מרתונים של סופי שבוע בבתי־מלון גבוהים בהם היה ניסים מעביר קסמות עם קולו של אבא ומכייס את מאמיניו כשהללו היו מתכופפים לנשק לו את המים הקדושים שבברך.

באותה תקופה החל ניסים את פרוייקט הטיולים המאורגנים לשבטים נידחים באפריקה, אבל פעם אחת, כשדחף שישים מטיילים לדירת חדר וחצי של משפחה פלאשית במעון קליטה, ועוד ביקש מבעלת הבית להוריד את החולצה ולרקוד את ריקוד הגשם, עלו על זה השלטונות וניסים הושם מאחורי סורג ובריח.

דוד'קה התגייס לסיירת. אחרי שבועיים כבר מונה למפקד הסיירת בגלל שהמפקד הקודם נמצא בלשכתו כשסכין נעוצה לו בגבו ומכתב התאבדות מונח בידו הקפוצה. דוד'קה מינה את הג'יפ שלו לסגן מפקד הסיירת ויצא למבצעי ענישה קולקטיביים נגד אגף שלישות. אחרי חודש מינה אותו אלוף הפיקוד לסגנו, וכנקמה הכריח אותו דוד'קה לשיר את „התקוה" תוך כדי שתיית שמפניה. אבל הג'יפ של דוד'קה הלשין עליו לשר הבטחון ודוד'קה מצא עצמו שוב במושב „תל־דרבות". „מה אתה עומד כמו גולם?" נזפה בו אימו. „לך ותגדל אספרגוס"

סול לא הכיר אף אחד במדינה המחורבנת הזאת. הוא הסית חדשים בעיירות, ניסה לשחד אחיות רחמניות, אבל כולם התייחסו אליו כמו אמריקאי אידיאליסט ומשוגע ולא לקחו אותו ברצינות עד שיום אחד הוא דרך בטעות לערבי על הרגל, והערבי אמר לו „הלו, הלו" „עמלק" צעק עליו בחזרה סול ומיד התקבצו מאחוריו שמונים אלף איש, אשה ורהיט, הרימו אותו על הכתפיים, התבוננו בו בעיניים לחות ולחשו כלפיו: „אבא"

דוד'קה לא ידע איך לשרוף את הזמן או הוא שרף את מסע האספרגוס. אחרי שנגמר כל האספרגוס בעמק הוא קשר את ראש המועצה לבטנה של הפרה רוחמה, ואת אשתו של הגיזבר הוא בעל שלא כדרך הטבע, ובנוכחות הגיזבר הכפות. ובכל זאת, היה כל כך משעמם. „למה שלא תבוא איתנו לפגישה השבועית בבית הבירה של המושבה?" שאל אותו נחצ'ה. החבר'ה הותיקים מהסיירת נהגו להיפגש בכל ערב שבת והעלו זכרונות מלילות עזה העליזים. דוד'קה הצטרף כי לא היה לו משהו יותר מעניין לעשות, ויותר היו החבר'ה מתלבטים בשאלות עתיד האומה, בעיות הבטחון השוטף ונקמות באשתו של הגיזבר. כך עברו הימים, והרגע הבלתי־נמנע – רגע מיסוד התנועה – הגיע. „מי מתנדב להיות מנהיגנו?" שאל נחצ'ה. „אולי אני?" הציע נחצ'ה את עצמו, ודוד'קה נאלץ לירות בו. „אולי אני?" בירך צ'ופה. אז דוד'קה ירה בו, וכן הלאה, עד שלבסוף הפך דוד'קה למפקד התנועה. עכשיו הוטל עליו למצוא לעצמו חברים חדשים, כי חבריו הנוכחים אזלו. המילים של אמא הידהדו בראשו שעה שחשב על החומר האנושי הנחוץ לו: „קשוחים, מחוספסים ורעים" דוד'קה נטל על כן את סגנו, הג'יפ המלשן, וקפץ לכלא רמלה.

סול גאל בינתיים את אדמות יהודה ושומרון וקפץ על הבטן של ילדים פלשתינאים גאים, אבל כשפעם אחת גאל בטעות את ביתו ואת בתו של המושל הצבאי נאלצו השלטונות להניח אותו במעצר מינהלי, בתא הסמוך לזה של ניסים.

מחוץ לכלא רבו בינתיים הקולות אשר דרשו את שחרורם המיידי של השניים. ארבעים חברי כנסת חתמו על עצומה וחסמו בגופם את כביש החוף, ירדנה ארזי כיכבה בעצרת־עם ענקית במסגד „אל־אקצה" תחת הכותרת „ערב התרמה להורי הנכלאים מכלא רמלה", והמוני המאמינים הלכו ואיבדו את סבלנותם. דוד'קה הגיע לשערי הכלא ביום שבו צרו מאות האלפים סביב חומות הכלא. דוד'קה אירגן את כולם ויחדיו פרצו את החומות, אנסו את הסוהרים והעליבו את שולמית אלוני. „אבי אתה" נפלו סול וניסים על כתפי מצילם. וכך הפכו השלושה לגוף אחד.

הם הקימו את המרכז הרוחני של התנועה במשעולים, שלעת הזו כבר הסבה שמה ל„משעולי האבו־עלי". אביו של ניסים נפטר מעולמנו ובנו, לפיכך, נאלץ לעמוד בעצמו על הבמה ולהטיל את מימיו הקדושים על ראשי מאמיניו; דוד'קה דאג לצד הארגוני והצטייד בטנקים, נגמ"שים, פצצות גרעיניות, גיטרה והרבה מצב־רוח טוב, וסול העמיס בני מיעוטים על משאיות ש„גאנדי" רכש בשבילו בעיסקת בארטר עם ה„קונטראס". העיתונות הליברלית ותחנות השידור יצאו במאמרים ראשיים ובשידורי מחאה שבהם ציינו „זה מאוד לא בסדר" ולפיכך נאלץ דוד'קה לירות בהם.

קראו להם „שלושת המוסטיקרים" על שם הטיק שהיה משותף לשלושתם, כאשר אצל דוד'קה היה הטיק באף, אצל סול הטיק היה בכל הגוף ואצל ניסים היה הטיק בשכל.

והארץ היתה כמרקחה. המוני אוהדי התנועה ומוקיריה שרפו צמיגים והפכו מוזיאונים לבתי־כנסת – להוציא את מוזיאון הארץ – והאינפלציה השתוללה ואויבינו מבחוץ ומבפנים קמו עלינו לכלותנו ופרוייקט „הלביא" נמשך וצ'יצ'ולינה נאנסה על־ידי הרב הראשי הספרדי כשהראשי האשכנזי צובט לה באותו הזמן את השדיים, וכל המערך הפוליטי נראה כתלוי על בלימה.

„תעשה משהו, למען השם!" התחנן בדמעות ראש הממשלה בפני דוד'קה. „הדבר נא את הכרסום הפנימי, את התוהו־ובוהו, את האינפלציה ואת המערך!" וכך נתמנה דוד'קה לסגן ראש הממשלה. תחנות השידור, שבזמן זה נוהלו על־ידי אבשלום קור ושידרו רק את התכנית „הגיע זמן לשון בתחת" הגיבו על המינוי בהתלהבות. לסול כבר לא נשארו בני מיעוטים לצורך העמסה ועל כן ייבא פורטוריקנים ומשך לילדים אוטיסטים בשערות. ברם, המצב המשיך להידרדר במהירות: המונים דרשו שינוי. ראש הממשלה נאלץ לנסוע במפתיע להתבודדות לפרק זמן של חמש־עשרה שנה בשל נסיבות אישיות, ודוד'קה נטל על עצמו את הפיקוד, לקול אנחת הרווחה של העם.

ומאז אותו יום התייצב המוראל והיה על הגובה, ולהוציא את מישור החוף שנמחק בהפצצה אטומית כתוצאה מאחת ממלחמות הדת שניהל סול באזורנו האסטרטגי, שררו שלום ושלווה לכול, ומעולם לא היה מצבנו יותר טוב.

וכל זה – אך חלום באספמיה. הציונות הזו שלנו, ציונות עייפה, תבוסתנית ונהנתנית שכמותה, מצמיחה מתוך עצמה מנהיגים דגולים והבינוניות קוברת אותם תחתיה. חזון כל הדורות מפציע בשער – ובאה כת העיתונאים וסרבני הגיוס והאמנים החשיסניקים וההומוסקסואלים ומורידה את הסיכוי האחרון לטמיון. ועל כן יהא סיפור זה בבחינת אור לגויים ולקח לעתידי חשוב שיילמד בבתי־הספר התורניים שעוד יקומו פה, אם ירצה השם, ובמהרה בימינו אף יבוא משיח צדקנו ויעשה פה קצת סדר, טפו טפו טפו.

מגבית, סוכנות, תקציבים, מאבקי־כוח (א') / יקיר צור

קשר הכסף

מפעל התרומות ואיסוף הכספים של יהודי התפוצות למען ישראל הוא הגדול מסוגו בעולם. בארה"ב, למשל, אוספת המגבית המאוחדת 700 מיליון דולר בשנה. הכסף הזורם מזרחה מביא בעקבותיו מאבקי כוח על השליטה בארגונים היהודיים בארץ ובחו"ל

ב„ימי רדיו", סרטו החדש של וודי אלן, יוצאים בן דמותו הצעיר של אלן וחבריו לרחובות ברוקלין כדי לאסוף, בפקודת הרבי, תרומות עבור מדינת היהודים המוקמת בפלשתינה. השלישיה מתרוצצת בסימטאות השכונה היהודית כשקופסאות פח של הקרן הקיימת בידיהם, נטפלת לעוברים ושבים ומצליחה לסחוט מעט מעות עבור 'המדינה החדשה בפלשתינה'. בתמונה הבאה, המתרחשת במקום מסתור אי־שם מתחת לגשר ברוקלין, אנו עדים לדילמה הנצחית: אלן וחבריו מסיימים את ספירת השלל ומתלבטים מה לעשות בכסף. האם להשתמש בו לצרכים אישיים דחוקים או לשלוח אותו לאותו מקום בלתי נודע. אלן הצעיר מעדיף לפתור את צורכי השעה הדחוקים על חלקו בבניין הארץ. בכסף שאסף עבור ארץ־ישראל הוא קונה את טבעת „הפרש הנוקם", גיבורה של סידרת תסכיתי רדיו האהובה עליו. על מעשהו זה הוא זוכה לחבטות הגונות מהרבי ומהוריו גם יחד.

מאז גלה עם ישראל מארצו נתונה התרומה והסיוע הכספי של יהודי הגולה ליהודים שנותרו בארץ הדבק העיקרי שחיבר בין שני העולמות. בתחילה היו אלו לגיונות של משולחים שיצאו מארץ ישראל לארצות הגולה לאסוף תרומות לקהילותיהם בארץ, אחר־כך נטלו הקהילות היהודיות בגולה את היוזמה לגיוס כספי התרומות עבור תושבי ארץ הקודש. אחת הקרנות המודרניות הראשונות שהוקמו במחצית המאה התשע עשרה למען יושבי ארץ־ישראל היתה „קרן מגביות ארץ הקודש" שהוקמה ב־1854 על־ידי הרב נתן מרכוס אדלר, רבה הראשי של אנגליה. הרב אדלר הסתייע רבות בתרומותיו של סר משה מונטיפיורי שהיה מגדולי הפילנטרופים היהודיים באותן שנים.

הסוכנות היהודית, הבולעת מדי שנה מאות מיליוני דולרים מכספי התרומות, נעשתה מוקד לחיצי הביקורת של ראשי הקהילות היהודיות. אלה אינם מסתפקים כבעבר בדיווח שטחי

קרנות דומות הוקמו במקביל גם בארה"ב וקהילות יהודיות אחרות בעולם.

מפעל התרומות ואיסוף הכספים של יהודי התפוצות למען ישראל הוא היום עסק גדול ומתוחכם המעסיק אלפי מתנדבים ועובדים בשכר. עבורנו, הישראלים, משתקפת לעיתים המגבית היהודית המאוחדת (U.J.A) בדמותם של יהודים אמריקאים עשירים במכנסי ברמודה וסיגר עבה ונשים מטופחות ומפורכסות המסיירים בארץ באוטובוסים ממוזגי אוויר. למעשה זהו מפעל איסוף הכספים הגדול ביותר בעולם — מערכת משומנת מאוד הפועלת ביעילות רבה ומגייסת מדי שנה, בארה"ב, כ־700 מיליון דולר. במחצית הסכום נשאר בארה"ב לצרכי הקהילה המקומית, והשאר מתחלק בין הסוכנות היהודית (כ־300 מיליון דולר) לארגונים היהודיים השונים: ג'וינט, היאס ועוד.

קשר הכסף הוא אינדיקציה טובה לטיבם ולעוצמתם של יחסי ישראל והתפוצות. בעיתות מצוקה, כמו מלחמת ששת הימים ומלחמת יום כיפור, גדל מאוד זרם התרומות לישראל כאות וכסימן להזדהות העמוקה שחשו היהודים בגולה עם מדינת ישראל הנאבקת על קיומה. לעומת זאת בעקבות מלחמת לבנון הוצפו משרדי המגבית בטלפונים מתורמים נרגזים והורגשה ירידה מסוימת בתרומות למגבית.

מאז מלחמת לבנון והפרשות שבאו בעקבותיה נמצאת מערכת גיוס הכספים במשבר אמון העלול לאורך זמן לגרום לשחיקה ממשית במעמדה של המגבית המאוחדת ולשבירת עקרון הריכוזיות שבאיסוף התרומות. יותר ויותר תורמים מושכים ידיהם מהמגבית או מצמצמים את השתתפותם בה ובמקביל מוצאים דרכים אלטרנטיביות לפעול לקידום מטרות שונות בישראל הקרובות לליבם. יש המקימים קרנות משפחתיות הפועלות ללא כל זיקה למגבית או לסוכנות היהודית. אחרים מעדיפים לתרום ישירות, בצורה זו או אחרת, לפרוייקטים מוגדרים. כך זה במגבית היהודית המאוחדת בארה"ב וכך זה גם במגבית „קרן היסוד" בשאר הקהילות היהודיות בעולם. מנגד הולך וגובר מספרם של הארגונים הישראליים המפעילים מגביות פרטיות משלהן בקהילות היהודיות בעולם. התורם היהודי, שפעם התבקש לתרום לקופה אחת מרכזית, מוצא עצמו מוקף מכל עבר על־ידי שתדלני תרומות מישראל.

לתרומה לישראל השפעה רבה בקביעת ההיררכיה החברתית בקהילה היהודית המקומית. התורמים הבולטים למגבית, הפילנטרופים הגדולים, הם גם בעלי הדעה ומנהיגי הקהילה. הקהילה עצמה גם היא יוצאת נשכרת מהכספים הנאספים למען ישראל. כספים אלה משמשים גם לפיתוח מערכות חינוך, סעד ורווחה בקהילה, לבניית בתי־אבות ומרכזים קהילתיים ולצרכים מקומיים שונים.

בשנים האחרונות נשמעת דרישה גוברת והולכת מצד פעילים מקומיים לחלוקה שונה של עוגת המגבית ולהשארת נתח גדול יותר בקהילה לפרוייקטים שונים כמו חינוך יהודי, בית אבות לקשישים ועוד. פגיעה באטרקטיביות של המגבית המאוחדת פירושה גם ירידה בהכנסות הקהילה לצרכים מקומיים.

קיים קשר ישיר בין הדפוסים המשתנים של הפילנטרופיה היהודית למגמות החדשות המתפתחות בישראל והתפוצות. אברהם בורג, לשעבר יועץ ראש הממשלה לענייני תפוצות ופעיל בקרן החדשה לישראל, מונה שלוש מגמות מרכזיות ביחסי ישראל יהדות ארה"ב שיש להן השלכה ישירה על התהליך. „יחסי ישראל־יהדות ארה"ב", אומר בורג, „שוב אינם מבוססים, כמו בעבר, בין יהדות אירופה והיישוב העברי בארץ־ישראל, על קשרים אידיאולוגיים ותמיכה פוליטית, אלא על דגש כספי חזק; המנהיגות היהודית הנוכחית אינה רואה במדינת ישראל של ימינו אידיאל אלא מציאות — לא אופציה להגשמת אורח חיים אלא עובדה במסכת הקיום של יהודי ארה"ב: המנהיגות הנוכחית של יהדות ארה"ב שונה באופיה ממנהיגות הקהילה בדורות הקודמים. לא עוד 'סוחרי גרוטאות' רגשניים בעלי לב רחב וכיס פתוח, שחילקו שפה משותפת וזכרונות משותפים עם ראשי הישוב לפני קום המדינה. המנהיגות הנוכחית מאופיינת ברובה באנשי מקצוע שהמקצוענות היא תו ההיכר שלהם. מכאן נגזרת גם מערכת התביעות שלהם לגבי השימוש שנעשה בכספם. הם מבקשים מערכת אמינה, ביקורתית, מדווחת ובעיקר הם מבקשים מעורבות בתהליך קבלת ההחלטות".

מילת המפתח היא מעורבות. „במשך שנים 'מכרנו' ליהודים בארה"ב תדמית שיקרית של מדינת ישראל. במקום את האמת מכרנו להם 'חלום ורוד', לא ריאלי ולא מציאותי", אומר בורג. 'ישראל היא חלום ובחלום אסור לגעת או להתערב'. למעשה הרמייה הזה היו שותפים מנהיגי ישראל ומנהיגות דור האבות בארה"ב.

מאז מלחמת יום כיפור חל כרסום מתמיד בתדמיתה של מדינת ישראל. מלחמת לבנון, פרשת פולארד, התנהגותה של ישראל בפרשות ביטבורג וולדהיים וכמובן שאלת 'מיהו יהודי' הסעירו את דעת הקהל היהודית בעולם ובעקבותיהן חלה התפכחות גדולה. „יהודי התפוצות", אומר בורג, „הכירו סוף סוף בעובדה שישראל איננה חלום ורוד אלא מציאות אפורה, ומכיוון שכך הם מכחישים את ההנחה שאסור להם להיות מעורבים והם מחפשים את המעורבות בתוך המציאות החדשה שנגלתה להם".

לאן הולכים כל הדולרים שלנו

מנורה הפוכה בעלת שבעה קנים שלבסיסה המופנה כלפי מעלה נכנסים שטרי הדולר ומקניה נפלטים קרעי שטרות הנחטפים על־ידי ישראלים — ציור שעיטר את שער החוברת „לאן הולכים כל הדולרים שלנו", היה אחד הביטויים הבוטים לחוסר שביעות הרצון של הקהילה היהודית בארה"ב מהשימוש שעושים בישראל בכספי המגבית היהודית המאוחדת. בחוברת כונסו כמה מאמרים של העתונאי צ'רלס הופמן, כתב ה„ג'רוזלם פוסט". הופמן, יליד ארה"ב, מתגורר בארץ משנת 1970. את החומר לסידרת המאמרים שעסקו ביחסי הסוכנות היהודית עם הצרכים המשתנים של העולם היהודי אסף במשך שלוש שנות עבודה עתונאית בארץ ובארה"ב. התוצאה היתה כתב אישום חריף כנגד הסוכנות היהודית וההסתדרות הציונית העולמית, הפוליטיזציה הגוברת והולכת בה, הכפילות ובזבוז המשאבים המשווע.

המאמרים פורסמו לפני כשנה בג'רוזלם פוסט ובעיתונים היהודיים בארה"ב: „בולטימור ג'ואיש טיימס" ו„ג'ואיש ניוז" המופיע בדטרויט. גיורא כרמי, מאייר ישראלי שהתגורר באותה תקופה בארה"ב, התבקש לאייר את סידרת המאמרים. כרמי קרא ואייר. והתוצאה מעידה יותר מכל על תדמיתה של ישראל והסוכנות היהודית בעיני הישראלים עצמם.

בארה"ב עוררו המאמרים תגובות נלהבות ורבים ראו בהם ביטוי לתחושות שאחזו בהם מזה זמן. בהוראתו של יו"ר חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית, ג'ראלד הופברגר, כונסו המאמרים לחוברת מתוך כוונה לחלקה לצירי עצרת הסוכנות של השנה שעברה. תוכן החוברת עצמה לא הובא מעולם לדיון. „הציונים" אשר הבינו את חומר הנפץ הטמון במאמרים, נטפלו לקריקטורות. הדיון עבר לפסים דמגוגיים מוכרים. „אנטי־ציוני", „אנטישמי", „סגנון תעמולה נאצי", הגיבו ראשי ההסתדרות הציונית ומנעו את הפצת החוברת. בשיחת טלפון מארה"ב אמר לי אז גיורא כרמי, המאייר: „איך אני יכול להיות אנטישמי כאשר אני יהודי וישראלי?"

נקודת המפנה היתה, לדעת רבים, התוכנית לשיקום השכונות שיזם בשנת 1978 ראש הממשלה דאז, מנחם בגין. „התוכנית לשיקום השכונות הביאה את היהודים בתפוצות למסקנה שיכולה להיות להם השפעה גדולה יותר על הנעשה בכספים שלהם", אומר יחיאל ארמוני שעמד אז בראש הפרוייקט. „היתה קביעה מראש של יעוד הכספים, היתה מעורבות בקביעת היעדים והיו דו"חות כספיים חודשיים. המערכת המקצועית בנתה דרכי תקצוב ודיווח על תקצוב, שנתנו לאנשי חו"ל הרגשה מלאה של שותפות. הדברים הגיעו לידי כך שכל קהילה שהיתה מעורבת בפרוייקט שלחה את נציגיה פעמיים בשנה ארצה — לקביעת התקציב ולקראת הדיווח על התקציב. המערכת הסוכנותית, לעומת זאת, אינה נותנת לתורמים היהודים את המתכונת המלאה של מעורבות בתקצוב ובדיווח על ההוצאה כפי שהיה מקובל בשיקום שכונות".

„שיקום שכונות היתה התחלה של סמינר לפעילי הפדרציות היהודיות על ישראל, צרכיה, אנשיה, הפוליטיקה שלה ועל השימוש שנעשה בכספי התרומות בישראל" — אומר אליעזר יפה, פרופסור לעבודה סוציאלית באוניברסיטה העברית בירושלים, הוגה רעיון השותפות 'קהילה־שכונה' בפרוייקט שיקום השכונות ואחד המתנגדים החריפים למבנה הפוליטי הנוכחי של הסוכנות היהודית. „שיקום שכונות היה בית־הספר לתורמים צעירים לחינוך מחודש על הקשר הפילנטרופי בין ישראל והתפוצות. מנהלי פדרציות יהודיות יחד עם אנשי השכונות למדו על בשרם את הפרובלמטיקה הישראלית וכך נסללה הדרך לפילנטרופיה חדשה, מעורבות ותכתיבים של תורמים לגבי השימוש בתרומות", אומר פרופסור יפה.

הסוכנות היהודית, אותו גוף אמורפי גדול ממדים, הבולע מדי שנה מאות מיליוני דולרים כספי התרומות, הפכה להיות מוקד לחיצי הביקורת. ראשי הקהילות היהודיות שוב לא הסתפקו בדיווחים שטחיים שקושטו בנתונים הסרי משמעות, אלא דרשו יותר מעורבות בתהליך קבלת ההחלטות, בבחירת ראשי המחלקות, בקביעת סדרי עדיפויות ועוד. עיקר הביקורת הופנתה כנגד הפוליטיזציה בסוכנות היהודית.

הסכם חידושה של הסוכנות היהודית המורחבת משנת 1968 משאיר את ניהול מחלקות הסוכנות היהודית בידי ההסתדרות הציונית העולמית המהווה שיקוף כמעט מדויק של המערכת הפוליטית הישראלית. בראש המחלקות השונות הועמדו פוליטיקאים ישראלים שנאמנותם נתונה בראש וראשונה למפלגתם. כך הפכו מחלקות הסוכנות היהודית לטריטוריות פרטיות של המפלגות הפוליטיות, כלי לחלוקת משרות וכיבודים. התוצאה: בזבוז עצום של כספים הנובע משיקולים פוליטיים לא ענייניים ונפוח אדיר של כוח אדם במנגנון הסוכנותי. מעריכים כי כיום מעסיקה הסוכנות היהודית יותר מ־1000 עובדים מיותרים.

תקציב הסוכנות היהודית לשנת 1987/8 עומד על 394 מיליון דולר. חלק הארי בהכנסות הסוכנות מגיע מסעיף התרומות של המגבית היהודית המאוחדת — 299 מיליון דולר. „קרן היסוד" מקציבה לסוכנות היהודית 41 מיליון דולר ועוד 29 מליון להסתדרות הציונית העולמית, ומדינת ישראל מעניקה לסוכנות 15 מיליון דולר. שליטה על תיקים בסוכנות היהודית פירושה למעשה שליטה כמעט בלתי מבוקרת על משאבים כספיים אדירים. בשנים האחרונות הפך הקונגרס הציוני, בו נקבעת חלוקת התיקים בין המפלגות השונות, לזירת מסחרים שבה מנגחים נציגי המפלגות השונות איש את רעהו בנסיון להשתלט על נתח יותר גדול של העוגה התקציבית ששוויה כ־2 מיליארד דולר בקירוב. המחזה הזה אינו מוסיף כבוד, בלשון המעטה, לתנועה הציונית או למה שלמעשה נותר ממנה.

יהדות ארה"ב עברה בשנים האחרונות שינוי מהותי המתבטא במעבר מההזדהות עם ישראל כגורם חיצוני שהיה לו חלק ניכר בגיבוש הזהות העצמית הקולקטיבית של יהודי ארה"ב, לחיפוש אחר תכנים פנימיים של הקיום הקולקטיבי שלהם כיהודים בארה"ב. זהות יהודית אמריקאית פירושה זכויות אדם, זכויות אזרח, ענייני מיעוטים, דמוקרטיה, סובלנות ופלורליזם. השלב האחרון של התהליך הוא

לתרומה לישראל נודעת השפעה רבה על קביעת ההיררכיה החברתית בקהילות היהודיות המקומיות. התורמים הבולטים למגבית הם גם בעלי הדעה

ניסיון להשליך את הנורמות היהודיות האמריקאיות על החיים במדינת ישראל".

הסוכנות היהודית, לעומת זאת, למרות שחלפה למעלה ממחצית המאה מאז שנקבעו תחומי פעילותה, ממשיכה עדיין לתפקד בהתאם לחלוקה ההיסטורית של מחלקותיה: עליה וקליטה, עליית הנוער, התיישבות כפרית, חינוך יהודי בתפוצות, פעולות חברתיות ושיכון: נושאים שהיו בעבר מרכז העשייה של הישוב היהודי הנבנה בארץ־ישראל: כיום, בעשור הרביעי לקיומה של מדינת ישראל, הם נשמעים במידה רבה אנכרוניסטיים. מה עוד שקיימים גופים ממלכתיים האחראים לטיפול בנושאים אלה והמצב הקיים של מדינה בתוך מדינה, לא יוצר אלא כפילות מיותרת הגורמת לבזבוז עצום של משאבים ציבוריים. לעומת זאת, נושאים כמו פלורליזם דתי, זכויות אזרח, מיעוטים ועוד נושאים המעסיקים בימינו את הציבור היהודי בארץ ובעולם, אינם נכללים כלל בקטגוריות הקלסיות של הקשר הסוכנותי.

הדרישה לשינוי יעדים כמו גם הדרישה למעורבות ולשותפות בקביעת היעדים ודרכי פעולה מצד השותפים האמריקאים לסוכנות היהודית, מהווה איום על הפוליטיקאים הציוניים. „הפוליטיקאים הישראלים נאחזים בקרנות המזבח והלא־ציונים צריכים להאבק על חלקם בשותפות", אומר ד"ר מיכאל ריינר, לשעבר מנכ"ל המנהיגות הצעירה של המגבית היהודית המאוחדת. שיטות הלחימה, על־פי מיטב המסורת הפוליטית הישראלית, הן בעיקרן דמגוגיות. „בעל המאה רוצה להיות גם בעל הדעה", „הלא־ציונים מבקשים להשתלט על הסוכנות היהודית" ועוד כהנה וכהנה סיסמאות המשמשות את עסקני הסוכנות במאבק האבוד על המשך השליטה הבלעדית במשאבי יהדות התפוצות. התוצאה המיידית היא, כאמור, בריחה של תורמים מהממסד של המגבית וחיפוש דרכים אלטרנטיביות להשקעה בישראל. במקביל לסוכנות היהודית הוקמו בארץ באחרונה כמה קרנות קטנות המגייסות או נתמכות בכספים של תורמים יהודיים מחו"ל. כיצד פועלות קרנות אלה, לאיזה יעדים ולאילו מטרות הן מכוונות את כספי התורמים והאם יש בהן משום אלטרנטיבה ממשית לסוכנות היהודית?

את מי מייצגת הנהגת „גוש־אמונים" / ידידיה סגל

מגיני המיסטיקה

„חבלי משיח", מחזהו של מוטי לרנר המוצג כעת על בימת „הקאמרי", מעלה שאלות לגבי הנהגת גוש־אמונים, אלא ששאלה אחת, מיקדמית, לא בודדה היטב, והיא השאלה בדבר יכולתם של ראשי הגוש להאזין לשאלות

עבור חברי הכת הזאת אין קהל המתנחלים אלא אוסף של בובות נחמדות... מה הפלא? הרי גם הרצל, בן־גוריון וז'בוטינסקי לא היו עבורם אלא בובות מורקדות בהכוונת חוטי ה„אתחלתא דגאולה"

ולהרהר בהן. תגובותיהם למחזה, זו של בני קצובר („צבר מצופה בקצפת"), ואחרות שלא ניתן להן פרסום, מצטרפות לתגובותיהם לארועים קודמים (הצרות ההיסטוריות של דניאלה וייס, למשל), שעולה מהן תמונת חשיבה נעדרת יכולת להפוך בספקות ובקושיות. הללו נחסמים באמצעות מנגנון הגנה נוקשה וקוצני שמפעילו מתכנס בתוכו כבתוך קונכיה, ומאמץ אל ליבו את אמונתו התכיבה לכל יאונה לה רע.

ובכן, זו איננה אבחנה חדשה בתולדות ההתנצחות עם גוש־אמונים ובתוכו. אלא שלאחרונה היא עולה ונשמעת גם בקרב ה„עמך" של הגוש נגד הנהגתו. בתוככי ההתיישבות הולכת ומתגברת תחושה של יאוש נוכח חוסר האפשרות לנהל שיח ושיג עם ההנהגה בלשון בני־אדם. מתוודעים באמצעות התקשורת אל מעללי הבקבוקים של דניאלה וייס ואל התפרעויותיו הפיזיות והמילוליות של הרב לוינגר — ועומדים חסרי־אונים בנסיון להעמיד את המשתוללים הללו במקומם. אין בידי המתנחל המעוניין להחליף את הנהגתו, או, לפחות, לרענן את שורותיה — כלים להגשמת שאיפותיו. הוא יכול לצעוק, הוא יכול להדפיס כרוזים ולהפיצם במימון עצמי, הוא יכול להתגודד ליד משרדי גוש־אמונים, אבל הופך שהוא עומד מותש מול הזולנות וכצפה לעקן

לבן. קוראים לו לבוא לבצעות, קוראים לו לבוא להפגנות, קוראים לו לבוא להתקלויות עם חיילי צה"ל. אבל אין קוראים לו, אף פעם לא, לבוא ולהביע את דעתו. הנהגת גוש־אמונים אינה מתעניינת ואינה מעוניינת ברחשי לב קהלה ואינה מגלה ולו ברמז, מידה של נכונות לייחס חשיבות לדעתו של „המתנחל הממוצע".

ואילו הוא הביא אל מחוזות ההתיישבות של גוש־אמונים את עצמו, את אשתו, את ילדיו, את יהוסיו ואת עיסוקו. הוא מגוון את הנוף האנושי והכלכלי של ההתיישבות, אבל איננו מוסיף נופך משלו לאידיאולוגיה ולמדיניות. בין המתיישבים יש מספר לא מבוטל של אנשי אקדמיה בתחומים שונים ומגוונים שהיו יכולים לקדם את המצע הרעיוני ואת המדיניות של גוש־אמונים. היה אפשר לצפות שהגידול הכמותי והאיכותי בהתיישבות ביש"ע יחולל התפתחות של משנה „אמונית", רחבה יותר, לקריאת מסכת שלמה, מגוונת וגמישה.

ומכל זה לא ארע דבר. מספר המתנחלים הלך וגדל, אבל בראשם נשארה אותה כת סגורה של מבתיקי סוד הגאולה, והסוד הוא תמיד אותו הסוד: מה שצוטט מן הרב קוק בימי סבסטיה של 1974, מצוטט גם ב־1987. ואיש לא יהין להפר

את האינטימיות החמימה הזאת שבין „הרב" לבין כוהניו, בין אם הוא „שמאלך" ובין אם הוא מאנ"ש. מנגנוני ההגנה פועלים גם כלפי פנים. עבור חברי הכת הזאת אין קהל־המתנחלים אלא אוסף של בובות נחמדות. טוב שבאו: יישר־כוחם

הנהגת „גוש־אמונים" השכילה לבצר לה מעמד חסין מבקורת פנימית או חיצונית. מנגנוני ההגנה שלה חסרי פשרות ומוצבים תדיר בכוננות מפני כל התקפה מבית או מחוץ

שבאו ועכשיו ישבו נא ויכבדו את בתיהם. מה הפלא? הרי גם הרצל ובן־גוריון וז'בוטינסקי לא היו עבורם אלא בובות מורקדות בהכוונת חוטי ה„אתחלתא דגאולה".

הנהגת גוש אמונים היא הנהגה שבעה ומפונקת. תמהני אם היתה בישראל הנהגה מפונקת כזאת. היא איננה עומדת לבחירות דמוקרטיות אלא מתמנה בפורום הברמני־דל־משתתפים. היא איננה חייבת למסור דין

הנהגת ה„גוש". מעמד אמיתות. תצלום – יצחק הררי.

וחשבון על פעולותיה ואיננה עומדת בפני ביקורת פנימית. היא חסינה גם מפני ביקורת חיצונית. אדרבה, התקפות השמאל והמרכז על הנהגה גוש אמונים נאספות בשקידה ומצטרפות ל„תעודת־כבוד" המנופנפת נמרצות קבל קהל „בובותיה".

דברים ברוח זו ניסיתי לפרסם ב„נקודה" (עתון הישובים היהודיים ביהודה, שומרון וחבל עזה). הם נגנזו ללא הסבר. „נקודה" מפרסם לעיתים ביקורת על הנהגת גוש־אמונים, אבל זוהי ביקורת בעיתון מבוקר ובהנהגתו. אין בו כדי לעצב מדיניות ויש בו כדי לפתח, לכאורה עין, תדמית של פתיחות, וכנגד כל גל של ביקורת עולה גל נגדי של נזיפות במבקרים ובעורך, והלה מתכווץ במקומו לתקופה ארוכה עד שהוא מעז „לחזור לסורו". מכל מקום, את הפונקציה העתונאית הראשונה במעלה של ביקורת ציבורית אין „נקודה" ממלא.

הנהגת גוש־אמונים השכילה, אפוא, לבצר לה מעמד חסין מבקורת פנימית או חיצונית. מנגנוני ההגנה שלה חסרי־פשרות ומוצבים תדיר בכוננות מפני כל התקפה מבית או מחוץ. ההתבצרות האטומה הזאת נובעת בחולשה שאפשר — אולי — לאפיינה כחולשת העבודה המיסטית, זו הפועלת בתוך עולם הנוהג בריאליזם מפוכח עד כדי ציניות. ראשי גוש־אמונים רואים עצמם כמי שמגוננים על משנתם המיסטית מפני הרוחות הרעות של הניהיליזם וההדוניזם. ובמאבק הזה אינם מוכנים לסמוך על איש — גם לא על מי שנענה לקריאתם ובא להתנחל בשומרון. הם יודעים שעמדתם — להבדיל מן העמדה של הימין החילוני — פגיעה יותר לרוחות הזמן, והם מכירים בכוחו של השיקול הפוליטי הרציונאלי לבלבל את ההוד המשיחי. הכרתם מגבירה את חרדתם, ומכאן הצורך לשמר, בהתמדה, קווי־מגננה בלתי חדירים. בתודעתם מונחת ה„ידיעה" על האופק שבו משתדרכים מהלכים שמימיים ומהלכים ארציים לקראת הגאולה, הם חוששים שמא הזיווג העדין והמורכב הזה יופרע על־ידי אנשים ש„אינם מבינים", ואחת היא אם אנשים אלה באים מקבוצי השומר הצעיר או מן ההתנחלויות שבשומרון. צריך לשמוע אותם מדברים בינם לבין עצמם כדי להאמין בקיומן של שיחות כאלו. ספרו של חגי סגל, „אחים יקרים", פתח צוהר, לעולם הזה, הרווי מיסטיקה רצינית עד כדי אימה, וניתן ללמוד ממנו על בקיאותם בשיקול הפוליטי של ראשי גוש־אמונים. ואינני מתכוון רק לרב לוינגר אשר אמר כי תלמידי הרב קוק אינם צריכים לשום דבר אחר מלבד מתבת המיכתבים של „הרב". אני מתכוון גם ליואל בן־נון — הנחשב ל„ספור" בחברי גוש אמונים אשר ביקש „לזעזע עליונים" בתקיעת שופר עם הנץ החמה בראש־השנה כדי „להעביר" את רוע הגזירה של פינוי סיני.

כל הנאמר עד כאן יכול להתפרש כ„מצוקה פרטית" של מי שאיננו שבע רצון מהנהגתו. אבל אין זה כך. הנהגת גוש־אמונים תופסת מקום בתודעת הציבור בישראל ובתודעת קובעי המדיניות כמייצגת הנאמנה ביותר את התפיסה התומכת בהתנחלות. בבואם לשקול את מדיניותם נוכח גיוון העמדות הפוליטיות הרווחות בישראל, רואים הפוליטיקאים את הנהגתם של מנהיגי גוש־אמונים כמייצגת עוצמה פוליטית. למנהיגי גוש־אמונים נודעת השפעה בפוליטיקה הישראלית, ובחירת בשירותם להתנהג בשיח הפוליטי היא עיניו של כל אזרח, ועל אחת כמה וכמה — של כל ח"כ או שר. ראשי גוש־אמונים מסתובבים במסדרונות הכנסת, ובאים במשא ומתן עם שרים, כאילו התביעה המלאה של רבבות המתנחלים ותומכיהם מונחת בכיס, ובאופן זה הם נהנים מעמדת־כוח שיש בה כדי להשפיע על כיווני מדיניות.

על כן, כדאי לציין שמה שנקרא „הנהגת גוש אמונים" אינו הנהגה של ממש. זו „הנהגה" רק במובן שהיא ניצבת איתן בצומת התקשורת, בין קהל המתנחלים לבין יתר חלקי העם, לרבות קובעי המדיניות. זו איננה הנהגה רוחנית דוגמת הנהגת היהדות החרדית, וזו איננה הנהגה המסוגלת לגרוף אחריה את מי שהיא מתיימרת לייצג. אדרבה, ככל שעוברות השנים, מימי סבאסטיה ועד הנה, פחות ופחות מתנחלים רואים לעצמם חובה לבוא ולהשתתף בהפגנות שהיא מארגנת. אין, באמת, יותר ממאות ספורות של אנשים הסומכים את ידיהם על משנתה המיסטית של מה שמכונה הנהגת גוש־אמונים והרואים בה הנהגה. היא לא נבחרה על־ידי קהלה בבחירות דמוקרטיות, ומעולם לא ביקשה את רשותו, באיזה דרך אחרת, לייצגו. „הנהגת" גוש־אמונים חייבת את תוארה לתקשורת. הפוליטיקאים והציבור מזהים את „מנהיגי" גוש אמונים על פי דיווחי התקשורת. ודיבם עושים

„אחים יקרים", ספרו של חגי סגל, פתח צוהר לעולם הזה, הרווי מיסטיקה רצינית עד כדי אימה

כך גם מתנחלים רבים שמעולם לא נשאלו לדעתם. למתיישבים ביש"ע ולתומכיהם יש יצוג פוליטי נכבד למדי. עשרות חברי כנסת מן ה„ליכוד", „התחיה" והמפד"ל מייצגים את ענייניהם בכנסת ובממשלה. לעומת זאת, מה שנקרא „הנהגת גוש־אמונים" אינו אלא בלון שההתעניינות התקשורתית נפחה בו חיים ונפחה אותו לממדים מפחידים.

אני טוען, ברצינות, כי התעלמות התקשורת והממסד הפוליטי מ„הנהגת" גוש־אמונים, לא תעורר סערה ציבורית ולא תשבש את המהלך הראוי של הדיון הפוליטי והציבורי. התעלמות כזאת לא תתפרש כהתעלמות מציבור המתנחלים ותומכיהם אלא תהיה התעלמות ממספר מצומצם מאד של אישים הראויים בהחלט להתעניינות היסטורית, ספרותית ואמנותית, אך לא ליותר מכך.

هكذا من الأصل

صورة عن الأصل

משא – לספרות, אמנות ועיון

קווים להתפתחותם של סיפורי ביאליק

מאת רות שנפלד

מבחינת חשיבותה במכלול יצירתו של המשורר הפרוזה הבלטריסטית של ביאליק עומדת בצל שירתו. למרות זאת יש בין סיפוריו כמה יצירות מופת, שהן מן המובהקות בסיפורת העברית ומן המוכרות שבה.

בראשית דרכו של ביאליק כסופר הפרוזה עמדה עבודתו בסימן השפעתו של מנדלי מוכר ספרים, ובלט בה הרצון לתאר טיפוסים, לעצב הווי ולהצביע על תהליכים חברתיים. על דמות גיבורו "אריה בעל גוף" כתב המחבר לאחד־העם: "טיפוס זה, הנוצר כולו תחת השפעת ה'סלובודה הקצפית', מצוי ביותר בערים הקופאות (בווליין), והוא מפורסם לקלס ולשחוק בפי העם, כזקני הכוכבים בחדר העבר" (מכתב מ־30.7.1898: 18: "כנסת לזכר ח.נ. ביאליק", ז, עמ' 20). לסיפורו קרא ביאליק בשם "ציור" כלומר תמונה של הווי.

על סמך חומר ארכיוני שנותר בעזבונו של המחבר ולא ראה אור עד עתה בשלמותו, אין ספק שביאליק רצה להמשיך את גלריית הטיפוסים כגון "אריה בעל גוף". הוא התכוון ליצור סידרת סיפורים, מעין "סאגה" נוסח בלזק או אמיל זולא, שבה אותן דמויות חוזרות בשורה של יצירות, פעם בתפקיד מרכזי ופעם בתפקיד שולי (למשל, אריה בעל גוף מוזכר באקראי בכתב־יד של סיפור בן השנים תרס"ז–תרס"ח). כל הטיפוסים האלה עתידים היו לבוא מן הסביבה הקרובה של המחבר, מן הפרבר הז'יטומירי, ומבין אנשים המוכרים לו היטב. גלריית הטיפוסים נועדה לייצג כל מיני פנים של החברה היהודית המידרדרת והמידלדלת שבעיירות השוממות של תחום המושב ולהצביע על הגיזול הפושה בציבור היהודי. הכוח השליט בסיפורים אלה צריך היה להיות ריאליסטי, בתוספת לא מבוטלת של אירוניה והלעגה, על פי הדוגמה של מנדלי מוכר ספרים.

אחרי ש"אריה בעל גוף" ראה אור בשנת תרנ"ט התעוררו רבים והגיבו על מקורותיו החוץ־ספרותיים. ישנן עדויות לכך, שאריה היה דמות מוכרת בפרבר העצים שבז'יטומיר. אחד מחבריו של ביאליק בז'יטומיר, יעקב קפלן, כתב אליו ב־15 ביוני 1899: "את ציורך אריה בעל גוף קראתי והתענגתי עליו, והוא עשה רושם בכל עירנו ז'יטומיר, כמובן. החסרון המורגש האחד – לפי דעתי – הוא גלוי השמות האמיתיים תחת אשר הסתרת שמותיהם פעלה פעולה יותר בולטת על הקורא והיתה מגדילה את מלאכת המחשבת בציור. הוסיפה נא לעבוד על שדמה זו, כי כשרון גדול לך בזה" (המכתב שמור בארכיון ביאליק).

ביאליק שמע לעצת חברו והתחיל לעבוד על סיפור נוסף, שבמרכזו עמד רבי ברוך אילמן, הוא רבי ברוך ברדלס מתוך "אריה בעל גוף", שלדברי אריה "הוא יהודי יפה כאוה, הוא אינו גנב פשוט, כי אם גנב מתוך 'בוכהלטריא'". לפי כתב היד של הסיפור הבלתי־גמור, שהוא משנת תרס"ט, רבי ברוך הוא שותפו של אריה בכריתת יער גדול ומרמה ללא בושה את שותפו, שאינו מתמצא בעסקים כגון אלה.

הסיפור משנת תרס"ח, שלא הושלם ולא ראה אור מעולם, לא היה היחיד. בעקבותיו באו אחרים, שנפל בחלקם גורל דומה. גורמים שונים פעלו על חוסר הצלחתו של ביאליק להשלים את הסידרה ואת המעגל האפי ה"מנדלאי" מתוך עיירתו הווליניח, שאותו הציב לו למטרה. במרוצת הימים לתוך הפרוזה של ביאליק התחילו לחדור יותר ויותר יסודות אישיים־אוטוביוגראפיים והפריעו למהלך האפי. בסיפור "סוחר", שראה אור בתרס"ג, עזב ביאליק את תחום המושב, מיקם את הסיפור באודיסה וקייב. בו בצורה אוטואירונית את החוויות של עצמו: הן בדמות גיבור הסיפור, האברך המכונה "סוחר", והן בדמות מספר הסיפור, המכונה משורר ומורה. הסיפור רחוק מן המגמה האפית, שכן אין הוא אפילו "ציור", אלא "רשימה כלאחר יד". הכוונה לשרטוט שאין בו עלילה מפותחת ומגובשת, המבוסס על תיאור חטוף של דמות, שהמספר פגש בה באקראי. אמנם גם כאן מתוארים תהליכים כלכליים וחברתיים, שדוחפים את האנשים הצעירים ה"מתמשכלים" מן העיירה לעיר הגדולה. אולם בוודאי אין בסיפור קצר זה יומרה לתאר את ההווי החברתי של העיר ההומייה אודיסה, שכבר תוארה ברומאנים משכיליים ואף ב"ספר הקבצנים" של מנדלי מוכר ספרים.

בהמשך ניסה ביאליק לשלב את שתי המגמות – האפית והאוטוביוגראפית – ולכתוב סיפורים שיש בהם גם תיאורי הווי ודיוקנאות של טיפוסים מתוך תחום המושב וגם תיאור דמות אוטוביוגראפית. בכל הסיפורים האלה הדמויות מתקרבות עוד יותר לסביבתו הקרובה של המחבר, והן לקוחות לא מעירותו בלבד, אלא גם מקרב בני משפחתו. בתחילה שירטט ביאליק דיוקנו של יהודי ארוך וקופא על שמריו "רבי יעקב משה", שמשתקפת בו דמות סבו של המשורר. מתיאור הדמות הזו ובני ביתה גסי ההליכות הוא עבר לפיתוח נוסף של הסיפור "רבי ברוך אילמן" (אחרון גלגוליו של סיפור זה הוא משנת תרס"ז), ומתברר שדמותו של רבי ברוך מבוססת, ככל הנראה, על דמות דודו של ביאליק. בנוסחים מאוחרים יותר של סיפור זה, וכמו כן בסיפורים גנוזים אחרים, כגון "הבחור" ו"בבית אבא" (אלה כונסו בחלקם ב"כתבים גנוזים" של ביאליק, הוצאת "רביד", תשל"א) תופסת מקום יותר ויותר מרכזי הדמות האוטוביוגראפית, על לבטיה וחוויותיה ועל עולמה הרוחני המופנם. כמעט מיותר להוסיף, שעל ידי כך סיפורים אלה מתרחקים בהדרגה אך בבטחה מנוסח הכתיבה האפי.

אמנם ביאליק ניסה לטשטש את היסודות האוטוביוגראפיים בסיפוריו (למשל, בתחילה הגיבור נקרא אשרנה או נחום, והוא גדל בבית סבו. אחר כך שמו משתנה לשמאליק, והוא גדל בבית הוריו), אבל נסיונות הטשטוש האלה הם שטחיים בלבד. הקירבה אל הדמות המתוארת מתבטאה גם בכך, שהיחס אליה משתנה בהדרגה מסיפור לסיפור. ליד היסודות האוטואירוניים מתחילים להופיע בהם יסודות ליריים ופאתטיים, והמחבר עובר מסיפור המסופר בגוף שלישי לסיפור וידויי, המסופר בגוף ראשון. הגיבור המרכזי הוא אברך צעיר, שהתמשכל ועזב את בית־המדרש, והפך לתלוש. בהיותו תלוי על בלימה הוא מבכה את גורלו המר והמחפש לשווא את דרכו ואת מקומו בחברה. כלומר, ביאליק עזב בהדרגה את דרכו של מנדלי והתקרב לתימאטיקה ולפואטיקה של סופרים קרובים לו יותר בגיל, כגון ברדיצ'בסקי וברנר. אולם, ככל הנראה, המעבר הזה לא הסתייע בידיו, ומכאן גניזתם של הסיפורים. ברובם התיאורים הריאליסטיים והנאטוראליסטיים הבוטים עדיין מתערבבים עם הכמיהה הלירית המופנמת, כגון התיאור הבא, המופיע בכמה נוסחים: "בתי השכונה מתרוקנים מבפנים ובני ישראל רובצים לפתחיהם משפחות משפחות מבחוץ. קלי בגד וחשופי חזה הם יושבים צפופים או משתטחים רווחים באכסדראות ועל גבי ספים ומדרגות שלפני הבתים, שואפים רוח מלב טוב ודעה רחבה ונהנים על השובע מאור הלבנה במלואה. ערומי נשים וגברים וחשופי רגלים וברכים. הללו שרויים בצל והללו באור. מכל הצדדים מבהיקים מחשופי לבנים של 'תחתונים', שרוולי כתנות, סמלות אשה, סינרות" ("כתבים גנוזים", עמ' 184).

אבל לא רק העירוב של הנאטוראליסטי עם הלירי־המופנם ולא רק המסירה על פני הסעיפים בין סגנונות כתיבה שונים הם שהכריעו בדבר גניזתם של הסיפורים הנזכרים, שקטעים מהם הובלעו אחר כך בהצלחה רבה ובהצנעת קוויהם הבוטים בתוך "מאחורי הגדר". היו לכך גם סיבות נוספות. בסיפורים אלה ביאליק לא חרג מן הנושא של עזיבת בית־המדרש והתמשכלות הגיבורים התוהים שלו, שאינם יודעים לאן לפנות ושואלים את

ביאליק — ציור: נחום גוטמן

עצמם את השאלה הנצחית של בני הדור ההוא "לאן?". ביאליק חזר על השאלה שהציג לעצמו גיבורו של מ"ז פייארברג, אלא שאין בכוחו להט אידיאולוגי וגם לא אותה מידה של טראגיות ושל כמיהה לעתיד כמו בסיפורו של פייארברג. הקרע הטראגי מעולם העבר מצא את ביטויו בצורה חזקה יותר בסיפוריו של מ"י ברדיצ'בסקי, ששילב את השאלות המועלות בהם בהקשרים תרבותיים רחבים יותר מאשר ביאליק. הגיבורים התלושים והתוהים של מספרים, שהתחילו אז לתפוס מקום מרכזי על בימת הספרות העברית, הם גם הרבה יותר מודעים למצבם ופחות נאיביים וסנטימנטאליים מגיבוריו של ביאליק. ביאליק עצמו הכיר בכשרונותיהם של חבריו הצעירים ממנו, כגון ברקוביץ וברנר, וכאשר הדפיס בשנת 1904 את סיפורו של ברנר "מסביב לנקודה" ב"השלוח" שבעריכתו, כתב אל המחבר: "אוכל לומר בהחלט, שאתה הוא המספר העברי החדש של תקופתנו בגבהה המובן של המלים האלה" (האגרת היא, כנראה, מאלול תרס"ד. ראה אגרות ביאליק, כרך א, עמ' רסט).

ביאליק לא רצה להתחרות לא רק עם חבריו, אלא גם עם עצמו. בשיריו, שקדמו לסיפורים הנזכרים, ובעיקר ב"לבדי" (מתרס"ב), הוא כבר נתן ביטוי מובהק, חריף וטראגי לאותם נושאים, שחזר אליהם בסיפורים האוטוביוגראפיים הגנוזים. הכוונה, כמובן, לקרע הטראגי מן המסורת ומבית־האבות, עזיבת בית־המדרש והרגשת התלישות, התסכול והכישלון. הוא עצמו חשב, שהוא כותב על נושאים שאבד עליהם הכלח ונתן לסיפורו "בית אבא" את כותרת־המשנה "מכתבי משכיל שלאחר זמנו", שכן מלחמת ההשכלה והבעירות כבר שקטה מזמן באותם הימים (כדברי ביאליק עצמו ברשימתו "המפרפרים והמפרכסים", שנדפסה ב"כתבים גנוזים", עמ' 209). הקרע התרבותי העמוק חרג ממנה בהרבה ואליו התייחס ביאליק בכל כתיבתו, ובייחוד בשיר שנכתב לאחר הסיפורים הגנוזים הנידונים כאן, והוא "לפני ארון הספרים" (משנת תר"ע).

כעבור זמן מה התבצר ביאליק שוב בפינתו שבתחום המושב, עזב את נושא התלישות וגם לא התיימר לשלוח את ידו בסגנונות פרוזאיים מודרניסטיים. הוא חזר לניגונו האישי והמקורי וכתב תחילה את הסיפור הלירי והאוטוביוגראפי המובהק שלו "ספיח" (התחיל להתפרסם בקונטרס ה' תרס"ט). אמנם ייתכן, שביאליק הושפע כאן במידת מה מנושא סיפורו של ידידו הקרוב ש. בן־ציון "נפש רצוצה", אבל "ספיח" חורג בהרבה מהישגו של ש. בן־ציון ומהסיפור ההווי ואפילו מסיפור זכרונות הילדות בכלל. הוא יושב על גבול השירה והפרוזה וביאליק השמיע בו לא רק את כאביו ואת "מראות הסתיו" של נשמתו, אלא גם הרבה מטבעות לשון ודימויים הנפוצים בשיריו.

נראה, שביאליק הגיע לפיסגת יצירתו הפרוזאית בסיפור "מאחורי הגדר" (משנת תר"ע). ההישג הוודאי נוצר כאן הודות למיזוג בין האישי והאוטוביוגראפי לבין האפי והחברתי, שנעשה באותה יצירה ללא תפרים. סיפור המעשה הריאליסטי ותיאורי ההווי נשענים כאן ללא חציצה על מוטיב ארכיטיפי של סיפור רומיאו ויוליה ועל יסודות פסיכולוגיים של סיפור התבגרות. נוסף לכך, תמונות ההווי והנוף, שנתמזגה בהן האלגיה על אובדן הרגישות ליופי והזיקה הבלתי אמצעית לטבע, מצאו כאן הד באובדן ותום האהבה הטהורה בחייו של גיבור הסיפור, נוח. ביאליק הצליח להשליך בסיפורו חוויות אישיות עמוקות על גיבור, שהוא ניגודו הגמור של הגיבור האוטוביוגראפי השכיח אצלו. בדיקת כתבי־היד בארכיון ביאליק, שכאמור חלקים מהם עדיין לא התפרסמו, מוכיחה שהמעבר מן הדמות האוטוביוגראפית לדמות המנוגדת נעשה בהדרגה ותוך כדי לבטים קשים.

ב"מאחורי הגדר" מיזג ביאליק יסודות מתוך סיפורו הגדול הראשון "אריה בעל גוף" ומתוך סיפורו האוטוביוגראפי המרכזי "ספיח". לכל שלושת הסיפורים, כמו גם לסיפורים הגנוזים שקדמו להם, רקע משותף של פרבר העצים הז'יטומירי, שם בילה המחבר את ימי ילדותו ונעוריו המוקדמים. אלא שהדמויות הריאליסטיות והנלעגות, שהיו להן בוודאי דוגמאות בתוך הווי הפרבר, הוטמעו ב"מאחורי הגדר" בתוך הפיוטיות הגבוהה של הסיפור, שבו השתחרר ביאליק מנוסח מנדלי ומשלטון הנאטוראליזם, בלי לאבד את היכולת ליצור סיפור בעל שלד עלילתי מוצק ורחבות אפית. אפילו הסיום הנאטוראליסטי והמפתיע של הסיפור שייך לנוסח כתיבתו המקורית של ביאליק, שכן סיום כזה אופייני גם לכמה משיריו, כגון "נושנות", "רמעה נאמנה" ו"הקיץ גווע".

בעקבות ההישג של "מאחורי הגדר" לא באו הישגים אחרים בסגנון דומה. מלבד פרקים נוספים של "ספיח" וכמה שרטוטים מאוחרים שכונסו במדור "רשימות כלאחר יד" פירסם ביאליק רק עוד סיפור אחד אחר, הוא "החצוצרה נתביישה" (משנת תרע"ז). סיפור זה שאוב מרקע שונה, זה של סוחרי היערות בסביבת קורוסטישוב, שם ישב ביאליק אחרי חתונתו ועסק בסחר העצים. אולם סיפור זה, שגרעינו מצוי כבר בסיפור גנוז מוקדם "פסח שני", אינו מגיע למרות יופיו, לדרגת "מאחורי הגדר". מופיעים בו יסודות ניאורומאנטיים אנטי־משכיליים, ואין הוא נעדר מסר דידאקטי, המכוון כולו נגד הגלות. גם אין הוא קשור באותה מידה לשורש נשמתו של המחבר כמו "ספיח" ו"מאחורי הגדר".

מכיוון שהתוכנית המקורית של הסאגה מתחום המושב לא יצאה אל הפועל, ביאליק נותר, בסופו של דבר, במעמד של מספר שיש לו באמתחתו כמה שיאים סיפוריים חשובים, שאינם מצטרפים למסכת אחת, אם כי הם מתייחדים בסגנון כתיבה אישי מגובש. הם גם אינם מצטרפים לזרם המרכזי של הסיפור הלירי, ההגותי והאינדיווידואליסטי, שבו זרמו או מיטב ההישגים של הפרוזה העברית החדשה.

(הכותבת עובדת במכון כ"ץ לחקר הספרות העברית באוניברסיטת ת"א ומכינה עם הצוות המכין את המהדורה המקורית של כתבי ביאליק)

מול "מכונות הספרות"

עמנואל בן־גריון

השבוע מלאו שלושים למותו של עמנואל בן־גריון, מסאי, מבקר וחוקר פולקלור, ששקד כמעט כל שנות חייו על טיפוח מורשתו הספרותית הרוחנית של אביו, מיכה יוסף בן־גריון (ברדיצ'בסקי), יחד עם רחל אמו את [illegible] מי"ב ("גנזי מיכה יוסף"); הביא לדפוס את המהדורה הארץ־ישראלית של כתבי מי"ב, והדיר את ספרי עזבונו של מי"ב בשורה הגנוזים והמחקר; ערך מבחרים מתוך כתבי מי"ב וליקוטים מתוך יומני מי"ב ואיגרותיו. כתב את "רשות היחיד", ספר עדות וזכרון על אביו בעשרים שנותיו האחרונות, ואת "קורא הדורות", מבוא לכלל יצירתו של מי"ב.

בשנות ה־40 וה־50 פירסם עמנואל בן־גריון רשימות ומאמרי ביקורת ב"דבר" על הספרות העברית והכללית במדור "עם קריאה ראשונה" ובמדורים אחרים של העיתון, וכן פירסם מסות ודברי ביקורת בכתבי־עת ובשבועוני "דבר".

ימים ספורים לאחר שהלך לעולמו ראה אור מבחר מסות ורשימות של מי"ב, "שירה ולשון" (ספרית "דורות", "מוסד ביאליק"), שעמנואל בן־גריון ההדיר והוסיף מבוא, הערות וביאורים. להלן קטעים מן המבוא:

כתבי מיכה יוסף ברדיצ'בסקי (בן־גריון) עוסקים בארבעה תחומים: סיפור, אגדה, מאמר ומחקר. מתוך שני הראשונים ידבר אלינו המשורר, משני האחרונים – המבקר. ביקורתו של מי"ב היא שוב בת ארבע פנים: ביקורת תולדתית (במחקרי־קדומים שלו), ביקורת לאומית וחברתית (השגותיו בנושאי עם וארץ), ביקורת דתית (עיבורי בתוך ההגות שלו) וביקורת ספרותית (רשימותיו בנושאי סופר וספר, שירה ולשון). תחום אחרון זה הוא עניינו של המחבר הזה.

מי"ב קשור היה באלפי נימים עם ספרות ישראל מכל הדורות, אך את השכבה ערך כסופר עברי בן דור הבנים של אז, שאינם עוד אחרונים למורשת אבות, כי אם ראשונים לספרות חדשה. יתר־על־כן, את אותה ספרות ההווה והעתיד, שבקרבה ולמענה חי ופעל, רצה לראות כזולך־העם בהתחדשותו והנהגת יסודות לתרבות עברית־ארצית שתקיף, במסגרתה שלה, גם את מיטב התרבות העולמית. את הבתרורדישתו לא השמיע ככרוזו ולא שירטט כתכנית, אלא גילה ופיתח אותה בדרך הוויכוח עם דברי הדור. כשם שהסתייג מציונות עדסילאית ומופשטת, ללא הגשמה של ממש, כך קרא תיגר לדרך ההסתגרות הרוחנית, בד־האמת של היהדות, כ"מרכז רוחני" שבעתיד. מאמרי־ספרות אלה של מי"ב מהווים חלק ממלחמת־הדעות של הדור, שהיתה כור־מצרף ובית־היוצר לתחיית העם; ושעה שליבו היה מלא חרדה וכאב־עד־יאוש, נשאה ביקורתו האכזרית בתוכה, שלא מדעתו, את הבשורה כורע.

עיקר דברי־הספרות של מי"ב עניינם הספרות כשהיא לעצמה: שירה ולשון. אך נקודת־המוצא ונקודת־המרכז הן אחת: שירה עברית ולשון עברית, על שרשיהן האופיין, תנאי־הקיום שלהן – ותביעתן. ראשי־פרקים הם, בעת ובעונה אחת, לתורת־הספרות ולתולדות־הספרות. הנחותיו וניסוחן כוחן יפה לגבי כל שירה שבעולם, ובו בזמן טבוע בהם חותם ישראל: המסקנות, הלקח, ה"נמשל", עשויים לשמש הארה והדרכה. הם מיועדים לשוחרי־הספרות באשר הם, אך מכולם ישתקף הניסיון האישי של יוצר בעמו.

אשר לביקורת, חשיבות יתירה – אם לא לומר: ראשונית – להערכה ולאמת־המידה של הערכה. מי"ב משתמש כאן במונח המסורתי של ההלכה, והמצווה עלינו לשמור על הגבולות שבין קודש לחול – גם, בפרט, בשירה הזה. אין גשר, או גשר, בין אמת ללא אמת, בין הטבעי לבין העשוי בידיים והמלאכותי. מכאן גם לשון־הלימודים בקביעותיו העיוניות: "בשירה אין התקדמות; כל משורר אמיתי סובב על צירו; עם כל משורר חשוב גדול תבוא התפתחות עד קצה; וכיוצא בכך כלל לגבי דרך אמנותו של המשורר. "אותו משורר אמיתי הכובש את סערו, כובש את מהותו ומדבר על אודות אחרים בהשקט ומנוגה ורועה את החיים של אחרים כרועה את עדרו".

[illegible] עצמו כסיפורי־אגדה מן החיים [illegible] דבריו של מי"ב על אודות [illegible] גם פתח לשירתו שלו.

★

ניתן להתבונן בדברי מי"ב אלה אשר בשורה ספר מתוך שלושה הבטים.

האחד – מתוך נקודת־ראות היסטורית כללית. כאשר נכתבו הדברים על ידו, הרי הספרות העברית שאנו קוראים לה ספרות התחיה, לא רק שנאבקה עדיין על קיומה (אם לא על זכות קיומה), אלא שגילויי היצירה שבה היו עדיין באיבם ובמלחמת־היצירה – לפני הכרעה כלשהי. לכשיתברר לנו, למשל, כי הערכת מי"ב את כתביהם של סופרים בני־דורו שונה מהמשפט המקובל עלינו היום, נשיב לעשות אם נסיח דעתנו מן המוסכם אתנו, כדי לחוש ממש בעימות הראשוני שבינו לבינם. והוא הדין, ואפילו ביתר־שאת, לגבי הערכותיו, המפורשות מאד, את תולדות ספרות ישראל על שלביה, תמורותיה, סתירותיה. ראייתו שלו היתה, אם ניתן להגדירה כך, היסטורית־מעורערת, וראייה מהפכנית זו הקיפה, מבחינתו, גם את ספרות זמנו.

היבט אחר הוא הספרותי הכללי, ויומו – כל יום, לרבות יום המחר. המשורר מי הוא? השירה – מה היא, מה תאמר, מה הן תעודותיה ומידותיה? מנקודת־ראות זו אין היצירה המבוקרת אלא דוגמה והדגמה להפקת כללים, ניסוחם וסיכומם, ואין הכללים הללו אלא אמות־מידה להבנת־יותר אפילו של יצירה שעדיין לא נכתבה. אם ננסה לעמוד על מהות סמכותו של בר־סמכא המלמד אותנו בינה בשירה ובאמנות – הרי במקרהו של מי"ב, נאמר שהיא נעוצה בטיב ראייתו לא רק את חיי הזולת – כמספר – אלא גם את יצירת הזולת – כמבקר – ראייה שמתוך קרבה נפשית עד כדי הזדהות. ואם לא הגיע לכתיבת תולדות הספרות ותורת הספרות כפי שעלו במחשבתו, בצורת השקפה מקיפה ושלמה, הרי הסיבה לכך היתה (כפי שהעיד ולא פירש בפתיחתו ל"מרים") ב"פגעי הזמן".

בזאת כבר נכנסנו אל ההיבט השלישי: גודלו של מי"ב כיוצר שנתייאש, בעיצומה של יצירה, מכל אפשרות שתיקלט ותשפיע. אי־לזאת אין לנו אלא לחזור ולהעתיק מן המשפטים האבודיים שרשם בהקדמתו ל"בשדה ספר", שנכתבה בשנת־חייו האחרונה:

פרקי "ענייני ספרות" נכתבו בעת שהאמנתי בהרחבת הספרות וראיתי בזה מלאכת היום הצורך הראשי במעשי היום. שבתי וראיתי את העמל שבדבר וקושי חיינו גם אנו הסופרים... בעצם נוכחתי, כי שאלת קיום־העם קודמת לשאלת הספרות, ואם אין זו מניין?

ענייני שירה ולשון כוללים גם המה שני עניינים שונים, והם דבר מהות השירה בכלל ושירתנו אנו, כדבר שאלת הלשון לנו. ואודה כי הפירצה בשפתנו, מאז הוללו מכונות הספרות להעתיק מלשון אל לשון ולא ניכר עוד אצלנו מה זאת עברית ומה אינה עברית מעיקרה, היא היא אשר הכריתה כל תקוה מלבי. אם גבולות הלשון אינם נשמרים, ניטלה יראת־הכבוד ללשון ובטל עדר הלשון, הספרות איך תתקיים?

החלק "רוח וסופרים" כולל, מלבד הפרקים על מימון והם, שרטוטים על אודות סופרים אחרים שכמעט כולם פעולתם ניכרת אצלנו, מהם לטובה ומהם לרעה. ואם ישאל הקורא: למה זה בחרתי באלה ולא באחרים? אענה: אף אני, כי אין בידי זה שיטה [illegible] תולדות הספרות העברית החדשה [illegible] מעטים מאלה החיים אתנו (ליליינבלום [illegible] נאסף בינתיים אל אבותיו) והשאר בשאר חלום שלא נתקיים.

ודברי הביקורת – אך ילדי המקרה הם. מעט נגעתי בעניינים חודיים ותולדתיים, מעט בפרי־הארץ ובדברים חסדיים, והצבתי איזה ציונים לפרי הספרות היפה שלנו. מכלל בידותי רק מעט, כי להעיר על כל הזוויות בספרות האחרונה שלנו ולאידך – להוקיע את כל הביעור אצלנו, ודאי שחיי איש אינם מספיקים.

ודברים בשם אומרם, דברי יאוש עצובים ומעודשים, שרשם אותם מתוך לבו העצוב עליו, לפני שני דורות כמעט – גם הם נעשו גופי ספרות ואין להעלימם או לטשטשם. ומה דינם היום, עם ביסוסה לכאורה של השירה, התרבות והמחשבה העברית החדשה? הייתי אומר: אזהרתם קיימת, וגם משום כך לימוד הם צריכים.

דב בר־ניר — בשוה עיון

היסטוריה לפי מידה

זאב צחור, "שורשי הפוליטיקה הישראלית", הוצאת הקיבוץ המאוחד ואוניברסיטת בן־גוריון; 1987; 124 עמ'.

לאבות המייסדים של הציונות העובדת, לנחשולי העלייה שהביאונו עד לחופי מדינת היהודים, קמו יורשים ומפרשים בשורות ההיסטוריה והסוציולוגיה שלפי מיטב הכרתי, תופרים לעצמם את דברי הימים לפי מידותיהם־הם: פרופסור יונתן שפירא, הרואה בכל אדריכלי תנועת העבודה בני מזימות ומיסמרים לשם שררה על הבריות; ד"ר אהוד שפרינצק, המגלה בהם מוכי שחיתות ופסיכולוגיה ערמומית של העיירה הגלותית. זאב צחור, מרצה בכיר באוניברסיטת בן־גוריון, "תופר" גם הוא את ההיסטוריה לפי מידותיו, אך גיליתי בהנמקותיו לפחות שלוש גירסות שאינן תופסות זו את זו. ורק אחת מהן אולי קרובה לרמוז בקפנות על מה שהיה הרוח החייה של הציונות העובדת: האידיאליזם, החלוציות, ההקרבה והזיקה של בני העלייה, אנשי העלייה השנייה, שגם אם כמשיכי־דרך הלכו עליהם בהמונות רבות, בזכות האשראי שניתן להם על־ידי רבים מאנשי המולדת, הם ניצבו ליד ההגה הישובי והציוני עשירית בשבע. בבתי־האולפנא הגבוהים שלנו קם עתה דור חוקרים שהתמרה רוחנית זאת נראית להם כמשהו שהוא מחוץ לגדר הטבע, ומאחר שתולדות תנועת העבודה בארץ היו גם תולדות מאבקים, עימותים ופלוגתות נכעדות לכבוד, והקיצור, מאבקי שלטון, האף עהה, בתעלמים הם בכך ששררה זו שירתה אידיאה, ובעתה אפופיאה חלוצית מפוארת מתורגמת אצלם למאקיאבליזם ותו לא. כאן אגיד משהו בזכות מחברנו, הפעם: הוא נראה לי פוסח על הסעיפים, כאמור, בין שתי גירסות – שהאחת היא רומאנטית, השנייה הפוכה לה אך בקול דממה דקה – ומסתבר כי קיימת גם שלישית, המגולה לנו בהרהורי־לבו של החוקר עצמו. ניגש עתה לביסוס טענתנו.

★

הגירסה הראשונה, נקרא לה "השתלטנית", או כיבוש ההגמוניה לכסף עשרות בשנים, בידי אנשי העלייה השנייה. טוען זאב צחור, כי העלייה הזאת עברה סלקציה חמורה, תשעים אחוזים ממנה עזבו את הארץ, וכדבריו, "נותרו העיקשים". הללו, חיש מהר הבינו כי "התנאי הראשי להישרדותם הוא התארגנות". ודאי, מסכים מחברנו, "מה שחשוב יותר מכל, הם חדורים אמונה עמוקה שבידם המפתח לגאולת העם". אך כבר מתחילה הנטייה קלה לצד אינטרסנטית, או לפחות, מעין כפיית ידם על הציונות המתגשמת: "קבוצות אלו, שבנו בכבודה שאיפשרו להם להיסוד בארץ, הפכו המסגרות הללו לבשורה לארצית. 'השביר', 'רגניה', 'השומר' ו'קופת־חולים' שוב אינם מוסדות לעזרה הדדית... הם רעיון כולל שנועד לכל העם היהודי". כאן כבר מבצבצת הבהה עלומה אצל המחבר, שלפיה "הרעיון הכולל שנועד לכל העם היהודי" לא היה רעיון תקף. נגיע לכך כאשר נגלה אצלו גירסה שלישית, שנשארה מרומזת לסדי בכל מחקרו.

מעתה ואילך יבוא תיאור "השתלטותה" של העלייה השנייה על כל גלי העלייה – זו שלפניה, "העלייה הראשונה", ואלה שאחריה, כלומר, העלייה השלישית, הרביעית, החמישית, עליית שארית הפליטה, כינון מדינת ישראל ההדרגה, עד לסיום הביולוגי ממש של העלייה השנייה, עם ירידת בן־גוריון, אשכול וגולדה מאיר, מן הבמה הציבורית ופרידתם מן העולם הזה. כיצד אירע הדבר? ובכן, מורשת העליה הראשונה נדחתה בשל אופייה הבועזי, ניצול עבודה ערבית, נהייתה אחרי תוכנית אוגאנדה, ועוד. אשר לעלייה השלישית, על אף היותה "עכוכה מטען משיחי", בשל הנחשול המהפכני שעבר על פני אירופה, "העולים הצעירים... לא הציעו את עצמם כאלטרנטיבה קבוצתית או מנהיגותית", ושורשיהם "נבעו מאותם מקורות מהם באו אלו שעלו בעלייה השנייה" – לבעם את סיסמת "גדוד העבודה", או הפ.ק.פ. אשר לעלייה הרביעית, היא יכלה לשמש אלטרנטיבה לעלייה השנייה, אך עוד בטרם מצאה לעצמה ביטוי פוליטי וחברתי, היא התמסדה והדביקו לה תווים של "אווירת הגיטו", "ספסרות", פרנסות־אוויר. לעומת מה שהמחבר מכנה ב"מפולת הכלכלית שפקדה על העלייה הרביעית" יכול היה בן־גוריון לבשר, בשנת 1927, כי הסתדרות העובדים מאגדת "מפעלים כלכליים, בנק, מערכת בריאות, ארגון הגנה, והעיקר – התיישבות חקלאית קומונאלית". בנימה מלאנכולית נפרד כאן מחברנו מן העלייה הרביעית, בהטעימו כי "מנקודת־המבט הציונית, התנופה העצומה בפיתוח תל־אביב היוותה הצעה אלטרנאטיבית לדרכה של תנועת הפועלים". האומנם? או למה התמוססה? עוד נגיע לכך כאשר ננסה לשים דגש על הגירסה השלישית, שנראית לנו כ"אני מאמין" של חוקרנו. ובינתיים, נמשיך לעקוב אחרי ניתוחו.

הנה, למשל, העלייה החמישית. כידוע, היו מכסות עלייה מאנדאטוריות שגזרו על היקף ההגירה לארץ־ישראל (וכפו סלקציה. שוב פעילים כאן אנשי העלייה השנייה, הפעם שולטים בתנועה הציונית ובסוכנות היהודית. הללו "הקפידו על בניית שיטת מיון ועלייה שהקנתה יתרון לדרישת צעירים, חניכי תנועות הנוער הסוציאליסטיות". לא נאמר כאן "חלוציות", אלא סוציאליסטיות דווקא. ואל נא נשכח, כי "הצעיר הנמצא בהכשרה זמן ממושך עובר אינדוקטרינאציה, חינוכית וערכית". כך תפח מתנה ארץ־ישראל העובדת, כאשר "לכל אורך הדרך, עמדות מפתח בתחומי השלטון... נשמרו בידי קבוצות הנאמנות למנהיגות המובילה, בני העלייה השנייה". חסרה עוד חוליה בשרשרת, והנה, בא מחברנו להוסיפה: "הרצף במנהיגותם (של אנשי העלייה השנייה – ד.ב.) נשען על הצטרפות מאסיבית של פליטי השואה לשורות ההסתדרות, והפכה אותם ממנהיגי הישוב למעצבי מדינת ישראל". כאן עובר זאב צחור, לדעתנו, את גבול המותר. כלום אפשר להסביר את הכל באירגון ובאינדוקטרינאציה? כלום אין מקום לשאול: מדוע הקימו מנהיגי הפועלים רשת ענפה של מוסדות כלכלה וחברה? מדוע נכשלה העלייה הרביעית, הקרוייה קאפיטאליסטית, והצליחה השיטה החלוצית? מדוע הפכו מנהיגי הפועלים למנהיגי הישוב, וממנהיגי הישוב למנהיגי התנועה הציונית כולה? מדוע הצליחו דווקא הם להוליך את מאבקי הישוב עד "לעיצוב מדינת ישראל"? כלום ניתן להפוך את ההיסטוריה לתחבולה, לשיטה מתוכמת של שלטון על הבריות? כאן ניפרד מן הגירסה הראשונה שבידי המחבר ונעבור לגירסתו השנייה – לדעתנו המהופכת, כאשר הוא, ולא אחר, יצטרך לגבור על הסתירות שבהעמקתו ההיסטורית.

★

גירסתו השנייה קרובה יותר לאמת ההיסטורית, והיא עוסקת במוטיבאציה של אנשי העלייה השנייה, אפילו ידעו הם מאקיאבליזם, לרבות עורמה והערמה. שכן, השאלה המסקרנת היא: מה הניע אותם, בסופו של דבר, בדרכם, מעבודה שכירה ביקב ועד לכיסא הרם של ראשות הממשלה העברית הראשונה? הנה מספר מחברנו: "ב־1927 מתכנסת ועידת ההסתדרות... לעת הזאת ברור היה שההסתדרות היא הכוח המרכזי בישוב. להנהגתה, שהיתה כולה בידי אנשי העלייה השנייה, היתה תחושה עמוקה שגורל הישוב היהודי בארץ־ישראל תלוי בידיהם". הקיצור – אידיאליזם, פשוט אידיאליזם – אותו גורם "בלתי־אירגוני" שגירסת מחברנו הראשונה התעלמה ממנו. עם זאת, הרי לא חסרו, לאנשי העלייה השנייה, גם תכסיסים מתכסיסים שונים: כיצד "יוצא איפוא התהל את הנהר", לפי הפיתגם ביידיש? מסביר צחור בהוכיחו את "השתלטות" העלייה השנייה על השלישית: "להצדקתם ייאמר שהיערכותם למנוע מימוש פוטנציאל זה (של אנשי העלייה השלישית – ד.ב.) לא נבעה מתוך חישוב מאקיאבליסטי של שררה ומיבת הנאה". בכלל, מוסיף מחברנו, "האדם של העלייה השנייה היה אדם אקטיבי, סוער, נלהב, תר אחרי דרכים חדשות ונוטה למעורבות פוליטית". ושוב, "מה שחשוב יותר מכל, הם חדורי אמונה עמוקה שבידם המפתח לגאולת העם". בדברו על מתנה הפועלים, שוב מטעים מחברנו ש"הוותיקים שבהם חיו, זה עשרות שנים ויותר, בתנאים קשים שנבעו מהתעיונות החלוציים שנשאו". יתירה מזו, בפקרו את המשך ההתפתחות של תנועת העבודה, כאשר הרוח נראתה עוזבת את מיפרשיה והיא סוגרת כולה לפראגמאטיזם, ואף לאופורטוניזם, נחוף בה ממש זאב צחור, והוא מזכיר לדור העולה כי הנושאים המכריעים להתפתחות המדינה "מחייבים מנהיגות בעלת עוצמה אישית, שאר־רוח... מנהיגות... שתחלוק לעם תפקידים שיש בהם אתגר ללהט הנפש, שהרי להט הנפש היה כל הימים מקור כוחה של הציונות". אילו צעד חוקרנו במסלול זה (ותוך הרגשת העוצמה שמקור כוחה של הציונות... היה הציונות העובדת, בעיקרה) היה הוא כותב מחקר אחר, התואם יותר את העובדות ההיסטוריות. אך דווקא כאן נעבור לגירסה השלישית מפרי עטו, שעליה ניתן לומר: אליה וקוץ בה.

★

מעסיקה את זאב צחור חידה היסטורית אחת שאין הוא משכיל לפענחה, ולדעתי מפענחת היא דווקא את המום הנסתר שבגישתו ההיסטורית. אומר הוא, בין השאר: "המיבנה המיוחד של העם היהודי לא נתן שום יתרון לתנועת הפועלים הישראלית, שהיתה קטנה מאוד". כיצד השתלט, אם כן, איפוא, הקומץ הזה של 1500 אנשי העלייה השנייה על הישוב, על התנועה הציונית, על העם כולו? ביתר הרחבה אומר הוא: "יהיה מקום להתגשאות, גם מבחינה אידיאולוגית: החברה היהודית נשאה עמה מורשת בעליבתית. הריכוד הסוציולוגי היהודי היה עדיין: בעל מלאכה או סוחר... והנה, מדינת ישראל עוצבה על פי נורמות סוציאל־דימוקראטיות, תוך מתן עדיפות לקואופרציה ולהתיישבות חקלאית שיתופית". וכאן מגלה למעשה חוקרנו את משאלותיו הכמוסות: "מנקודת המבט הציונית, התנופה העצומה בפיתוח תל־אביב (בימי העלייה הרביעית – ד.ב) היוותה אלטרנאטיבה לדרכה של תנועת הפועלים. במקום העבודה האוטופית והמאומצת של הקמת קיבוצים קטנים בהשקעות גדולות, וללא כל בטחון בהצלחת הרעיון, נדמה היה שיש סוף־סוף פתרון משוטט וטבעי למימוש הציונות". ובמעין געגוע הוא מוסיף: "דימוי ההצלחה, שבה מתחילה העלייה הרביעית, יכולים היו להקנות תחושה שהנה נמצאה סוף־סוף הדרך לפתרון הבעיות מנקודת המבט הציונית – זו דווקא הדרך הפשוטה, המתאימה לכל אחד. ללא קרבן אישי וייסורים, ומבלי לעסוק בנסיונות נואלים של בניין אדם וחברה חדשים, שאינם אלא אוטופיה שהעיסוק בה יאה לקבוצות־שוליים, ולא למנהיגות לאומית". דיברנו על אליה וקוץ בה – הנה היא מתגלה לפנינו, שוב מפי חוקרנו: "היהודי העירוני־בורגני" בלאו הכי העדיף (היה – ד.ב) להישאר במזרח אירופה, או להגר לאמריקה. מי שיבואו לארץ יהיו הצעירים האקטיביסטיים, ואלה אכן היו בעלי השקפות ראדיקאליות בתחום החברתי". עם זאת, עדיין מתגעגע חוקרנו לעלייה הרביעית ולפוטנציאל שלדעתו היה גנוז בה: "האוריינטאציה של העולים החדשים היתה זו של המאסה היהודית האמיתית, ולא של יחידי־סגולה, כמו קודמיהם. מכאן שהפוטנציאל מאחוריה היה עצום וללא השוואה לכוח המצוי בידי תנועת הפועלים הארצישראלית". עדיין משתאה איפוא צחור כיצד קרה הדבר שהפתרון העירוני־בורגני הפשוט, הגולם את הגולה, נדחק לקרן־זווית, ודווקא קבוצות־שוליים תפסו את הבמה כולה. אגלה איפוא את החידה הארצישראלית הציונית, שחשבתיה ל"סוד לכל ברור": הציונות נזקקה לשידוד מערכות מהמבכי של העם היהודי, ליצירת מקום [illegible] ביסוד [illegible] הכלכלה והחברה. [illegible] לא נזקקה לפרודוקטיביזציה ולשיוויוניזאציה של ההמונים היהודים. הארץ הזאת לא משכה הון פרטי – ועל כן נזקקה להון לאומי. הארץ הזאת לא היתה אבן שואבת לאיכות פרטית (היכן היו האיכרים האלה?) – ועל כן עודדה התיישבות שיתופית. רק עתה, שני דורות לאחר העלייה השנייה, אפשר לדבר על יזמה פרטית, וגם היא־בעיקרון מוגבל, כאשר הכוונה היא ענפי־היסוד של הכלכלה הישראלית. מה שעושה איפוא זאב צחור... בגעגועיו הקאפיטאליסטיים, הוא, במקרה הטוב, הפיכת הקערה על־פיה והחלפת העידן החלוצי הבראשיתי במעין כלכלה דמיונית, שלא הולמה שום מציאות היסטורית בעבר. אגב, התנועה הציונית הבינה זאת כאשר, בידעה שיש מוקדם ומאוחר, היא עודדה את העלייה החלוצית ואת הבנייה, בקרקע לאומית ובהון לאומי, לפני שהיזמה הפרטית תואיל בטובה להשקיע את השקעותיה בפיתוח הארץ.

השאלה האחרונה המטרידה אותי תהא מדוע באמת "תופרים" חוקרים, מדור המדינה, את ההיסטוריה הציונית והיישובית, ולפי איזה קנה־מידה? כלום יש כאן "אליבי" של חוקרים, בעידן בתר־חלוצי, לעשות מעין "תספורת" בעידן החלוצי עצמו, שכן לא כל כך נעים להיות בצילם של נפילים? היש למישהו הסבר אחר לתופעה זו של חוקרים שלא אחת עושים רושם שהם מחפשים מומים בקודמיהם, שהיו משכמם ומעלה?

ברכה קופשטיין

שני אגרטלים

אֶחָד הוּא קָטָן, יְרַקְרַק, דַּקִּיקָנִים
וּבוֹ שְׁלֹשָׁה צִפָּרְנִים לְבָנִים.

הַשֵּׁנִי הוּא גָּדוֹל, צְהַבְהַב, מְגֻשָּׁם
וְאֵין בּוֹ פְּרָחִים. הֵם אֵינָם.

בָּרִאשׁוֹן – צִפָּרְנִים, כְּכַנְפֵי שִׂיחַ יָגֵעַ;
וְרֵיק הַשֵּׁנִי, הוּא שׁוֹתֵק וְתוֹבֵעַ...

בָּרִאשׁוֹן חַיִּים הַפְּרָחִים – בְּלִי חַיִּים סְבִיבָם,
כִּי לֹא זֶה שֶׁצָּרִיךְ הָיָה לָתֵת – הֱבִיאָם.

בַּשֵּׁנִי הַפְּרָחִים הַיָּפִים נֶעְדָּרִים,
אַךְ מְעַנְּגִים אֶת הַלֵּב בְּרֵיחוֹת נֶהְדָּרִים.

בָּרִאשׁוֹן הַפְּרָחִים דּוֹמְמִים בִּשְׁתִיקָה שֶׁל בְּדִידוּת,
בַּשֵּׁנִי מִתְנַגֶּנֶת תְּפִלָּה שֶׁל עֲרֶגֶת עֲדִינוּת.

הִיא רוֹחֶפֶת בַּחֶדֶר, עֲלֵי קִיר וְסִפּוּן
וְגַם אֶת לִבִּי הִיא מוֹשֶׁכֶת אֶל תּוֹךְ הַנִּגּוּן...

מִתְגָּאֶה הָאֲגַרְטָל הַשֵּׁנִי, הַצְּהַבְהַב
וְאֵינֶנּוּ מַרְגִּישׁ כְּבָר בְּחֶסְרוֹן פְּרָחָיו.

הִנֵּה הוּא קוֹרֵן בִּפְרָחִים רַעֲנַנִּים
וְהוּא חָשׁ בְּלִטּוּף אֶצְבָּעוֹת עַל פָּנִים.

עוֹמְדִים שְׁנֵי אֲגַרְטָלִים, גָּדוּשׁ פְּרָחִים כָּל גָּבִיעַ,
וְזֶה שֶׁצָּרִיךְ הָיָה – גַּם הוּא כְּבָר הִגִּיעַ...

מיידיש: אדריאל אופק

(מתוך ספר שירים ביידיש ובתרגום עברי, שיראה אור בהוצאת "שלום")

סודו של הפרדס

מאת מיכל אורון

יהודה ליבס: "חטאו של אלישע – ארבעה שנכנסו לפרדס", האוניברסיטה העברית, מפעלי המחקר של המכון למדעי היהדות, סידרת פרסומים פו.

בהשקט ובצנעה יצא לאור הספר: "חטאו של אלישע – ארבעה שנכנסו לפרדס". מחברו של הספר, ד"ר יהודה ליבס, הוא אחד מבכירי החוקרים בפרדס הקבלה והחסידות, אשר מחקריו המקוריים והמרתקים ("המשיח של הזוהר", "התיקון הכללי של ר' נחמן מברסלב ויחסו לשבתאות", "המצמיח קרן ישועה") עוררו לא אחת, את החוקרים העוסקים במדעי היהדות לשוב ולדון בשאלות אשר, לכאורה, נחתמו בחותם שאין עוררין עליו.

מאז פרסום ספרו של גרשם שלום על הגנוסטיקה היהודית – והמיסטיקה של המרכבה (באנגלית) עסקו חוקרים רבים בארץ ומחוצה לה בשאלות ההיסטוריות התיאולוגיות והלשוניות של ספרות ההיכלות והמרכבה.

ספרות ההיכלות – מעידה על חוג מיסטי ביהדות, אשר רמזים ואזכורים על קיומו מצאנו בספרות חז"ל: במשנה בתוספתא בתלמודים ובמדרשים. בכל המקורות הללו, רב בהם הרמוז והנסתר – על הגלוי. סתימותם של הכתובים, היא אשר משכה את ליבות החוקרים לצאת ולנסות לפרשם איש איש לפי דרכו הכבושה. במרכזם של כל המחקרים הללו, ניצב תמיד אותו סיפור ידוע על הארבעה שנכנסו לפרדס (בבלי חגיגה יד ע"ב – טו ע"ב).

סיפור זה, אשר בא להצביע על גדולתו של רבי עקיבא, היחיד אשר עלה בשלום וירד בשלום, מצביע אף על שלוש דמויות נוספות אשר ביניהן בולטת דמותו של אלישע בן אבויה, כדמות המנוגדת לר' עקיבא.

דמותו של אלישע ריתקה את דמיונם של משוררים וסופרים רבים, אשר ראו בו דמות של אינדיבידואליסט המורד במוסכמות, הנמשך אחר תרבות זרה, חוטא ומחטיא. אינטרפרטציה כזו לדמותו של אלישע באה בשל הביטוי המסתורי "אחר קצץ בנטיעות" שניתן לחטאו של אלישע בסיפור "ארבעה שנכנסו לפרדס".

ספרו של יהודה ליבס מגיש לקורא דרך פרשנות חדשה – לחטאו של אלישע בן אבויה ולסיפור הארבעה שנכנסו לפרדס. ליבס בודק בדיקה מדוקדקת את הכתובים העוסקים באלישע. הוא משווה מקורות ובודקם בכתבי יד, מציע פירושים לשונים משלו, וכל זאת כאשר הוא מוביל את הקורא צעד צעד להכרת דמותו של אלישע ולהכרת שאר הדמויות המשתתפות בסיפור.

ליבס קובע, כי חטאו של אלישע אינו קשור לטעות עיונית, אלא לאופיו של אלישע ולדרך התנהגותו הגאוותנית החוטאת את יסודות היראה והענווה. חטאו של אלישע הוא חטא הגאווה, הרהב וההתנצפות כלפי שמיא – או כפי שהוא נקרא ביוונית – חטא ההיבריס.

סיפורו של אלישע מתפרש ע"י ליבס, כסיפור המזכיר טרגדיה יוונית, שבה "חטא ההיבריס מביא עיוורון על הגיבור ודוחף אותו לאובדנו שלב אחר שלב". דרך ניתוח המקורות מציג ליבס לפני הקורא את דמותו של אלישע כמי שנדמה לו שנמחקו זכויותיו ואי לכך התמלא זעם על עיוות הדין. בכך רואה ליבס את הסיבה למריו בבורא. ליבס בודק את משמעות הכינוי "אחר" שדבק באלישע, ומפרש את דברי "בת־הקול": "שובו בנים שובבים חוץ מאחר" – כ"דברים שהפכו לנבואה המגשימה את עצמה". דרך הצגת מערכת הקשרים של אחר – ותלמידו הנאמן והעניו, ר' מאיר, מראה ליבס כיצד נהפך הכינוי "אחר" להיות כינוי של גאווה וסרה. עם זאת ולמרות זאת מראה ליבס כיצד אחריתו של אחר מצויינת בכתובים כפיוס גמור עם זכרו. מכאן עובר ליבס לשאר גיבורי הסיפור.

בן עזאי מוצג על ידו כמי "שאיננו מעוניין בדעת הבריות (או דעת חכמים) בדרך כלל, אלא רק בשעת מיתתו שהיא שעת השיא של כל חייו". בן עזאי, לפי פירוש זה, מייצג את המיסטיקאי האינדיבידואליסט אשר כל עניינו הוא בדבקות נפשו בלבד. וחטאו של בן עזאי – אשר "נאה דורש ואין נאה מקיים" – נעוץ בויתור השלימות שבו, שלימות, שמשמעותה, עפ"י פירוש זה, מקוריות ויצירתיות.

אף בן זומא מוצג כמי שחטא בהתנהגותו ולא בדעותיו. מן הכתובים שמביא המחבר עולה דמותו של בן זומא כמי שאינו מכבד את רבו, והנהג בבריות בגאווה ובוז. כאן מפרש ליבס בצורה מקורית את דברי התמהים, בביטול, של ר' עקיבא בסיפור זה "כאשר אתם מגיעים אצל אבני שיש טהור אל תאמרו מים מים" – אלו הם דברי אזהרה לדרך התנהגות נאותה ואין הם דברי אזהרה כנגד טעות מחשבתית (כפי שפורש עד כה).

בפרק האחרון של הספר מציג ליבס את דמותו של המיסטיקן האידיאלי – בן עלייה – הזוכה לגילוי הסודות העליונים, אשר על יתר בני האדם נאסרה החקירה בהם. ("במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור") רק הענו והצנוע הדורש ומקיים הוא זה הזוכה לעלות ולרדת בשלום.

זוהי, למעשה, הביוגרפיה של ארבעת הנכנסים לפרדס, המוצגת לפני הקורא בצורה מרתקת. פירושיו המקוריים של ליבס לכתובים, הערותיו המחכימות (וביניהן הערות חשובות ביותר לחקר המיסטיקה הקדומה, כמו זו העוסקת בספר יצירה עמ' 115–117) פותחים פתח חדש לחקר ספרות זו ולהבנתה. זהו ספר מאלף, מרתק ומעניין המהווה תרומה חשובה ביותר לחקר המיסטיקה הקדומה ביהדות.

פרקים אלה. נבחנו בשביל הקורא הישראלי. לפיכך לא היססתי להשתמש בביטויים "סטנדים", הלקוחים מתולדות עם ישראל, כאשר ההקבלה ביניהם לבין תופעות דומות בתולדות יוון מצדיקה זאת. פה ושם, גם רמזתי לדמיון בין תופעות ומאורעות בתולדות שני העמים, או הצבעתי עליו בגלוי. הגיע הזמן לערוך השוואה מפורטת יותר.

גם ישראל וגם יוון הם עמים שתרבותם העתיקה הגבה לאחד מיסודותיה של תרבות העולם המודרני. גם היהודים וגם היוונים עברו, בהיסטוריה הארוכה שלהם, תקופה ממושכת של "שיעבוד מלכויות", ושניהם זכו, בדורות האחרונים, להקים להם בארצם העתיקה מדינה עצמאית ומודרנית. בשני המקרים, היתה הקמת המדינה החדשה כרוכה בסידרה של מאבקים ומלחמות ובתלות ממושכת ב"מעצמות העל". אצל שני העמים, יצרה ההתעוררות הלאומית תחיה תרבותית וספרותית. גם ליהודים וגם ליוונים יש קהילות גדולות בתפוצות, שסכנת ההתבוללות מאיימת עליהן. גם ליהודים וגם ליוונים יש "בעיית זהות" – או, לפחות, בעיית הזהות.

אלי נתחיל מאותה בעיית זהות הזהות. גם ליהודי וגם ליווני יש צדדים שונים ותקופות שונות בעברו, ומה שהיא "תקופת זהב" לאדם אחד, היא "תקופת ירידה והתנוונות" למשנהו. נקח, למשל, את תקופת התלמוד, הגאונים והפוסקים הראשונים. בתקופה זאת נוצרה ההלכה, ואין לתאר את תולדות ישראל מאז ועד ימינו ללא ההלכה. בשביל היהודי הדתי, תקופה זאת היא ללא ספק אחת מתקופות הזוהר בתולדות ישראל. ואילו היהודי "החילוני" אם הוא "חילוני" מטעמים עקרוניים – רואה דווקא בתקופה ארוכה זו "ימי ביניים חשוכים", שבהם נוצרה "התיאוקרטיה היהודית". גם ליווני של ימינו יש בעיות מעין אלה. בדרך כלל, הוא גאה ביוון העתיקה ובתרבותה. אך אם הוא נוצרי ירא שמים, קשה לו להזדהות עם אותה תרבות אלילית, ורגשותיו הדתיים יודו לו להעדיף את כתבי אבות הכנסיה היווניים על הטרגדיות של סופוקלס. מבחינת הערות והרוחה הלאומית, רואה היווני הממוצע בקיסרות הביזאנטית במיסבה מעין "דור זהב". אך אם אותו יווני הוא גם איש השמאל וכופר בעיקר, קשה לו להזדהות עם אותה "אוטוקרטיה דתית", שבה היה הקיסר גם אדונה של הכנסיה, ובה הרגו ונהרגו אנשים על קוצו של יוד תיאולוגי. "ארבע מאות שנות העבדות" של שלטון התורכים שנואות על רוב היוונים. אך יש עדיין הרבה נוצרים אורתודוקסים הטוענים שמוטב היה בשלטון התורכים, מאשר בשלטונם הממושך של ה"פרנקים": שכן, מעטים היו היוונים שעברו לאיסלאם; אך אלו המשיבו אותם אנשי המערב לשלוט בעולם היווני, סופם שהיו משליטים בו גם את הכנסיה הקאתולית ר"ל.

היהודי, לפחות, לא עבר את אותו "הקרע" שבשינוי מוחלט של דתו, כשם שעברו היוונים כאשר הפכו מעובדי אלילים לנוצרים. מבחינה זאת – המשכה של אותה דת יהודית מאברהם אבינו ועד ימינו – קל יותר ליהודי להזדהות עם כל חלקיה של ההיסטוריה שלו. אך האם פתרנו בזאת את בעיית הזהות? אולי רק עבור היהודי הדתי החי על פי ההלכה והמסורת. ואולי אין זה מקרה שרק אותו יהודי דתי ישיב תשובה חד־משמעית לשאלה "מיהו יהודי" גם ליווני יש כנסיה משלו, ורוב היוונים חברים – להלכה או למעשה – בכנסיה זאת. אך עם כל הקשר ההדוק, שכבר עמדנו עליו, בין הכנסיה האורתודוקסית בעולם הדובר יוונית לבין הלאומיות היוונית, הרי אין ההשתייכות לאותה כנסיה מגדירה את היווני. ולא רק משום שמיליוני רוסים, בולגרים ויוגוסלאווים גם הם נוצרים אורתודוקסים, אלא אף משום שתרבות היוונית והאומה היוונית אינן מוגבלות לבני דת זו או אחרת. היהודי או הקאתולי היווני הוא בן למיעוט דתי, ובכל מיעוט דתי, הוא סובל ממידה

עם לבדד ישכון — תמונות מיוון החדשה

שני עמים ש"התחדשו"

מאת יוחנן גליקר

מסוימת של "יהודי" ו"גיבור" – לטוב ולרע. אך בשביל היווני הממוצע, הרב הראשי של יוון, או הכומר הקאתולי המקומי, הוא יווני בראש וראשונה. כשם שהיהודי האנגלי, או הקאתולי האנגלי, הוא אנגלי לכל דבר, עם כל ההסתייגויות, ולמרות זאת שהרוב הגדול של תושבי אנגליה הם אנשי הכנסיה האנגליקנית, כנסיית המדינה, שהמלכה עומדת בראשה.

נמשיך בתנועת התחיה ובהקמת המדינה החדשה. גם ליהודים וגם ליוונים היתה אותה בעייה של "שיעבוד מלכויות" ושל שחרור ועצמאות. גם ליהודים וגם ליוונים היו תפוצות נרחבות, ורבים ממייסדיה של תנועת התחיה הלאומית ומהמקימי המדינה החדשה היו אנשי התפוצות. אך כאן נפרדות הדרכים. שכן, הקמת מדינת ישראל היתה תלויה לחלוטין בגלים גדולים של הגירה מן התפוצות. "הישוב הישן" מעט האוכלוסין, לא די היה בו כדי ליצור מדינה יהודית חדשה. ואילו ביוון, גם בכל אותן מאות שנים של שלטון תורכי, היה רוב האוכלוסיה יווני. די היה באותם מיליונים שחיו ביוון כדי להקים את המדינה החדשה ללא "עליה" מן התפוצות. ייתכן שדבר כזה מסביר גם את יחסם השונה של היוונים ושל הישראלים ל"ירידה". מדינת ישראל היתה תלויה בעלייה – ועדיין היא בשעתה במידה לא מעטה על העלייה. במקום שיש "עלייה", והיא חיונית, הרי היפוכה הוא "ירידה", ומוצאים בה טעם לפגם. כבר ראינו שבעיית ה"ירידה" פוגעת גם ביוון – ובכל מדינה שהמוני מהגרים ממנה ומצליחים בארצם החדשה, כגון אירלנד או איטליה. אך ביוון יש, והיתה תמיד, "תשתית מקומית" של אוכלוסיה יוונית.

תופעה זאת תסביר, כמדומני, גם הרבה מתולדותיה של "האידיאה הגדולה", וכשלונה בשלהי מלחמת העולם הראשונה. מצד אחד, לא היו היוונים צריכים "לחזור לארץ האבות" ו"לשחרר אתרים היסטוריים" שלא היתה בהן כל אוכלוסיה יוונית. קונסטנטינופול וסמירנה היו קהילות יווניות משגשגות, ולא רק זכרונות מן העבר המפואר, וליווני לא היה כל צורך "להתנחל" ו"ליצור עובדות בשטח", כדי להוכיח שיש לו זכות גם למקומות היסטוריים מפוארים אלה. אך בסופו של דבר, נראה לי שמה שהכריע את הכל הוא כמות האוכלוסיה. ביבשת יוון, בפלופונס, וברוב האיים היווניים, היה תמיד רוב המכריע של האוכלוסים יווני. סמירנה היתה, וקונסטנטינופול עודנה, עיר מעורבת אוכלוסין, ושוב לא היה אפשר להחזיר את גלגלי ההיסטוריה לאחור. הנסיון לעשות זאת – ולא רק מצב פוליטי חולף ובגידתן של בעלות הברית – היה, אולי, אחד הגורמים לשואת אסיה הקטנה, ועדיין הוא אחד הגורמים לתלאותיה של קפריסין. נראה לי שכאן יש לנו מה ללמוד מנסיונם המר של היוונים. ואמנם, סייעו בידי גם זכרי הלשון היוונית, כאשר שוחחתי, לפני חודשים אחדים, עם מכרים יוונים – זוג צעיר ומשכיל מאחת מערי השדה – והם ביקשו ממני להסביר להם את ההבדלים בין המערך לליכוד. כדי להסביר את עמדות הליכוד בשטחים, די היה לי לומר שמנהיגיו מחזיקים ב"אידיאה הגדולה" – ואידך זיל גמור.

"האידיאה הגדולה" עלתה ליוונים בשואה, ובדמים תרתי משמע. לא רק בדמיהם של כל אותם חיילים ואזרחים יווניים, אלא גם במחיר היציבות הכלכלית.

אפילו במאה הי"ט, לא היה ניהולה של מלחמה זול ביותר. המלחמות הרבות – גם אותן מלחמות שהצליחו, והוחזרו ליוון חלקים מעצמה ומבשרה כהסליה, אפירוס וחלק ממקדוניה – רוששו את קופת המדינה שוב ושוב. פיתוח התעשיה, הנהגת שיטות חדשות ויעילות בחקלאות, המלחמה בבערות – כל אלו התעכבו והושהו בגלל "תקציב הבטחון" – וירידתם של מאות אלפי יוונים בכל דור ודור ל"ארצות הזהב" הלכה ונמשכה. היש צורך להשוות?

בעיית הלשון היא, כמדומני, עוד בעייה שנוכל ללמוד עליה משהו מנסיונם של היוונים. אין המצב דומה לחלוטין, שכן היוונית הדימוטית היתה תמיד שפה חיה ומדוברת, והלשונות הרשמיות והספרותיות שנכפו עליה היו לשונות "מתות" או מלאכותיות. אך הקרע בין הלשון הקלאסית, שבה נוצרו יצירות הספרות הגדולות של העבר, לבין לשון הדיבור של מדינה מודרנית, הולך ומתרחב גם בעברית הישראלית. בשביל התלמיד הישראלי, הממוצע, לא רק התנ"ך, התלמוד או יהודה הלוי קשים להבנה: אפילו ביאליק, טשרניחובסקי, עגנון והזז שוב אינם כותבים בלשון שהוא קורא בקל. בישראל הולכת ונוצרת שפה חדשה, שהיא המשכה של העברית של דורות קודמים, אך היא גם שונה ממנה, והולכת ומתרחקת ממנה ככל שהיא ממשיכה להתפתח בעולמנו המודרני. פרופסור חיים רוזן כבר עמד על תופעה זאת בכמה מספריו – אך בבתי הספר, אנחנו עדיין ממשיכים ללמד את הדקדוק של "תשלום דגש" ו"שני שוואים בראש המלה לא יבואו". איני טוען שעלינו להשלים עם הניתוק הגמור ממקורותיה של הלשון העברית. (ואגב, אולי משום כך, לא הצליחו הנסיונות לעבור לאלפבית הלאטיני – כשם שנסיונות דומים, או נסיונות לשינוי הכתיב, לא הצליחו ביוון). אך היוונים למדו מנסיונם ששוב לא ניתן לחייב את התלמיד הממוצע ללמוד את הלשון העתיקה או את הלשון הספרותית של ימי הביניים, כאילו לא היה כל הבדל בינה לבין השפה החיה של ימינו. רבים מן היוונים המשכילים עדיין לומדים, בגימנסיה ההומניסטית, הרבה מן הספרות היוונית העתיקה ומלשונה – אך הם לומדים זאת, בפירוש, כ"יוונית עתיקה", כמקצוע השונה מן הדקדוק והתחביר של הלשון החדשה, ובספרי הלימוד שהם משתמשים בהם מופיע המקור היווני העתיק מול תרגום ליוונית חדשה.

עד כמה שאין הדבר נעים למי שאוהב את הספרות העברית "הקלאסית" לדורותיה, נדמה לי שלא רחוק הזמן, בו יהיה זה המצב גם בישראל. זה המחיר שעלינו לשלם על תחיית השפה העברית. שפה חיה היא גם שפה מתפתחת ומשתנה. שונה הדבר בספרות. נכון הוא, שתנועת התחיה הלאומית הקימה כמה וכמה סופרים עברים – ואין צורך אפילו להזכיר את שמותיהם – שהם מן הגדולים בספרות המאה העשרים. אך רובם המכריע של סופרים אלה כתבו לשון הקרובה יותר לעברית מאשר לישראלית. אין לנו – והיתה ליוונים – מסורת ממושכת של ספרות (או, לפחות, שירה) בלשון העברית המדוברת בפי העם. ביוון שער לפני כשני דורות לא היתה לשון עברית המדוברת בפי העם. כל אוצרות הספרות והשירה העממית כלאדינו וביידיש, אין בהם כדי לתרום להתפתחותה של ספרות עם עברית. הספרות העברית עדיין היא, ברובה הגדול, בצילן של ספרויות

אחרות – וכיום, נדמה לי שחלק הארי של הספרות הנכתבת בישראל הוא ענף של הספרות האנגלו־אמריקאית שנכתב, במקרה, על ידי ישראלים ובעברית. היו סופרים כעגנון, הזז, בורלא או טביב, שהוכיחו הלכה למעשה שאפשר לכתוב בעברית ספרות יהודית וישראלית. אך סופרים אלה אינם מסורת.

גם הספרות היוונית עמדה, עד סוף המאה הי"ט, ברובה הגדול בצלן של ספרויות אחרות. הנס הכפול שהזכרנו אותו בפרק האחרון קרה לאחר עשרות שנים של ניסויים. ייתכן שיש צורך בשנים על שנים של התגבשות ושל צבירת נסיונות ותוהיות, עד שיגיע הזמן, יקרה הנס, ותקום לנו ספרות ישראלית של ממש.

יוון החדשה עברה, בתולדותיה הקצרות, כמה וכמה משטרים פוליטיים תמודים, הכוללים תקופות – ארוכות וקצרות – של משטרים דיקטאטוריים, ומלחמת אזרחים חמורה ומכאיבה. כיום מכסים המונים, שרבים מהם עדיין זוכרים את "להבה האזרחים", והרבם הגדול זוכר את משטר הקולונלים, לשמור ביתר תוקף על הדמוקרטיה, על הוויכוח הפוליטי שאינו מביא לכפייה ואלימות, ועל האפשרות להתפשר ולוותר. הישראלי של היום יכול רק להתפלל לכך שמנהיגיו הפוליטיים יעיינו בפרקים נוגים אלה בהיסטוריה של יוון החדשה, וילמדו מאותה היסטוריה, כדי שלא יחזרו עליה.

עד כאן, כמה "צדדים שווים". אך כל מי שדן ביוון החדשה ובישראל החדשה יותר, ועמד על כל אותם צדדים שווים או דומים בתולדותיהם, קשה לו שלא לעמוד על עוד נקודה באותה: יחסי יוון וישראל. בדרך הטבע, ניתן היה לצפות לכך שדווקא שני עמים עתיקים אלה, שבעי רדיפות, שיעבוד מלכויות ושואה. שהצליחו להקים לעצמם מדינה חדשה ואירופית מעיקרה בארצם העתיקה, יחושו רגשות של קרבה. אין לי ספק בכך – ועל בן עמדתי בחלקו הגדול של פרק זה – שישראל יכולה ללמוד הרבה מבחינה של יוון החדשה, שהקמתה קדמה ביותר ממאה שנה להקמת מדינת ישראל. אך עם כל הכבוד והאהבה ליוון החדשה, נדמה לי שגם היוונים יכולים ללמוד משהו מישראל, מן הדינאמיות המפתיעה שבהתפתחותה, למרות כל אותן המלחמות הרבות וגלי העליה ההמונית, ומן המדע והמחקר הישראליים. גם ישראל וגם יוון הן ארצות קטנות, המוקפות עמים שאינם מן הטובים והנאמנים שבידידיהם, וגם הישראלי וגם היווני נושא את עיניו, בבדידותו באיזור שהוא חי בו, אל ארצות המערב ואל התפוצות שבמערב. יתר מזה: יוון היא ארץ התיירות האירופית הקרובה ביותר לישראל, ואלפי ישראלים מבקרים בה בכל שנה. ישראל היא ארץ הקודש גם לנוצרים האורתודוקסים, ואלפי יוונים מבקרים בה בכל שנה.

ואף על־פי־כן, היחסים הרשמיים קרים ומתוחים. מצד הדין, אפשר היה להניח שכאשר פרצה מלחמת השחרור של ישראל, ייזכרו היוונים במלחמת השחרור שלהם, יכירו במדינה החדשה ויסייעו לה. יוון היא אחת המדינות המעטות שעדיין לא הכירו בישראל הכרה מלאה – ואילו באש"ף הכירה לפני שנים אחדות. ליווני הממוצע, ל"אדם מן הרחוב", יש מידה רבה של אהדה לישראל – למרות מאמרי השטנה של נציגי אש"ף המופיעים לעתים מזומנות בעתונות היוונית. למנהיגיה הפוליטיים של יוון יש, כנראה, סיבות לאותו ריחוק מישראל וקירבה אל העולם הערבי. ואף־על־פי־כן, איני יכול שלא לחוש שמשהו כאן אינו כשורה; שמקומה הטבעי של יוון הוא לצידה של ישראל. לא כתומך נלהב בכל מעשיה של כל ממשלה בישראל, אלא, אולי, כ"אח הגדול", שגם עליו עבר שיעבוד מלכויות למינהו, פזורה, שואה – ולמד על בשרו את תוצאותיה של "אידיאה גדולה" ושל התרפקות מופרזת על העבר.

(מאמר תשיעי בסדרה)

גיבורה טראגית

מאת איזה פרלים

סטפן צווייג: מרי אנטואנט, מגרמנית: צבי ארד, זמורה, ביתן; תשמ"ז/1987.

יבולו הספרותי הרב של סטפן צווייג (1881־1942) נשכח היום ברובו, אף כי לרגל יובל מאה שנה להולדתו, שוב הופנו אליו זרקורי המבקרים, שביקשו להעריכו מחדש ולקרבו לדור הצעיר. נראה, שבשיא הפופולריות שלו וגם בעידן השיכחה, הסוג ה"עמיד" ביותר של יצירותיו הוא המיניאטורות ההיסטוריות והביוגרפיות שלו. הוא לא היה היסטוריון מקצועי, אבל נמשך בחבלי קסם לז'אנר זה, שבאמצעותו ניתן לו להביע את השקפותיו על טבע האדם, כפי שהוא מתגלה בקורות העתים. אף שלכאורה נושאים היסטוריים מגבילים את מעוף דמיונו של הסופר, החייב להיות צמוד לעובדות, לא חש צווייג במגבלה זו. אדרבא, המציאות סיפקה לו "חומר" בה פאנטסטי, ששום בדיון לא ישווה לו.

בימי מצוקה נראתה לו דמותו הרחוקה של אראזמוס מרוטרדאם כ"כפיל" או כאח רוחני, ובספרו על אראזמוס צייר למעשה "דיוקן עצמי מוסווה". "ניסיתי לצייר דיוקן רוחני של ההומאניסט, שראה ברור יותר ממתקני־העולם המקצועיים את טירופו של הזמן, אך למרבה הטראגיות לא היה מסוגל, על אף תבונתו, לקום נגד הטירוף". ("העולם של אתמול"). זו הדילמה שהכבידה על מצפונו של צווייג בימי עליית הנאצים, כשאנשי רוח ניטשו על עמידתו מן הצד.

לצווייג היתה תיאוריה היסטורית, שאותה ניסה להדגים במיניאטורות ובביוגרפיות שלו. מלת המפתח שלו היתה "גורל". למשל: "שעות הרות־גורל", או "אנשים וגורלות". הוא האמין, שברגעי־משבר גורליים באים לידי מיצוי תהליכים, שזמן רב התנהלו על מי מנוחות, וכך שבהזדמנויות אלה נחשף טבע האדם בלי כחל ושרק. לדעתו ניתן לאדם נחוש לשנות ברגע אחד את מהלך ההיסטוריה על־ידי "פעולה נמרצת אחת", או להחמיץ הזדמנות־פז על־ידי מחדל.

במשוואה זו: אדם מול גורלו, הבחין צווייג באפשרויות שונות. יש שאלמוני זוכה לרגע־השראה ומיד לאחר מכן חוזר לדמדומו הרגילה ללא יכולת להתרומם שנית לאותו שיא. כזה מקרהו של רוז'ה דה ליל, קצין בחיל המצב של שטרסבורג, באווירה מחושמלת של מהפכה מחבר הוא בליל השראה אחד אותו שיר מלהיב, העתיד להיקרא "המארסייז" ולהיות ההמנון הלאומי של צרפת. שעת־חסד אחת הנציחה את שמו של המלחין האלמוני.

בדרך־כלל האדם החזק, גיבור או גאון, הוא שמתגבר על גורלו, כשהמציאות קטנה ממידותיו ושאיפותיו, אך עיוורת אותו ומנסה להצר את צעדיו. "אחר נפוליון, הנוקף בתחום המצומצם של האי סט. הלנה, אחר בטהובן, הכלוא בחירשותו". וחילוף הדברים כאדם בינוני, שאינו מבקש אלא שלוה, אך הגורל החיצוני כופה עליו תפקיד של גיבור טראגי. "יסורים אלה של הלא־גיבור, של האיש הבינוני, אינם נראים לי קלים יותר מהיסורים הפאתטיים של הגיבור האמיתי, ואולי הם גם מזעזעים יותר..."

מרי אנטואנט היא דוגמא קלאסית, המוכיחה תיזה זו של צווייג, ועל כן שמור לה מקום בלבו של אותו "רומאנטיקן ללא תקנה". מה גם שאותה נסיכה לבית האבסבורג מוצאה מווינה, עיר האהבה של צווייג, וגיא החזיון של הטראגדיה שלה הוא פאריס, מעין "מולדת שניה" של סופרנו.

גישתו של המחבר אל מושא הביוגרפיה שלו היא בעיקר פסיכולוגית, ובכתיבתו שלו ניכרת השפעתו של פרויד. כך מסביר הוא את נטייתה המופרזת של יורשת העצר, ולאחר מכן מלכת צרפת, לבידור ריקני ותלישותה מכל עניין רציני – באכזבתה הקשה בחיי הנישואין. אכן, קשה להעלות על הדעת זוג פחות מתאים מלואי השש־עשר ורעייתו. אבל, על־פי העקרון השושלתי, לא אושרם של בני הזוג, אלא חשבון פוליטי קבע שידוכים מלכותיים. מבחינה פוליטית נראה שידוך בית האבסבורג ובית בורבון כ"עיסקת המאה". השקפה זו היתה מקובלת בזמנה ולא נוכל "להלביש" על דורות עברו תפיסה מודרנית, הנודעת הגדרה עצמית של העמים.

יש שהתפוח נופל רחוק מן העץ. מרי אנטואנט לא דמתה כלל לאמה, הקיסרית האוסטרית, מריה תרזה. המחבר עוקב בתשומת־לב מיוחדת אחרי האם, הרוויה רגש אחריות ממלכתית, שניסתה לשווא לכוון את בתה לאפיקי פעילות חיובית. מריה תרזה ראתה את הנולד ולבה ניבא לה אחרית מרה לבתה הסוררת. "יום אחד ייפקחו עיניך לראות כל זה, אבל תאחרי את המועד". "אני מקווה שלא אזכה לרגע הנורא הזה ומבקשת מאלוהים לסיים את ימי מהר ככל האפשר, מפני שאינני יכולה להועיל לך עוד, מפני שלא אוכל לשאת את אבדנה של בתי". תפילה זו נענתה: הקיסרית מתה לפני פרוץ המהפכה בצרפת.

בכשרונו הנאראטיבי מצליח המחבר לתאר בחיות מרתקת את חיי חצר המלך – ריקנות, המעלה קצף וזהר

מרי אנטואנט מאת אליזבט ויזה־לברן

על פני גלים, מלווה גם בסקאנדלים יותר רציניים, כמו פרשת ענק היהלומים, שנקנה בכיסוי בשביל המלכה (ולא בכדי שימשה פרשה זו נושא לרומן מאת אלכסנדר דיומא, האב).

המחבר מעוניין גם בפסיכולוגיה של ההמון. בבואה לצרפת נתקבלה הנסיכה הצעירה והמקסימה בהתלהבות והמוני העם הרעיפו עליה אהבה והערצה. בתמורה היסטורית הפכה חביבת־העם לאשה שנואה ומושמצת, שאליה הופנו כל רגשי הזעם והתסכול של אותם המונים. אין המחבר עוסק בתולדות המהפכה הצרפתית, ואירועיה הסוערים משמשים לו רק רקע לביוגרפיה של המלכה. מתיאורו משתמע, שגורל המהפכה וההשתלשלות ההיסטורית שלאחריה היו שונים לחלוטין אילו היה למלך אופי תקיף, אילו הצליחה משפחת המלוכה להימלט לחו"ל ועוד כל מיני "אילו". אכן לא ידע הזוג המלכותי לנווט את ספינתו בצורה מוצלחת. אבל יש לזכור, שההנהגות הממלכתי המיושן היה הלוך והורק מזמן, עד שעמד מלכת ואז פרצה המהפכה. מבחינה זו נתקיים בזוג המלכותי הפסוק: פוקד עוון אבות על בנים.

בהתאם לתיזה של המחבר מוטל עתה על אשה בינונית תפקיד של גיבורה טראגית, ואז חלה תמורה מפליאה באישיותה. אותה אשה מפונקת, ריקנית, קלת־דעת, בת טורחת, הרוחה מוסר־אם, "מחפשת בקרבה כוח־התנגדות וחושפת פתאום עתודה בלתי־מנוצלת של אינטליגנציה ושל כוח־עשייה"...היסורים היו המורה האמיתי של מרי אנטואנט, היחיד שמפיו למדה סרבנית־הלמידה.

במצוקתה פורחת ביתר־שאת אהבת־חייה אל רוזן שוודי, אקסל פון פרזן, העושה מאמצים כבירים כדי להצילה, אך לשווא.

המהפך הקיצוני מארמון־המלוכה לתא חשוך בבית הסוהר ולגרדום – ראוי לטראגדיה יוונית. מה גם שהגיבורה מתעלה בגאותה על שפלות תלייניה. אולם עם כל הסימפתיה שלו לקרבן, משתדל המחבר לבחון באובייקטיביות גם את המישור העובדתי. מרי אנטואנט, לפי השקפתה מלכה "בחסד עליון", היתה אויבת המהפכה, עשתה הכול כדי להכשילה ושום פשרה בין השתיים לא היתה אפשרית. לפי תפיסה מודרנית היתה בוגדת במולדת, בקשריה עם אויבי צרפת בחו"ל, להם מסרה ידיעות על תכניות הצבא המהפכני וכו'. מאידך גיסא, טוען צווייג, עדיין לא גובשו מושגי מולדת ולאומיות – פרי רוחה של המהפכה. המאה השמונה־עשרה, שבה נתגבשו השקפותיה של מרי אנטואנט, לא הכירה כל עמדה, מלבד הדינסטית, השושלתית, הקובעת כי הארץ שייכת למלך. הנלחם למלך ולממלכתו עושה את הנכון, המתנגד למלכות הוא מתקומם ומורד, גם כשהוא מגן על ארצו. יתירה מזה "העדר־הגיבוש של המחשבה הפטריוטית יצר במפתיע במלחמה זו עמדה בלתי־פטריוטית רגשית גם בצד שכנגד: מיטב הגרמנים...שואפים למען רעיון החירות להתבוסתם של החיילות הגרמניים, שעדיין אינם חיילות עממיים אלא ארמיות של העריצים".

צווייג, לדברי אחד מידידיו, "אהב בני־אדם ושנא אידיאולוגיות". על־כן, כהומאניסט, אינו יכול לסלוח, לא את עצם הוצאתה של מרי אנטואנט להורג ולא את ההשפלות, חסרות־השחר, האשמות־השווא והיסורים המיותרים שנלוו אל משפטה. בקשר זה מחווה הוא את דעתו, אמנם לא חדשנית, אבל אקטואלית תמיד, על מאבקים אידיאולוגיים. "גם ההמון ברעיונות נעשה שפל וקטן כשהוא נותן לאנשים קטנים כוח לעשות בשמו מעשים" (...) (היום פלאס דה לה קונקורד). "היא (החירות) יושבת אילמת ובוהה למרחקים אל מטרתה הסמויה. רעיון נצחי, נכרי בין הבריות. אין היא שואלת. אף אינה יודעת, מה נעשה בשמה".

הביוגרפיות של סטפן צווייג מוגדרות כ"פופולריות", ומה בכך? הן קריאות ומרתקות והקהל הרחב יכול ליהנות בהן וגם ללמוד לקח.

התעוררות מפתיעה

מאת טליה רפפורט

עידו בראל, יצחק גולומבק, "בית האמנים", רח' אלחריזי 9, ת"א.

לאחר תקופה ארוכה שבה היה "בית האמנים" מקום מאובק למדי, אפשר לראות שם עתה נסיון בריא להזרים קצת דם רענן אל אולם התצוגה הגדול שאינו מנוצל דיו. יש בו עתה עבודות של שני אמנים צעירים שהינם בתחילת דרכם, אחד בציור ואחד בפיסול.

עידו בראל מציג שורת תמונות שיש בהן שילוב של ציור מופשט עם אובייקטים, שאינם תמיד מזוהים בבירור, אך משופעים בצורות הנדסיות: מלבנים, מעגלים, משולשים וכו'. מרבים להופיע אצלו שרטוטי גופים מיכאניים, שעשויים להזכיר מכשירים, תקעים וחשמליים, משהו שדומה למבנה פנימי של טרנזיסטור, או שבב של מחשב. התרשימים הסכמטיים האלה מוקפים בטיפולים ציוריים שונים כגון מריחות סוערות, נזילות צבע וצבעוניות מהולה־עכורה.

יש כאן, אמנם, סימנים של בניית עולם ציורי יחודי, אך בחלק מהתמונות הקטנות שבתערוכה הוא עדיין דליל ורופף מדי, לדעתי. הן גם אינן מצליחות לסלק בגוונותן את הקירות הארוכים של האולם הגדול ונבלעות בחלל הולך לאיבוד. התבוננות יותר פנימה מגלה כמה עבודות יותר מורכבות, שבהן אפשר לראות פוטנציאל מבטיח. תמונה גדולה ומרשימה יותר של עידו בראל ראיתי, דווקא, בתערוכת "רכישות חדשות" במוזיאון ישראל בירושלים.

יצחק גולומבק מציג ארבעה פסלים יוצאי־דופן. הם אינם דומים לשום פיסול מוכר וזה כשלעצמו הופך אותם למסקרנים ובכל שבודקים אותם יותר מגלים את מקוריותם ותחכומם. הם עשויים מצירוף בלתי־שיגרתי של חומרים: דיקט, פורמאייקה, תצלומי שחור־לבן, בין אם בגליונות גדולים או ברצועות של קונטקטים קטנים, שמודבקות על מוטות ברזל ארוכים. מבנה משותף נוסף לפסלים של גולומבק הן הצורות הגליות הורמות, שלהן עיגים קוים ישרים וחדים (של המוטות, למשל).

אחד הפסלים מורכב ממספר מחיצות גליות גבוהות וביניהן דלתות־קפיץ בצבע תכלת, כך שנוצרים חללים המשכיים נפתחים ואסוציאציה של זרימת גלים. בפסל שני, המורכב מגופים מאסיביים גבוהים ואטומים שקוויהם גליים פועלת אסוציאציה כפולה: טבע (הרים או מפלים) מצד אחד, ובכוונה כבדה, מצד שני, הקשר לגוף מתחזק על־ידי ציפוי כמה קטעים גליים בפורמאייקה ירוקה־מפוספסת, שמזכירה משטח עשב או מים, אך חומר סינתטי הוא שמייצג כאן את הטבע ומיפגשים מסוג זה קורים שוב ושוב בפסלים של גולומבק. למשל, ברצועות הקונטקטים שעל המוטות האופקיים בפסל זה מצולמים נופים, אך בשל גודלם הזעיר והצבע השחור־לבן לא מתקבלת תחושה של טבע, אלא רק תרגום מרוחק שלו וגם כאן פועל הניגוד בין טבעי למלאכותי. בפסלים אחרים מצולמים על גליונות גדולים משטחי תה־ירושלים או עצמים קטנים כמו כפתורים, מהדקים ומפתחות. אלו וגם אלו הם מוצרים תעשייתיים שורים להקשרי הטבע של הקווים הגליים והצבעי התכלת, ירוק וצהוב (שמים, מים, שדה, אור שמש).

לא רק הצילומים, אלא גם יתר החומרים טומנים בתוכם את הקטביות הבסיסית בין טבעי למלאכותי. לוחות הדיקט הוא עץ שעבר עיבוד ותושתי כך שהוא מנוכר למקור והאורגני. הפורמאייקה היא חומר סינתטי שמחקה בדרך כלל חומרי טבע כמו עץ, שיש במקרה הנוכחי – עשב או מים. עימות הטבעי והמלאכותי או האורגאני והסינתטי הם, כידוע, נושא ישן ומוכר, כמעט שחוק, שרבים נכשלו בו בעבודות באמצעות מאוד. דווקא משום כך מפתיע ומשמח להיווכח שגולומבק מצליח לטפל בו בדרכים רעננות.

אחד הפסלים שלו נראה כמיתקן מיכאני שאמור להסתובב על צירו. מקורתו המרכזית תלויים שלושה גושים הגרוסים מאורכים ומעליה מהודקים מעין ארבעה גופים עקלתוניים רקים ותכולים (שוב אסוציאציה כפולה – גלים ונחשים) שעליהם מודבקים צילומי תגורות באצבובות (כוכבי מלאכות, לפעמים מעוד מבעי...) התוצאה היא משחק צורני־אסוציאטיבי מסקרן, שכן תגורות העור מורקפות ומתפתלות כגושי הקברה שמורקים כמכרסמים לצלילי חליל. נוצרים יחסים מורכבים בין הגושים הקלים והריתמיים הללו לבין הגושים המאסיביים והמהודקים שמתחת ולבין יתר מרכיבי הפסל, ביניהם צילום שחור ענק, עליו בהקים (בתוספה יסודית נוספת הרדיוגראפים של מאן ריי) פריטים יומיומיים כמו פותחן בקבוקים, ברגים וכד'.

יש בפסלים של יצחק גולומבק מתחים מעניינים בין דו־מימד לתלת־מימד, בין החומרים השונים, הצורות, האסוציאציות הכפולות, קני־מידה המשתנים בקיצוניות וכד'. כתוצאה מריבוי כזה של גורמים, תכונות ואיכויות מתקבלות עבודות מורכבות ומרתקות.

יצחק גולומבק

מסורתי, אך נצחי

טבע דומם, גלריה שלוש, רח' שלוש 14, נווה־צדק, ת"א.

גלריה שלוש לא רק שוכבת פיסית בשולי העיר, אלא גם לקחה על עצמה תפקיד חשוב של הצגת אמנים הנמצאים, במובן מסוים, בשולי זירת האמנות המקומית, ולא בשל איכותם, אלא עקב צביעתם או אי התאייכותם לציר המוביל, שמשך את מירב תשומת־הלב הציבורית.

בירה יצחק, אוצרת הגלריה, הציגה בשנה החולפת כמה אמנים מעולים בסוג זה והנה, בסוף העונה, היא מכנסת אותם תחת גג נושא מסורתי אך נצחי – טבע דומם. נושא, שעלול אולי להיחשב היום כשולי או כיושן בעיני בני דורנו, שרוצה יותר מכל להיות "עכשווי", אך מתברר שעדיין מעניין לראות תערוכה בנושא זה כאשר קובצו בה גישות שונות ואמנים על רמה.

אם להזכיר רק חלק מהם, אורי שטטנר מציג כרגיל אינטריורים כחלולים ישוביים, שבהם משתרכים קווים גיאומטריים לבנים בין פירות ובקבוק על שולחן. יהושע גרוסבורד מוכר יותר בתמונות הבתים שלו, אך ציורי הטבע הדומם שלו יפים לא פחות ואף הם קורנים בגוונים צהובים וכתומים חמימים ויוצרים אווירה צבעונית מהפנטת. במקרה אחד הוא בוחר בפורמאט חריג, צר וארוך, ומארגן בו במיוחד מעניין בקבוק, פאמלה ותפוח ובציור שני משרים קומקום קטן, לחם הצוי, חמאה וסכין, תחושה של פשטות ושלוה ביתית מקסימה. כתמיד, עבודותיו מתאפיינות בהרמוניה של גוונים בהירים, מרקמים רכים וטיפולים ציוריים רגישים.

די אם יאן ראוכוורגר, הנמנה אף הוא עם מיטב ציירינו, יצייר כמה פירות מפוזרים או ענבים על צלחת בגוונים אדומים־ורודים־סגולים עמוקים ברגישותו הנפלאה ובסגנונו המיוחד, והתוצאה היא כמעט הנאה צרופה.

מלבד כמה ציירים מוכרים וטובים נוספים כמו שימה, שמעקן אבני וליליאן קלאפיש כוללת התערוכה גם שני אמנים פחות מוכרים, שהיו עבורי גילויים מעניינים. אנטולי בסון מציג תמונות של פנים חדר (שולחן עגול, כסא) בגוני חום־שחור בעלות אופי הנדסי ומסוגנן. אף שהן, אולי, מיושנות מדי, יש בהן אווירה מיוחדת ויופי טהור. בני זילברמן מצייר הפשטה של סביבה ביתית שאפשר לאתר בה רק מבנה של חלון או צורה שמזכירה כד. העבודות פועלות יותר כציור מופשט אישי חזק, של פורצות מריחות ושכבות של צבעים חריפים מתוך משטחי צבע מהולים־אפרוריים.

ללא צבע

מלי דקלידור, בלהה אהרוני ולורנס מקבב, גלריה גימור, רח' גורדון 27, ת"א.

בגלריה "גימור" מציגים שלושה אמנים שמשותפת להם רק העובדה שאף לא אחד מהם מצייר בצבע על בד. בין שמדובר ברישומים על נייר, בתבליטי מתכת או בפסלים בשחור, לבן וגוון של עץ, האופי הכללי של התערוכה הוא חסר צבע, אפרורי, מסוגנן ומנוכר במידה מסויימת. עם זאת, יש כאן שלוש צורות ביטוי אישיות ושונות לגמרי זו מזו.

מלי דקלידור מציגה קולאז'ים גדולים וריבועיים, המורכבים מגיבוב של דפי רישום רבים, שמצטרפים על הקיר למיחוברים המעלים אסוציאציות של מכשירים משונים או גלגלים. אחד מהם מצייר מין רכב מכונף תנועה על ציוד ויש בו וביתר העבודות מעוף בשני מובני המלה, אלא שבכוחו של מעוף זה מוגבל לדעתי, בשל ההקשרים המיכאניים מדי והאמצעים ה"רזים" והאפלוליים מעט שבהם משתמשת מלי דקלידור.

לתבליטי המתכת של בלהה אהרוני עיצוב הססני, הרגשי תקף, שמתקשר בתודעה עם מכשירי מדידה בדיוניים. לאחד מהם צורת קשת וכאילו היה סיסמוגראף, מופיע לידו על הקיר קו חוסם שמתפקד גם כגוף של מכשיר מדידה מדעי, אך גם כרישום רגיש. יש לאובייקטים הקרים והטהורים הללו נוכחות וייחוד הן בחומרים ובצורות שלהם והן בתחושות שהם מעוררים.

לורנס מקבב מציג שלושה פסלים. שניים מהם מזכירים גוף גברי ברגליים גפיים וראש שכורע על הרצפה, אחד עדיין קרוב בעיצובו למציאות אך מעוות אותה לשם הבעה חזקה, ואילו השני נוטה יותר להפשטה ותימצות. ניכרים בהם מיומנות וכוח, אם כי הראשון גולש לדעתי, לאקספרסיביות מוגזמת. הפסל השלישי יוצא דופן וכבוי מעמד גבוה מצפה פרוזה סינתטית לבנה המתנשא עד לתקרה ובראשו גוף גדול קלוע מרצועות שמזכיר ציפור טכניבאסית חלולה. יש בו שימוש בחומרים בלתי־מקובלים וצירופים צורניים מקוריים, אך משהו חלול לא רק כביכולה הפיסי אלא גם בתפיסה שעמדה מאחוריה. עיצובו המיוחד מצליח אמנם להפתיע, אך בו, לפחות, הוא הותיר תחושה של אפקט ריק. נראה לי שאם לורנס מקבב יצליח ליצוק לתוך יכולת העיצוב המרשימה שלו מטען פנימי משמעותי יותר התוצאות יהיו חזקות בהרבה.

כמו אקספרסיוניסטי

יגאל ורדי, ציורים, "בית האמנים", רח' אלחריזי 9, ת"א.

בטקסט שבכניסה לתערוכה מדבר יגאל ורדי על מיפגש סגנונות ועל "יחסי הגומלין ביניהם כביטוי לרבות שנות של חוסר סדר ביקום". הבעיה היא שהציורים עצמם לוקים לא רק בחוסר סדר אלא גם בצעקנות בוטה. מריחות צבע להמונות שמשתוללות ללא רסן ומשמעות דמויות מתפרות האונ־מיות יוצרות ציור כבד־אקספרסיוניסטי בנוראיתו החיצונית, אך ללא כוח ההבעה הפנימי והאמיתי של אקספרסיוניזם עמוק ואמיתי.

דפדוף ראשון

ספרים חדשים

מאת אבי טנא

סיפורת

אפשרויות ואי־אפשרויות

לא רחוק ממרכז העיר / מאת אהרלי קסטל־בלום / עם עובד – פרוזה אחרת / 167 ע'.

"פרוזה אחרת" הוא שמה של סידרה חדשה ב"עם עובד" (בעריכתה של אילנה המרמן) האמורה להציג לקורא שישה ספרים בשנה מפינות שונות של הפרוזה המודרנית ובכלל זה מן המקור. "כולם", מעידה העורכת, "ספרים המתמודדים ביודעין עם אפשרויותיה – ואי־אפשרויותיה – כל הסיפורת במציאות של המאה העשרים". הספר שבידינו הוא הראשון לספרי המקור של הסידרה, והיחיד המובאה בסיבוב הנוכחי. בתוכו עשרה סיפורים קצרים ששם הקובץ מעיד בהחלט על זירת התרחשותם ואולי גם על הסוציו־פסיכולוגיה של גיבוריהם. הסיפור הראשון נסב, למשל, על הזוג הצעיר דליה ואביש' – היא אחות בטיפול נמרץ, הוא סטודנט לפילוסופיה שלא הרוויח עדיין אגורה אבל אביו בנקאי הוריו שילמו את רוב מחירה של הדירה. בעבר לכותל הדירה הזאת יש בית־כנסת פעיל המפריע את מנוחתו של אביש'. בדירה בכלל יש סכנה נוספת מסרטן. ואילו הוא עצמו "יצא בקקס מהדירה, ואכל את עצמו כנפנים, כי ידע שהחיים שלו הרוסים, פסוק הרוסים, והוא אפילו לא ידע למה".

האגדה האחרונה

רביעיית הזהרהרף / מאת נתן שחם / עם עובד – ספריה לעם / 303 ע'.

קורט רוזנדורף הגיע לארץ־ישראל ב־1936 לשמש כנגן ראשי בתזמורת הארצית שיסד כאן הוברמן. לפיכך הוא מחדש בתל־אביב את רביעיית הכיתרים שהיתה לו בברלין ושנגזר עליה להתפרק בגין השלטון הנאצי. לצידו ברביעיה הזאת שלושה כחבריו ה"יקים" לתזמורת החדשה: ברנרד ליכובסקי הצ'לן, קונרד פרידמן אשר על הכינור השני, ואווה שטאובנפלד בעלת הויולה. הסופר אגון לוונטל, שרוזנדורף התוודע אליו באניה, בדרך לארץ, עוקב אחריהם מקרוב ומשתתף בחזרות שלהם. איש איש מהם מתאר בפרק משלו את חוויותיו בארץ, על רקע הימים ההם, והרביעיה שהיא להם מעין בית. יש גם, במצופה, רומנ־ביניים בין רוזנדורף ואווה ולוונטל זוכה אף הוא ללילה של נחת על יצועה. יש גם לקחים כל הגיבורים בגוזה "בשדה הקרב אין מקום לסייל חופשי: כרוז תרועה יפגע בגבר או "המולדת היא אסליה" – הלשון כותבת. יש רק מוסיקה – אנתתה האחרונה של תרבות המערב".

שירה

ים המוות הי

בישראל, בהגג ליום המלח / מאת אלן סיליטו / תרגם מאנגלית משה דור / ספרית פועלים / 37 ע'.

אלן סיליטו, מחברו של "מוצאי שבת ובוקר יום ראשון", גילה את ישראל בימי מבצע "קדש", כאשר שהה במאיורקה והרכיב שם מקלט רדיו לקלוט באמצעותו את שידורי "קול ציון לגולה". מאז 1974 ביקר כאן פעמים אחדות וכעדות המתרגם הוא ניצב בארצנו בראש הסופרים והאינטלקטואלים המסייעים למאבקיה העקרוניים של ישראל ולמלחמה נגד הנועצות האנטישמיות. י"ט השירים שנאספו כאן, בלוויית צילומים של בעזו לניר, באו להעיד על עומק הקשר. יש בהם, למשל, "ים המוות הי / בהתעופף ציפורים לבנות / כבעד להתפרצות כיכיה כשומרת למואב / נקודות־ציון מגנביות / מהות תכונים / מהר נבו ומצדה / ציפורים לבנות עפות על גבי התפרצות / כמואב לשומרה / כנחקן עליפי / מצדה והר נבו / לבנות את קינתן / על תוף אחד, ואו על תוף שבר".

עדות

בטרם עליה ואחריה

יהודי עיראק בגולה / מאת תקוה הריש / בר־אילן / 127 ע'.

ראשית הספר בבחינת המצבה הכלכלית של היהודים בעיראק בסוף שנות הארבעים, קודם לעלייה ההמונית שלהם לארץ. בחינה זו נעשית בפלוס ובמינוס – בעיראק כולה, באותו הגשן, הפרט הרוחים שלה, ובקרב הריכוזים היהודיים הגדולים וכמוסל, בגדד ובצרה. בתוך כך נבדקים ההבדלים בין הקהילות השונות וגם מה שבין המיעוט היהודי הרוב המוסלמי ובין יהודי עיראק ויהודי ארצות אחרות. האפילוג מוקדש להתנאות המצבה הכלכלי בבעבר לארץ. מסקנה: "עם ירידת הריכוזיות המקצועית בארץ המוצא, יורדת גם הניידות התעסוקתית בארץ היעד הקלוטה". ביסוד הספר עבודת דוקטור המבוססת על איסוף סקרי של נתונים ממפקד האוכלוסין בעיראק ב־1947 ובמפקד האוכלוסין בישראל ב־1961.

ארץ־ישראל

מבא אשה

בית בתל־אביב / מאת בישנן גרא / משרד הביטחון – ההוצאה לאור / 303 ע'.

הבית הוא ביתה של משפחת תת, שכבנו יצאו בין השאר יצחק תת, איש "השומר", ודב תת, מראשי תנועת העבודה. יומנים ומכתבים של השניים וכתבים שכוונו אליהם נשמרו בידיהן האמונות של בנות המשפחה וניתנו לרשתן גרא כדי שיפענח ויטיח ויסוד רישבין בתוך צילומים ויגניק לנו תבונה מרקמה ומרתקת של תקופת העלייה השנייה ותחילתה של העלייה השלישית. נמצא כאן על ההווי המיוחד שהתגבש במחזור הראשון של גימנסיה "הרצליה", על כבלות שומרים בלילות ארוכים של פחד ובדידות, על צעירי הישוב כנגריוס לצבא התורכי, על ניל"י ועל טרומפלדור, על ייסוד ההסתדרות ועל ה"גיסים" הבפוזנסים שלה (שרב הוו היה, כידוע, אחד מהם). וגם זאת, "לא הייתי צריך להפס את האשה, היא בעצה לאורך שורות הדפים תרבים. רבקה שרתוק (אחותו של משה שרת ורעייתו של דב תת), דמות מרתקת ואהובה שהשכילה לעבוד ליכינם ולעיתים, בהרבה חייהם ופעילותם של צבירים אלה ואחרים". הצד הגראפי קבע לספר עוד לעצמו.

חברה

תרגיל אינטלקטואלי

הימין החדש / מאת גדליה גולדבג / ברחובים / 242 ע'.

"הסוציאליסטים הכביעו את החברה הישראלית בבוץ טובעני עמוק. אין זה כבוץ הלבנוני אליו נקלעה ישראל בשנות ה־80. הבוץ הסוציאליסטי נעשה לתופעת קבע לאחר שהחל להחוף את הציונות כבר בעשור הראשון של המאה העשרים. הסוציאליסטים ביסדו בחברה קיסוביות פוליטית בעלית ושלילית העומדת בניגוד ליהדות עליהם נשענת התרבות היהודית...בטווח הקצר היתה לזכבות האידיאולוגית שלהם עדות. בטווח הארוך הנבוך מעל לכל ספק, כי בעצם נהלו מפלה רעיונית". אלה מקצת הדברים שכותב המחבר, מרצה בכיר באוניברסיטת בר־אילן, בחתימת הספר וכך יבוא בין הספס להקפיץ לא מעט מקוראי העיתון הזה. ייאמר אישנא כיד שהם ראוי לאחר דיון אוהד בנושאים כגו יחסי עבודה, חוק והוק, מעמד הה התרבות. עוד ייאמר שבבקע תורת הימין החדש, או הניאו־שמרנות מבית מדרשו של אירווינג קריסטול, בצירוף הנחת יסוד ש"הזמן החדש הינו אנטי־תיזה לפאשיזם". וגם זאת, "אף אחת מן המפלגות בישראל לא תוכל להכיר את ידה על המפעל האידיאולוגי אשר יוצג בהמשך... זהו תרגיל אינטלקטואלי מורכב ומסובך ותו לא".

טבע

קטני ארץ

מדריך החרקים בישראל / מאת מנחם אכיתי / כתר / 330 ע'.

כי ייצא המטייל לשדה וירצה להתוודע אל קטני ארץ – החרקים ושאר פרוקי־רגליים – הנה בידו מדריך שימושי בתוכן ובפורמט כאחד. כמה מאות מינים של חרקים, סרטנים, נדלים, עקרבים ועכבישים קובצו כאן יחדיו ונערכו בארבע קבוצות על־פי מקום המחיה שלהם: שוכני צמחים ומהלכים על פני הקרקע, חובבי אפלולית ודרי מים. בכל קבוצה נערכו המינים השונים על־פי החלוקה המדעית המקובלת והוצגו לפרטי פרטים האפשריים את הזיהוי. ליתר תוקף נוספו גם 320 צילומי צבע מרהיבים. ספר תשיעי למחבר, שהוא חוקר נודע של עכבישי הארץ ועקרביה.

מדע

מים לחץ ודגירה

הכור הגרעיני / מאת יגאל רוזן / משרד הביטחון – ההוצאה לאור / 110 ע'.

התקלה שפקדה את הכור הגרעיני בצ'רנוביל כבר מרוחקת מאתנו כדי שנה ויותר, אבל הדיה עדיין מכים גלים. "התקלה המוזרה, הכיסוי הרחב והבורות הקיימת בנושא הגרעיני, כל אלה הכבו יחדיו והסילו איבה ופחד על הציבור". בניסיון לסלק מקצת מן הבורות הזאת, בא המחבר, פרופסור להנדסה גרעינית באוניברסיטת בן־גוריון, להציג בפנינו את עקרונות הפעולה של הכורים הגרעיניים, לעמוד על העקרונות הבטיחותיים ועל סיכויי התקלות, ולפרט את היתרונות ההסטוריות של האנרגיה הגרעינית. עוד ילמד הקורא על משמעותו של סוף כיס בלתק, על מה שיעשה הכור ההוגר של העתיד, על בעיית הפסולת הגרעינית ועל קשר הפלוטוניום שבין כורי כוח ובין נשק גרעיני. בין הדפים תמונות שחלקן צבעוניות.

מדע בדיוני

הרובוט המשתולל

מיקימוק / מאת ג'ון סלדק / תרגמו מאנגלית עידה שגב ומיכאל הנמרי / עם עובד / 192 ע'.

הסכה לאחינו בן בריתנו אסימוב הגדול שניסח כמה חוקים ובכללם זה האומר: "לא יפגע רובוט בבן־אדם ולא יניח לו להיפגע על־ידי אי־פעולה". בחסות החוק הזה מצליח הרובוט מיקימוק, אמן הציור, להוליך שולל, לרצוח בני־אדם, להמציא עוד כמה וכמה תחבולות מרהיבות להיפרע בן האנושות ואפילו להיות ברעבר לסנקרנסיא ארצות־הברית. ובכיוון שיש כאן עוד כהנה וכהנה הפתעות, לא ייפלא שהספר הזה נבחר ב־1983 כספר הטוב ביותר של השנה בנקודת ראותה של האגודה הבריטית למדע בדיוני.

ערב זכרון לדן פגיס

במלאת שנה לפטירתו של פרופ' דן פגיס, שהיה פרופסור לספרות עברית באוניברסיטה העברית בירושלים, ולרגל צאת ספרו "שירים אחרונים" (הקיבוץ המאוחד) עורכים המכון למדעי היהדות, הפקולטה למדעי הרוח והחוג לספרות עברית של האוניברסיטה העברית ערב זכרון ביום שני, כ"ג בתמוז (20.7) בשעה 18.30 באודיטוריום ע"ש הנדלר שבבניין מרזון, קרית האוניברסיטה העברית בהר הצופים. ישתתפו: פרופ' אבנר שדריינן, ש. כהנא ואריאל הירשפלד. ינחה פרופ' דן מירון. קריאה ביכל סית.

هكذا من الأصل

هكذا عن الاصل

רשות שדות התעופה בישראל

נמל התעופה בן־גוריון

דרושים

בחורים/בחורות

לתפקיד בטחוני מעניין בנמל התעופה בן־גוריון

העבודה מוצעת למשרה מלאה במשמרות מגוונות לחוזה מינימלי של שנה. אפשרות העסקה גם במשרה חלקית. (לסטודנטים).

תנאי הקבלה:

★ לאחר שירות צבאי.
★ 12 שנות לימוד לפחות.
★ דוברי אנגלית ברמה טובה. (הראיון יערך בשפה האנגלית).
★ מצב בריאותי תקין.
★ מגורים באיזור גוש דן – חובה לתקופת החוזה.
★ במסגרת העבודה תתאפשר יציאה לחו"ל מעת לעת על פי הצורך.
★ למועמדים המתאימים יוצעו תנאי שכר נאותים והטבות נוספות.

למעוניינים בעלי הכישורים המתאימים, תתקיים ועדת קבלה במינהלת נמל התעופה בן־גוריון, בבנין משרד הבריאות (סמוך לאולם המכס), בתאריך 20/7/87 יום ב'.

הרשמת מועמדים תתקיים משעה 06.00 עד השעה 08.00. מספר המועמדים הינו מוגבל ומותנה בהחלטות הועדה.

על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה"ל ושתי תמונות.

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל־אביב

המחלקה המשרדית
בן־יהודה 12, א'-ה' 08:00-14:00
טל: 284128, 03-298877
דרושות

מעבדות תמלילים מנוסות

לאגיר, א־ב, WM, נעם, איינשטיין, WANG, C.P.T

כתבניות מנוסות

משרות מלאות וחלקיות, תנאים טובים למתאימות.

מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל־אביב • חיפה
באר־שבע • רחובות

אנו פותחים אופקים חדשים

אפשרויות מקצועיות ללא גבולות...
הזדמנויות קידום ללא מגבלות...
תנאי עבודה מתקדמים...

למהנדסי אלקטרוניקה

המעוניינים להצטרף לצוותי פרוייקטים העוסקים בפריצת דרך בנושאים חדשניים בתחומי תקשורת ספרתית, עיבוד אותות ומיקרו מחשבים.

תאור התפקיד
★ הגדרת מוצרים חדשים בתחום המיקרו־מחשבים
★ פיתוח ותכנון מעגלי VLSI/CNOS בתהליכים מתקדמים
★ פיתוח מיקרו־תוכנה בשילוב חומרה

כישורים דרושים:
★ בוגרי הנדסת חשמל מצטיינים
★ בעלי יכולת ורצון להתמודד עם אתגרים מקצועיים
★ ידע ונסיון בתכנון מעגלי VLSI – יתרון
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

בואו הצטרפו לצוות מעולה בחברה עתירת־ידע המובילה בעולם בתחום המוליכים למחצה.

אנא פנו בכתב יד בצירוף קורות חיים וציונים למוטורולה סמיקונדקטור, ת.ד. 32288 ת"א 61322

מוטורולה סמיקונדקטור

– סודיות מובטחת –

לחברה מסחרית ותעשייתית

דרושים

1. אנשי מכירות דינמיים

לאיזור הצפון – סניף עפולה.
העבודה בכל חלקי הארץ, היכרות עם המגזר החקלאי רצויה ומהווה יתרון.

2. טכנאי/איש תחזוקה

לטיפול ותחזוקת ציוד ומכונות במפעל בעפולה ובכל הארץ.
ידע באנגלית טכנית, בעל רישיון נהיגה, מגורים בעפולה או באיזור.

3. הנדסאי תעשיה וניהול

רצוי רקע בתחום המזון, רקע ואוריאנטציה שיווקית בולטים ויכולת לנהל יחידה העוסקת בייצור ומכירת מזון לבעלי חיים וציוד וטרינרי. מגורים בעפולה או באיזור.

נא לפנות בכתב לת.ד. 30853, תל־אביב 61308 תוך ציון המשרה המבוקשת ולצרף קורות חיים ונסיון.

ניתן לפנות גם בטלפון 03-612678 בין השעות 13:30 – 16:30 בלבד

סודיות מלאה מובטחת

יותר טוב מנפאואר

מחפשות עבודה מעניינת.
תנאים טובים ושכר הולם?
בואנה אלינו

מזכירות מנוסות

בעלות נסיון בהדפסה עברית ואנגלית, עבודה לתקופה ממושכת, יום עבודה מלא, 5 ימים בשבוע, בחולון ובפתח־תקוה.

מזכירות עברית ואנגלית מנוסות

שליטה טובה בשפה האנגלית (כולל הדפסה) עבודה במשרות מלאות וחלקיות לתקופות ממושכות בת"א וברמת־גן.

תנאים מצויינים למתאימות

לסניף תל־אביב

בן־יהודה 12, א'-ה' 08:00-14:00
טל: 284128, 03-298877

מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל־אביב • חיפה
באר־שבע • רחובות

אלקטרה

▪ באלקטרה מחכה לך עבודה מלאת עניין ואתגרים, בחברה גדולה, המובילה בישראל במוצרי צריכה ובמערכות אלקטרומכניות.
העניין שלך - הוא האתגר שלנו.

איש מכירות

(משרה מס' 10/87)

למכירת מערכות מיזוג־אויר לרכב מסחרי למוסדות ויחידים בוגרי בי"ס מקצועי וקורס שיווק/מכירות עם נסיון שיווקי בנושאים טכניים. רצויה ידיעת השפה האנגלית.

טכנאי חשמל/ אלקטרוניקה

(משרה מס' 39/87)

להפעלת ציוד אלקטרו מכני ואלקטרוני של מעליות. רצוי־ידע במיקרו־מחשבים ונסיון בהפעלת ציוד מעליות.

טכנאי מיזוג־אויר

(משרה מס' 33/87)

להפעלת מערכות מיזוג אויר מרכזי. נדרש נסיון של 5 שנים בתחום.

▪ המעוניינים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לפי כתובת: אלקטרה, ת.ד. 465, חולון, בנין המשרד המבוקשת.

הנוחות שלך - האתגר שלנו

U-MAN®

עבור אחת מלקוחותינו חברה גדולה וותיקה לייצור ושיווק

דרושים

אנשי מכירות

1. לאיזור השפלה
2. לאיזור הדרום

בעלי נסיון במכירות והתמצאות לתפקיד עצמאי המעניין הכולל קשר עם לקוחות קיימים ובניית רשתות שיווק גדולות ופיתוח שווקים חדשים. יחסי אנוש מעולים וחוש מסחרי מפותח – הכרחיים. הזדמנות לעבודה בחברה המובילה בתחומה.
5 ימי עבודה, משכורת בסיס + אחוזים ורכב צמוד למתאימים.

לפנות לדניאלה 03-295694 משרות 581

סודיות תשמר בקפידה.

רשת מלונות בזל

דרושים

מנהל/ת חשבונות

סוג 2, משרת מלאה
לפנות 03-659241 שלוחה 103 לששו

★ סגנית מנהלת משק
★ מרכזנית
★ עובד אחזקה
★ טבח אחראי משמרת
לפנות טל. 03-246253 לאלדד

★ איש אחזקה
לפנות לראובן מטיקה 03-244161

לחברת מחשבים בת"א

דרושים

מתכנתים/ות

לעבודה עם PC I.B.M.

בעלי נסיון מעל שנתיים, יפנו בכתב־יד בלבד לת.ד. 978 אריאל 44805

צמר החסידה בע"מ

אזור התעשיה הרצליה
לחברתנו המובילה בייצור ושיווק חוטים לסריגת יד, קיטים וריקמות יד

דרוש

סוכן מכירות

הכישורים:
1. נסיון של לפחות 3 שנים בתפקיד דומה.
2. יכולת וכשר לניהול משא ומתן עם לקוחות.
3. בעל רשיון נהיגה.

לפנות למר אבי ביטון טלפון: 052-554446

בר טל — דרושים

התעשיות מתכת בע"מ
ייצור אלקטרוני • מכלים

★ רתך ארגון – לאלומיניום
★ רתך סי או 2

תנאים טובים למתאימים.
בת־ים אזור תעשיה. טל. 5515951

בת־ים, אזור תעשיה. טל. 5515951

למפעל הצמיגים אליאנס חדרה הנמצא בתנופת התחדשות

דרוש/ה

בוגר/ת תעשיה וניהול

לתפקיד מעניין ורב אתגרים. (אשר יכלול תכנון מערכים, בדיקות כדאיות, תפ"י, בקרת ייצור ופרוייקטים מיוחדים). במסגרת המחלקה להנדסת ייצור במפעל.

נא לפנות בכתב ולצרף קורות חיים אל מנהל כח אדם ת.ד. 48 חדרה מיקוד: 38100

האגודה לקידום החינוך – ירושלים

הפנימיה ע"ש מיי בויאר

דרושים:

★ **אם בית קבוצתית**
(אין מגורים במקום)
עם נסיון בעבודה עם בני נוער.

★ **מדריכים/ות**
(מגורים במקום). בעלי השכלה מתאימה ונסיון בחינוך פנימייתי.

★ **מדריכי חוגים:**
סיירות, מועדון הסרט הטוב, ריקודי עם, צילום, כלי נגינה שונים, פסנתר, אורגן ועוד.

מועמדים מתאימים לתפקידים הנ"ל יפנו מיד לטלפון 02-420297 או 02-420026

לחברת מחשבים

דרושה

1. פקידת מכירות מנוסה
★ הדפסה
★ כושר ניהול משרד

2. פקידה/כתבנית מעולה
עברית אנגלית

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 36076 תל־אביב מיקוד 61360

למפעל אלקטרוניקה בפתח־תקוה דרושים:

1. מתקן ציוד אלקטרוני בכלי רכב
לפנות לרפי 03-9344455

2. פקידת קבלה
למשרה מלאה
בעלת יכולת אירגון ועבודה מול קהל
לפנות לרפי 03-9344455

3. הנדסאי או טכנאי אלקטרוניקה
בעל נסיון בתחום ה־R.F.
לעבודה במעבדת אלקטרוניקה
לפנות ליצחק דדי
טלפון 03-9344444

למפעל מתכת בחולון

עוזר למתכנן מהנדס הנדסאי מכונות

בעל נסיון בתכנון ובנית מערכות מכניות

לפנות בכתב יד בציון נסיון קודם וטלפון לת.ד. 25014 ת"א 61250

דרוש

מנהל שיווק

ליבוא ולשיווק מכוניות

● הכשרה ונסיון בשיווק
● השכלה מתאימה – רצוי אקדמית
● יכולת ניהול מו"מ עם גורמים חיצוניים
● יכולת ניהול וניהוג צוות עובדים
● ידיעת השפות עברית, אנגלית וצרפתית

מועמדים העונים לכישורים הנ"ל יפנו בכתב יד, בצירוף קורות חיים, לת.ד. 23197 תל־אביב 61231 ויציינו על המעטפה (עבור מנהל שיווק).

לחברה לבנין במרכז הארץ

דרוש

מנהל עבודה לגמר

טל: 03-903585 בערב: 052-910374

U-MAN®

עבור אחת מלקוחותינו חברת שיווק מצליחה ומבוססת בת"א דרושים:

אנשי מכירות

מנוסים ובעלי מרץ לעבודה מעניינת בחברה מובילה בתחומה. מגורים בגוש דן, ורכב יתרון. משכורת בסיסית + עמלות מבוססים. ותנאים טובים מאוד למתאימים. הזדמנות יוצאת דופן להתבסס בחברה מצליחה

לפנות לרונית 03-297741
משרה 746 סודיות תשמר בקפידה

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

כעוזר/ת מנהל חשבונות ראשי
תנאים טובים למתאים.
לטלפן: 03-7519181 אחרי 10 בבוקר.

בית הוצאה כתר ירושלים

דרושה

מזכירה כתבנית

אנגלית עברית

שעות עבודה ימי א'–ה' 10.00–18.00
לפנות למנה' כח־אדם
טלפון: 02-521201

לחברת ספנות דרושה

פקידת יבוא

ידע מעולה באנגלית הכרחי
כולל יכולת ניסוח מכתבים

03-622591
03-611454 למר אורן.

לבי"ס שדה עין גדי

אג

1. שומר/עובד אחזקה כללי
2. אם בית
מתאים לזוג (ללא ילדים או ילדים מעל גיל 5)

לתפקיד השומר: נסיון בעבודות אחזקה, רשיון נהיגה
מגורים בבי"ס שדה.
טל. 057-84288 יהודה
טל. 03-375063/240 רייבי

החברה להגנת הטבע

לחברה מסחרית ותעשייתית

דרושים

1. עובד מחסן – תינתן עדיפות

לבעל נסיון ובוגר קורס מפטי"ם.
העבודה בתל־אביב.

2. מפיצים/נהגים

– למרכז בת"א, לחלוקת סחורות בכל רחבי הארץ. נדרש רשיון סוג ב' לפחות. תינתן עדיפות לבעל רשיון על וספה CC 200 ו/או רשיון ג'.

3. שליח – למשרד בת"א. נדרש רשיון

לטוספה CC 200
עדיפות לבעל רשיון ב' או ג'.

4. מנהלי חשבונות

– סוג ג' ומדופלמים, בעלי נסיון של 4 שנים לפחות בתחומים שונים.

5. מזכירות אנגלית/עברית

– בעלות ידע טוב בהדפסה ב־2 השפות ויכולת לנסח ולערוך חומר כתוב.
נסיון בעבודה עם טלקס וידע בקצרנות יהוו יתרון.

נא לפנות בכת לת.ד. 30853, תל־אביב 61308 תוך ציון המשרה המבוקשת ולצרף קורות חיים ונסיון. ניתן לפנות גם לטלפון 03-612678 בין השעות 13.30-16.30 בלבד.

סודיות מלאה מובטחת

למושב פצאל בבקעת־הירדן

דרוש

מדריך חברתי

טלפונים:
02-941584,
02-941141,
02-941581.

אסותא חדש

למעבדת בית החולים
דרושים

★ **עובד מעבדה בקטריולוגית,** עם נסיון
★ **חובש** ללקיחת דם.

נא לפנות בטל: 03-240185
לגבי מנהל המעבדה.

לחברה מסחרית בת"א דרושים

★ משווק למוצרי בניין וסניטציה
★ משווק למוצרי חשמל ומוצרים לבית
★ משווק למכונות וציוד טכני הנדסאי/מהנדס
★ משווק לציוד ריתוך

בעלי נסיון יפנו בכתב יד
בפרוט קורות חיים
לת.ד. 20200 ת"א 61201 מרו מנגנון.

א.ו.ת.

אספקה ותעסוקת כח אדם בע"מ

הכנסה גבוהה יותר עם א.ו.ת.

קופאים/ קופאיות

לעבודה בשעות הערב בקניון
אפשרי כעבודה נוספת
שכר גבוה

טל: 03-280078, 03-203052/3

ליגת – תעשיות בע"מ

דרוש

עובד מחסן אחראי למחסן בת"א.

בדבר פרטים לפנות לטל' 03-661531

דרוש/ה

פקיד/ת תביעות

בוגר/ת המכון לביטוח
בעל/ת נסיון של לפחות 4 שנים
בסילוק תביעות בענף הרכב.

לקביעת ראיון יש להתקשר בטל. 03-641880 לירדנה.

דרוש

מנהל מחלקת גרפיקה

גרפיקאי עם נסיון בעיצוב טפסים וסמלים לניהול צוות גרפיקאים במפעל לנייר רציף וטפסים באזור ת"א

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 33263 ת"א עבור מס' 35.

לחברת נסיעות דרושה

מזכירה

לשעות 08:00 – 14:00
כולל הדפסה
שליטה באנגלית הכרחית
לפנות לרותי 03-209786

לחברת ביטוח בת"א

דרושים:

מהנדס תעשיה וניהול

★ בעל נסיון של שנתיים לפחות בתחום ארגון ושיטות.

גזבר חברה

★ בעל נסיון מוכח בנושא כספים, השקעות וגביה.
★ כושר ניהול משא ומתן.
★ השכלה אקדמאית בתחום ראיית חשבון/ סטטיסטיקה ו/או מנהל עסקים.
★ גיל 30-50

מועמדים מתאימים המתבקשים לפנות בצירוף קורות חיים בכתב יד לת.ד. 29875, ת"א מיקוד 61298 עבור "משאבי אנוש".

– סודיות מובטחת –

טקסל אלקטרוניקה בע"מ

מקבוצת קצנשטיין אדלר

לשרות של מערכות אוטומציה ובקרה

טכנאי/ת הנדסאי/ת אלקטרוניקה מנוסה

(התפקיד כרוך בנסיעות)

דרך פ"ת תל־אביב 67137 טל 03-622341

לסניפנו באשדוד ורחובות
דרושים/ות

למחלקה הטכנית
* **הנדסאי מכונות** לווזר אלקטרוני
* **טכנאי חשמל** מנוסה
* **כרסם CNC**
* **שרטט**
* **אלקטרוניקה** + מחשב + אנגלית.
* **חשמלאי מוסמך**
* **חרט רגיל ו/או CNC**
* **בנאי**
* **עוזר צבעי**
* **צלם תעשייתי או אופסט** רצוי ניסיון קודם
* **עובדות** לריטוש מעגלים מודפסים
* **עובדות** למיון מעגלים

למחלקה המשרדית
* **מזכירת יבוא יצוא**
* **מנהל/ת חשבונות** סוג 2 + מחשב
* **קלדנית** עברית/אנגלית
* **מזכירה** עברית אנגלית + הדפסה רצוי ידע בפרסום.

למתאימים שכר הולם ותנאים סוציאלים כולל חופשות, ימי מחלה, ימי חג, לחם ועוד.

דנאל
החברה לשירותי כח אדם
תל אביב • ירושלים • באר-שבע • רחובות • אשדוד

אורמת טורבינות (1965) בע"מ
דרושים

א. מהנדס מכונות
לתכנון מכני של מערכות ומבנה נדרש נסיון של 3 שנים לפחות ידיעת השפות עברית ואנגלית

ב. מהנדס/הנדסאי חשמל
לתכנון ובצוע מערכות חשמל נסיון עם מערכות PLC ואתור תקלות

ג. הנדסאי מכונות
לעבודה מעניינת בתכנון מכני והתקנת מערכות נסיון של 5 שנים לפחות בביצוע פרוייקטים מכניים

מועמדים בעלי כישורים מתאימים המוכנים לעבודה קשה ומעניינת יפנו בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 68 יבנה מיקוד 70650 לידי אלכס פרימר

T.I.A CORPORATION LTD.

מנהל/ת מפעל

סוכן מכירות עצמאי

לחברה גדולה באזור חדרה

מזכירת מנכ"ל

עדיפות לבעלת נסיון ולידע באנגלית.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 3288, חדרה.
– סודיות מובטחת –

דרושה
מזכירה
לקבלה בבית מלון.
ידיעת השפות עברית ואנגלית.
לפנות לטלפון 03-442667 בין השעות 14.00–15.30

מדריך עבודה בארה"ב

מנהל כח אדם

מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר

לפרטים נוספים:
תל-אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 יאיר צוברי
חיפה: 04-645333-4 אריה טל

דרושים בכתשים!
למפעלינו בבאר-שבע וברמות חובב

הנדסאים/ טכנאי חשמל
חשמלאים
בעלי רשיון "חשמלאי מוסמך"
רצוי נסיון של שנה אחת לפחות בעבודה במפעל תעשייתי
שליטה במערכות פיקוד (רצוי PLC)

מועמדים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לאגף משאבי אנוש ת.ד. 60, באר-שבע, 84100
סודיות מובטחת

למח' המשרדית בסניף ת"א
דרושים/ות

* **מזכירה** - לאחר שרות צבאי. נסיון בהדפסה עברית ואנגלית על מעבד תמלילים - לעבודה מיידית ברמת-השרון, משרה מלאה, 5 ימים בשבוע
* **כתבנית אנגלית** - שפת אם אנגלית - נסיון בטלקס והדפסה טובה - לעבודה מיידית בפ"ת
* **מעבדות תמלילים** - לעבודה מיידית באזור ת"א - נסיון של שנה לפחות בעבוד תמלילים - למשרה מלאה או חלקית, שכר הולם למתאימים
* **מזכירות עברית-אנגלית** - שליטה מושלמת בשתי השפות - כולל הדפסה - רצוי ידע בעבוד תמלילים - לעבודה ממושכת או זמנית באיזור ת"א והסביבה
* **כתבנית עברית ו/או אנגלית** - נדרשת הדפסה מעולה בשתי השפות - לעבודה מיידית באיזור ת"א והסביבה

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לדנאל סניף ת"א רח' גורדון 88 ליד עירית ת"א טל' 245541, 222266

דנאל
החברה לשירותי כח אדם
תל אביב • ירושלים • באר-שבע • רחובות • אשדוד

למפעל פלסטיק גדול בבניברק
דרושים
מכונאי אחזקה
אחראי משמרת (למחלקת הזרקה)
להתקשר 03-741873 בשעות 8.00-15.00
סודיות מובטחת

רב-בריח
מקלט גדול לעבודה בו

דרושים

למפעלנו באריאל
בוגרי בתי ספר מקצועיים
במקצועות מכניקה עדינה ועיבוד שבבי, להפעלת מכונות אוטומטיות.
למתקבלים תנתן הכשרה במפעל ובחו"ל.

נא לפנות לבקי בטל' 03-9368168

רב-בריח

דרושים
לחב' פי.סי.אס. (מערכות תשלום) בע"מ
העוסקת בפתוח וייצור מערכות תשלום ממוחשבות
דרושים
* **מתכנתים**
* **טכנאים**
* **מחסנאי**
* **עובדי ייצור**

דרושים
חווטים + עוזרים
לחיווט לוחות חשמל

למשרד אמניר בחדרה
דרוש/ה
פקיד/ה
למשרה מלאה לנהול עצמאי של המשרד
המעונינים יפנו קורות חיים בכתב יד לת.ד. 142 חדרה עבור ויינברג יהודית

קריירה
שרותי כח-אדם
דרושים/ות
* **שרטט/ת טכני/ת**
* **בנאי**

למשרד אדריכלים
אדריכל/ית
אדריכל/ית פנים
הנדסאי/ת
עם נסיון

נגב סטאר בע"מ
לחברת ספנות בתל-אביב
דרוש/ה
ברוקר/ית
כישורים נדרשים:
* עדיפות ל-2-3 שנות נסיון לפחות במסחר ספנותי
* עדיפות לבעלי תואר ראשון בכלכלה
* תושב תל-אביב והסביבה

המועמדים מתבקשים לשלוח קורות חיים לנגב סטאר בע"מ ת.ד. 7185 ת"א 61071

למפעל לוחות הגליל פרדסיה (ליד נתניה)
1. **לבורנט תעשייתי**
2. **עובד אחזקה** בעל רקע טכני
3. **מחסנאי — מלגזן**

העבודה במשמרות
לפנות לטלפון 053-688606 או ישירות למפעל לשלומי יהב.

EXCITINGLY HYATT.

We are looking for an organised, dynamic

ADMINISTRATIVE SECRETARY

to run our busy personnel office.

Fluent spoken and written Hebrew and English a must, word processor/computer skills desirable. Qualified persons should call the Personnel Department.

32 Lehi Street, Jerusalem 97665, Israel
Telephone (02) 821 333

הייאט ריג'נסי ירושלים
HYATT REGENCY JERUSALEM

דרושים בכתשים!
למפעלינו בבאר-שבע וברמות חובב

כימאי/ת
להפעלת מיכשור ממוחשב מתקדם DSC, TGA GC/LC/MS
נסיון קודם רצוי אך אינו הכרחי. בעלי כושר עבודה עצמאי לעבודה בשעות לא מקובלות לפעמים

הנדסאים/טכנאים
להפעלת מיכשור ממוחשב מתקדם DSC, TGA GC/LC/MS
נסיון קודם רצוי אך אינו הכרחי. בעל/ת כושר עבודה עצמאי, ונכונות לעבודה בשעות לא מקובלות לפעמים.

מועמדים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לאגף משאבי אנוש ת.ד. 60, באר-שבע, 84100
סודיות מובטחת

לטיפולך לקוחות חדשים!

ביצועיסטית
עם נסיון מוכח של שנה לפחות

מעצב/ת
עם נסיון עשיר

תנאים טובים למתאימים!
לתאום פגישה ריקי — 622547
דחף

מהנדס/הנדסאי מכונות
בעלי נסיון של 10 שנים לפחות בתעשיה

מהנדס כימי
רצוי בעל נסיון בשטח ביטומנים ידיעת השפה האנגלית - הכרחית.

מועמדים מתאימים מתבקשים לכתוב לת.ד. 2905 ת"א 61028 בצרוף קורות חיים ונסיון.
– סודיות מובטחת –

להברת יבוא
דרוש
איש מכירות
עם רכב.
נא לפנות בכתב לת.ד. 2221 ת"א, נא לטלפן בשעות אחה"צ 03-821517

דטה מיכון DATA
לישיבת השרות דרוש
ראש צוות
מערכות שכר

דרושה
מזכירה בכירה
לניהול משרד משולב בהיקף גדול במקצועות החופשיים
הכרחי: נסיון קודם של שנתיים לפחות
הדפסה מעולה בעברית
02-680263

לחברה מסחרית בחיפה
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2,3 עם נסיון בעבודה
בדבר פרטים נוספים נא לפנות לטל: 04-531162.

ש.ח.פ. ישראלי בע"מ
דרושים
מחסנאים טכניים
באיזור אשדוד
08-234036

ביפ BIP ישומים פסיכולוגיים INSTITUTE OF PSYCHOLOGY
עבור לקוחותינו
דרושים/ות
* מזכירה עברית + הדפסה
* מזכירה עברית/אנגלית + הדפסה
* מנה"ח + נסיון בתמחיר
* מחסנאי

נא לפנות בכתב יד ל"ביפ" נס-ציונה 8 א' ת"א.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה התשמ"א 1981

לחברת תוכנה ידועה ל-P.C.
דרושים
1. **מנהל/ת שיווק** בעל/ת ניסיון מוכח.
2. **איש פיתוח** מבריק, בעל ניסיון עבודה ב-C ואסמבלר.
3. **פקידה** אינטליגנטית, רצוי ניסיון בעיבוד תמלילים.

לפנות בכתב יד לת.ד. 41135 ת"א 61411.

עירית תל-אביב-יפו

לאגף הרווחה
מדור לסידור ילדים
דרושים בדחיפות באזור תל-אביב

1. **משפחת קלט**
תמורת תשלום חודשי קבוע. על המשפחה להיות בכוננות לקליטת חירום של ילדים במצוקה. תשלום נוסף בימי שהיית הילד במשפחת הקלט.

2. **משפחות אומנה**
משפחות המוכנות להעמיד בית חם לשרותם של ילדים נזקקים.

3. **בני זוג ערביים**
אב ואם המעוניינים לקיים מעון משפחתי לנערים.
סיוע בדיור אפשרי.

נא להתקשר לטל' 438800.

אורדן תעשיות בע"מ
למטה החברה בנתניה
דרושים
סגן חשב – רואה חשבון
מנהל/ת חשבונות סוג 2
נא לפנות לחיה 053-338073
סודיות מובטחת

דרושה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2
עם ידע וניסיון בהנהח"ש ממוחשבת למשרה מלאה
להתקשר לטלפון 03-435217 רק ביום א' 19/7 — בין השעות 9.00-14.00

מפעלים אזוריים בית שאן
דרושים
בני משק בחופשה לעבודה במשמרות
בבקעת בית שאן לחודשים אוגוסט-נובמבר. נא לפנות לזאב 06-680772, 06-680763

RS שרותי כח אדם
השרות המומלץ 1987

למחלקה לבכירים ומחשבים דרושים:
* **רוקחים:**
— לניהול בית מרקחת.
— רוקחים אחראים.
— רצוי נסיון בסקטור פרטי.
— מקום העבודה חיפה והצפון.
* **מהנדס בנין בכיר:**
— 5-7 שנות נסיון בתכנון קונסטרוקציות.
— יכולת ניהולית טובה של צוות.
— מקום העבודה אזור ת"א.
* **טכנולוג:**
— מהנדס מזון שנה נסיון.
— מקום מגורים בצפון.
* **מהנדס מכונות:**
— +3 שנות נסיון בבקורת איכות.
— ידע בכתיבת נוהלים, אנגלית טובה.
* **מהנדס אלקטרוניקה:**
— +3 נסיון בניהול ייצור (הלחמות הרכבות).
— עבודה באיזור ת"א.
* **מנהל/איש מכירות:**
— תואר ראשון בכימיה/ביולוגיה/ביו כימיה.
— אנגלית ברמת שפת אם.
— נסיון-בקשר עם לקוחות, מ"מ ותמיכה בלקוחות. יכולת ניהולית.
— עבודה באיזור ת"א.
* **מהנדס מערכת:**
— מהנדס אלקטרוניקה/מחשבים.
— תוכנה וחומרה, ידע בצבדיים ידע במערכות מוטסות, ובאפיון מערכות
— רצוי סיווג.
— מקום העבודה אזור ת"א.
* **מהנדס אלקטרוניקה:**
— (2-3) רצוי הנדסאי בעבר.
— ידע בתוכנה וחומרה, מיקרו-פרוססורים.
— ידע במערכות משובצות מחשב.
— סיווג בטחוני — "יחיוני".
— מקום העבודה אזור ת"א.
* **מנהל שיווק ומכירות:**
— אקדמאי, רקע במחשבים.
— נסיון מוכח במכירות בתחום המחשב.
— נסיון בניהול צוות אנשי מכירות.
— יכולת ניהולית.
— עבודה באיזור ת"א.

נא להתקשר לאסתר 03-202460, או.אר.אס. כיכר אתרים, 134. להביא תולדות חיים בשני העתקים.

למפעל תעשייתי גדול בגוש דן
דרושים
1. **מסגרים/רתכים**
בתחום מסגרות הרכב
2. **פחח/צבע רכב**
העבודה במוסך באזור פתח-תקוה
המתאימים בעלי נסיון יפנו למח' כח-אדם טל': 03-7552356

האוניברסיטה הפתוחה

בית הספר לטכנולוגיה של האוניברסיטה הפתוחה הינו מסגרת חדשה להכשרת טכנאים והנדסאים במקצועות האלקטרוניקה והמחשבים. ביה"ס מפתח קורסים ללימוד עצמי בשיטות חדישות ואמצעים טכנולוגיים מתקדמים. פיתוח הקורסים המקצועיים נעשה ע"י המרכז לטכנולוגיה חינוכית.

דרושים
* **בעלי תואר אקדמי שלישי או שני - במדעי המחשב ו/או הנדסת אלקטרוניקה**
לתפקידי פיתוח מרכזיים במערכת הלימודית.
* **אסיסטנטים/יות -**
מהנדסי אלקטרוניקה (רצוי תואר שני) לקורסים "אלקטרוניקה אנלוגית וספרתית" "מיקרופרוססורים" "מערכות תקשורת".
נסיון בהוראה חיוני.

המעוניינים יפנו בכתב, תוך פירוט השכלה נסיון והמשרה המבוקשת אלו "מנהל הפיתוח ביה"ס לטכנולוגיה" המרכז לטכנולוגיה חינוכית ת.ד. 39513 תל-אביב, מיקוד: 69011.

לפרסם מודעה! דחף
ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחף מרכז — 622547
ת"א דחף דיזנגוף — רח' דיזנגוף 118, 239952
ת"א דחף בן יהודה — בן יהודה 9
ת"א דחף אלנבי — רח' אלנבי 123 (ככר המושבות), 634433
חיפה דחף — רח' הרצל 5 (הדר), 645333/4
ירושלים דחף — רח' יפו 43 (ככר ציון), 226335
דחפון שרות מודעות טלפוני טלפון 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

هكذا من الأصل

هكذا عن الأصل

הלוח הכללי

ליחידת מחשב גדולה
המצאת בתהליך פיתוח מואץ

דרושים/ות

מנהלי פרויקטים ומנתחי מערכות מוסים לפיתוח מערכות

מידע מתקדמות

דרישות התפקיד:
★ השכלה אקדמאית במקצועות מדעי המחשב
★ נסיון במחשבי I.B.M גדולים MVS/XA
★ עיבוד נתונים בתקשורת
★ מסד נתונים IOMS
★ שפות תכנות ADS, COBOL
★ JCL, TSO

העבודה היא באזור תל-אביב.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 857 ירושלים,
לציין על המעטפה "עבור העסוקה".
סודיות מובטחת.
פניות לא מתאימות לא תיענינה.

לצה"ל דרושים: —

א. הנדסאי/טכנאי קירור ומיזוג אויר
נתונים נדרשים:
1) בעלי תעודה להנדסאי/טכנאי מיזוג אויר לעיסוק במערכות מיזוג וקירור מסחרי.
2) רישיון לעיסוק בעבודות חשמל.
3) רצוי בעלי נסיון.
4) לאחר שרות צבאי מלא ותקין.
5) גיל עד 30.
לקבלת פרטים נא לפנות לטלפון: 03-616121.

ב. [illegible]
נתונים נדרשים:
1) [illegible]
2) בוגרות לעבור הכשרה במידה הצורך.
3) עד גיל 30.
4) לאחר שרות צבאי מלא ותקין.
לקבלת פרטים נא לפנות לטלפון: 03-616121.

ג. נגדי תחזוקה ורישום
נתונים נדרשים:
1) השכלה 10 שנות לימוד לפחות.
2) גיל עד 30.
3) לאחר שרות צבאי מלא ותקין.
4) בוגרות לעבור הכשרה מקצועית במידת הצורך.
לקבלת פרטים נוספים נא לפנות לטלפון: 03-616121.

למוסד ציבורי
דרוש
עוזר למנהל הכללי
הכשורים הדרושים:
תואר בכלכלה ו/או מנהל עסקים.
נסיון של 3-5 שנים בנושאים הקשורים לתקציבים ציבוריים ולטיפול בנושאים כלכליים בארגונים או במערכות ציבוריות.
רצוי ידע ונסיון בתחומי מחשוב.
התעסוקה לפי חוזה מיוחד והשכר ישולם לפי דרגה 6-8 של דרוג המחר.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 7019 ת"א מיקוד 61070 עד 26.7.87
ולציין על גבי המעטפה עוזר למנכ"ל.

לבית חולים תל-השומר
אגף נשים ויולדות
דרושה
אחות מוסמכת
למשרה מלאה או חלקית לעבודה בחדר הניתוחים בנושא הפריה חוץ גופית.
בירור פרטים נא לפנות למשרדיו של פרופ' משיח בשעות 09.00-14.00
טל: 03-5310697.

לימ.י.פ. בע"מ
דרושים:
1) מהנדס בנין (ביצוע)
★ לאזור תעסוקה ★ עבודות שלד וגמר ★ 5-10 שנים
2) מנהל/ת חשבונות
★ הנהלת חשבונות ★ ידיעת ממוחשבת ★ וכו'
טל. 052-331462 להתקשר מ-16.00

לתיאטרון ציבורי דרוש/ה
קופאי/ת
לעבודה בשעות הערב והלילה כולל ערבי שבתות וחגים
נא לפנות בצרוף קורות חיים בכתב יד לת.ד. 33749 תל אביב

לביה"ס "גננר" בבריסל
לבת תלמידים תשמ"ח
דרושים מורים להוראה
בכתות יסוד בתכנית ישראלית רק מורים/מורות מוסמכים
ובעלי נסיון בהוראה לפי הכתובת.
מתבקשים לפנות לעזרה ת.ד. 33606 מיקוד 61332 רק פונים מתאימים יענו

בני משה קרסו בע"מ
יבואני "רנו" בישראל
למחלקת מכירות רכב חדש דרושה
פקידת מחלקה
הופעת נאה, רשיון נהיגה חובה
ידיעת שפות יתרון
מועמדות עם נסיון מוכח בעבודה
עם קהל לקוחות תפנינה
לטלפון: 03-627111/110

משרד החינוך והתרבות — המדרשה למורשת היהדות
ע"ש פנחס ספיר — אגף הנוער

דרוש מנהל חינוכי
למדרשה למורשת היהודית ע"ש פנחס ספיר בירושלים
תיאור התפקיד:
תכנון, ניהול וארגון הפעולות החינוכיות וצוות המנחים במדרשה.
הדרכה והנחיה בסמינרים. המדרשה מקיימת סמינרים בנושאי מורשת והעשרה יהודית-ציונית לתלמידי ביה"ס ולמבוגרים.
דרישות התפקיד:
תואר ראשון במדעי היהדות, רצוי תואר שני.
נסיון בהדרכה ובהוראה ובניהול במבנה פעולות חינוכיות.
נסיון בכתיבת תכניות ובהיכרות בלתי פורמלי.
מועמדים מתאימים המתאים אתגר ועניין בעבודה חינוכית בלתי-פורמלית ובהיגוד יהודי-ציוני יפנו לת.ד. 797 ירושלים, טל. 02-289694 עד ליום 30.7.87
ד' מנחם אב תשמ"ז.

בצלאל האקדמיה לאמנות ולעיצוב ירושלים
דרוש/ה
חשב
התפקיד: ניהול מערכת הנהלת החשבונות, תקציבים ומשכורות.
הדרישות: מנהל חשבונות מדופלם. נסיון במוסד ציבורי לפחות 7 שנים.
יכולת ניהול צוות.
הדרג: כ-כיא בדרוג האחיד ותנאים נלווים.
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף אישורים על נסיון מוסמך עד ת.ד. 24.7.87, 3514 ירושלים, לבירורים ניתן לפנות טלפונית: 02-223121 02-223081.

רשות הנמלים — ישראל
משרד ראשי
דרושות מזכירות/כתבניות
עדיפות לבעלות ידע בהדפסה דו-לשונית (עברית אנגלית)
קיימת אפשרות העסקה במשרה חלקית
בדבר פרטים נא לפנות לקה"אדם ברשות הנמלים דרך פ"ת 74 תל-אביב טלפון 03-338911
או פניות בכתב יש לשגר לת.ד. 20121, מיקוד 61201 בצרוף קורות חיים בכתב יד, לא יאוחר מיום 24.7.87.

למרכז הרפואי גדול במרכז הארץ
דרושים
חשמלאי אחזקה
מסגר רתך רגון
מכונאי אחזקה
שרברב אחזקה
מסיק דודים
להתקשר לטלפון: 5311843, 349707 למר ציון.

למגן מעליות בע"מ פ"ת
קריית-אריה
דרושים
1) טכנאי מעליות
עם נסיון מוכח ובעלי רשיון חשמלאי מוסמך.
2) מרכיבים מנוסים
על בסיס שכר או קבלנות משנה
3) עוזרים למרכיבים
תנאים מצוינים למתאימים להתקשר בשעות הבוקר טל. 03-9247777.

Kodak
למחלקת השרות הרצליה ב'
דרושה
פקידת מחלקה
★ ידע באנגלית
★ לאחר שרות צבאי עדיפות לתושבת האזור
שעות העבודה 8.00-17 ימים א'-ה'
לפנות החל מיום א' 052-521815/6

הדסה-נעורים
בית-ספר תיכון מקצועי ומכללה טכנולוגית
דרושה
מורה למכונאות-רכב
★ עם התמחות בדיזלים
נא לפנות לפי הכתובת: מחלקת כח-אדם, "הדסה-נעורים", דואר נעורים 40298.
טל. 053-96831.

ס.א.ל. — סוכנות בינ"ל לעבודות ברחבי העולם
חברתנו מתמחה במציאת מקומות עבודה בארץ ובחו"ל, תמורת משכורות גבוהות במיוחד.
העבודה ברוב המקרים היא קשה ובתנאים קשים.
חברתנו המעסיקה ממנפת: כרטיסי טיסה הלוך ושוב, כלכלה, מגורים, אשורי עבודה, אישורי שהייה.
למעוניינים: הרשמה במשרדנו ברח' ויצמן 41, יהוד, טל. 03-5365042
בין השעות 11.00-19.00 ברציף אוטובוסים: 38, 37 מתחנה מרכזית ת"א.
דמי הרשמה: 150 ש"ח + מע"מ.
— נא להביא תעודת זהות —

למושב חזון דרוש
מזכיר
בדבר פרטים נא לפנות למזכירות חישוב
06-989322 או 06-989552

טיולי השלושה בע"מ
דרושים
נהגי אוטובוסים
עם נסיון
טל: 052-81080
052-82881

רכוש סמל ספרית דבר

מנת דם חיים לאדם
לתרומת דם
פנה לבנק מגן דוד אדום הקרוב.
זכור: תרומת דם אחת מצילה חיים של 3 אנשים!

קצין במילואים
אתה המחפש אתגר אישי המעוניין בעיסוק בלתי שגרתי שבו תוכל לתרום ולהתפתח.
אם אתה בעל השכלה תיכונית מלאה וגילך 21-28.
בוא והצטרף אלינו
אנו מציעים לך עבודה שבה תמצא:
★ תפקיד הכרוך בפעילות שטח.
★ עצמאות, ענין רב וסיפוק; אפשרויות לקידום וגיוון.
★ אפשרות לצאת כעבור שנים אחדות לשליחות בחו"ל ו/או ללימודים אקדמאיים מלאים.
★ שכר ותנאי שירות טובים.
פנה נא אלינו לת.ד. 39351 ת"א
(מיקוד – 61392) עבור הדס. ציין מס' ת"ז וטלפון ופרט נא את תולדות חייך.
— סודיות מובטחת —

שלוש נקודות (1986) בע"מ
הכנה והוצאה לאור של ספרות טכנית דרושים
כתבים טכניים מנוסים
בתחום האלקטרוניקה בשפות עברית אנגלית
03-9242729
03-9242149
שטמפפר 121 פתח-תקוה.

דרוש מנהל אדמיניסטרטיבי
למרכז בריאות מתוכנן דרוש שותף לניהול אדמיניסטרטיבי
לפנות בכתב עם פרוט הניסיון לת.ד. 65179 מיקוד 61651 תל-אביב

לביה"ס התיכון האזורי "ירדן" במעלה אפרים
לשנה"ל תשמ"ח
דרושים
מורים
למקצועות:
ספרות — תנ"ך
לשון — מתמטיקה
הסטוריה — פיזיקה
גאוגרפיה — מיחשוב ובקרה
הטבות למורים שיעתיקו מגוריהם למעלה אפרים.
לפרטים: לפנות למנהלת ביה"ס, הגר גל 02-941949, בבית – 02-941443.

לחברה בתל-אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג ג'-ד' למשרה מלאה
לפנות בפירוט קורות חיים וניסיון קודם לת.ד. 310 רמת-השרון ועבור מנהח"ש.

למפעל מוצרי נייר ירושלים בע"מ
דרוש
מחסנאי
בוגר 12 שנות לימוד לאחר שרות צבאי מלא בעל ידע ונסיון בניהול מחסן.
בפרטים נא לפנות למר גולו
טלפון: 02-713104, 02-710451, 02-718452.

לחברה מסחרית בת"א
דרוש
מנהל חשבונות
מישרה מלאה
לפחות 5 שנים ניסיון
ניהול מערכת הנהלת חשבונות ממוחשבת
03-614083

לעבודה במפעל יצרני באזור חדרה
דרושים
1. הנדסאי מכונות
לעבודות אחזקה במשמרות.
2. אנשי אחזקה
בעלי נסיון, לעבודה במשמרות.
3. מסגרים
בעלי נסיון.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב-יד בציון קורות-חיים ונסיון (אם יש) אל ת.ד. 142 עבור מס' 6, חדרה 38104. סודיות מובטחת.

"משואה"
המכון ללימודי השואה
קבוץ תל-יצחק
דרושים
1. מורה
בוגר או מוסמך האוניברסיטה בחוג להיסטוריה.
יועדפו בעלי תעודת הוראה ודוברי שפות זרות.
2. מדריך/ה חברתי/ת
העבודה בשעות אחה"צ והערב.
מגורים וכלכלה במקום.
ידיעת שפות זרות רצויה
3. איש תחזוקה
בעל נסיון בתחזוקת מבנים וציוד אודיו-ויזואלי.
בעל רשיון נהיגה.
לקביעת מועד לראיון בטלפון: 053-699997, 053-699563 בימים א'-ו' בין השעות 8.00-13.00.

למשרדי הנדסה בגבעתיים
מזכירה מנוסה
★ נסיון מוכח בניהול משרד
★ נסיון מוכח בעבודה עם מעבד תמלילים.
★ ידע בעברית ובאנגלית.
שעות עבודה מ-13.00 עד 17.00.
03-7512923/4

מתנ"ס רמת-עמידר
★ רכז/רכזת חוגים ותרבות 0.5 משרה.
★ רכזת האתגר 0.75 משרה.
★ אב בית 1 משרה.
★ מדריכי חוגים ומדריכים חברתיים לפי שעות העבודה בשעות בלתי שיגרתיות.
לפנות בטלפון 03-761749.

לחברה ליבוא מוצרים לרכב
דרושים
מפיצים עצמאיים
נמרצים
בעלי רכב מסחרי + ערבויות, לחפצה בלעדית למוצרים נדרשים.
רווחיות טובה למתאימים.
03-338711/4

רנטל שרותי מיזוג אויר (1986) בע"מ
דרושים
טכנאים למיזוג אויר
בעלי נסיון
שרות ואחריות למערכות מיזוג אויר מרכזיות ומדחסים צנטריפוגליים.
טל. 03-446662

ביה"ס התיכון לחינוך סביבתי
במדרשת שדה בוקר
דרושים
לשנה"ל תשמ"ח
★ מורה למתמטיקה פיסיקה
בעל ותק ונסיון בהוראה ובהגשה לבחינות בגרות.
לפנימית ביה"ס
★ מדריך חברתי
★ אם בית
בעלי ותק ונסיון בחינוך ובהדרכת נוער.
למתאימים יוצע דיור בקרית שדה בוקר
המועמדים מתבקשים לפנות אל מנהל ביה"ס התיכון, מדרשת שדה בוקר טלפון: 86081, 057-86009.

אורט ישראל — המערכת ללמודי מבוגרים
דרושים מורים
לשעות הבוקר והערב לצרכי הכנה לבגרות למקצועות הבאים:
★ היסטוריה ★ ספרות
★ לשון ★ גיאוגרפיה
★ תנ"ך
בדבר פרטים נא לפנות למר אבישי לוי טל: 657065, 660086.

קופת חולים מכבי
דרושים
1. לסניף כפר סבא
פקיד/ת קבלת קהל
לחצי משרה
השכלה תיכונית, לאחר שרות צבאי.
2. לסניף רמת השרון
פקיד/ה לכרטסת.
לבירור פרטים נא לפנות לטלפון: 402470

דרושה
רכזת תוכנית הורים וגיל הרך
בעלת נסיון בהפעלת תוכנית טיפוח
B.A בתחום חינוך או עבודה סוציאלית ל-75% משרה.
תשובות עד ל-24.7.87 למתנ"ס תל-מונד
טלפון: 052-88515.

לחברת מחשבים דרוש
מנכ"ל
להקמת חברה בת בתחום מערכות מחשבים ותקשורת נתונים.
דרוש רקע טכני וניסיון הוכח והכנה עם מחשבים אישיים XT, AT 386
קורות חיים בכתב יד. ת.ד. 17282 ת"א.
סודיות מלאה מובטחת.

למוסד רפואי גדול
דרושים
רוקח אחראי ורוקח
לבירור פרטים נא לפנות טלפונית לבקי – 282365, 288144, 288142.

יוניטורס unitours ISRAEL LTD. ישראל בע"מ
דרושים/ות:
★ מנהל/ת מחלקת F.I.T
נסיון של 3 שנים לפחות, אנגלית חובה, גרמנית, ספרדית וצרפתית – יתרון.
★ מפעיל/ה (OPERATOR)
לקבוצות תיירות נכנסת. נסיון של שנתיים לפחות. אנגלית חובה. גרמנית, ספרדית, וצרפתית – יתרון.
★ מפעיל/ה (OPERATOR)
למחלקת F.I.T. נסיון של שנתיים לפחות. אנגלית חובה, גרמנית, ספרדית וצרפתית – יתרון.
לקביעת ראיון נא להתקשר 03-246261

קבוץ נען
מחפש
מורה לכיתה ז'
עם נסיון עבודה בקיבוץ
להתקשר לטלפון 08-442838 בעבודה או 08-442409 בשעות הערב.

דרוש
מדפיס G.T.O
מעולה
תנאים מצויינים למתאים
03-9664697
03-827840

למפעל תעשייתי במרכז הארץ
דרוש טבח
בעל נסיון של 3 שנים בהפעלת מטבח וסוג מקצועי 2 (לפחות) של משרד העבודה.
מועמדים מתאימים מתבקשים לכתוב ל-ת"ד 32365 תל-אביב מיקוד 61031 בציון מספר תעודת זהות.

לחברה לייצור ושיווק בהיקף ארצי דרושים
אנשי מכירות
לאזורים באר-שבע, מרכז וחיפה
הכישורים:
★ צעיר, דינמי ולאחר שירות צבאי.
★ בעל תעודת בגרות ורשיון נהיגה.
★ אוהב אתגרים ומוכן לעבוד קשה כדי להתקדם.
★ עדיפות לאלה הגרים באזורים באר-שבע, מרכז וחיפה
מועמדים מתאימים יפנו בכתב-יד בצירוף קורות-חיים מפורט (בציון מספר טלפון לתקשורת) אל ת.ד. 20161, תל-אביב 61201, עבור "אנשי מכירות" סודיות מובטחת.

לסינרמה
מחלקת הביטחון דרושים:
א. מאבטחים
דרישות: גובה 1.80 ומעלה, הופעה נאה, יוצאי יחידות קרביות בעלי עבר ללא דופי.
ב. דיילות
דרישות: צעירות יוצאות צה"ל גובה 1.70 ומעלה הופעה נאה תנאים טובים למתאימים.
נא לפנות לסינרמה מחלקת הבטחון למר איתן צ'חנובר בימים א-ה בין השעות 12.00–16.00 ברח' יגאל אלון 61 ת"א יש להצטייד בתעודת זהות פנקס מילואים + תעודת שחרור + 2 תמונות.

לאולם התנות מפואר בחדרה
דרוש
טבח עצמאי
בעל נסיון 06-323770

חרות בע"מ
דרושים
טכנאי מיזוג אויר
להתקנה והפעלה של מערכות מיזוג מרכזיות
טלפון
03-801541
03-808144

למפעל בטחוני באזור ר"ג/ב"ב
דרושים
מאבטחים שומרים
יוצא צבא גיל 35-50
לפנות מודיעין אזרחי שד' שאול המלך 35 ת"א יום א' בין השעות 13.00 – 14.30 לאמנון.

דרוש
מנטזר/ית מקצועי
אפשרות גם לפי שעות
03-217616 03-216770

דרושים בכתשים:
למפעלינו בבאר־שבע וברמת חובב

מהנדסי מכונות

מהנדסי מכונות להשתלבות במערך האחזקה של 2 האתרים (באר־שבע ורמת־חובב) לתפקידי אחזקה ושיפורים במיתקנים כימיים.
דרוש נסיון בתעשיה כימית.
תיתכן עבודה גם בשעות לא מקובלות. נסיון קודם (עד שנתיים) — יתרון.

מועמדים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לאגף משאבי אנוש ת.ד. 60 באר־שבע, 84100
סודיות מובטחת

למפעל תמרוקים באזור השרון
דרוש
סוכן מכירות במגזר הערבי
* יכולת טובה בניהול משא ומתן עם ... ויצירת קשר טוב עם לקוחות
* בעל נסיון וידע מוכח בענף או בענף דומה במגזר הערבי, עם בטחונות
* דובר השפה הערבית

נא לטלפן 052-911896

עירית תל־אביב־יפו — מינהל החינוך, הנוער והתרבות

דרושים
מורים
– מדריך למכונות C.N.C להיקף של 9 ש״ש.
– מורה למחשבים בעל רקע טכנולוגי להיקף של 14 ש״ש
– מדריך לסדנת חשמל להיקף של 14 ש״ש.
– מורה לפרקי מכונות וחוזק חומרים בהיקף של 12־18 ש״ש
– מורה מדריך למכונאות רכב בהיקף משרה מלאה.
– מורה לאנגלית משרה מלאה.
– מורה לתנ״ך - עברית משרה מלאה.

נא לפנות ישירות לבי״ס שבח רחוב המסגר 7 תל־אביב טלפון 380856 או 383331

– מורה לגיאוגרפיה - משרה.
– מורה לערבית - בהיקף 14 ש״ש.

נא לפנות ישירות לקרית חינוך יפו, רחוב חידושי הרי״ם טלפון 822416 או 990936

חוק הזדמנות שווה בעבודה, תשמ״א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה בחוקת היותו רווק או נשוי או הורה. אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של כל אחד מהמינים לעבודה. המעבידים צפויים לעונש על פי החוק.

לקונצרן תעשייתי גדול
דרוש
כלכלן המחירון
במשרדי ההנהלה בת״א

הכישורים הנדרשים:
* תואר ראשון בכלכלה
* נסיון קודם של 3 שנים לפחות
* ידע בהפעלת מיקרו מחשב (IBM-PC)
* נכונות לעבוד גם מעבר לשעות המקובלות
* גיל 28–32

– תנאים טובים למתאימים –

נא לפנות בכתב עם פרוט קורות חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 29838 ת״א או טלפונית: 03-227103

לכפר הנוער מאיר שפיה
דרושים
* אחות מוסמכת
בהקף של 75% המשרה
הכרחי ניסיון קודם של 5 שנים
* מרכז/ת משק ילדים
הכשורים הנדרשים:
א. ניסיון בהוראת חקלאות בכיתות ז־ח
ב. בעל/ת הכשרה וניסיון בגידול ירקות, פרחים ובעלי חיים שונים
ג. עדיפות תנתן לבוגר/ת מדרשת רופין בהוראת חקלאות בחטיבת הביניים.
כמו כן דרושים
מורה לביולוגיה
מורה למכונאות רכב
*מחנך/ת לחטיבת ביניים
* מגורים במקום חובה.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב לפי הכתובת כפר הנוער מאיר שפיה דואר שפיה מיקוד 30960 או טלפונית 06-390750

מראיינת כ״א
יודעת אנגלית, מסודרת מאוד עם נטיה לשיווק
03-5461342 חברת מחשבים

לאלקטל בע״מ
חברת ייבוא רהיטים
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
מנוסה, ועצמאי/ת במשרה מלאה
נא לפנות: 03-821230, 03-827949

למושב חצבה בערבה
דרושים/ות:
* מנהלת חשבונות
* גננת (רווקה)
* מטפלת לגיל הרך (רווקה)

נא לטלפן: 057-81511, 057-81475, 057-81513

לחברת מהנדסים בענף המשאבות
דרושים
1. מהנדס מכונות
2. הנדסאי חשמל/מכונות
לפנות בכתב עם פרוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 1326 ר״ג מיקוד 52113

למחסן גדול בראשון לציון
מזכירת מנהל
דינמית ובעלת כושר ארגון, נסיון בעבודה – רצוי.
עבודה מעניינת ותנאים נוחים.

נא לפנות בכתב לת.ד. 1334, תל־אביב, 61013 עבור ח־2865.

אינטר־אקשן
אירגון להפעלת קבוצות בקהילה באמצעות אמנויות
דרושים
ליחידה האור קולית
בוגר בי״ס לצלום,
ידע בהפעלת ציוד אור קולי.
ליחידה לעצוב סביבתי
בוגר מכללה לאמנות.
ליחידה לתיאטרון
איש תיאטרון בוגר בי״ס לדרמה.
לחווה העירונית
שני אנשים בעלי כושר טכני,
ידע בטיפול בבע״ח וגידולים חקלאיים.
לעבודה לא שגרתית

המשרות המוצעות הן בהיקף של משרה מלאה על המועמדים להיות בעלי רקע בעבודה קהילתית, יוזמה וכשרון בהפעלת קבוצות.

נא לשלוח בכתב יד פרטים אישיים בצרוף נסיון קודם בעבודה, ולציין את המשרה המבוקשת לאינטר־אקשן רח׳ המשביר 4 אשקלון טלפון 051/22157/8

דרושים
לאלקו רמת״ש – ענף אלקטרוניקת הספק
דרוש
טכנאי חשמל שרטט אלקטרוני מכני בכיר
בעל 5 שנות נסיון לפחות

כישורים:
* ידע בתכנון זיווד לוחות חשמל הכולל ציוד אלקטרוני
* ירכוז ניהול עצמאית של פרוייקטים
* ניסיון בהכנת תיקי יצור

המועמד יוכשר לתיפעול מערכת תיכנון בעזרת מחשב (C.A.D) משוכלל מתוצרת PRIME.

נא להתקשר טלפון 03-484146 לבקש את שלוחה 258.

דרושה
מנהלת חשבונות
עם נסיון וידע בקלדנות, למשרה מלאה
03-247291 יחזקאל

למפעל בראשל״צ
דרושה
מזכירה מנוסה
לשבוע עבודה מלא
ידיעת אנגלית, והפעלת טלקס.
לפנות בכתב־יד בצירוף קורות חיים ת.ד. 16080

דרושים
מורים
במקצועות מחשבים, כלכלה ומשק, ידע העם, דקדוק ולשון
בעלי רשיונות הוראה
נא להתקשר לבי״ס "אופק" טל׳ 03-621967 בין השעות 8.00–13.30

לחברת שווק בענף האלקטרוניקה
דרושה
פקידה
למשרה מלאה
03-479153

RS שרותי כח אדם — השרות המומלץ 1987

דרוש
מהנדס מכונות
* נסיון בניהול צוות עובדים.
* בתחום האחזקה והביצוע.
* ידע בסיסי בחשמל ובמיזוג אויר.
* אפשרות לעזרה בדיור.
* תנאי שכר יקבעו עפ״י כשורי המועמד.
* העבודה באיזור הדרום.

רח׳ העצמאות 40 באר־שבע
טל. 057-34002

לרשת מסעדות ומעדניות דרושים:
– מנהל/ אחראי משמרת
בעל נסיון של שנה לפחות בענף המלונאות.
– עוזרי טבחים
בעלי נסיון של שנה לפחות בבתי מלון.
– עובדי דלפק
צעירים, זריזים, בעלי רצון להתקדם.
– מלצרים ומלצריות
בעלי הופעה נאה.

למועמדים המתאימים: תנאי שכר הולמים. סודיות מובטחת
טלפון 03-330153

לחברת שווק ארצית
דרושים
סוכנים רציניים לכל חלקי הארץ
לפרטים: 02-234281

LASER תעשיות לייזר
חברה עתירת מדע המובילה בעולם בפיתוח וייצור מערכות לייזר לרפואה

למדור תפ״י בייצור
טכנאי – הנדסאי תעשייה וניהול

תאור התפקיד: * קידום ייצור * הפעלת מערכת M R P * איסוף נתוני יצור ועיבודים במחשב.

כישורים: * נסיון של כשנתיים בתעשיה
* נסיון במערכות ממוחשבות – רצוי לוטוס, דרור
* דינמי ומרץ
* נכונות לעבודה מעבר לשעות השגרתיות.

נא לפנות בכתב יד תוך ציון שם, טלפון, כתובת, פרוט קורות חיים ונסיון מקצועי, למחלקת "משאבי אנוש", ת.ד. 13135, ת״א מיקוד 61131.

– סודיות מובטחת –
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

תעשיות לייזר - קרן אור לקידום האנושות

דחפון
24 שעות שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיסי אשראי ויזה, ישראכרט, דיינרס
03-611001

לחברת תקשורת גדולה מבוססת ומצליחה
דרושות
נשים
לקידום מכירות

של מוצרי איכות באמצעות הטלפון
כישורים מועדפים:
* בוגרות תיכון לפחות, מתאים גם לאקדמאיות ו/או מורות ואחיות המעוניינות בהסבה מקצועית.
* בעלות כושר ביטוי, מוטיבציה והתמדה המעוניינות במשרה קבועה, בעבודה עם אתגר.
יום עבודה ארוך: 7.30–16.45 5 ימים בשבוע.
המעוניינות תפנינה טלפונית אל חברת שלף יועצים טל׳ 03-343511, בין השעות 8.00–13.00, החל מיום א׳.

– סודיות מובטחת –

ולטר רוזנטל בע״מ
הובלות מוצרי נפט ונוזלים בצובר
דרוש
קצין בטיחות/ מנהל משק

כשורים:
* תעודת הסמכה לקציני בטיחות
* רקע טכני והשכלה מקצועית
* נסיון מעשי של 8 שנים לפחות ברכב כבד בלבד
* יוצא צבא בגיל 35–40 שנה

פנות בכתב לת.ד. 1496 חיפה מיקוד 31014 בצרוף קורות־חיים ותצלומי תעודות מתאימות
– סודיות מובטחת –

תעשיות אלקטרוכימיות (פרוטארום) בע״מ
אזור התעשיה הדרומי, עכו, ת.ד. 2357
דרושים
מכשירן למחלקת אחזקה
* בוגר בי״ס טכני/מקצועי במכשור ובקרה תעשייתית.
* עדיפות לבעלי נסיון בתעשיה הכימית.
חשמלאי/טכנאי חשמל
* נסיון כחשמלאי ראשי ומעלה
* נסיון קודם של 4 שנים, רצוי בתעשיה
מחסנאי טכני
* הכרת חלקי חילוף לציוד ונגרות תעשייתית
* הבנת אנגלית טכנית
* נסיון קודם כמחסנאי

המעוניינים יפנו טלפונית אל שוש באחזקה 04-912231 בין 08:00–14:00 או בכתב למחלקת אחזקה

לחב׳ גדלון
יבואני מוצרי "שול"
דרוש/ה
איש/ה מכירות
דינמי/ת
בעל/ת רכב לעבודה באזור המרכז

הכישורים הדרושים:
* גיל: עד 35
* 12 שנות לימוד + תעודת בגרות
* ידע באנגלית

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ומס׳ טלפון לת.ד. 2116 חיפה 31020

חוק הזדמנות שווה בעבודה, תשמ״א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה בחוקת היותו רווק או נשוי או הורה. אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של כל אחד מהמינים לעבודה. המעבידים צפויים לעונש על פי החוק.

הקולג׳ הישראלי לרפואה אלטרנטיבית
דרושה
מזכירה אחראית
* עם נסיון של 4 שנים בניהול משרד.
* ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין כולל הדפסה.

המשרה מלאה: ימים א׳־ה׳
לפנות לטלפון: 03-776314 או לת.ד. 20627, תל־אביב 61206

למושב עין ורד
דרוש
גזבר / מזכיר חוץ
העונה לכישורים הבאים:
1. נסיון קודם – הכרחי.
2. השכלה בכספים ומינהל.
3. מוטיבציה גבוהה.
4. מגורים במקום – הכרחיו.

המתאימים יפנו בצרוף קורות חיים ונסיון קודם למזכירות מושב עין ורד, דואר תל־מונד

למפעל בענף התמרוקים
דרושים
1) מנהל ייצור
בעל נסיון בענף (תמרוקים או תרופות), נסיון בהפעלת צוות עובדים
2) איש מכירות
בעל נסיון בענף – יתרון, שכר בסיס + עמלה
3) מזכירה בכירה
בעלת נסיון ושליטה בעבודות מזכירות, הדפסה עברית ואנגלית
תנאים טובים למתאימים
נא לפנות בכתב־יד בצירוף קורות־חיים, נסיון ושמות ממליצים לת.ד. 440 לפי־צביא 44102
סודיות מובטחת

אוניברסיטת בר־אילן
מכרז 14/87
מודיעה על משרה פנויה של
מזכירת מהודס אחזקה
100% משרה

תאור התפקיד
* קשרים עם גורמי פנים וחוץ כגון: קבלנים, לקוחות, צוות טכנאים
* מעקב אחר הזמנות, חשבונות וביצוע עבודות
* הכישורים הדרושים
* השכלה תיכונית
* נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה משרדית
* ידע ונסיון בהדפסה בעברית
* כושר מגע עם קהל

נא לפנות למהנדס נתן לטלפונים: 718264, 718579

ויצ״ו – המחלקה למעמד האשה
דרושה
עובדת סוציאלית
לחצי משרה
בעלת נסיון טיפולי לעבודה עם נשים במצבי מצוקה בפרוייקט חדשני במרכז הארץ

להתקשר למרילה
בבוקר: 055-50506
בערב: 051-32272

לחברת בניה פרטית במערב אפריקה
דרוש
מהנדס קונסטרוקציות
הכשורים: בעל נסיון 5 שנים לפחות בבניה טרומית והכרת אלמנטים טרומיים.
לפנות לת.ד. 6422 חיפה בצרוף קורות חיים ונסיון עבור "מהנדס"
– סודיות מובטחת –

א.ב.א.
אספקת כח אדם זמני בע״מ
עבור אחד מלקוחותינו מפעל מזון בת״א
דרוש
פקיד מנגנון
לטיפול בנושאי כח־אדם
רצוי נסיון בעבודה עם מחשב

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לטל׳: 03-6429495 שלוחה 227, בימים א׳–ה׳ בין השעות 8.00–12.00 לפני הצהריים

לחברה גדולה דרוש
מנהל אגף יצור
דרישות התפקיד:
* ניהול אגף יצור בהיקף 150 עובדים.
* אחריות על מחלקות אוטומציה מורכבות.
כישורים אישיים:
* מהנדס/הנדסאי ייצור.
* נסיון בתחום ניהול יצור – 5 שנים לפחות.
* העבודה באזור ת״א.
נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4397 ת״א עבור מנהל ייצור

ארט ישראל
דרושות
במשרדי הראשי – תל־אביבטלפון 233231
1. המחלקה לכספים
★ חשב שכר
רצוי בעל ידע ונסיון בחישוב שכר עובדי הוראה
2. המחלקה לכח־אדם
★ פקידה
השכלה תיכונית – לפחות
ידע בהדפסה בעברית ובאנגלית
עדיפות לבעלות נסיון בנושאי כח־אדם

רשות הדואר
לרשות הדואר מחוז תל־אביב יפו
דרושים:
1. דוורים
לחלוקת דואר בעיר.
2. שליחים עם אופנועים או קטנועים.
לחלוקת מברקים, מכתבי אקספרס ודברי דואר מהירים במחוז תל־אביב. עבור השימוש באופנוע או קטנוע תשולם תוספת כספית לשכר.
3. פקידים למיון דואר במשמרת לילה.
למבלת פרטים נוספים להתקשר לגב׳ נילה עזר טל׳ 03-307234 03-307283.

לחברה לשיווק בענף הבניה והפיתוח באיזור נס־ציונה
איש מכירות
עדיפות תינתן לבעלי נסיון קודם
טלפון 03-295935

למפעל תעשייתי
דרוש
חשב
* בעל ידע בנושא החשבות של מפעל תעשייתי
* רקע בהכנת מאזנים
* רקע במיסים
נא לפנות בכתב יד, בצע בדורי לת.ד. 61294 תל־אביב מיקוד 29516

דרוש:
פחח מרכבים
* לעבודה בקבלנות,
לביצוע תיקוני מרזבים ביקב בראשל״צ.
טלפון: 03-942021

לאזור ת״א וגוש דן
להפצת עיתון ערב
דרושים
מפיצים
בעלי וספה או טוסטוס
עבודה קבועה – 5 ימים בשבוע
03-218266, 03-266678

לחברה מסחרית באיזור נס־ציונה
פקידה לניהול משרד
ידע בהנהלת חשבונות + הדפסה
טלפון 03-204606

לבנין משרדים גדול בתל־אביב
דרושים למערכות מרכזיות
א. למחלקת מעליות
– אנשי מעליות
– יוצאי ח״א – ח.מ.מ.
עדיפות לבעלי רשיון חשמלאי מוסמך
ב. למחלקת מזוג אויר
טכנאי מזוג אויר
ג. למחלקת חשמל
חשמלאי מוסמך
נא לפנות טלפונית לשם קביעת ראיון 03-650993
סודיות מובטחת

לודזיה רוטקס
דרוש/ה
1. מנהל מתפרה
לחצור הגלילית
* כושר ניהולי מוכח
* עדיפות לבעלי רקע בטכסטיל
לפנות בכתב, (תוך ציון מס׳ טלפון) אל ת.ד. 34 חולון, מיקוד 58100

לחברת אלקטרוניקה גדולה באזור רחובות
דרוש
מהנדס בנין – ראש ענף בנוי ונכסים
דרישות תתפקיד:
* אחריות לנהול וריכוז עבודות תכנית בחברה.
* אשור תוכניות פקוח והתקשרויות.
* נהול מעקב ובקרה תקציבית.
כישורים אישיים:
* מהנדס בניין אדריכל
* שש שנות נסיון בתחום.
* כושר ניהול ויכולת נהול מו״מ.
נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4397 ת״א עבור מהנדס בנין.

לחברת מוטורולה תקשורת בע״מ
דרוש
הנדסאי/טכנאי מיזוג אויר
כישורים נדרשים:
★ ידע ונסיון בתחזוקת של מדחסים - צנטרפוגליים ומערכות מיזוג אויר מרכזיות
★ עדיפות לבעלי רשיון של חשמלאי מוסמך
לפנות בדחיפות לאליהו זילברברג בטלפון 03-388599 בעבודה, או בטלפון 053-341334 בבית – בערבים
סודיות מובטחת

هكذا من الأصل

„לוכד המרגלים" נחטף בניו־יורק/ דליה שרון, לונדון

פיטר רייט, ספר חובה

הממשלה הבריטית הפסידה בימים אלה בקרב שניהלה כדי למנוע את הוצאת ספרו של פיטר רייט, איש שירות הריגול הנגדי הבריטי. „לוכד המרגלים" שיצא לאור בארה"ב – וקטעים ממנו פורסמו בעתוני בריטניה – מגולל פרשיות עבר הגורמות מבוכה רבה בממסד הבריטי. הצנזורה, כדרכה, פועלת כמקדמת מכירות: ביום המכירה הראשון נמכרו 25.000 מתוך 50,000 עותקי המהדורה הראשונה

ביום המכירה הראשון של הספר „לוכד המרגלים" של פטר רייט נחטפו 25 אלף מתוך 50 אלף העותקים של המהדורה הראשונה, חלקם מצאו דרכם לבריטניה, אחרי שנמכרו בנמלי התעופה כ„ספר שהוחרם בבריטניה". הצעדים שיינקטו נגד „סנדיי טיימס" אשר החל ביום ראשון שעבר לפרסם פרקים מתוך הספר תלויים בהחלטת בית־המשפט בקשר לשלושה עתונים אחרים אשר פרסמו תקצירים מתוך הספר.

עד עתה העלתה ממשלת בריטניה חרס בנסיונה למנוע את הפצת הספר באוסטרליה, בה מתגורר פטר רייט מאז פרש משירותי הבטחון הבריטיים. ההוצאה לאור ויקינג־פינגווין הנחתה עתונאים אמריקאים להעלות את נושא הספר בעת שיראיינו את מרגרט תאצ'ר בביקורה הקרוב בוושינגטון. בפרלמנט שאל מנהיג הלייבור ניל קינוק את תאצ'ר, לקול צחוק חברי הבית, האם תקנה את „לוכד המרגלים" בארה"ב. הוצאת הספרים „היינמן" טוענת כי בעוד חודש יצא הספר אל הדוכנים בבריטניה. פטר רייט, מי שהיה רב־צייד־המרגלים בתקופה שלאחר מלחמת העולם השניה, מגלה בזכרונותיו מדוע וכיצד נחרשה המזימה להפיל את ראש הממשלה הארולד וילסון, כיצד מולכדו השגרירויות של צרפת ומצרים, וכמה משימות העבודה של המ.י.5.

בספרו מספר רייט כי לפני שנעשה הארולד וילסון למנהיג הלייבור חשד שירות הביון הבריטי מ.י.5 בקיומו של קשר רוסי לרצוח את יו גייטסקל, מנהיג הלייבור שמת ב־1963. לאחר מותו התקשר רופאו האישי וביקש להפגש עם איש האגף הסובייטי בשירותי הריגול הנגדי הבריטי. הרופא אמר כי המחלה שגרמה למותו של גייטסקל חשודה בעיניו. ג'ים אנגלטון, ראש הריגול הנגדי בסי.איי.א, סיפר על מאמר שקרא בעתון מדעי רוסי המספר כי הרוסים הצליחו להשתמש בחומר כימי מסוים כדי להפיץ את המחלה אצל עכברים. עד מהרה התברר הדבר היה כרוך בשימוש בכמויות עצומות חומר ובסופו של דבר לא נמצאה הוכחה כי גייטסקל אכן הורעל.

כאשר ירש וילסון את מנהיגות הלייבור החל להקיף עצמו באנשי עסקים שמוצאם ממזרח־אירופה. היה ברור כי וילסון ייעשה בשל כך למטרה לתשומת לב מצד המ.י.5 ב־1964, כשנעשה וילסון ראש ממשלה, הגיע אנגלטון ללונדון ובשיחה עם ראש הריגול הנגדי גילה, מבלי להסגיר את מקורותיו, כי יש בידו מידע המצביע על כך שוילסון הוא סוכן סובייטי. אנגלטון הבטיח פרטים נוספים אם הדבר יישמר בסוד. מכיוון שההבטחה לא ניתנה, שמר אנגלטון את המידע ברשותו והעניין נגנז.

בסוף שנות השישים קרו כמה מקרים שהצביעו על חדירה סובייטית ללייבור: העריקים הצ'כים פרוליק ואוגוסט הסגירו שמות חברי פרלמנט מטעם הלייבור ומנהיגי איגודים מקצועיים שעבדו בשירות הסובייטים; המרגל העריק הסובייטי ליאליין סיפר על חברו, סוכן הק.ג.ב. ואיגקס, הפועל בלונדון כחבר משלחת הקניות הסובייטית. ליאליין סיפר כי איש הקשר של ואיגקס הוא יוסף קגאן, חברו של וילסון, יהודי יליד ליטא שנעשה לתעשיין מצליח (אחד מ„הלורדים היהודיים של וילסון").

האם תקני את הספר בביקורך בארה"ב, שאל ניל קינוק את מרגרט תאצ'ר, לקול צחוקם של חברי הפרלמנט. הוצאת הספרים „היינמן" טוענת כי בעוד חודש יהיה אפשר לקנות את הספר גם בבריטניה

ב־1971, כשאדוארד הית השמרני היה ראש ממשלה, התקשר וילסון עצמו למ.י.5 כדי לשוחח על קגאן. הסוכן סיפר לוילסון על החשדות בקשר לקגאן ווילסון אמר באופן בוטה כי אינו יודע על כך. במועד מאוחר יותר הודה קגאן כי שיחק עיתים שחמט עם ואיגקס, אך הכחיש כל קשר לריגול. וילסון ראה בעניין שגילו שירות הבטחון בו ובקגאן נסיון לסבך אותו ואת מפלגת הלייבור.

בשנת 1974, ברוב זעום, עלה שוב הלייבור לשלטון ווילסון היה שוב לראש ממשלה. פרסום העובדה שוילסון נחשד ונחקר היה מפיל אותו בוודאות, בעיקר לאור חוסר יציבות הממשלה. יום אחד נכנסו למשרדו של רייט כמה מחבריו לעבודה ואמרו לו: „אתה יודע שוילסון הוא סיכון ארוך, והגיע הזמן שהציבור יידע את האמת".

לרייט הסתבר כי כ־30 אנשי מ.י.5 זממו להפיץ בעתונות מידע אשר יעורר שערוריה בפרלמנט, ויגרום לנפילת ראש הממשלה. ראש השירות באותה העת, מיכאל הנלי, לא עמד בסוד הקשר. המזימה היתה העתק מדויק למכתב זינובייב אשר הביא לתבוסת הלייבור בבחירות 1924. הקושרים נזקקו לרייט כי רק לו היתה גישה לחומר. רייט אומר כי כמעט שהתפתה למסור להם את החומר. היה־זה ויקטור רוטשילד אשר שכנע אותו לא להסתבך, ורייט הודיע על החלטתו לקבוצה.

בשנים 1974־75, עד לפרישתו, שהה רייט רוב הזמן מחוץ לבריטניה, אך ידוע לו על נסיונות אנשי מ.י.5 לבצע את מזימתם, ואם כי הסיפור המלא בקשר להתפטרות וילסון לא סופר עדיין, רייט אינו מתפלא על טענותיו של וילסון כי היה קורבן לעלילה.

כאשר החליט רייט, בקיץ 1975, לספר על הקשר להנלי, החוויר הממונה על השירות כסדין. הוא גילה להפתעתו כי למעלה ממחצית מאנשיו היו שקועים עד צוואר במזימה להפטר מראש הממשלה. הוקמה ועדת חקירה וכתוצאה מכך ערך הנלי שינויים בצוותו. עובדה זו מסבירה את המכתב ששיגר הנלי לרייט מיד אחרי פרישתו לאוסטרליה, בו נאמר: „תשמח לדעת כי החברה עברה את מבחניה האחרונים ומצבה עתה טוב".

פרשה שניה שמגולל רייט בספרו אירעה בתקופת משבר סואץ. מ.י.5 ושירותי הבטחון הכלליים עשו פעולה משותפת שמטרתה היתה לפענח את התכתובת והדו"חות העוסקים בקשרים בין מצרים לרוסיה, אשר שלח שגריר מצרים במוסקווה לשגרירות המצרית בלונדון. המידע שכנע את המועצה המשותפת לביון כי בכוונת הרוסים להיות מעורבים במשבר ולתמוך בצד המצרי.

באחד המכתבים פורטו תוכניות הרוסים להעביר מטוסים למצרים כהכנה לעימות עם בריטניה. המברק גרם בהלה עצומה, ומכיוון שכל המידע הועבר לארה"ב, הוא שיחק תפקיד מפתח בלחץ שהפעילו האמריקאים על בריטניה לסיים את המשבר. רייט משוכנע היום כי הרוסים ידעו על קיום ההאזנה הבריטית וכי השתמשו בה כדי להעמיד את הבריטים על רצינות כוונותיהם תוך שימוש במברקים מודיעיניים „מהימנים". „היתה זו ההתבוננות הראשונה שלי אל תוך השיטה הרוסית של דיס־אינפורמציה", אומר רייט.

בתחילת משבר סואץ פיתח המ.י.5 תוכנית לרצוח את נאצר בגאז עצבים. אנתוני אידן אישר את התוכנית, אך ביטל את הסכמתו כאשר התקבלה הסכמה ישראלית־צרפתית להשתתף בפעולה צבאית משותפת נגד מצרים. כאשר נכשלה הפעולה הצבאית בסואץ והבריטים נאלצו לסגת, העלה אידן מחדש את האפשרות לרצוח את נאצר.

רייט התבקש על־ידי שני מדענים של מ.י.6, מן המחלקה הכימית שבדקה גם את יעילות הל.ס.ד בחקירות, לבדוק את אפשרות השימוש ברעל נגד נאצר. גז העצבים היה הקל ביותר לשימוש. הם הציעו להחדיר, בעזרת סוכן בעל מהלכים, באחת המפקדות של נאצר, קופסאות קטנות המכילות גאז עצבים אל תוך מערכת האוורור. רייט הזהיר כי שיטה זו עשויה לתבוע חיי אדם רבים מתוך הצוות של נאצר, ואידן נסוג מהסכמתו לתוכנית.

מבצע משותף אחר של מ.י.5 ושירותי הבטחון הכלליים היה איתור הקוים המוצפנים היוצאים מן השגרירות הצרפתית בלונדון ופענוח כל

יום אחד נכנסו למשרדו של רייט כמה מחבריו לעבודה. „אתה יודע שוילסון הוא סיכון ארוך", אמרו לו, „והגיע הזמן שהציבור ידע את האמת"

המכתבים אשר יצאו ונכנסו לשגרירות הצרפתית בין 1960 ל־1963. פרשה זו התרחשה בעת המשא ומתן על הצטרפות בריטניה לשוק האירופי המשותף. מברקיו של דה־גול, מהם התבררה החלטתו הנחרצת לשים לאל את כוונת הבריטים, הועברו ישירות אל שר החוץ הבריטי. בעקבות ההצלחה נקרא רייט למשרד החוץ ומזכיר שר החוץ ברך אותו על גאונות המבצע: „זהו חומר שלא יסולא בפז. קריאת מכתבי „הצפרדעים" הוא חוליה נוספת בשלשלת מבצעים היסטוריים נגד הצרפתים הבוגדניים".

לצד הפרשות השונות שמגולל רייט בספרו, עולה גם שמץ מהווי השירות במ.י.5. קסמו של המוסד היה במסורת. בכל שנה נסגר המשרד בעת עונת משחקי הקריקט ב„לורדס", שם היה למ.י.5 שולחן מיוחד בפונדק. בכל יום, בלי יוצא מן הכלל, בילו האנשים את מחצית השעה הראשונה של היום בפתרון התשבץ של „טיימס", כאשר הטלפון משמש, בסגנון מוצפן, לבירור סוגיות התשבץ.

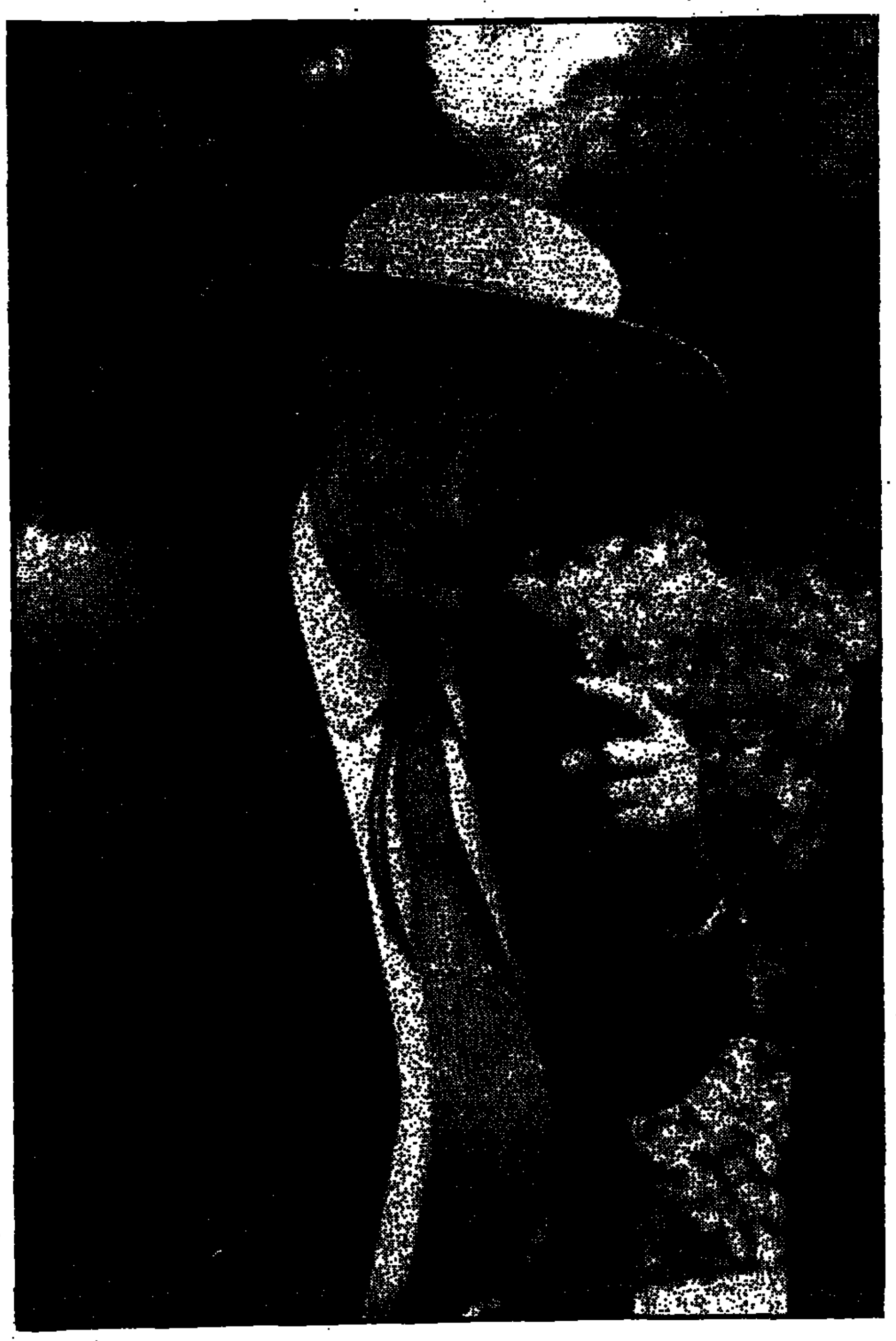

פיטר רייט. וילסון – מזימת הפלה. שגרירויות – מילכוד. תצלום – אי.פי

שישי־אישי / אהוד מנור

עמדת הבדידות של סוזאן וגה

סוזאן וגה. בדידות נוסח ניו־יורק.

„אני יושבת בבוקר במסעדה שבפינה/ליד הדלפק אני ממתינה לאיש שימזוג את הקפה/הספל אינו מלא ולפני שאני מספיקה למחות/הוא כבר רואה דרך החלון מישהי שנכנסת/תמיד נחמד לראות אותך אומר האיש מאחורי הדלפק/לאשה שנכנסת ומנערת את המטריה שלה/אני מסיטה את מבטי שעה שהם מתנשקים לשלום/אני מעמידה פני לא רואה ומוסיפה חלב לקפה/אני פותחת את העיתון ויש בו ידיעה על שחקן/שמת תוך כדי שתיה אך שמו לא מוכר לי/ואני פונה להורוסקופ ומחפשת את הקומיקס/בעוד אני מרגישה שמישהו מתבונן בי אז אני מרימה את הראש/אני רואה אשה העומדת בחוץ ומסתכלת פנימה האם היא רואה אותי?/לא היא בעצם לא רואה אותי היא מתבוננת בבבואתה בזגוגית/ואני מנסה לא לראות שהיא מסדרת משהו מתחת לחצאית/ושעה שהיא מיישרת את גרביה שערה נרטב/הגשם הזה לא יפסק עד הבוקר/ואני מקשיבה ל/פעמוני הכנסיה. אני חושבת על קולך.../ועל פיקניק של חצות פעם מזמן לפני הגשם.../אני גומרת את הקפה שלי וכבר צריכה לתפוס רכבת." („המסעדה של טום").

לו רק בזכות השיר הזה כדאי לקנות את האלבום. „המסעדה של טום" הוא השיר הפותח את אלבומה החדש (השני) של הזמרת־מחברת האמריקאית סוזאן וגה הנקרא „עמדת בדידות". את השיר הבלתי מתחרז הזה משמיעה וגה ללא ליווי מוסיקלי כמו מתוך בועה שקופה וקשיחה. בדידות־ניו־יורק ארוזה היטב.

אלבום הבדידות של סוזאן וגה אינו בבחינת תופעה חדשה בעולם הפופ. וגה היא בעצם ממשיכת דרכם של ליאונרד כהן וואן מוריסון שהקליטו בעבר אלבומי בדידות קודרים: גיטרות אקוסטיות ושירים רגישים מאוד, ספרותיים מאוד וקודרים מאוד.

„בדידות עומדת בחלון/היא פונה להביט בי כשאני נכנסת לחדר/בעיניה אני רואה שהיא חיכתה/ניצבה באור הנמוך של אחר הצהריים/והיא פונה אלי וידה שלוחה/כף ידה חצויה בפרח, בלהבה." („עמדת בדידות".)

המבקרים (במיוחד בבריטניה) אהבו את אלבומה הראשון. אלבומה השני עורר תגובות שונות ואף סותרות. היו שטענו שוגה נחמדה מדי ואחרים טענו שהיא יהירה מדי. בצד אלה שטענו שהיא רכה מדי ושאגרופיה חלשים, ניצבו אחרים שסברו שהיא קרה וקשה מדי. בקיצור, תקליט מרתק.

סוזאן וגה בת ה־27 היא אשה קטנה ורזה. היא מתגוררת בדירה ברובע צ'לסי האופנתי במנהטן. היא נולדה בקליפורניה אך גדלה באזורים היותר מחוספסים של ניו־יורק סיטי. היא התחילה להופיע על הבמה לפני כתשע שנים, בעיקר בבתי־קפה בגריניץ' ויליג' ואת תקציבה נהגה להשלים בעבודות משרדיות זמניות.

בילדותה חלמה על קריירה בריקוד. למדה בבית הספר הניו־יורקי לאומנויות (זה ששימש בסיס לסרט „תהילה" ולסדרת הטלוויזיה בעקבותיו), אך לפני כעשר שנים דווקא קולה החל למשוך תשומת לב. היא זכתה בחוזה הקלטה לאחר מאמצים רבים וממושכים. כל חברות התקליטים הגדולות סירבו להחתימה, וגם חברת „איי אנד אם" דחתה אותה פעמיים עד שאמרה כן.

„אילו שפה היתה נוזל היא היתה זורמת פנימה/תחת זאת אנחנו כאן בדממה רוחשת יותר מכל צירוף מלים/המלים מרצקות מדי/הן אינן זריזות דיין כדי ללכוד את התמונה המטושטשת במוח/אשר עפה ונקלטת/נעלמת/נעלמת." („שפה".)

אלבומה החדש של וגה מחוספס יותר ומשכנע יותר מאלבומה הראשון. הוא מאוכלס בשפע טיפוסים, חלקם מטילי אימה וחלקם חריפים ודוקרניים. וגה כתבה את כל המלים; את הלחנים כתבה יחד עם המוסיקאים המלווים אותה. העוצמה הקולית שלה חזקה אבל היא לא וויטני יוסטון. תקליט קודר וחודר לכל האנשים הבודדים. אלינור ריגבי היתה אוהבת אותו. עכשיו בהדפסה ישראלית.

„אתה בא ממרחקים/ובעיניך תמונות/של בתי־קפה ורחובות בוקר/בזריחה הבהירה והזוממת/אבל לילה הוא הקתדרלה/שבה ראינו את האור/אנו הזרים מבזרים עכשיו זה את זה/בחלק מתוכניתך הגדולה./שא אותי בזרועותיך כמו תינוקת שאינה מוכנה להרדם/קפל אותי בתוכך/ותן לי לשמוע אותך מבעד לדים." („צעצוע".)

כי מקליפורניה יצא „תיקון" / אבנר תבורי, ניו־יורק

כיפה וציציות בשמאל

כתב־העת „תיקון" ממשיך לעורר מחלוקות. עתה כשמלאה שנה לגליונו הראשון נאמדת תפוצתו בחמישים אלף עותקים והקו השמאלני־יהודי־אינטלקטואלי שמנחה אותו שומר על ריחוק מהממסד הליברלי־יהודי הנאור

„לאחות, לתקן ולשנות עולם", הוא נוסח הכותרת המופיעה על גבי השער הימני של המגאזין: מעליה, באותיות עבריות – „תיקון". בשער השמאלי מופיע השם TIKUN וכותרת המשנה: „עיתון יהודי ביקורתי לענייני פוליטיקה, תרבות וחברה", מזכירה קונטרסים של קבוצות השמאל היהודי במזרח אירופה לפני שנים רבות, וזה אולי לא מקרה. „תיקון" מתכוון להיות העתון של השמאל היהודי בארצות־הברית. והוא עושה זאת כבר שנה בהצלחה לא מבוטלת.

העתון עורר מחלוקת מיומו הראשון. מיזוג תפיסה יהודית־דתית עם גישה פוליטית שמאלנית קיצונית וגישה ליברלית מובהקת בנושאי חברה אמריקאיים חורג מן הסטריאוטיפים המקובלים בעולם היהודי באמריקה, והוא במידה רבה השתקפות אישיותו של העורך מיכאל לרנר בחומר שהוא מביא לדפוס.

ללרנר, יהודי דתי, חובש כיפה שציציות משתלשלות מעל מכנסיו, יש היסטוריה שכל שמאלן ישראלי מתקנא בה. בשנות השישים הסוערות היה מראשי הסטודנטים באוניברסיטת ברקלי, דוברה של קבוצה שנקראה „סטודנטים למען חברה דמוקרטית", ובתחילת שנות השבעים נעצר יחד עם שישה מחבריו, כאשר ניסו להצטרף להפגנה גדולה של סטודנטים בשיקאגו.

לרנר ישב חודשיים וחצי במאסר על בזיון בית־משפט, ועד היום הוא מתגאה בכך שאדגר הובר הדביק לו את התואר „אחד מגדולי הפושעים של אמריקה", כאשר תיאר את יכולתו לשלהב קהל של צעירים. היום, 17 שנה אחרי, עם כרס שצמחה מעט וזקן כשל רב, מנסה לרנר לנסוך מאותו להט שאיפיין אותו, ב„תיקון".

הוצאתו לאור של העתון בקליפורניה היא חריגה מובהקת ממסורת העתונות היהודית שהיתה קשורה תמיד לכתובת ניו־יורקית ברורה, ואם אפשר גם כתובת בברוקלין או במקרה הרע בית הוצאה לאור בבוסטון. עתון שמאלני־יהודי־אינטלקטואלי היוצא לאור בקליפורניה זה כמעט דבר שלא מתקבל על הדעת. היום, שנה אחרי שהגליון הראשון ראה אור בתפוצה של חמישים אלף עותקים, יוצא „תיקון" בהתרסה נגד העניין הזה. הוויכוח הציבורי ואי ההליכה בתלם, כך נראה, הם לחם חוקו של לרנר ושל „תיקון". לפני שנה יצא נגד אלה שיעצו לא לתת לעתון שם עברי: מדוע לא שם אוניברסלי כמו של עתונים יהודיים אחרים, „קומנטרי" או „מומנט", למשל.

לרנר גם דוחה על הסף את הטענה כי לעתונו יש אוריינטציה יהודית מדי, שמאלנית מדי, הנוגדת את הקו היהודי הליברלי הנאור המעודן נוסח מקליני לונג איילנד, המרוחקים מרחק רב מן האינטלקטואלים של ברוקלין.

בראיון ל„ניוזדיי" עתון יומי חדש שיוצא לאור בלונג איילנד, גם הוא סיפור של הצלחה, אומר לרנר: „אנחנו יכולים לשמור על הכיוון שלנו רק בהיותנו רחוקים משם, ממרכז הממסד היהודי. מה שמכונה הארגונים היהודיים היושבים בניו־יורק, קבוצה קטנה מאוד של העולם היהודי. וצריך לזכור שרבים אינם חלק ממנה. אנחנו מסוגלים לחשוב במונחים הרבה יותר רחבים ופתוחים, אנחנו יכולים להיות ביקורתיים כלפי ישראל כמו ששום ממסד יהודי לא יכול להיות, ואף־על־פי־כן להלחם בקנאות רבה למען עניינים יהודיים.

די להציץ במאמר המערכת הפותח דיון בהמשך שלטון ישראל בשטחים המוחזקים. „כיבוש הגדה המערבית, כותב „תיקון", „הוא אסון לציונות, לעם היהודי, ולמרבית הישראלים. לאלה מבינינו שאוהבים את ישראל ומטפחים את החלום הציוני, הגיע הזמן לומר בגלוי את מה שאנחנו חשים בליבנו... בצער עלינו לומר, שהאידיאלים הנאצלים ביותר שלנו נוצלו לרעה, לא רק כדי לכפות דיכוי פוליטי על עם אחר, אלא גם לזרוע את זרע החורבן של מדינת ישראל". ובצד מאמרים מהאגף השמאלי המחזקים את הנחת היסוד הזאת, מביא „תיקון" גם ראיון עם פרופ' יוסף בן־שלמה, שמציג את תפיסת „גוש אמונים". משה הלברטל, איש „נתיבות שלום", מציב שם כנגד ה„גוש" את התפיסה התורנית שלו „התורה מול גוש אמונים".

„תיקון" יוצא לאור בחמישים אלף עותקים, שלושים אלף מהם מנויים, כך לפחות טוענת המו"לית נאן פינק, אשתו של מיכאל לרנר. יש הטוענים כי היא בעצם מממנת את העתון, ומרבית המנויים מקבלים את העתון חינם. פינק אומרת שהעתון מכסה מתרומות את הגרעון של מאתיים אלף דולר מדי שנה, ומוסיפה כי אין סכנה שהעתון ייקלע לקשיים כספיים.

פינק, גיורת, היא שותפה נאמנה לתפיסה הדתית של לרנר בנושאים היהודיים, ולאמונתו שישנם יהודים רבים בעלי תפיסת עולם יהודית עמוקה, משולבת בהשקפה חברתית פוליטית שמאלנית קיצונית, שחיכו לבמה בה יוכלו להשמיע את דעותיהם. לא כולם היו שותפים להערכה הזאת או לפחות למסקנה ש„תיקון" הוא אכן הבמה לה ציפו. כמה מראשי השמאל היהודי משכו ידם מלרנר והסופרת ברברה אהרנרייך כתבה מאמר חריף נגד „תיקון", בעוד הממסד היהודי־ליברלי המדושן עוקב אחרי העתון בנימה של סקרנות משועשעת. לא יותר מזה.

הכותרת המבטיחה תיקון עולם עוד צריכה להוכיח את עצמה, אחרת תישאר רק היומרה.

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר — ראשון בבוקר

אם יש לך עבר טוב יש לך עתיד בדיגיטל

כ־100 אלף עובדים, כ־8 מיליארד דולר בשנה מכירות. זוהי דיגיטל – חברת מחשבים מהמובילות בתחומה בעולם. בדיגיטל מפתחים, מייצרים, משווקים ומתחזקים מחשבים. בישראל, דיגיטל היא חברת מחשבים הידועה ביחסה לעובדים ובטפוחם – אתה יכול להיות גאה להצטרף אליה.

לאגף הכספים ואדמיניסטרציה למחלקת גזברות דרוש

אחראי גביה ולקוחות

דרישות התפקיד:
- בוגר כלכלה ו/או סוג גבוה בהנהלת חשבונות.
- נסיון קודם בגביה בחברה HIGH TECH.
- ידע במסחר בינלאומי ובנקאות – יתרון.
- אנגלית ברמה טובה.

לאגף השרות – מחלקת לוגיסטיקה דרוש

מעתד מלאי

דרישות התפקיד:
- מהנדס תעשיה וניהול בעל ניסיון של 3־4 שנים בנושאים הבאים:
- תכנון ניהול ועיתוד מלאי.
- הזמנות ומעקב הזמנות.
- רצוי ניסיון בעבודה עם מודלים סטטיסטיים.
- אנגלית ברמה טובה.

לאגף התכנה דרוש

אחראי על פעילות התיב"ם באגף

דרישות התפקיד:
- בחינת צורכי לקוחות.
- סיוע וליווי בהקמת מערכות תיב"ם.
- שילוב מערכות תיב"ם עם כלי אינטגרציה ומערכות תעשייתיות.
- תאום פעילות ספקי התיב"ם במרכז הטכנולוני של דיגיטל ACT.
- הקמת מערכי הדגמה משולבים.

ידע נדרש:
- ידיעת שוק התיב"ם וספקים בארץ.
- ניסיון מעשי במערכות תיב"ם מכני.
- ידע בתיב"ם אלקטרוני יתרון חשוב.
- ידע בנוהלים או ניהול משרד טכני.
- נסיון במערכות VMS.
- הכרת תחום הבקרה הסיפרתית.

נא לפנות בכתב לדיגיטל, ת.ד. 2033 הרצליה 46120, עבור כח־אדם בצרוף קורות חיים ובציון המשרה המבוקשת.

במחשבה שניה...דיגיטל מחשבים!

digital

U-MAN

עבור אחת מלקוחותינו, חברה יצרנית מצליחה המשווקת בעיקר לתנועות ההתיישבות, דרושים

איש מכירות

בעל נסיון, מרץ ויוזמה, לתפקיד עצמאי מאד ומעניין, הכולל נהול מו"מ עם נציגי מוסדות, קיבוצים וועדי עובדים. יחסי־אנוש מעולים ודיסון נהינה – הכרחיים. אתגר רב בהמטכת מוניטין החברה ותנאים טובים מאד למתאים. נסיון בענף הטקסטיל ומגורים בגוש־דן – יתרון. מישרה 1 933.

מנהלת חנות המפעל

בעלת נסיון במכירות, לתפקיד אחראי הכולל קשר עם נציגי וועדי עובדים, מוסדות וקיבוצים. יכולת לעבודה עצמאית, חוש כספי מפותח ויחסי־אנוש מעולים – הכרחיים. מגורים באזור ת"א – יתרון. תנאים טובים ואפשרות קידום למתאימה. מישרה 2 933.

לפנות לרונית – טל. 03 297741.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם איופי או כהותי של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

סאיטקס — מערכות גרפיות ממוחשבות

למפעל הייצור דרושים

טכנאי/מכשירן אופטיקה/מכניקה

במישרה זו תידרש להרכיב מכלולים ומערכות מכניות ואלקטרו־אופטיות עדינות ולבצע בדיקות סופיות.

המישרה מיועדת לך, טכנאי/מכשירן אופטיקה או מכניקה, בעל נסיון של 5-3 שנים.
הכרת מערכות אלקטרו־אופטיות תקנה לך יתרון.
ידיעת אנגלית בסיסית חיונית.

הנדסאי אלקטרוניקה

במישרה זו תידרש לבצע בדיקות סופיות של מכלולים ומערכות ולבצע אינטגרציה של מוצרים. כן תעסוק באיתור תקלות ובתיקון כרטיסים.

המישרה מיועדת לך, הנדסאי אלקטרוניקה, בעל נסיון של 3 שנים לפחות בתיקון מכלולים ומערכות משובצות מיקרו־פרוססורים.
נסיון בתיקון ציוד היקפי למחשבים יקנה לך יתרון.
ידיעת אנגלית - חיונית.

אם אתה מאמין שאתה מתאים למישרה, פנה אלינו בכתב־יד ובעט כדורי בצירוף קורות־חיים, נסיון קודם ומספר טלפון. כל פניה בכתב תיענה. נא להימנע מפניות טלפוניות.
סודיות מובטחת
המישרה מיועדת לנשים ולגברים כאחד. חמישה ימי עבודה בשבוע: 17.15-08.00.
סאיטקס קורפוריישן בע"מ, ת.ד. 330, הרצליה ב' 46103.

מנהל חשבונות

אם אתה בעל נסיון ומוכן לעבוד 7 שעות לפחות,
בוא לעבוד איתנו.
אנו מציעים לך עבודה מעניינת, שכר גבוה וכל ההטבות הסוציאליות כחוק.
פנה אלינו עוד היום כדאי לך!

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים: רח' החבצלת 5, טל. (02)233436
תל-אביב: רח' אידלסון 13, טל. (03)298877
חיפה: רח' העצמאות 104, טל. (04)530051
באר-שבע: רח' רמב"ם 31, טל. (057)79523
רחובות: רח' הרצל 190, טל. (08)461717

ADMARK

חיפה כימיקלים

לחברה הגדולה בעולם לייצור תנקת אשלגן דרושים/ות בעלי התפקידים הבאים:

מנהל מחקר
הכישורים הנדרשים:
- תואר שלישי בכימיה.
- ידע רחב בתחומי הכימיה האורגנית והאנאורגנית.
- נסיון מעשי של 10 שנים הכולל נסיון במחקר תעשייתי.
- יכולת ניהול לצוות חוקרים.

אגרונום
לתפקיד מרכז פיתוח מוצרים לחקלאות.
הכישורים הנדרשים:
- בעל/ת תואר שני או תואר גבוה יותר.
- רצוי רקע טוב בכימיה וביוכימיה.
- ידיעת שפות - יתרון.
- בעל/ת דמיון, יוזמה, כושר אנליטי.
- דרוש נסיון מסחרי.

אגרונום
לפתוח שוק דשנים וכימיקלים לחקלאות.
הכישורים הנדרשים:
- בעל/ת תואר ראשון או תואר גבוה יותר.
- שליטה מלאה בשפה הצרפתית (רצוי שפת אם), שפות נוספות יתרון.

המשרה כרוכה בשהייה ממושכת בחו"ל.

בעלי מקצוע מעולים ליחידת המחשב:

מהנדס לארגון ושטות
בוגר הנדסת תעשיה ונהול, רצוי במסלול מערכות מידע. בעל 4-3 שנות נסיון רצוי בתעשיה.

מנתח מערכות
בוגר קורס דו- שנתי ומעלה. בעל נסיון של 4-3 שנים רצוי בתעשיה. הכרות עם מחשב HP 3000 – יתרון.

מתכנת
בעל הכשרה מתאימה ונסיון בשפות
הכרות עם מחשב HP 3000 יתרון. אפשרי בוגר קורס הסבה לאקדמאים.

מזכירה אנגלית עברית בכירה
הכישורים הדרושים:
- שפת אם אנגלית ורצוי ילידת ארה"ב.
- נסיון של מספר שנים.

נא לפנות בכתב יד למחלקת כח אדם. ת.ד. 1809. חיפה.

תשבר סודיות מלאה

פרסום שפי

המוכשרים להצליח

אם אתה בוטח בעצמך ויכול להוכיח שאתה מסוגל להצליח ולעבור את המיון הקפדני, יש לך הזדמנות להצטרף לקורס המקצועי של מגדל

ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי

לעמוד במבחני רישוי מתמחה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן ביטוח במגדל, ליהנות מהכנסה חודשית הולמת מסיום הקורס.
והעיקר – להצליח ולהגיע לעצמאות.
טלפן ללבנה: 03-622245/9

מגדל — דבר אחד בטוח.
חברה לביטוח בע"מ

אסם

תעשיות מזון בע"מ
למפעלנו המתרחב בשדרות
דרושים/ות

איש אחזקה
- בעל נסיון בתחזוקת דודי קיטור
- בעל נסיון בעבודת צנרת תעשייתית (מים, קיטור, אויר דחוס וכו').

חשמלאי תעשייה
- בעל תעודת חשמלאי מוסמך ונסיון בתעשייה של 3 שנים לפחות.

העבודה במשמרות

נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, לת.ד. 1578 תל-אביב 61015 בציון המשרה המבוקשת.

---

indigo כימאי

במחלקת חקר החומרים שלנו, אנו עוסקים בפיתוח וייצור הדיו האלקטרוני" (ELECTROINK™) הייחודי לאינדיגו. כדי לייצר ולשכלל אותו אנו זקוקים לאנשים כשרוניים, מחפשי אתגרים טכנולוגיים ואוהבים את עבודתם.
אם אתה כימאי (B.Sc.) או טכנאי כימיה בעל ניסיון ואם אתה רואה במקום עבודתך יותר מאשר מקור פרנסה בלבד, כתוב אלינו בצירוף קורות חיים מפורטים אל:
אינדיגו, קרית ויצמן, ת.ד. 150 נס ציונה 70451. משאבי אנוש.

לחברה תעשייתית גדולה

דרוש/ה

מנהל/ת עבודה

- ★ בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות בתעשייה
- ★ בעל/ת כושר ניהול צוות עובדים בתעשייה
- ★ מגורים באיזור אשקלון, קרית-גת (ינתן סיוע למעתיקים מקום מגוריהם).

★ העבודה במשמרות ★

נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, לת.ד. 2651 תל-אביב 61026.

פילת — אגף מיון והשמה

עבור
מוסד ציבורי גדול
בדרום הארץ

אנו מחפשים מנכ"ל

המוסד מעסיק למעלה מאלף איש ופעילותו הכספית היא בהיקף של עשרות מיליוני שקלים.

המועמד המתאים יהיה בעל ידע ונסיון רב בדרג בכיר של ניהול ארגונים גדולים עם דגש על ההיבט הכספי, (ארגון מערכת חשבונות, תכנון ובקרה תקציביים, השקעות, מימון וכו'), איש ארגון מעולה, סמכותי, בעל אופקים רחבים, יחסי אנוש טובים ורגישות ציבורית מפותחת.

המועמד שיבחר ידרש להתגורר עם משפחתו בבאר־שבע או בסביבתה ויהנה מתנאי העסקה טובים.

נא להפנות קורות חיים מפורטים עם דגש על השכלה ותיאור תפקידים קודמים
לפילת בע"מ, דרך פתח תקוה 114 תל־אביב, מיקוד 67012.

נא לציין על המעטפה: מס' משרה 4090

סודיות תשמר בקפידה.

קלדניות מסוף

אנו זקוקים דחוף לקלדניות טובות לעבודה במשכורת בוקר או אחה"צ, לתקופה ממושכת.
תנאים מצויינים כמקובלים: כולל כל התנאים הסוציאליים, כחוק.
פנו אלינו, א'-ה' 08:00-14:00.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
תל־אביב: אידלסון 13, טל: 03-298877
ירושלים: החבצלת 5, טל: 02-233436
חיפה: העצמאות 104, טל: 04-530051
באר־שבע: רמב"ם 31, טל: 057-79523
רחובות: הרצל 190, טל: 08-461717

חברת נסיעות גדולה פותחת בהרשמה ל:

צוערים

המעוניינים ללמוד את מקצוע התיירות רעונים על הדרישה הבאה:
- השכלה אקדמאית
- ידיעת השפות עברית ואנגלית חובה, שפה נוספת - יתרון.
- לאחר שירות צבאי
- אישיות נעימה ויחסי אנוש טובים
- רצון ללמוד ולהשתלב במקצוע
- עד גיל 30

המועמדים שיבחרו יעברו קורסים והתמחות וישולבו בצוות העובדים (בסניפים ירושלים תל-אביב, חיפה, נתניה ורחובות. רצוי מגורים מאותן ערים). הם יצטרכו להתחייב על התמחות ושירות של שנתיים לפחות.

רק העונים על הדרישות הנ"ל יפנו בכתב, בצירוף פרטים מלאים, לת.ד. 2136 ת"א 61020, עבור "צוערים".

לחברת נסיעות ותיירות

דרוש/ה

פקיד/ת נסיעות BOOKING CLERK

ברמת מומחה

הכישורים הדרושים:
- תעודת מומחה לנסיעות
- נסיון בתיירות יוצאת של 3 שנים לפחות
- שליטה מלאה בשפה עברית ואנגלית - שפה נוספת יתרון
- מקומות העבודה: תל-אביב (או גוש-דן) או רחובות.

מועמדים שהאימו העונים על הדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב יד, לת.ד. 61904 ת"א 2842 עבור "פקיד נסיעות".

Systematics

סיסטמטיקס בערבון מוגבל
לנציגות חברת ESRI המובילה בתחום בסיסי נתונים גאוגרפיים (GIS)

מומחה למפוי ממוחשב ובסיסי נתונים גאוגרפיים (GIS)

לתמיכה ונהול פרוייקטים במערכת בסיסי נתונים גאוגרפיים ARC / INFO
- השכלה במדעי הגאוגרפיה/קרטוגרפיה
- נסיון בעבודה עם מחשבים ובסיסי נתונים
- ידע בקרטוגרפיה ממוחשבת יתרון

למועמד שיתקבל יוצעו תנאי עבודה מצוינים והיכולת להשתלב בחברה מובילה בשוק העולמי
סיסטימטיקס בערבון מוגבל, בית הקרן ביאליק 157 / 155 רמת־גן 03-7510351

אסם

תעשיות מזון בע"מ
דרושים

נהגי משאיות לחלוקת תוצרת

- ★ בעלי רשיון לנהיגת משאית
- ★ אחרי שירות צבאי
- ★ מגורים בגוש-דן
- ★ מקום העבודה - פתח-תקוה

נא לפנות טלפונית למחלקת מכירות
טלפון: 03-9265233.

בס"ד

לישיבת בני עקיבא בכפר הרואה

דרושים לשנה"ל תשמ"ח

- ★ מדריכים חינוכיים (אפשרות מגורים במקום)
- ★ מורה לאנגלית ½ משרה
- ★ מורה להיסטוריה 11 ש"ש (עדיפות לבעלי MA)

הלימודים מתקיימים בין השעות 13.00-18.00.
המעוניינים יפנו לטל. 063-65204
או לפי הכתובת:
ישיבת בני עקיבא כפר הרואה.

צבי רמון | P.R. יועצי תקשורת בע"מ

דרוש לנו

יועץ הסברה/יחסי ציבור

- נסיון עיתונאי/חברות של שנים אחדות
- רצוי רקע כלכלי
- גברים ונשים עם "ראש פתוח", יכולת להשתלב בעבודת צוות
- המלצות

סודיות מובטחת
תשובות בכתב לת.ד. 28181 ת"א 61281

לחברת גורי יבוא והפצה

דרושות

דיילות מכירה מעולות

מעל גיל 30 לעבודה ברשתות השיווק הגדולות בכל חלקי הארץ, בשעות אחרי הצהרים. הטבות סוציאליות ותנאי שכר מעולים. לפנות לגב' אורה טל: 03-9612111

ברספק 55

למפעל מתפתח העוסק במכשור כימי מתקדם דרוש

איש רכש

בעל נסיון של שנתיים בתחום אלקטרוניקה וטיפול בלוגיסטיקה.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב לברספק בע"מ ת.ד 560 רחובות 76103

דרושה מזכירה

- השכלה תיכונית
- ידע בהדפסה
- נמרצת ואמביציונית
- ניסיון בענף הפירסום יתרון

03-251626
בין השעות 08.00-10.00

هكذا من الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

למרכז שיווק בחולון
דרוש
מנהל חשבונות
דרישות התפקיד:
★ התאמת חשבון
★ מעקב וגביה
כשורים:
★ סוג 2־3 בהנהלת חשבונות
★ נסיון של 2־3 שנים בתפקיד דומה
לתאום פגישה להתקשר טלפון: 03־5562775 או 03־5562831

לחברת בטוח דרושה
מזכירה לסמנכ"ל
הכישורים הדרושים:
★ מזכירות כללית
★ ידע בהנהלת־חשבונות
★ הדפסה עברית
★ רצוי ידע במעבד־תמלילים
– נא לפנות לגדעון שני 03־5430865

למוסד צבורי גדול בתל־אביב
דרושות
עובדות נקיון
לשעות אחר הצהרים
טלפון 431796

למשרד נסיעות דרושים:
למחלקה לתיירות נכנסת
1. מפעילות תיירות למחלקת F.I.T עם נסיון שליטה מלאה באנגלית וצרפתית
2. פקיד/ה עם נסיון בחשבונאות שליטה מלאה באנגלית.
3. כתבנית / מזכירה שפת אם אנגלית.
נא להתקשר לטל' (03) 652140 שלוחה

למפעל תל־קון
קיבוץ תל־קציר
דרוש:
איש טכני
עם נסיון בחריטה, כרסום והשחזה
נא לפנות לטל. 06־756911 ,06־756903.

לאורצ'רד בכרמיאל
דרושים
סוכנים
בכל חלקי הארץ
למכירה של חלקי ריהוט
המיוצרים בשיטת POST FORMING
העבודה מיועדת לאנשים העוסקים במכירת חומרים למפעלי רהיטים ונגריות
בדבר פרטים נא להתקשר: 04־989991/2
לשוש בימים א' – ה' בין השעות 12.00 – 9.00

מ.כ.מ. מידע כלכלי ממוחשב בע"מ
עם הרחבת פעילותנו אנו מחפשים:
מקדמי מכירות
נמרצים,
לשיווק פתרון מוצל"ד לבעיה עסקית כאובה
הכשרה תינתן ע"י החברה, אין צורך ברכב. אפשרי גם לסטודנטים בחופשה.
לקביעת ראיון. טל: 5־03־204334 לגב' חיה.

דלתא טקסטיל שיווק בע"מ DELTA
דרושה
סדרנית
לרשתות מזון בגוש דן
לסידור מדפים וסטנדים
המישרה חלקית
נא להתקשר לעידית 9231552 (3)

לפולגת רשת חנויות
ה' באייר 20 ככר המדינה ת"א
דרושה
קופאית
★ נסיון קודם בקופה הכרחי, בוגרת 12 שנות לימוד.
שעות העבודה 9.00־13.30
בפרטים נא לפנות לגב' בלהה בחנות.

למפעל תעשייתי מתפתח באזור המרכז
דרושים
הנדסאי
לניהול מחלקה באגף הייצור
★ יועדף בוגר מגמת כימיה ו/או נסיון במפעל תהליכי.
★ מספר שנות נסיון בניהול צוות עובדים בתעשיה או פיקוד על יחידת שדה.
★ נמרץ, סמכותי, מוכן לעמוד בפני אתגרים.
מנהל מח' הנדסת ייצור
★ מהנדס תעשיה וניהול.
★ 3־5 שנות ניסיון כמנהל תפ"י/מח' הנדסת יצור.
★ רצוי נסיון בשיטות שכר עידוד M.R.P.
טכנאי ייצור
★ עם נסיון של 3 שנים במדידות זמנים וחישובי פרמיות.
מנהל חשבונות
★ סוג 3 או מדופלם
★ ידע ונסיון בנושא בנקים וקופה
★ עדיפות לבעלי 5 שנים נסיון בתעשיה.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
נא לפנות בפירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 7095 ת"א 61070 עבור מספר 5
סודיות מובטחת

דרושים
1. מנהל כח אדם וארגון
כישורים:
★ גיוס וארגון מערכת עובדים. ★ נסיון בהדרכה. ★ ארגון שיטות. ★ נסיון קודם בתפקיד – הכרחי.
2. מנהלי אזור
כישורים:
★ ניהול וארגון מערכת ספריות וידאו וחנויות אלקטרוניקה. ★ נסיון בכח אדם, מכירות וארגון – הכרחי
לפנות בכתב בית אבגד, ז'בוטינסקי 5, ר"ג 52520 ולציין את התפקיד על גבי המעטפה.

למפעל תעשייתי בכפר־סבא
דרושים/דרושות
1. חשמלאי מוסמך
נסיון של לפחות 5 שנים בתעשיה במערכות פיקוד ובקרה
2. מכונאי אחזקה
בוגר בי"ס מקצועי במגמת מכניקה/מסגרות
עדיפות לתושבי כפר־סבא והסביבה.
נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים לת.ד. 33250 תל־אביב, 64927 למחלקת כח אדם.

לחברת השקעות דרוש
מנהל חשבונות מנוסה
כישורים: סוג ד' לפחות, ידע בענף הבנין יתרון, ידע בהכנת משכורות. חרוץ ואחראי
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 6025 תל־אביב
סודיות מובטחת

למשרד פרסום גדול
דרוש/ה
תקציבאי/ת
בעל/ת נסיון של שנה לפחות במשרד פרסום גדול לתפקיד מלא אתגרים במסגרת תנופה חדשה בהתארגנות המשרד
03־339984 לחיה, מיום ראשון.

למפעל תעשיתי גדול
דרוש
מנהל טכני למוסכים
דרישות התפקיד:
★ מהנדס/הנדסאי רכב.
★ בעל נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בתפקיד זהה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 587 פ"ת, "עבור משרה 15".

דרושים
מאבטחים
★ הופעה נאה ★ גובה 1.80 מ'
★ יוצאי יחידות קרביות ★ עבר ללא דופי
תנאים טובים למתאימים
לפנות למר צ'חנובר איתן בימים א'־ה בין השעות 12.00־16.00 בבנין הסינרמה רח' יגאל אלון 61 ת"א

למפעל קונפקציה
דרושה
למחלקת מכירות
מנהלת
מחלקת הלבשה
★ נסיון רב בעבודה
★ הכרת השוק המקומי
★ משרה מלאה
★ ידע והבנה באופנה
לפנות לטל' 03־333410

למחלבת תנובה
רחובות דרושים/ות
מכונאי/טכנאי/ת קירור
★ בוגר בי"ס מקצועי ★ במתקני קירור אמוניק בתעשיה.
מכונאי/ת תעשיה
★ בוגר בי"ס מקצועי ★ נסיון בתעשיה בהחזקה ... מערכות שינוע ותמסורות, משאבות, מגופים וברזים.
חשמלאי/ת מוסמך
★ בוגר בי"ס מקצועי ★ לטיפול במערכות אנרגיה (קיטור ומים) ★ עדיפות לבעל נסיון.
חשמלאי/ת מוסמך
★ בוגר בי"ס מקצועי במגמת חשמל ★ נסיון מוכח באחזקת מתקני חשמל תעשייתיים ובקרים מתוכנתים.
נא להתקשר טל. 08־487351

בינת פיתוח ויישום בע"מ
דרוש
מהנדס החברה
מהנדס בנין בעל נסיון בתיכנון מבני פלדה ובטון, נסיון בתיאום ופיקוח.
נא לפנות בכתב יד: ל"בינות", רחוב היתד 12 הרצליה, מיקוד 46583.
– סודיות מובטחת –

למתקן בבאר־שבע
דרוש:
מחסנאי מנוסה
בעל רקע טכני
על המעונינים לפנות בכתב יד בצירוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1468 ת"א עבור "מחסנאי"
– סודיות מובטחת –

למשרד הנדסת חשמל בתל־אביב
דרוש/ה
שרטט/ת חשמל מנוסה
עדיפות בנסיון בשרטוט מחשב
להתקשר לטלפון 03־451680
בין השעות 9.00־12.00

לחברת לנדסיס (ישראל) בע"מ
דרוש
טכנאי שרות
למיכשור מדעי ותעשייתי, בעל נסיון ורקע מוכח באלקטרוניקה ובמיקרו מחשבים.
נא לפנות בכתב יד: לת.ד. 23011 תל־אביב מיקוד 61230

לחברת בנייה ופיתוח
דרושים
אינסטלטורים מעולים ביותר
למועמדים תנאים טובים
לפרטים נוספים טל: 08־413481
מ־11.00־16.00

למפעל לאריזות קרטון
דרוש
איש מכירות
רצוי רקע בענף הדפוס
טלפון: 03־9223283

לחברה בהרצליה
העוסקת במוצרי תקשורת מתוחכמים
דרושים:
★ אחראי/ת אבטחת איכות
לניהול מערך אבטחת איכות, כתיבת נהלי איכות, מפרטי בדיקה וביצוע. נסיון באבטחת איכות במפעל תעשייתי העוסק באלקטרוניקה, ידע באנגלית טכנית ויכולת לנהל עובדים.
★ אחראי/ת הנדסת ייצור
מהנדס יצור, אירגון וניהול הנדסת הייצור בחברה ידע, ונסיון בתפ"י, בהכנת תיקי ייצור והוראות עבודה, נסיון בשימוש במחשב, עדיף נסיון במפעל למוצרי אלקטרוניקה תקשורת.
– נא לפנות בכתב יד בלבד, בציון קורות חיים לדפנה גמיל לת.ד. 36236 תל־אביב
★ מזכירה
ידע נדרש: אנגלית כשפת אם, הדפסה עיוורת בעברית ואנגלית, הפעלת מעבד תמלילים.
– נא לפנות לדפנה ג'מיל בטלפון 03־221161

ניל' – מפעלי מתכת פתח־תקוה
דרוש
מנהל ייצור בענף המתכת
פועלי ייצור
טלפון: 9221337

עמקינחו
למפעלנו בניר צבי (ליד רמלה) דרושים:
מכונאי אחזקה
★ בוגר בי"ס מקצועי, רצוי טכנאי מכונות
★ 3 – 5 שנות נסיון בתעשיה.
נגר מקצועי
★ ידע והבנה בקריאת שרטוט
★ נסיון במפעל תעשייתי או נגריה.
צבעי רהיטים
★ מספר שנות נסיון בצביעת רהיטים ומוצרי עץ (פוליטורה, בית, לקות וכו').
תופרות
★ מספר שנות נסיון על מכונה תעשייתית (מחוץ אחות)
בוגרי בי"ס/קורס מקצועי
(מגמות מתכת או עץ).
להפעלת מכונות מתוחכמות בייצור/בקרת טיב
★ ידע בקריאת שרטוט
★ לאחר שרות צבאי מלא
★ עדיפות לבעלי נסיון בתעשיה
הכשרה מקצועית תינתן במקום.
★ ★ ★
5 ימי עבודה בשבוע, תנאים סוציאליים מלאים, הסעות מהאזור, שכר אישי וקידום לפי כישורים והשגים.
נא לפנות לאגף כח אדם טל' 08־220777.

דרוש
מחסנאי אחראי
בענף מוצרי החשמל הביתיים
המלצות הכרחיות
טלפון 03־7511132 03־7511150

לחברת בטוח בתל־אביב
דרושים/ות
★ עורך/ת דין צעיר/ה.
תינתן עדיפות לבעל/ת נסיון בנזיקין.
★ פקיד/ה למחלקת תביעות
נא לפנות לטל' 430068, 03־430057

לחברה גדולה דרושה:
מזכירה למנכ"ל ואחראית למזכירות
הכישורים הדרושים:
★ ניסיון בכשר ניהול מזכירות
★ כתבנית עברית אנגלית
★ רצוי נסיון במעבד תמלילים וטלקס לועזי.
★ השכלה אקדמאית – יתרון.
שבוע עבודה מלא.
על המעונינות לפנות בכתב יד בצירוף פרטי קורות חיים וניסיון קודם בעבודה לת.ד. 1468 ת"א עבור "מזכירה"
– סודיות מובטחת –

ל"רונן מודל"
יצרני אופנה לנשים וצעירות
דרוש/ה
בחור/ה
מנוסה ודינמי/ת למכירות
משכורת ותנאים מעולים למתאימ/ה
5 ימים 03־661554

לחברה מסחרית ארצית
דרושים:
אנשי מכירות מנוסים
דינמיים ונמרצים בעלי יכולת משא ומתן וקשר עם לקוחות.
רשיון נהיגה הכרחי (העבודה ברכב החברה).
מקום מגורים:
★ גוש דן ★ חיפה והסביבה.
על המעונינים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1468 ת"א עבור "אנשי מכירות"
– סודיות מובטחת –

למפעל בקרית מטלון פ"ת
דרושה.
טלפנית תדקס מנוסה
שעות העבודה 13.00־19.00
טל: 03־9223151
בין השעות 7.30־11.00 להדס.

למל תעשיות תוכנה ומחשבים בע"מ
דרושות
קלדניות דיסקטים IBM
בעל/ת נסיון
לפנות 03־217221 למינה

גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית
יש לנו עבודה בשבילך במחלקה הגרפית במשרד הפרסום שלנו מעדיפים שיהיה לך נסיון. אפשרי שעות גמישות
התקשר/י 03־785552/4, 790775
אחרי שעה 16.00 קל יותר להשיג אותנו

דרושים
כרסמים מעולים
מסגרים מעולים
חרטים מעולים
תנאים מצוינים למתאימים
03־7513448 03־221053

יעל תכנה ומערכות
בית התוכנה העצמאי הגדול בישראל
דרוש/ה
פקיד ביצוע וקלט/פלט
דרישות התפקיד:
★ נסיון של שנה עד שנתיים
★ הכרת נושאי הרצה במחשב וקלט/פלט.
★ ידע בסיסי באנגלית.
★ 12 שנות לימוד לפחות.
★ יכולת לעבודה במשרה מלאה (45 שעות).
לפנות החל מיום א' לאריה או לאורלי טל': 9–03–5323186
דוד בן גוריון 22, גבעת שמואל 51905

א.ר.ט. בע"מ
דרוש
מונטז'ר מעולה
נא לפנות טלפונית 03־381466 03־382516 לבקש את מאיר

סוכן מכירות
דרוש לחברה בענף תיק
עור האביזרי אופנה
03־725013

עץ לבוד בע"מ ETZ-LAVUD LTD
אם את מחפשת עבודה בעלת ענין קידום אישי ומקצועי ומגוונות בעבודה ואת עונה על הכישורים הבאים:
★ שליטה מלאה באנגלית ובעברית כולל הדפסה מושלמת בשתי השפות
★ נסיון בנוהלי יצוא ויבוא
★ נכונות לעבודה במשרה מלאה, 6 ימים בשבוע
אנא פני אלינו בכתב אגף משאבי אנוש של עץ לבוד ת.ד. 38 פתח תקוה 49100 או טלפונית 03־914931 ליונית.

לחברת מחשבים
דרוש/ה
נציג/ת מכירות נמרץ/ת
למכירת תוכנות למחשבי מיקרו
עדיפות לבעלי נסיון מוכח.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 36076 תל־אביב מיקוד 61360

לבית הארחה באזור ירושלים
דרוש
עוזר טבח בוגר תדמור
טל' 02־342591

לחברת שיווק מוצרי צריכה
דרוש/ה
סוכן/ת מכירות
לאזור המרכז.
כישורים נדרשים:
– נסיון מוכח במכירות – 3 שנים לפחות.
– יכולת ניהול מו"מ.
– רכב הכרחי.
נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 729 ת"א 61007 עבור "סוכן".
– סודיות מובטחת –

למשרד עורכי דין בפת"ים
דרוש/ה
עורך דין
טלפון 03־871640

לחברה להפצה בתלאביב
דרוש
רוכש מטענים באויר
דינמי ובעל נסיון קודם
שפת אנגלית הכרחית
טל' 03־656851 03־664417

למפעל של התעשיה הצבאית באזור תל־אביב
דרוש/ה
מהנדס/ת מטלורגיה
בעל נסיון של 5 שנים ביציקות מדויקות (LOST WAX PROCESS/INVESTMENT CASTING)
לתפקיד טכנולוג ומטלורג ראשי למחלקה ליציקות מדויקות.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות טלפונית בימים א'־ה' בשעות העבודה לטלפון 03־479211 שלוחה 53. או בכתב, ליחידת התעסוקה ת.ד. 1044 רמת השרון, מיקוד 47100 (נא לציין מספר תעודת זהות).
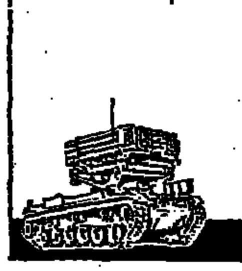
התעשיה הצבאית

למוסד ציבורי גדול
דרוש/ה
קצין בטחון באזור רחובות
★ בעל תפקיד פיקודי בצה"ל או במשטרת ישראל במשך 5 שנים לפחות
★ עדיפות לקצינים ו/או לבעלי נסיון קודם כקצין בטחון.
★ בעל נסיון בהדרכה.
★ היקף משרה – חצי משרה.
נא לפנות בכתב יד בציון תולדות חיים ומס' טלפון לת.ד. 16250 ת"א, לא יאוחר מ־25.7.87

תדיראן בע"מ
מנהלת החברה
אגף הבקרה
רואה חשבון צעיר
לעבודה מעניינת ורבת אתגרים
דרישות התפקיד:
★ נסיון של לפחות שנה במשרד רו"ח.
★ נסיון של שנתיים בהנה"ח ממוחשבת.
★ נכונות למאמץ ולעבודה רבה.
★ ★
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים וציון המשרה המבוקשת למנהלת החברה, מחלקת משאבי אנוש, ת.ד. 648, ת"א 61006.
– סודיות מובטחת –

למפעלי מתכת בחו"ל
דרוש
מנהל מפעל/חברה
הכישורים הדרושים:
1. נסיון של 5 שנים במפעל לערגול פלדה לברזל בנין וכו'.
2. שליטה מלאה בצרפתית, רצוי גם באנגלית.
לפנות בצרוף קורות חיים בכתב יד לת.ד. 50441 ת"א.

מגן ברית
תעשיות מוצרי בטחון ודלתות פלדה
דרושים
רכזי מכירות ומפיצים בלעדיים
באזורים שונים בארץ
תנאים טובים למתאימים.
טל. 03־5516021 03־5519536

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

למשרד להנדסה אזרחית בירושלים
דרוש/ה
מהנדס/ת הנדסאי/ת
לתכנון כבישים. עדיפות לבעלי נסיון.
02־812731, 02־815576

לחברה גדולה דרושים
מקדמי/ות מכירות
לאזורים: חיפה, ת"א, ירושלים, באר שבע
אם את/ה לאחר שירות צבאי עד גיל 28 בעל/ת הופעה, יכולת ביטוי בע"פ, כושר התמדה ונכונות לעבודה בלתי שגרתית
צלצל עכשיו
ת"א 03–812193 | חיפה 04–425636 – 04–660575
ירושלים 02–246044 | ב"ש 057–72039

לעבוד בחבר - להרגיש בבית

המחלקה הטכנית

- הנדסאי מכונות/טכנאי מכונות - לתפקידי אחזקה בגינסטורות, ידע בהידראוליקה, פנאומטיקה ואוטומציה - למפעל באזור חולון.
- מלגזן מנוסה - לעבודה במפעל תעשייתי בחולון העבודה במשמרות. נדרשת תעודת הסמכה.
- חשמלאי מוסמך - בעל תעודת הסמכה לעבודה מיידית במפעל באזור פתח תקווה.
- מכונאי אחזקה / חשמלאי אחזקה - לעבודה מיידית באזור לוד - העבודה בשלוש משמרות כולל שבת. למתאימים תנאי שכר הולמים.
- שרטטת מכונות - ידע בנרפיקה ותכנון אריזות לעבודה באזור לוד.
- שרטטת מכונות : ידע בגרפיקה ותכנון אריזות לעבודה באזור לוד, רמלה.
- מיקרוביולוגים / ביולוגים - למעבדת מחקר ופיתוח בכ"ס. (אפשרי גם ללא נסיון).
- רוקחים / טכנאי כימיה וכימאים - לעבודה מיים במפעל בכ"ס.
- מלחימות / מחווטות מנוסות - לעבודה באזור הרצליה, כ"ס, פ"ת.

חבר חברה לשירותי כח אדם
ת"א בן יהודה 100
טל: 03-221214, 227108
ירושלים, טל: 02-234266
חיפה, טל: 04-663966
שעות קבלה: 08.00-18.30

נ"תנובה" מחוז תל-אביב
דרושים
מחלקי מוצרי בשר ודגים

הכישורים הדרושים:
- השכלה תיכונית
- ידיעה טובה בחשבון
- רשיון נהיגה למשאית
- ידע בשיווק מוצרי מזון

- תינתן עדיפות בקבלה למועמדים בעלי נסיון מעשי בשיווק מוצרי מזון.

מועמדים מתאימים, תושבי תל-אביב, חולון והסביבה הקרובה, מתבקשים לפנות ישירות למר אבי מטלון, מנהל מרכז הפצה "קר-פרי", רח' המשביר 25, איזור התעשייה חולון, טלפון 03-5565221, 03 - 5563952, בין השעות 8.00 - 11.00 לצורך ראיון וקבלת פרטים בקשר לעבודה.
- סודיות מובטחת -

"אני עובדת בחבר ומרגישה בבית"
חבר חברה לשירותי כח אדם

"אני עובד בחבר ומרגיש בבית"
חבר חברה לשירותי כח אדם

המכללה לחינוך ע"ש א.ד.גורדון

לשנה"ל תשמ"ח
דרושים מורים למשרות חלקיות

1. מורה להעשרה אינסטרומנטלית
2. מורה להוראת האנגלית
(הנתונים הדרושים: בעלי תואר M.A)
3. ספרן/נית
(בוגר/ת אוניברסיטה בספרנות)

יש לפנות בכתב להנהלת המכללה
מכללת גורדון רח' טשרניחובסקי 73 חיפה

EXCITINGLY HYATT.

דרושות לנו
חדרניות
במחלקת משק בית
שעות עבודה נוחות

נא לפנות למחלקת כ"א ברוח' לח"י 32, הר הצופים ירושלים 97665
הייאט ריג'נסי ירושלים
HYATT REGENCY JERUSALEM
טלפון: 821333 (02)

U-MAN

עבור אחת מלקוחותינו, חברה מבוססת ליבוא ושיווק בענף הדפוס, דרוש
איש מכירות

בעל נסיון במכירות ורקע בענף הדפוס. לתפקיד מגוון ועצמאי עם אפשרויות קידום. הכולל טיפול בלקוחות קיימים ופיתוח שווקים חדשים. כישורים נדרשים: ידיעת אנגלית, כושר ניהול מו"מ ויחסי אנוש מעולים. מגורים באזור השרון - יתרון. תנאים טובים ורכב צמוד למתאימים.
לפנות לרווית - 03-297741, משרדה 934.
סודיות תשמר בקפידה.

בא לחבר - תצא עם עבודה ומתנה
החודש - תיק טיולים מהודר, לכל עובד חדש.
ראה הצעותינו במדור "הדרושים"
חבר חברה לשירותי כח אדם

לעבוד בחבר - להרגיש בבית
המחלקה המשרדית

- כתבניות (לניר) מנוסות - ידע בהדפסת מאזנים - לעבודה מיידית. אפשרות לשעות גמישות.
- כתבניות שפת אם אנגלית מנוסות - ידע בעברית לעבודה מיידית. רצוי ידע במעבד תמלילים וטלקס.
- כתבניות עברית מנוסות + הדפסת טבלאות.
- מזכירות דו-לשוניות (עברית אנגלית) מנוסות - ידע בהדפסה, לעבודות מעניינות.

חבר חברה לשירותי כח אדם
ת"א, בן יהודה 100
טל: 03-221214, 241780
ירושלים, טל: 02-234266
חיפה, טל: 04-663966
שעות קבלה: 08.00-18.30

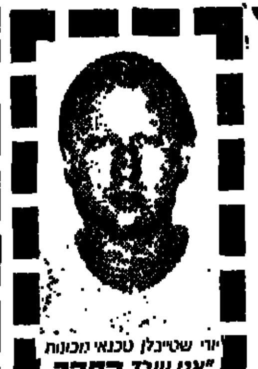

"אני עובד בחבר ומרגיש בבית"
חבר חברה לשירותי כח אדם

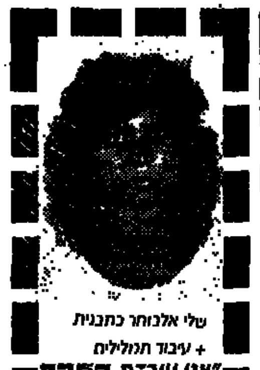

"אני עובדת בחבר ומרגישה בבית"
חבר חברה לשירותי כח אדם

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה
תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד או הענין מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

סונול ישראל בע"מ
לסניפנו בירושלים
דרוש/ה
משווק/ת בנציג מכירות

התפקיד מתאים לבוגר כלכלה/מינהל עסקים עם נסיון מסחרי, יכולת לנהל מו"מ, שליטה מוחלטת בעברית ובערבית לרבות קריאה, כתיבה ודיבור.
עדיפות לבעלי נסיון קודם במגע עם האוכלוסיה הערבית.
רצוי עד גיל 35.

נא לפנות בכתב למנהל סניף ירושלים דרך בית לחם 2, ירושלים
סונול ישראל בע"מ.

ביצועיסטית
בנצי
רוצה לראות את הביצועים שלך
החל מיום א'
03-291261-5

אשת
מיון ואיוש מזכירות בכירות

התרחבנו ודרושה לנו
אחראית השמה

התפקיד כולל: ראיון ואבחון מזכירות לצורך השמה, קשר עם לקוחות והרחבת השיווק, עבודה עצמאית.

המועמדת: בעלת נסיון של 3 שנים לפחות בתחום משלב כח-אדם ומזכירות, גיל 25 - 35.

נא לפנות בכתב בלבד אל "אשת" - מיון ואיוש מזכירות בכירות, פינסקר 12 ת"א 63421.
סודיות מובטחת

למוסד ממלכתי דרושים
מפעילים טכניים

לעבודה קבועה, רבת אתגר ועניין, הכרוכה בתנועה ברחבי הארץ.

* יוצאי צבא, בגילאים 21-35 * פרופיל 97 * 10 שנות לימוד, רקע טכני - יתרון * נכונות לעבוד במשמרות * תושבי מרכז הארץ.

תנאים מצויינים ואפשרויות קידום למתאימים

העובדים שייבחרו יעברו תקופת הכשרה של מספר חודשים, בתנאי שכר מלאים.

יערך קבלת התקיים בחברת "השמירה" בע"מ, רח' שפ"ר 16, תל-אביב (ליד שוק הכרמל), טל. 03-651051, ביום א' (19.7.87) וביום ב' (20.7.87) בין השעות 10.00-18.00.
יש להביא תעודת זהות ופנקס מילואים.

שמר
מחשבים בע"מ
עם הרחבת פעילותנו בארץ ובחו"ל
דרושים
מהנדסי תוכנה

* 3 שנים נסיון מעשי באחד התחומים:
* REAL TIME APPLICATIONS
* LANGUAGE DEVELOPMENT & COMPILERS
* SOFTWARE DEVELOPMENT TOOLS
* OPERATING SYSTEMS INTERNALS
* I/O DRIVERS & S.W/H.W INTERFACE

* נסיון במערכות הבאות — יתרון:
UNIX MSDOS VAX 68020 GOULD

* ידע טוב באנגלית (כולל שיחה) — יתרון
* חלק מהמשרות כרוך בנסיעות לחו"ל

נא לפנות בצירוף קורות חיים ופרוט נסיון מקצועי:
רח' הרצל 12, ר"ג 52431
— סודיות מובטחת —

"ארדיט"
א.ת. הרצליה
דרושים
רתכים
(אפשרי גם
סטודנטים
וקבוצניקים)
תנאים טובים
למתאימים
טל. 052-564513

לחברת מחשבים
דרושים
נציגי מכירות
נסיון בתחום ה-PC
רכב — יתרון
מעבדת תמלילים
שיטה עיוורת
עברית/אנגלית
טל. 03-429249
03-428079

עמל
רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

בית מרכז הרשת, תל-אביב, רח' קהילת קיוב 15, ת.ד. 24104 מיקוד 69410, טלפון 497444
לשנת הלימודים תשמ"ח דרושים
מורים
למקצועות הבאים:

- בי"ס תיכון מקצועי "עמל" ג'
רח' קפלן 40, פתח-תקוה – 49450
טלפון: 922332
מכניקה תפקידי הוראה והדרכה (למועמד המתאים יוצע תפקיד מרכז המגמה).

- בי"ס תיכון מקצועי והמכללה לטכנאים-הנדסאים "עמל" חדרה
שכון עמל רחוב האלון 45, חדרה 38244
טלפונים: 063-33991 063-336733
מהנדס אלקטרוניקה או הנדסאי לחנחיית פרויקטים לטכנאים והנדסאים
מהנדס אלקטרוניקה משרה +
ספרות תנ"ך משרה
חשמל רכב משרה חלקית
מזכירות משרה חלקית
מדריך לעיבוד שבבי משרה חלקית

- בית ספר עירוני מקיף "עמל" ע"ש מ. שייבר בית-שמש
רח' המשלט בית שמש מיקוד 99000
טלפון: 02-911371
אנגלית, ביולוגיה
מתמטיקה, חשבונאות (חצי משרה)
ספרות (הכנה לבגרות)
מקרא (הכנה לבגרות)
מזכירות ופקידות

- בי"ס "עמל" חניכים באר שבע
רח' ביאליק ת.ד. 246
טלפון: 057-39161 057-39869
מתמטיקה אנגלית

מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס

"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי-ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים בתי-ספר לחניכים ובתי-ספר תעשייתיים נתיבים טכנולוגיים בחתישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים.

לקומפיוטר סטור
דרוש
איש מכירות
למחשבים אישיים (תואמי .I.B.M)
רצוי נסיון של שנה.
קומפיוטרסטור
03-709256, 709869, 706193
לפנות לשמוליק או מיכה

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

בית מרכז הרשת, תל-אביב, רח' קהילת קיוב 15, ת.ד. 24104 מיקוד 69410, טלפון 497444
רשת "עמל"
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
לשנת הלימודים תשמ"ח
דרוש/ה
מנהל/ת
לבי"ס תיכון מקצועי ע"ש ליידי דיוויס ירושלים

כישורים הדרושים:
1. השכלה גבוהה ומושלמת ברמה M.A או M.S.C
2. רשיון הוראה קבוע
3. נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בניהול בי"ס על-יסודי
4. כושר הדרכה בעבודה פדגוגית
5. נסיון בפעילות חברתית
6. כושר ניהול מו"מ עם גורמי חוץ ויחסי ציבור תקינים
7. בקיאות בעקרונות המינהל החינוכי, כושר מינהלי ונסיון בניהול משרד ומשק של מוסד חינוכי.

לבי"ס לחניכים "עמלי" אשדוד ת.ד. 162 אשדוד
טל. 055-235510, 055-33510
1. ייזום, תכנון, ביצוע ופיקוח על כל הפעולות החינוכיות והמנהליות של המוסד.
2. אחריות לכח האדם וניהולו.
3. אחריות למבנה המוסד, לציוד המקצועי והמשק ולתקינות תחזוקתם.
4. אחריות לביצוע תקציב בהתאם לחוקים ולנהלים.
5. השכלה גבוהה ומושלמת ברמה BA או BSC רצוי MA או MSC
6. רשיון הוראה קבוע לכל כתות בי"ס על-יסודי.
7. נסיון של 5 שנים לפחות בהוראה ובניהול בי"ס על-יסודי.
8. כושר הדרכה פדגוגית
9. כושר ניהול צוות עובדים וקיום יחסי עובדים תקינים.
10. נסיון בפעילות חברתית.
11. כושר לקיום מגעים בכתב ובע"פ עם גורמים ממשלתיים, מוניצפליים ומוסדיים אחרים.

מועמדים המעוניינים באתגר טכנולוגי-חינוכי מתבקשים לפנות בכתב בצירוף תיאור תולדות חיים, תעודות והמלצות למנהל המחלקה הפדגוגית במרכז רשת "עמל", רח' קהילת קיוב 15 תל-אביב, מיקוד 61240

"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי-ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים בתי-ספר לחניכים ובתי-ספר תעשייתיים נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים.

לעבודה בטחונית בחו"ל
דרושים
קציני מילואים

נתונים נדרשים:
* גילאי 22-32
* שירות מלא ביחידות שדה כלוחמים ומפקדים.
* ידיעה טובה בשפה האנגלית ו/או בשפות אירופיות אחרות.
* השכלה תיכונית מלאה לפחות.
* כושר גופני טוב ובריאות תקינה.

המתאימים יוצאו עם משפחותיהם לשליחות בת שנתיים-שלוש בחו"ל
המעוניינים העונים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור י.ד. בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
— פונים מתאימים ייענו —

משרד החקלאות
המרכז לשיתוף והדרכה חקלאית בינלאומית

משרד החוץ
המחלקה לשיתוף בינלאומי

מכרז 8/87
לארץ דוברת אנגלית באפריקה
דרוש
מומחה לגידולי שדה ותכנון משק

בעל ידיעה כללית בענף הבקר ומספוא. השכלה אקדמאית עם נסיון של 5 שנים או טכנאי עם נסיון של 7 שנים.
השליחות היא לשנתיים. שליטה בשפה האנגלית הכרחית.
לפרטים נא לפנות: טלפון 211492, 211490-03

למוסד ממלכתי בתל-אביב
דרושים
★ הנדסאי/טכני מיזוג אויר
(משרה מס' 1)
לעבודת התקנה, אחזקה ופיקוח על יחידות מבצעיות, מערכת חימום ומזגנים שונים.
הכישורים הנדרשים:
* בוגר בית ספר מקצועי במגמת מיזוג אויר.
* נסיון עבודה של 5 שנים לפחות כולל שליטה ופיקוח.

★ נהגים
(משרה מס' 2)
הכישורים הנדרשים:
* גילאי 24-35.
* רשיון נהיגה על אוטובוס ומשאית מעל 15 טון.
* נסיון קודם הכרחי.

מועמדים העונים בכל הדרישות לעיל לאחר שרות צבאי מלא בצה"ל, יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. ומס' טלפון לת.ד. 39888 ת"א (מיקוד 61398).
נא לציין מס' המשרה.
— פונים מתאימים ייענו —

לחברה העוסקת בתכנון פיתוח והקמה של מערכות תקשורת ומחשבים ובפרוייקטים טכנולוגיים מתקדמים.
דרושים

מהנדס אלקטרוניקה - תכנון ופיתוח
(משרה מס' 40)
תאור המשרה: תכנון, פיתוח ובניית אבי טיפוס של מעגלים והתקנים אלקטרוניים בתחומים הדיגיטאליים והאנלוגיים (שמע).
דרישות המשרה: נסיון מוכח של שנתיים לפחות בתכנון ופתוח מעגלים אלקטרוניים.

מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה
(משרה מס' 41)
תאור המשרה: איפיון ותכנון מערכות ומתקני תקשורת צבאיים.
דרישות המשרה: מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה עם נסיון מוכח באיפיון ותכנון של מערכות תקשורת צבאיות וידע בתקשורת מחשבים.
עדיפות לקציני קשר שעסקו בצה"ל בנושאים דומים.

הצעות נא להפנות לת.ד. 25104 תל-אביב 62150 עבור ר.ה. (נא לציין מס' טלפון לצורך קביעת ראיון).

למוזיאון ישראל, ירושלים
דרוש
טכנאי צילום
בעל ידע בפיתוח צבע

רצוי בוגר בי"ס לצילום
לפנות בכתב למוזיאון ישראל - מח' כ"א, ת.ד. 1299, ירושלים, 91012.

רשות הגנים הלאומיים
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2

מקום העבודה בתל-אביב
נא לפנות בכתב (בציון מס טלפון) עם פירוט קורות חיים ומקומות עבודה קודמים לת.ד. 7028 הקריה, תל-אביב 61070 עד תאריך 31.7.87

דרושים מועמדים למשרות
עוזרי נהג קטר
באזורי לוד והמרכז.

המעוניינים בעלי רקע במקצועות המתכת מתבקשים לפנות בכתב עם פרוט תולדות חיים לכתובת:
ת.ד. 44 חיפה
עבור "עוזר נהג קטר"

עירית ראשון-לציון

מכרז פנימי/חיצוני מס' 20/87 -
מנהל היחידה להכנסות העיריה

עירית ראשל"צ מבקשת בזה הצעות לתפקיד של מנהל היחידה להכנסות העיריה.

תאור התפקיד
1. אחריות לנהול וארגון מערך הכנסות הישירות בעיריה.
2. נהול צוות עובדים גדול.
3. נהול מערך ממוכן של הכנסות הישירות ומעקב אחר מיטורי התשלומים.

כישורים דרושים
1. בעל תואר ראשון בכלכלה ו/או בתחומי המינהל.
2. בעל סוג 2 בהנהלת חשבונות.
3. בעל ידע ונסיון בהפעלה של מערכות ממוחשבות.
4. בעל נסיון מוכח בניהול צוות עובדים גדול.
5. יכולת לנהל מו"מ ברמה גבוהה.
6. כושר ביטוי בכתב ובע"פ וידיעת השפה העברית על בוריה.
7. יכולת לקיים יחסי אנוש טובים.
8. נכונות לעבוד בשעות לא שיגרתיות במידת הצורך.

בדיקה:
המועמדים יועמדו אחרי מיון למבחן התאמה.
כפיפות: גזבר העיריה.
תנאי העסקה:
כמקובל למנהלי יחידות בעירייה מתח דרגות 11-9 עפ"י דירוג המח"ר.

את ההצעות יש להגיש בכתב בצירוף תולדות חיים ותעודות מסמכים לפח"ל כח אדם בעירייה במעטפה סגורה נשואת ציון מכרז פנימי/חיצוני מס' 20/87 עד יום ד' ה' באב תשמ"ז 31/7/87 שעה 13:00.

בנגור רב.
מאיר ניזן
ראש העיריה

אורט ישראל
המערכת ללימודי מבוגרים
דרושים מורים
להוראת עולים מברית המועצות במקצועות התכנות:

* פסקל ומבנה נתונים.
* הנדסת תוכנה.
* מערכות זמן אמת.
* מערכות הפעלה: DOS, UNIX, BMS
* יסודות המיקרו מעבד (80-85)
* תקשורת.
* מחוללי ישומים: D.BASE לוטוס 1,2,3.

הכישורים: בעלי נסיון מעשי בתכנות ועבודה עם מבוגרים, ידע ברוסית יתרון. המעוניינים מתבקשים לפנות בהקדם לדבי או דוד טל': 302033, 302036.

هكذا من الأصل

למפעל בטחוני העוסק בתחומי אלקטרוניקה מתוחכמת
דרושים
להעסקה במעמד אזרח עובד צבא
לתפקידים ולמקצועות כמפורט:

- **מהנדס תעשייה וניהול**
העברת מוצרים מתכנון לייצור.
- **מהנדסי/הנדסאי/ טכנאי אלקטרוניקה**
לתחזוקת מערכות אלקטרוניות מתקדמות בתחומים:
– מערכות תקשורת ממוחשבות.
– מערכות תקשורת מיקרוגל בתחום הדיגיטלי.
– מערכות תקשורת V.H.F ובקרה ספרתית.
– מערכות בדיקה מבוקרות מחשב ותיב"מ.
– מערכות ציוד מדידה.
- **מהנדס אלקטרוניקה**
תכנון מתקנים ומערכות קשר.
- **בוגר מדעי המחשב**
– תכנון מערכות בדיקה אוטומטיים.
– תכנות ועצוב מערכות מידע לניהול.
- **על המועמדים לעמוד בתנאים הבאים:**
– עד גיל 35.
– לאחר שרות צבאי בצה"ל.
– בוגרי מוסד להכשרה טכנולוגית בארץ ובעלי הסמכה מוכרת.
– בעלי נסיון המוכח בתחומים הדרושים.
– לגבי מהנדסים יועדפו קציני צה"ל עם רקע מקצועי בתחום האלקטרוניקה ומדעי המחשב.

לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון: 03-983251 03-983784
– סודיות מובטחת –

חוק ההזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד להפלות אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

ד"ר יוני קוסמטיקס בע"מ
דרושות
נציגות אזוריות בכל הארץ
לעבודה חלקית
רצוי עם ידע בקוסמטיקה
לקביעת ראיון להתקשר לטלפון: 03-299940.

למלל מערכות בניה – כלל מוצרי בטון
דרושים
1. **תקציביקים** לעבודות גמר בבניין
2. **מנופאי**
צריח + זחל
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 285 פרדס־חנה.

לביה"ס חימי „מבואות־ים"
לשנה"ל התשמ"ח
דרושים מורים
1. מהנדס או הנדסאי חשמל.
2. הנדסאי או טכנאי קרור.
מדריכים חברתיים
לנוער בגיל תיכון, שכר בדירוג קוראה, מגורים במקום.
המעוניינים יפנו בפרוט קורות חיים להנהלת מבואות־ים מכמורת 40297
טלפון – 053-93242

למוסד ממלכתי באיזור תל־אביב
דרושים
1. נהגים
• דרישות התפקיד:
א. בעלי רשיון על אוטובוס או בעלי רשיון ג'.
ב. גילאים 23-38.
ג. לאחר שירות צבאי מלא ובריאות תקינה.
2. סטודנטים/יות לעבודות נקיון
• דרישות התפקיד:
א. מועמדים שלפניהם עוד שתי שנות לימוד לפחות.
ב. לאחר שירות צבאי מלא.
ג. בריאות תקינה.
העבודה עפ"י שעות, בשעות היום או הלילה.
3. כתבניות
• דרישות התפקיד:
א. מדפיסות בעברית ובאנגלית (על מכונת I.B.M, חשמלית).
ב. לאחר שירות צבאי מלא ובריאות תקינה. לעבודה קבועה, כולל תנאים סוציאליים. שעות העבודה 08.00-16.00, או לעבודה עפ"י שעות.
באם הנכם עונים על הדרישות, נא כתבו לת.ד. 33686 בצירוף קורות חיים, פרטים אישיים, כולל מספר ת.ז., מספר אישי, ארץ לידה, שנת לידה, שנת עליה, כתובת ומס' טלפון.
סודיות מובטחת

יוניקום בע"מ
UNICOM LTD.
לעבודה בחו"ל דרושים:
★ **מנתחי מערכות.**
★ **תכניתני SYSTEM.**
★ **תכניתנים.**
בעלי נסיון מוכח של 3 שנים ומעלה, שליטה מלאה באנגלית.
למתאימים יוצע חוזה ל־3 שנים.
כיסוי הוצאות העברה, עזרה בדיור וביטוח רפואי חינם.
לפרטים: נא לשלוח תמצית קורות חיים, נסיון ותחומי התמחות, ל"יוניקום" בע"מ רח' אוסישקין 28 רמת־השרון מ.ד. 47230

למשרד עורכי דין בתל־אביב
דרושה
פקידה
לעבודות משרד כלליות
משרה מלאה
טלפון 249105

למפעל סריגה אומנותית
דרושים:
1) **סורגים/ות** לעבודה על מכונת אמפיסל
2) **עובדות גמר וסריגת יד** ליום עבודה שלם.
3) **גהצן/ית** לגיהוץ סריגים.
המעוניינים יפנו טלפונית 053-610761

מדינת ישראל
משרד החינוך והתרבות
מינהל החינוך
אגף כח אדם בהוראה

הודעה מס' התשמ"ח/6 על
משרות ניהול פנויות

בקשתנו להביא לידיעת כל המורים את ההודעה הבאה:

אגף כח אדם בהוראה מודיע על משרות ניהול פנויות של מנהלים בבתי־ספר יסודיים ובחטיבות ביניים לקראת שנת הלימודים תשמ"ח.

מן המועמדים נדרשים כישורים בתחומי ההשכלה הפדגוגית והאקדמית, הכשרה מיוחדת במינהל החינוך או מינהל כללי וותק בהוראה של חמש שנים.

התכונות מורסמו בחוזר מנכ"ל מ"ג/5 מ"ו בסבת התשמ"ג (2 בינואר 1983), סעיף 131. המעוניינים להגיש מועמדותם ימלאו טופס בקשה למשרת ניהול שאפשר לקבלו בכל לשכה מחוזית של משרד החינוך והתרבות. הטופס ימולא בשני העתקים: האחד יישלח אל מנהל המחוז שבו נמצאת המשרה הפנויה, והשני אל המפקח על בית הספר שבו המועמד מועסק.

היום האחרון לקבלת בקשות בלשכות המחוזיות – יום שישי, ח' באב התשמ"ז (31 ביולי 1987).

רשימת המשרות

א. מחוז הצפון – בית הממשלה, נצרת עלית. מיקוד 16000 טלפון: 06-572960.
1. ביה"ס הממלכתי לילדים ערבים **ביר אלמכסור ב'**. 15 כיתות א'-ו'. 2 כיתות ז'-ט'. 2 כיתות לחינוך מיוחד.
2. ביה"ס הממ"ד „תחכמוני" **בבית שאן**. 12 כיתות א'-ו'. 2 כיתות לחינוך מיוחד.
3. ביה"ס הממלכתי **בגבת**. 6 כיתות א'-ו'.
4. ביה"ס הממלכתי **ביראון**. 5 כיתות א'-ו'.
5. ביה"ס הממלכתי „תדהר" **ביקנעם**. 14 כיתות א'-ו'. 2 כיתות לחינוך מיוחד.
6. חטיבת ביניים ממלכתית „הורוביץ" **בכרמיאל**. 16 כיתות ז'-ט'. 3 כיתות לחינוך מיוחד.
7. ביה"ס הממלכתי **במצובה**. 6 כיתות א'-ו'.
8. ביה"ס הממלכתי **בנהלל**. 11 כיתות א'-ו'. כיתה טיפולית אחת.
9. ביה"ס הממלכתי „מוצקין" **במולדת**. 6 כיתות א'-ו'.
10. ביה"ס הממלכתי **במרום גולן**. 7 כיתות א'-ו'.
11. חטיבת ביניים ממלכתי „משה שרת" **בנצרת עלית**. 16 כיתות ז'-ח'. 3 כיתות לחינוך מיוחד.
12. ביה"ס הממ"ד „מוריה" **בעפולה**. 12 כיתות א'-ו'. כיתה טיפולית אחת.
13. חטיבת ביניים ממ"ד **בצפת**. 8 כיתות ז'-ט'. המשרה פנויה לשנה.

ב. מחוז תל־אביב – בנין הדר דפנה, שד' שאול המלך 39, תל־אביב. טלפון: 03-5435406.
1. ביה"ס הממ"ד „מעלות" **בני־ברק**. 11 כיתות א'-ו'. 2 כיתות ז'-ח'. כיתה טיפולית אחת.
2. ביה"ס הממ"ד „הראל" **בבת־ים**. 8 כיתות א'-ו'. 2 כיתות ז'-ח'. כיתה טיפולית אחת.
3. ביה"ס הממלכתי „אלון" **בבת־ים**. 19 כיתות א'-ו'. 5 כיתות ז'-ח'. כיתה אחת לחינוך מיוחד.
4. ביה"ס הממלכתי „אלון" **בהרצליה**. 18 כיתות א'-ו'. 2 כיתות לחינוך מיוחד.

ג. מחוז חיפה – רח' סנט לוקס 7, חיפה מיקוד 35055 טלפון: 04-562323.
1. ביה"ס הממלכתי „רוטשילד" **באור עקיבא**. 13 כיתות א'-ו'. 5 כיתות ז'-ח'. בבית הספר מופעלת שיטת הוראה יחידנית. המשרה פנויה לשנה.
2. ביה"ס הממלכתי „פיכמן" **בחיפה**. 10 כיתות א'-ו'.

ד. מחוז ירושלים – רח' דוד המלך 18, ירושלים, מיקוד 94101 טלפון: 02-238211
1. ביה"ס הממ"ד **בבית אל**. 13 כיתות א'-ו'. המשרה פנויה לשנה.
2. ביה"ס הממלכתי „חברון" **בחברון**. 5 כיתות א'-ו'. המשרה פנויה לשנה.
3. ביה"ס הממלכתי לחינוך מיוחד „ברושים" **בירושלים**. 9 כיתות א'-ו'.
4. ביה"ס הממ"ד „גילה ב'" **בירושלים**. 6 כיתות א'-ו'. 2 כיתות ז'-ח'.
5. ביה"ס הממלכתי הניסויי **בירושלים**. 6 כיתות א'-ו'. המשרה פנויה לשנה.
6. ביה"ס הממ"ד „הרובע היהודי" **בירושלים**. 5 כיתות א'-ו'. 2 כיתות ז'-ח'. המשרה פנויה לשנה.
7. ביה"ס הממ"ד „הר נוף" **בירושלים**.
8. ביה"ס הממלכתי „רמות ד'" **בירושלים**. 7 כיתות א'-ו'. כיתה אחת ז'-ח'.
9. ביה"ס הממ"ד „אוריתו" **בגבעת יערים**. 7 כיתות א'-ו'. כיתה אחת ז'-ח'. המשרה פנויה לשנה.
10. ביה"ס הממ"ד „מורשה" **במבשרת ציון**. 7 כיתות א'-ו'. 2 כיתות ז'-ח'.
11. ביה"ס הממ"ד **בשריגים**. 6 כיתות א'-ו'.

ה. מחוז הדרום – בית הממשלה, דרך הנשיאים באר־שבע טלפון: 057-663511
1. ביה"ס הממלכתי „אשלים" **באופקים**. 8 כיתות א'-ו'.
2. ביה"ס הממלכתי „עציון גבר" **באילת**. 16 כיתות א'-ו'.
3. ביה"ס הממלכתי „הדר" **באשדוד**. 14 כיתות א'-ו'.
4. ביה"ס הממלכתי „רעים" **באשדוד**. 18 כיתות א'-ו'.
5. ביה"ס הממלכתי „שזר" **באשדוד**. 14 כיתות א'-ו'.
6. ביה"ס הממלכתי „אלון" **בבאר־שבע**. [illegible]
7. ביה"ס הממלכתי „קול יעקב" **בירוחם**. [illegible]
8. ביה"ס הממלכתי „שיטים" **במרכז ספיר**. [illegible]

ו. מחוז המרכז – בית הדר דפנה, שד' שאול המלך 39, תל־אביב. מיקוד 64928 טלפון: 03-5435276.
1. [illegible]
2. [illegible]
3. [illegible]
4. [illegible]
5. [illegible]
6. [illegible]
7. [illegible]
8. [illegible]

למשרד שמאים בתל־אביב
דרושים:
1. ... רכב
בעלי הסמכה של משרד התחבורה
2. **מתמחה**
עם נסיון במכונאות רכב
לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 29830 ת"א 61297

למוסד פינסקו גדול בת"א
דרושה:
מזכירה
לעבודה במשמרת אחה"צ.
הכישורים הדרושים:
• השכלה תיכונית מלאה.
• ידיעה טובה בשפה האנגלית.
• הדפסה – עברית.
• נסיון קודם של שנתיים – לפחות.
שעות העבודה 14.00-18.00
המעוניינים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. [illegible] תל־אביב 61230 עבור [illegible] 300".

ג.ד. מערכות אריזה בע"מ
לעבודה במפעלנו הממוקם במבנה חדש
דרושים
* **מנהלי עבודה** (לעבודה במשמרות)
הכישורים הדרושים:
נסיון בניהול עבודה, בוגר קורס מנהלי עבודה – יתרון.
רקע וידע בתחום אריזות – יתרון.
* **דפס**
הכישורים הדרושים:
בעל נסיון בעבודות במכונות אופסט להדפסה על קרטון גלי 70/100 ומעלה.
למועמדים שיתקבלו לעבודה ועקב כך יצטרכו להעתיק את מקום מגוריהם, תינתן עזרה בהשגת דיור במקום.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד, חוץ פרטים קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. [illegible]
– סודיות מובטחת –

להברת I.C.T.S.
דרושה
מתרגמת
עברית – אנגלית
למשרה מלאה
– רקע אנגלוסכסי
– ידע בעיבוד תמלילים
אנגלית ועברית
נא לשלוח קורות חיים מפורטים לחברת I.C.T.S המנחרת 16 הרצליה – ת.ד. 46586

למושב צופר בערבה
דרושים
1. **פקידה** לעבודה משרדית
2. **קיבוצניק** בשנת חופש
לעבודה בנוי צבורי
לפנות למשרד לטלפון 057-81483/4/5

להברת שקם בע"מ
רשת שקם – אגף בחירות תל־אביב
דרושים/ות קופאי/יות
לעבודה במשרה חלקית ובמשמרות:
– ידיעה טובה בחשבון ועברית
גיל 23-40
– עשור שנות לימוד לפחות
– תושבי תל־אביב־יפו, חולון בת־ים
– אין צורך בנסיון קודם
המעוניינים/ות יפנו/תפנינה למר שאול כתאב. טל. 03-262161/2

לחב' יבוא בינלאומית
דרושים/ות
מנהלים/ות איזור
עצמאים, בעלי יוזמה, יכולת ניהול ופיקוח על צוות מכירות
מגורים/משרד באזור אשדוד
נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. [illegible] אשדוד

בית הספר החקלאי מקוה ישראל
מדריכי חברה
משרה מלאה
מועמדים דתיים בוגרי צבא בעלי השכלה ו/או מדריכות ונסיון בחינוך פנימייתי מתבקשים לפנות בכתב יד בצלצל להנהלת ביה"ס ת.ד. 58910 בצרוף קורות חייהם ותרשימה האישיים.
לפרטנאת בית הספר דרושה
אחות מחליפה
אפשרות למגורים במקום
לפנות לדמנה 03-842050

"צבע חפקי" – הפקות בע"מ
דרושים/ות ברמת־גן
נשים וגברים
לניהול מו"מ עם בעלי עסק לקידום מכירות של פרויקט פרסומי־ייחודי
רוצים באים, בשעות המוקדמות
03-722838

למפעל הכשיטים בנתניה
דרוש
צורף ומשבץ מומחה
תנאים טובים למתאימים
לפרטים נא להתקשר 053-334624 לזיגל

לכפר הנוער של ויצו בנהלל
דרושים:
מרכז – מדריך לענף הרפת
מורה לאנגלית
לבית הספר התיכון שבכפר

למשרד פרסום דרושים
1) **מזכירה בכירה**
2) **תקציבאי/ת פרסום**
3) **כתבנית**

להברה ארצית
דרוש
מסגר/רתך
לעבודה באזור התעשיה בראשל"צ
טל. 03-9611689 או 03-453141

לעסקים ביצירות אמנות
דרושה
אשה משכילה ועצמאית
בעלת ידע, נסיון והבנה בסחר אמנות.
פרטים בכתב יד ת.ד. 11388 תל־אביב מ. 61112 "עבור אמנות".

להברה ארצית
דרוש
עוזר מנכ"ל
לעבודה מעניינת

בע"מ
דרוש
סוכן
למוצרי Rowenta
רכב מסחרי חובה
טל. 03-383235
לפנות לבורד 8.00-16.00

למושב נתיב העשרה
דרוש
גיזבר/מזכיר בעל נסיון
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם למושב נתיב העשרה ד.נ. חוף אשקלון 78766

למושב קדש־ברנע
דרוש
רכז משק
בעל נסיון רב. מגורים במקום. תנאים טובים.
לטלפונים 057-74490, 057-73477

דרוש מייד
דפס המדה מעולה
תנאים טובים למתאים
סודיות מובטחת
03-283749

למחלקת הדקורציה של ה"משביר לצרכן"
דרוש/ה
* **גרפיקאי/ת (ביצועיסט)**
לעבודה בתחום עיצוב חלונות ראווה.
העבודה במשרה מלאה (8 שעות) וקבועה.
לראיון נא לפנות לאנג'ה באדום טלפון 03-599663

להברה מסחרית בינלאומית
דרושה
מזכירה אנגלית עברית
אם את מדפיסה מעולה בשתי השפות,
עם יכולת לנהל תכתובת מסחרית
ובעלת נסיון בעבודות מזכירות.
אנא פני בכתב יד ובצרוף קורות חיים
אל ת.ד. 247 ת"א.
– סודיות מובטחת –

אורט ישראל
דרושים
מהנדסים, מורים ומדריכים

אילת
לביה"ס העל־יסודי המקיף ע"ש גולדווטר רח' חטיבת הנגב
טלפון 059-72105/6/7
* מורה למתמטיקה + פיסיקה
* מורה למחשבים
* מורה לאלקטרוניקה
* מורה לאנגלית
* מורה לחשבונאות
* מורה יועצ/ת

אשקלון
לביה"ס תיכון טכני אורט, אפרידר, רח' אורט
טלפון 051-23735
* מרכז מגמת עיבוד מערכות (מחשבים) רצוי בעל נסיון והשכלה אקדמאית
* מורה לאלקטרוניקה לכתות הנבחנות כולל הוראה לטכנאי אלקטרוניקה (רצוי מהנדס/הנדסאי)
* מורה למקצועות הטכניים־עיוניים במגמות מכונאות (רצוי מהנדס/הנדסאי מכונות)
* מורה יועצת (משרה חלקית)

מעלה אפרים
לביה"ס מקיף אורט ע"ש חב"ד
טלפון 02-941303
* מורה למחשוב ובקרה
* מורה למתמטיקה
* מורה ללשון
* מורה לגיאוגרפיה
* מורה לתנ"ך
(משרות חלקיות)
אפשרויות לדיור במקום + הסעות אזור פיתוח

ירושלים
לביה"ס תיכון מקיף אורט ע"ש ספניאן, שכונת פת.
טלפון 02-423858/424169
* מורה לאנגלית
* מורה לפיסיקה
* הנדסאי מכונות (להוראת מקצועות טכנולוגיים)

בת־ים
לביה"ס מקיף אורט־הבונים רח' הבונים 7
טלפון 03-551904 5510411
* מורה לאנגלית

גבעתיים
המכללה הטכנולוגית אורט רח' גולומב 15
* מורה לאלקטרוניקה תיאוריה ומעבדות הוראה בכתות תיכון (נא לפנות למר יאיר חלמיש 03-996234)

רמת־גן
לקריית חינוך אורט עירוני ר"ג רח' אריה בן־אליעזר
* טכנאי מכניקה למשרד הטכני (נא לפנות טל' 03-775171, 771998 למר זיגל שיפר, בערב – 03-747205)
* ספרנית לפנות למר אהרוני טל' 03-775171, 03-771998

בית אל
לביה"ס העשייתי אורט בית־אל ד.נ. 02026
* מורה למתמטיקה + פיסיקה
* מדריך למסגרות
לפנות למנהל ביה"ס בשעות 17.00-20.00 טל' 02-430632

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

נב דבר ראשון בבוקר

דירות

בני־הרצליה של "אזו־ רים", הרצליה הצעירה, שכונה יוקרתית חדשה, וילות 6־5 חדרים מ־ פוארים, מנוהאוזים. מ־ חירים מיוחדים לתקופה מוגבלת. לקבלת פרטים: 050-22214, משרד מכי־ רות פתוח באתר בין השעות 14.00־10.00, המשך רח' רבי עקיבא, הרצליה הצעירה. (21654)

וילות ובתים

בנתה־תקוה דירות ל־ אינלוס מיידי 4 חדרים ברח' רוטשילד 18־20 לפרטים חב' "אביב" (11587) 03-7512203

חוק הזדמנות שווה בעבודה תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לכרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופי או מהות של התפקיד מחייבים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

מתושב חוץ בבלין 3¼ בסנהדרין + תכולה!! 03-418812 03-259905 (18874)

למכירה ברמת־צהלה, ברחוב מבואי־כנור שו־ תף במגרש (¼)+ תכני־ ות מאושרות לבנית קו־ טג' במבנה של 4 קוטג'ים. פרטים אצל החברה המבצעת: היימן ש.י.ע. בע"מ, 03-494051, 03-786415 ובשעות המשרד 03-719730 (7175)

בני־צהלה ובשיכון דן וילה דו משפחתי בבניה 350 מ"ר קרקע "בית וגן" 03-496755 (12681)

בני־צהלה ברחוב ענ־ תות וחדש במיקום מ־ צוין למכירה קוטג'ים מ־ פוארים 03-342372 052-448219 (7361)

ברשל"צ בקרית־כורש קוטג', מפרט טכני מעו־ לה 250,000 דולר אפש־ רי שלד בלבד 03-5054085, 03-842544 (26318)

ברמת־השרון מפוארות מ־ פואר נוף מרהיב מרפסות מסביב מרפסות מהלי־ שת, השקעה מצוינת 03-473343 (24539)

שיכון־ל' דירות לאי־ לוס מיידי 5 חדרים רח' לוי־אשכול 40 לפרטים חב' "אביב" (11590) 03-7512203

בנוה־אביבים מפוארת יוצא דופן! נוף מהמם! לרציניים בלבד (23545) 03-425294

דירות למכירה 3־3½ חדרים

דירות למכירה 1־1½ חדרים

3½ + גג + חדר + ארונות קיר גדולים + מטבח אמ־ ריקאי גדול, באיזור שקט 120,000 דולר (16607) 03-9322290

במגדלי אשדר אלוזורוב פינת דרך־חיפה דירות פאר 2־3־4־5½ חדרים סטנדרט גבוה בצפון ה־ עיר 03-245375 (28777)

עסקים מציעים

שרון

דירות למכירה

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

בצפון באזור בבניה די־ רות בבנין מפואר + מע־ לית והניה 03-496755 (11985)

במגדלי אשדר אלוזורוב פינת דרך־חיפה דירות פאר 2־3־4־5½ חדרים סטנדרט גבוה בצפון ה־ עיר 03-245375 (28783)

חברת אזורים מציעה בשכונת אזורים בנתניה דירות 3, 3½ חדרים לנכאי משרד השיכון, ל־ זוגות צעירים ומכירה חופשית לפרטים: (21718) 03-630442

עכשיו הזמן לקנות דירות 4 חדרים יפהפיות לוק־ סוס מלאו כניסה לשנ־ תיים אנגלו־סכסון (23361) 03-286181

ברמת־צהלה, 4, שקטה מרווחת $140,000 אנג־ לו־סכסון 03-424310, 422190 (23351)

חולון־בת־ים

דירות למכירה 2־2½ חדרים

ת"א־יפו

בשכונת "נווה־הדרים" בראשון־לציון קוטג'ים 5 חדרים 170 מ"ר + חצר "אלונים" 03-959556, 03-203341 (20964)

דירות גן, בנתניה, קוט־ ג'ים, מקבלן בתנאים נו־ חים 03-5523305 (6375)

בגבעתיים 2½ מסודרת ק"ב חזית, ע"י קריזר הרצוג 03-798049 (22921)

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה. אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דרום

וילות ובתים

דירות למכירה 4 חדרים ומעלה

בשכונת "נוה הדרום" בראשון-לציון בבנין חדש 4, 5 חדרים וכן פני שהאוים במפוארים "אלי רם" 03-959556 (20974) .03-203341

דירות בשרון

בקרית-ראשון דירות 3 חדרים, מתאים לזוגות צעירים, עם אופציה לחדר נוסף. דיור ב.פ. (21729) 03-298361

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות גג

ביקוש דירות

במגדלי-דיזנגוף ק"ד 18 2 חדרים פונים לים +כל ה' שיכלולים. 03-239124 (21387) 16.00 מ-

דירות מרוהטות

ביד-אליהו רח' מגאש 2 חדרים +טלפון (20484) 03-322935

חדרים מרוהטים

עסקים

דרוש $150,000 משקיע למפעל מזון בעל ידע יחודי עבה: "משקיע" אל-על 4 הרצליה (30394)

דרושה ברוחיתה ערבות בנקאית $40,000 אפשרי תמורה $60,000 רת אחוזים או שותפות (30377) 053-344765

"מכרזים" ארציים ובי־נלאומיים לכל הענפים הזהירו "מכרזים" 20 שנה בדרך־פ"ת 7 (21626) 03-612192

למפעל שנמצא בהרחבה /ובהתפתחות דרוש מש־קיע - שותף (21367) 03-5517895

חברה גדולה מקימה להשכרה בראשל"צ על 35 דונם קניון ומרכזי בי־דור ברשותינו שיטחי מסחר וב־דור הכוללים חנויות מסעדות אולמות תצוגה בתי קולנוע דיס־קוטק מרכזי תרבות להצעות 03-990324 03-9644891 למשה 03-948210-9 (16792)

בניין קונטיינרים בע"מ מכולות מכל סוג ולכל מטרה במחירים מפתי־עים. טלפון 055-21474 (16481)

מחסנים

אולמות

חנויות

משרדים

דרוש מבנה משרדי בשכ"ח באזור תל־אביב 1,000 מ"ר 30+ קווי טלפון 30+ מקומות חניה. 03-5449292 (30371)

להשכרה/ מכירה בהז־דמנות ליד קניון־אילון ב־ניין מפואר לתעשיות עתירות ידע, שטח מיני־מום להשכרה 400 מ"ר שיווק בלעדי "רשקינ־סיס" 03-5742777 רב־קווי (21299)

מבני תעשיה

דרוש לקנות מגרש עם/ בלי מבנה 2000 "2500 מ"ר באזור התעשיה חו־לון 03-216204-5-6 לפ־נות לבני (21945)

מגרשים

דרוש בוחן רכב בעל הסמכה לביצוע בדיקות רכב לפני קניה. 03-802684 (30342) 03-5566204

מכונאי רכב בזוין/ דיזל לעבודה מיידית "א.נ.ת." 03-203052-3 (24186)

אחראי הדפסות מנוסה במעגלים היבריידים לע־בודה מיידית ותנאים טו־בים "א.נ.ת." (24176) 03-203052-3

דרוש לקנות מגרש עם/ בלי מבנה 2000 "2500 מ"ר באזור התעשיה חו־לון 03-216204-5-6 לפ־נות לבני (21340)

טלר /בספר +נסיון בבנק לעבודה מיידית א.ב.א. (21906) 03-282487

להברה קבלנות אינסטל־טורים, רתכים, ראשי צוותים 03-712207, 03-349536, 06-372581 (21810) 053-96214

קופאים/ות, אפשרי ללא נסיון לעבודה בשעות הערב בקניון אפשרי בע־בודה נוספת שכר גבוה 03-203052-3 "א.נ.ת" (21770)

דרוש מציל לבריכת שי־חיה בקיבוץ חודשים יו־לי אוגוסט ספטמבר 06-932111 06-932343 (21760)

הצעות עבודה

52.- ש"ח לשעה "ני־לי" רקאנטי 9 רמת־אביב ג' (12386)

בחולון דרוש מרכיב אנטנות ואינטרקום לע־בודה קבועה (11662) 03-873632

זה רציני! דרושים עוב־דים אבחויים לעבודת שטח מיוחדת, שכר גבוה, תנאים מלאים, מס' מקומות מוגבל!! (21748) 03-621587

בחורים/ות למכירות לי־היש מגבית לבית משכו־רת חודשית +אחוזים 03-5321757 (21684) 03-5322150

צעיר/ה דייקן/ית ואחר־אי/ת שאוהב/ת עבודה עם אנשים, לעבודה מעניינת בקומת ניאורון גדול בת"א העבודה כרוכה בהפעלת מושב, קבלת הזמנות טלפוניות וטיפול, בקהל הפונים. העבודה במשמרות מג־רים בת"א- יתרון. לדר־ית 03-297741 משרה 882 (30409)

100 דולר לשעה משכו־רת צעירים/ות סטוד־נטים/ות חיילים/ות, אמ־ריקה ישראל יבואנים" אלנבי 94 (30386)

דרושים בוחנים למכון רישוי במשכורת או קבל־נות בוחנים בפעלה באר־חנוים 08-224531 (צוין) (21593)

לחברת אלקטרוניקה: 1. מבקרי איכות ויזואלים. 2. מלחימות /מחווטות /מרכיבת מבני ת"א, פ"ת. 3. מרכיב מבני לעבודה משמרות. תנאים טובים למתאימים "א.ת.נ." (24203) 03-203052-3

מלונן מנוסה לעבודה במשמרות תנאים טובים "א.נ.ת." 03-203052-3 (24189)

להברת קוסמטיקה דיי־לת מנוסה מעל גיל 30 לכל-בו שלום מיום א' 03-218474 09.00 לחתה 03-255763 (24167)

לפלקון ת"א דרושים: טבח בעל נסיון, קופאי־ות 03-626612 (21287) 03-835630

עמיל מכס: חברה לשי־לוח בינלאומית מעוניינת בעמיל מכס מורשה ופ־עיל לשיתוף פעולה במ־שרדיה בת"א מובטח חוג לקוחות קבוע (21131) 03-621506

"1.000.- ש"ח למרכזניות מנוסות על תדקס, פני־אלינו בוקדם. "מנפאואר" בן־יהודה 12 ת"א, א'-ה' 03-298877 (21055)

מרכזנית מנוסה לאחה"צ 13.00 - 19.30 לתקופה ממושכת, בה־רצליה. ידע באנגלית חובה. "מנפאואר" בן־יהודה 12 ת"א א'-ה' 08.00 - 14.00 (21052) 03-298877

"לונסו" חברת ליווי גדולה דרושות יפות צעירות ואינטליגנטיות בעלות אופי משוחרר+ ידע בשפות לליווי אנשי עסקים וזרים (הכנסה גבוהה) 03-293220-1 (21018)

לניהול מחלקות גבוה במגור העורכי דרוש קצין משוחרר בעל ידע בח־שבים והנה"ח לעבודה באזור המשולש. לפנות בכתב יד לת.ד 52627 ת"א מ. 67011 (20982)

למוטלה פאם הבשירי ציפוח (איפור), דרושות יועצות יופי לכל רחבי הארץ, הכשרה תינתן למתאימות. המעוניינות מוזמנות לטלפן: ת"א־חולון־בת-ים 238804, גבעתיים 03-235229, ר"ג 03-304836, ראשל"צ 03-944773, כ"ס 052-444717, רעננה: פ"ת 03-919904, נתניה: 053-6177205, רחובות: 08-451195, קרית־גת: 051-881203, חדרה: 06-335905 (20965)

מלחים/ה מחווטות מנו־סה לעבודה קבועה מש־רה מלאה, בבני־ברק וה־רצליה שכר גבוה!!!! (16482) 03-372304

"לידיו הירקון" מתקי־נים מקצועיים להתקנת רדיו לרכב 03-5464764 (20640)

עובדי יצור/ מפעלים / מוסכים, בעלי משפחות, פרופיל 65 ומעלה, 1400 ש"ח לעבודה משמרות קבועה "מאמרי אנוש" 03-336079 03-333420 (16396) 03-337578

פקידים/ות

פועלות בלתי מקצועיים לעבודה קבועה, באזו־רים: ראשל"צ ופ"ת (18442) 03-286111

מלחימות/ מחווטות ומרכיבות מעגלים להב־רות אלקטרוניקה גדולות באזורים: חולון, פ"ת וב־ני־ברק 03-286111 (16779)

??? בעל/ת הופעה נאה אחרי צבא תושב/ת מודיעין... עבודה רבת עניין ואגור +שכר גבוה במיוחד 03-9344777 (יום א') (16745) בלבד

אורגים למכונות חדישות עבודה במשמרות שכר הולם 459626 (גם בשי־שי שבת) (16721)

בוגרי מגביקה עדיפה לעבודה קבועה באזור פ"ת (משמרות) (16642) 03-286111

חברת שווק באזור כ"ס רעננה הרצליה מציעה משרה בשטח המכירות משכורת טובה+ בונוסים לראיון 052-20157 לשלמה (16603)

דרושה מנהלת מכירות/ יחסי ציבור למסעדה קפה בתל־אביב הופעה נאה 03-459286 (16505)

"פלוורדור" בע"מ מרכז הדרכה ושווק מוצרי קו־סמטיקה לקוסמטיקאי־ות ולגזל הדרכות דרו־שים מקדמי־מכירות עם נסיון בענף בעלי רכב לכל אזורי הארץ הכנסה גבוהה מובטחת למתאי־מים 03-235541 (16690)

דרושה מנהלת מכירות/ יחסי ציבור למסעדה קפה בתל־אביב הופעה נאה 03-459286 (16496)

לחברה גדולה בחולון (16440) 03-286111

ל"א.נ.ת.": 1. פקידות +הדפסה עברית/ אנגלית +כושר ניסוח. 2. קלדניות מנוסות תנאים טובים למתאימות (26106) 03-203052-3

ל"א.נ.ת.": 1. מזכירה למשרה מלאה, במוגה אנקה עדיפות לרוחקה שכר גבוה למתאימה. 2. מעבדת תמלילים ודו־מיל לעבודה מיידית (24205) 03-203052-3

נקבניות דיסקסים מנו־סות לעבודה זמנית ש־עות גמישות ושכר הו־לם! "א.נ.ת." (24183) 03-203052-3

פקידת כח אדם +הדפ־סה במעבד תמלילים "דק מגוש דן "א.נ.ת." (24181) 03-203052-3

להברה לשיווק המוד־קים בפ"ת דרושה. פקי־דה עם נסיון בעבודה משרדית +הדפסה עב־רית/ אנגלית. נסיון בק־לדנות מסוף -יתרון. (21821) 03-9233273

מזכירה מעבד תמלילים עברית אנגלית 5 ימים טלפון 08.00 - 17.00 (21688) 03-453004

מזכירה לסוכנות ביטוח חיים דינמית בחולון. אפשרויות לקידום ותנאים טובים לדינאלה. 862 משרה 03-295694 (21220)

פקידה כללית לחניון, דאר ושליחויות קלות, אחרי צבא, משרה מל־אה לקיבוץ 8', 16, 11- 19 שישי 8- 13 השמירה. 03-5449292 לנגה (20915)

מעבדת תמלילים להב־רה גדולה בת"א נסיון ב"לינק" שכר גבוה (20803) 03-286111

למפעל בראשל"צ פקידה מכירות מנוסה ... 6 ימים בשבוע לטלפן: 15.00 9643365 (20471) .13.00

מוכירה מנוסה (אנגלית/עברית) בעלת שליטה בשפות כולל הדפסה ברי-מודן 03-372304 (16629)

מזכירה מנוסה (אנגלית עובנת) לחברת אלקטרוניקה בחולון (הדפסה אנגלית- עיברית) (16566) 03-286111

טבחים – קונדיטורים

נזירה תפירה

ל"גוטקס" בני-ברק דרושות תופרות מקצועיות, 5 ימי עבודה בשבוע, כל התנאים הסוציאלים הסעה מאורגנת מהבית 03-706342 (12375) 03-706158

לחברה עתירת ידע מוס-ציונה דרושה מזכירה לניהול משרד כולל עיבוד תמלילים ושליטה טובה מאוד באנגלית לפנות בבנג יד לת.ד. (16438) חולון 5510

למשרד דינמי מזכירה בעלת נסיון לניהול משרד (16388) 03-499588

מחשבים

"גליספורט" בראשל"צ דרושים גורים מקצועיים. הסעות ותנאים טובים. נא לפנות לוורדה (21649) 03-9631081

לעסקן דרושים: תופרות דוגמאות, גזרנים, מכינות בעלות נסיון, גזרים וגפעים, כל התנאים הסוציאלים. 03-337725 (21361)

"ל'גנבי" דרוש אחראי חדר גזירה בעל נסיון. (21138) 03-651155

דרושה עובדת מנוסה לסטופן ולתיקונים אמנותיים בסריגה (21134) 03-650610

המשמרת נכות בC.P.S. המכבה/מנות/ מכירות לבעלי נסיון (20605) 03-5461586

מורים וגננות

עוזרות ומטפלות

הנהלת חשבונות

בסביון דרושה בחורה לעבודות משק בית עם לינה טלפון 346215 (21369)

מנהח"ש 2 +שנותיים נסיון לעבודה קבועה א.ב.א. 03-282487 (21908)

עובדי דפוס

להברה מסחרית בתל-אביב מנהל/ת חשבונות למשרה מלאה+ נסיון בעבודה 03-611921 ל-איבון (21430)

למפעל תעשייתי בתחום הפרסום מנהח"ש/ית סוג 3 עם נסיון 3 שנים לפחות בתעשיה +ידע במחשב השבשבת. בכתב יד לת.ד. 3966 פתח-תקוה לדיון מנהח"ש (20878)

טכנאים הנדסאים

דרוש/ה טכנאי/ת אלקטרוני/ת לעבודה בתעבודה חצי משרה, שעות גמישות 03-249294 ליואל (12556)

דרוש הנדסאי/ת או שרטט/ת בנין. 03-421773 03-410624 03-425685 (30336)

הנדסאי/טכנאי יצור מנוסה רצוי רקע בתחום למפעל אלקטרוניקה גדול "א.ו.ת." (24193) 03-203052-3

מבוקשת הנדסאית אדריכלות בניה לתפקיד מזכירה למחלקה סכנית של חברה לבניה בת"א לפנות לת.ד. 20204 ת"א (24131)

לחברה קבלנית לעבודות צנרת הסקה ומיזוג מהנדס/ הנדסאי ביצוע +רכב 03-712207, (21841) 03-349536

הנדסאי אלקטרוניקה נסיון בפיתוח מערכות דב"ד מבוקרות מחשב 03-463211 לחני מיום א' (21528)

שרטוט וגרפיקה

מנהח"ש עצמאי ומנוסה בתיירות יוצאת לסוכנות נסיעות בת"א (16514) 03-286111

לדפוס שמואל בע"מ דרושים למשרות קבועות דפס בלט, גרפיק אי-מוטג'ד, כורכת 03-822056 אופטה (21790)

מדפיס אופסט להיידלברג גיליון חד צבע תנאים מעולים 03-472030 (16446)

חשמל ואלקטרוניקה

דרוש חשמלאי עם נסיון בתעשיה לפנות 03-712971 לדוד (21771)

חוסי לוחות חשמל מנוסים לחברה גדולה בראשל"צ 03-286111 (16605)

עובדי יהלומים

דרושים ספרים/ות מעולים/ות, דרושות פדיקוריות מעולות משכורת גבוהה אפשרות באחוזים (21701) 03-919479

ספרים/יות

למפעל אלקטרוניקה גדול דרושים: 1. מחסנאי מנוסה. 2. מחסנאי +מלגזן. עבודה מיידית תנאים טובים "א.ו.ת." (24179) 03-203052-3

מפ"ים/מחסנאים מנוסים לחברה גדולה באזור ראשל"צ/ בת-ים (16531) 03-286111

מחסנאי טכני, בעל נסיון בתחום האלקטרוניקה בחולון 03-372304 (16471)

מחסנאים

מוכרים/ות

לאופנת "שייכך" דרושה מוכרת נאה לשעות מ-12.00-18.00 דרך-יפו 44 ת"א (12277)

נגרים

מפעילי ציוד מכני

נהגים

לחברת שיווק דרוש נהג ג', ת.ד. 18148 תל-אביב. (11619)

לחברת מזון דרוש נהג רשיון ג' נסיון בחלוקה ברשתות השיווק (30449) 03-9610874-5

נהגים מגוש-דן לחלוקת מוצרי מזון משעה 3 בבוקר תנאים מצויינים א.כ.א. 03-287817 (21904)

דרוש נהג לחלוקת סחורה, רשיון ג' 03-942021 מיום א' (21676)

דרושים מחלקי תוצרת, רשיון ג' נסיון הכרחי, תנאים טובים. 08-467151 פרח או חנה (21667)

להפצת דלת שריונית של חברת חוסם דרושים מקדמי מכירות לסניפי החברה באזור המרכז 803170 לדני החל מיום א' (21466)

לסוכנות אנגלו-סכסון בבת-ים, דרוש סוכן מכירות רצוי ובעל יכולת 03-873334, (21084) 03-582157

סוכנים להפצת מוצרי מאפה צרפתיים, באיכות מעולה שכר גבוה!! "בנז'ור" לזרוב 3, ראשון לציון 03-9616197-8 (20897)

לשיש ומרצפות "זהבי" לאולם התצוגה בת"א דרושה אשת מכירות עם נסיון ל-5 שעות ביום טלפון: 225670 מ- 00748600080.9:00 (20577)

חברת לי.ו.ס.ו. אלקטרוניקה בע"מ ליבוא שיווק והפצה ארצית מחפשת סוכנים עם רכב (20529) 06-721183

סוכנים – מקדמי מכירות

דרוש מלגזן, בחור צעיר לאחר שרות צבאי. 03-942021 מיום א' (21671)

פועלים/ות

עובדי נקיון

לנוטקס דרושה עובדת נקיון למשרה מלאה, כל התנאים הסוציאלים. (21375) 03-337725

דרושות מכרות עם נסיון בענף ההלבשה בתנאים טובים 03-655345 (21278)

עובדי מתכת

להכנו-מיקרו חרש/ כרסם, בעל נסיון. 03-5514011 לעופר (20936)

מבלטן/ כרסם מוכח מעולה לעבודה בחברה תעשייתית בפתח-תקוה ובבני-ברק תנאים מעולים!!! 03-372304 (16465)

מסגרים מנוסים (קוראי שרטוט) לעבודה קבועה באזור ראשל"צ (16461) 03-286111

עובדי מוסך

מכונאי ומסגר, להרכבה ושיפוץ דיזל גנרטורים 03-822879, (30458) 03-831238

שומרים

מידי! לבנק מרכזי בת"א שומרים +נשק עד 55 "קלן" לבונשין 16 ת"א 622487-9, 614826 (21623)

שרותי אחיות

שליחים

דירות

אשדוד

באר שבע חדרים

אילת

מכוניות

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אמריקאיות

אינוצנטי

אלפא רומיאו

שברולט בלייזר סילברדו 1982 כל התוספות במצב מצויין, 787717, 709337 בעבודה מיום א' (20917)

בהזדמנות נדירה! דודג' דיפלומט (לבנון) יבוא אישי סוף 1976 (8 צילינדר) מיוחדת במינה +כל התוספות חדשה לחלוטין 03-857621 (16726) 03-858102

ביואיק ריגל 82+ ביואיק ריגל 83 +אולדסמוביל קטלס 82 4 דלתות. (16213) 9640941

אב.מ.וו.

ב.מ.וו.

חוק העסקת שנת השבתון תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

هكذا من الأصل

هكذا عن الاصل

חוזרים לעתונות טובה — דבר

"חיים אוטובוסים" מו־דיע: בקרוב תערוכת אוטובוסים אבזורים וציוד שלא היתה כמותה ביש־ראל, פרטים נוספים בקרוב 03-372476 (16260) 03-381940

ביקוש רכב

• דרוש רכב דכל קבינה 79 /78 (24145) 03-778077 לא בשבת

שרותי רכב

• מוזקי 758 אס. 1986, ראשונה 13,000 ק"מ (16263) 03-728821

בתי"ס לנהיגה

ג'טה CL 1300 82 נהדי־רת מיידי 03-311508, (21224) 057-414491

• גרדש מורה לאוטובוסים ונמה לטפ־לית בנ"ת 03-919044 03-910380 (20459)

בתי"ס ושיעורים

• קייטנות חוגים לאנגלית במשרד קיץ ויצירות בבוקר ואחה"צ לגילאי 4-12 בקיץ והשגת הליגורים בנ"א (16401) 03-478829

חילופי רכב משומשים

• "זהר הלר" (קבוצת מנוף) חלפים משומשים ומחדשים לרכבים ממוקדים לאחר תאונה 03-911921 (11657)

• סיכונו מנועים ג'ונים ו מכלולים שו־נים למכוניות פרטיות "במנים־הליקה" המלאכה 51 אזת, חולון 03-806962 (11618)

מציעים עבודה

לנהגים! מבצע מיוחד ב"יקום" מכונות חדשות ומשומשות קרייזלים אלכסנדרוף מגרמניה בלעדיים, איסלקיים, פריוזדים, משודי שקע ועוד אפשרות להשלו־מים עד 84 חודשים, 03-821710 (21681) 03-810398

רוצים לקנות

• שלמה קונה מקורים ורודשה שוני־ות מסחרים ושר 03-377192 (12559)

• מ"ישראל קונה הכל־ ורודשה 03-876224 ובער"ב 03-828567 (11634) 03-958678

ביזו

פיאט 124 שנת 80 טסט 10 חודשים 03-904161 (21200)

סוזוקי +1987 504 ארנו תיקו־רי 03-956108 ; 05-807... (21194) 03-800464

505 סוף 1983 יד ראשו־נה אוטומטית (1800) +מזגן והגה כח מיילי־חודשה להלוקין אפש־רות החלפה לזולה־(16714) 03-887162

אוטובוסים וקטנועים

דנו

מנועים ראשיים משופ־צים לפולקסוואן מכבדים כרטיסי אשראי כולל תשלומים 03-467856 (21181)

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

פורד

סיטרואן

סימקה־קרייזלר

פולקסוואן

פיאט

280 אס.אי. 84 +230 אי. 86 +280 אס.אי. 75 בוביני 96640945 (16211) 846937

גייפים

דאף

דייהטסו

לנציה

מיני־מינור

מסחריות

וולבו

טנדרים

יום המעמנית שנות בתעסוקה תשמ"א 1981 ...

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

יותר טוב מנפאואר

למחלקה המכנית ת"א
בן־יהודה 12.
א'-ה'. 08.00-14.00
טל: 03-298877 ,284128

דרושים

★ מלגזנים
בעלי רשיון על טרקטור, נסיון של שנה לפחות, לעבודה באזור ת"א.

★ מסגר מכני
נסיון של 5—3 שנים, לאזור חולון ור"ג.

★ מחסנאי טכני
עבור מחסן ממוחשב של פריטים אלקטרוניים, נסיון של 5 שנים ומעלה, באזור הרצליה.

★ איש מיזוג אויר
עבור תקוני מערכות מיזוג אויר בבנין משרדים. אפשרות לסטודנטים לאחר לימודים. העבודה באזור לוד.

★ מבקר איכות מכני
בעל ידע בשולחן X,Y,Z אנגלית טכנית – טובה.

★ מבקר/ת איכות ויזואלית
לעבודה בביקורת איכות, כולל מתן דיווחים על תקונים.

★ צבע תעשייתי
3 שנות נסיון לפחות הכרות עם סטנדרטים צבאיים באזור חולון, לתקופה ארוכה.

למתאימים שכר גבוה ומלוא התנאים הסוציאליים – כחוק.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל־אביב • חיפה • באר־שבע • רחובות

לחברה גדולה בתחום המחשבים
דרושים:

1. מנהל/ת חשבונות בכיר/ה
★ סוג 3 או מדופלם בהנהלת חשבונות.
★ נסיון 5 שנים
★ ידע בנהול מערך לקוחות לגביה הכולל משלוח גדולים.
★ נסיון בתחזוק כרטסת הנהלת חשבונות ממוחשבת, הפקת דוחות ונתוחם, הכנה ניירת עבודה לרואי חשבון.
★ ידע בתכנות LOTUS 123.
★ ידיעת השפה האנגלית.

2. מנהל/ת חשבונות זוטר/ה
★ סוג 2 בהנהלת חשבונות
★ נסיון 3 שנים
★ ידע בהנהלת חשבונות ממוחשבת
★ נסיון בעבודה מול קלדנית
★ הכרת העבודה עם רשויות המס
★ הבנת השפה האנגלית

* * *

המעוניינים יפנו בכתב תוך ציון קורות חיים לת.ד. 33063 ת"א – 61330 (לידי: החשב/אישית). סודיות מובטחת.

לרום קלאב הוטל טבריה
דרושים
★ בחורים בעלי כשרון וידע בתנועה ובמחול.
★ די.ג'י. תקליטן לדיסקוטק.
לפרטים נא לפנות לסמדר 06-791888

לבית הארחה באזור ירושלים
דרוש
עוזר טבח מגר תרמוך
טל' 02-342581

דרוש
חקלאי/אגרונום
לניהול חממה מתוחכמת
דרישות המשרה:
– נסיון מעשי קודם (נסיון בשתלנות – יתרון).
– השכלה חקלאית.
– מגורים באזור באר־שבע.
– ידיעת השפה האנגלית. שפת נוספת – יתרון.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ופירוט נסיון קודם בציון מס' טלפון להתקשרות, לת.ד. 50250, תל־אביב 61500 עבור "חקלאי".

NCR
י.א. מיטוך ובניו בע"מ
לאגף הטכני בתל־אביב
דרושים:

טכנאי־הנדסאי
לעבודה במעבדה לתיקונים
הכישורים הדרושים:
★ נסיון של מספר שנים במערכות מיקרו מחשבים וציוד היקפי וספקי כח ממותגים.
★ נדרשת ידיעה טובה בשפה האנגלית.
משרה מס. 30—8

מחסנאי טכני
הכישורים הדרושים:
★ נסיון רחב במחסנאות טכנית וברכיבים אלקטרוניים.
★ ידע בשיטות מיכון מלאי.
★ שליטה בשפה האנגלית.
משרה מס. 32—8
נא לפנות בכתב יד בציון קורות חיים ל־NCR י.א. מיטוך ובניו בע"מ ת.ד. 11027 תל־אביב, 63143.
– סודיות מובטחת –

הקדם את המחר עם מחשב NCR

דרושים/ת

1. אחראי מעבדת צילום אופסט
בעל נסיון מקצועי וניהולי, ליום עבודה מלא.

2. כתבניות עברית
בעלות נסיון.
אפשרות למשרה חלקית.

3. כתבניות אנגלית/עברית
בעלות שליטה מלאה בשתי השפות, ברמת שפת־אם. אפשרות למשרה חלקית.

שבוע העבודה בכל המשרות הינו בן 5 ימים.
המעוניינים/ות יפנו בכתב, בציון תולדות חיים וטלפון להתקשרות, לת.ד. 33023 תל־אביב 61330, עבור מיכל.

א.ו.ת.
אספקה ותעסוקת כח אדם בע"מ

הכנסה גבוהה יותר עם א.ו.ת.
★ **מלחימות/מחוטות**
★ **מבקרי איכות ויזואלי**
★ **אחראי הדפסות**
למעגלים היברידים
בואו לעבוד במפעל שכיף לעבוד בו.
תנאים טובים, שכר הולם ואווירה נעימה.
טל' 280078, 03-203052/3

למוסד צבורי גדול בתל־אביב
דרושות
עובדות נקיון
לשעות אחר הצהרים
טלפון 431796

לחברת בטוח דרושה
מזכירה לסמנכ"ל
הכישורים הדרושים:
★ מזכירות כללית
★ ידע בהנהלת־חשבונות
★ הדפסה עברית
★ רצוי ידע במעבד־תמלילים
– נא לפנות לגדעון שני 03-5430865

למשרד נסיעות דרושים:
למחלקה לתיירות נכנסת
1. מפעילות תיירות
למחלקת F.I.T עם נסיון שליטה מלאה באנגלית וצרפתית
2. פקיד/ה עם נסיון בחשבונאות שליטה מלאה באנגלית.
3. כתבנית / מזכירה
שפת אם אנגלית.
נא להתקשר לטל' 652140 (03) שלוחה

למפעל תל־קון
קיבוץ תל־קציר
דרוש:
איש טכני
עם נסיון בחריטה, כרסום והשחזה
נא לפנות לטל. 06-756911, 06-756903.

לאורצ'רד בכרמיאל
דרושים
סוכנים
בכל חלקי הארץ
למכירה של חלקי ריהוט
המיוצרים בשיטת POST FORMING
העבודה מיועדת לאנשים העוסקים במכירת חומרים למפעלי רהיטים ונגריות
בדבר פרטים נא להתקשר: 04-989991/2 לשוש בימים א' – ה' בין השעות 9.00 – 12.00

מ.כ.מ. מידע כלכלי ממוחשב בע"מ
עם הרחבת פעילותנו אנו מחפשים:
מקדמי מכירות
נמרצים,
לשיווק פתרון מוצל"ד לבעיה עסקית כאובה
הכשרה תינתן ע"י החברה, אין צורך ברכב.
אפשרי גם לסטודנטים בחופשה.
לקביעת ראיון. טל: 5־03-204334 לגב' חיה.

למפעל תעשייתי גדול
דרוש
מנהל טכני למוסכים
דרישות התפקיד:
★ מהנדס/הנדסאי רכב.
★ בעל נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בתפקיד זהה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 587 פ"ת, "עבור משרה 15".

מכוניות

מציעים למכירה

קיט ונופש

ירושלים

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה
תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים לבחור על אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

בת זוג | **בן זוג** | **הכרויות** | **שוק המציאות** | **טיולים** | **בתי כנסת** | **סידות** | **מכונות שטיפת כלים** | **מנעולים וכספות** | **פוליש ונקיון** | **אמנות** | **מחשבים** | **ציוד תקשורת** | **ציוד אמבטיות** | **קיט ונופש** | **קוסמטיקה** | **אותיות דביקות** | **שונות** | **מזגני אויר** | **מכונות תפירה** | **מכונות גלידה** | **מלגזות ושינוע** | **ריפוי והדיה** | **הלוואות** | **חקלאות** | **טרקטורים** | **טלויזיות** | **רהיטים** | **מקררים** | **וידאו טייפ** | **מערכות קול** | **מכונות כתיבה** | **חיות בית** | **כלי נגינה**

הלוואות לשכירים עד 2000 דולר ת"א 03-622042, 03-623278 חיפה 03-623279, 04-535795 (11584)

הלוואות לרכישת רכב בתנאי מימון בע"מ טל: (03) 612478־612101 (30501)

הלוואה ללא ריבית: 1800– 9,000 ש"ח 03-725972, 03-726526, 08-222147, 08-242959, 04-665774 (21350) 02-234845

הלוואה מיידית וזולה לחברי ההסתדרות ולאנשי ביטחון וחינוך 052-543202 03-346069 03-456565 (21168)

מזגנים מפוצלים 2½ כ"ס במבצע 2,400 ש"ח כולל התקנה ללא מע"מ 03-814111 24 ש' עות. (20516)

קורס מזורז לנהיגה בטרקטור ברחובות ב־15 גיל 27.7.87 (30518) 055-92779

בטבריה 4 +שרותים ב־ מלון +סלון +נוף לכנרת (16218) 03-623594

דרושה **פקידה מנוסה** למפעל באזור פתח־תקוה לשעות: 16.00–8.00 טלפון: 03-9224045

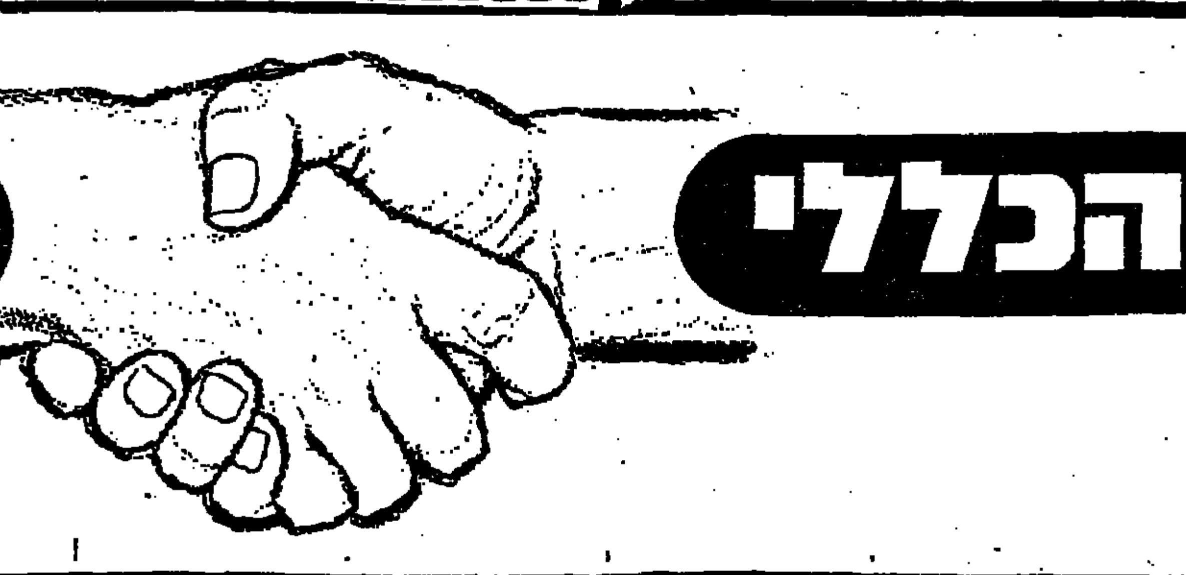

הד כפול ומכופל הלוח הכללי

هكذا من الأصل

صورة عن الاصل

הודו – אנחנו באים!

מאת ניסן פרידמן

נבחרת הדייויס של ישראל אמורה להמריא היום מאנגליה בדרכה לניודלהי. אתמול הגיעו אשרות הכניסה להודו לשגרירות ההודית בלונדון והועברו למשלחת הישראלית.

הישראלים עשו שבוע ימים במחנה אימונים במנצ'סטר ושיחקו על מגרשי דשא, כדי להסתגל למשטחים עליהם יתמודדו בהודו.

הטניסאי הבכיר בנבחרת, שלמה גליקשטיין, הודה כי השבוע תרם לשיפור הכושר הגופני והיכולת המקצועית. "בהיעדר הרבה טורנירים על דשא, זה היה שבוע חיוני", הוא אמר, "אני מקווה שההסתגלות הזו למשטחי דשא תבוא לידי ביטוי בהודו, אם כי שם נצטרך להתרגל גם לתנאי מזג האוויר ויותר מכך, לתנאי התזונה הזרים".

גביע דייויס

נבחרת הדייויס כוללת את המאמן שלמה צורף, הקפטן יוסף שטבהולץ וארבעת הטניסאים: שלמה גליקשטיין, עמוס מנסדורף, גלעד בלום והנער רביב ויידנפלד, שהועדף על פני בועז מרנשטיין.

ההחלטה על צירופו של ויידנפלד כ"יד רביעית" במסע להודו נפלה שלשום, אם כי הקפטן שטבהולץ הבהיר עוד לפני צאת המשלחת למנצ'סטר, שהשחקן הרביעי ישמש רק כיריב אימונים בלי כל סיכוי ממשי לשחק.

הכוונה היא להציב את מנסדורף וגליקשטיין למשחקי היחידים ואילו בלום עשוי להשתלב בזוגות. ישנם הסבורים, כי היכולת הטובה (עליה לסיבוב השלישי) שהציג בלום על מגרשי הדשא בווימבלדון, עשויה להעניק לו סיכויים שווים מול גליקשטיין בתחרות על המקום מס. 2 בנבחרת.

אין נייר לעיתונות

העיתונות הישראלית טרם קיבלה אשרות כניסה להודו. הטניסאים אמורים להיכנס היום להודו, אך עדיין מרחף סימן שאלה בנושא התקשורת.

לפיכך, לא ברור בשלב זה אם העיתונות הישראלית תוכל להעניק כיסוי למשחק גביע דייויס בין הודו לישראל שייערך בסוף השבוע הבא בניודלהי.

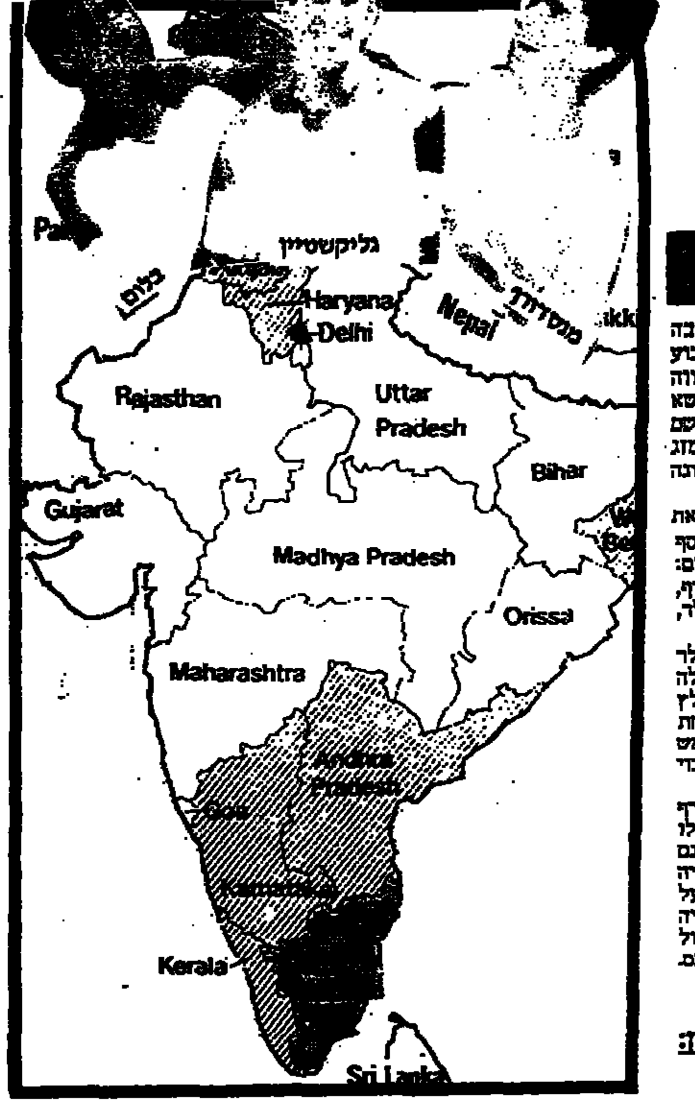

המטרה של בית"ר ירושלים ובני־יהודה מחר במחזור האחרון:

נצחון כבוד אירופי לרפואה

מאת שמואל קליגר

אינטרטוטו

לנצל את סיום משחקי האינטרטוטו כדי להשיג, לפחות, נצחון כבוד על היריבים האירופיים – זו הכמיהה הניצבת בפני כדורגלני בית"ר ירושלים ובני־יהודה, כאשר יתייצבו בשבת במחזור האחרון של טורניר האינטרטוטו האירופאי, נגד היריבות ממערב־גרמניה ומדנמארק.

לפי תוצאות המשחקים הקודמים נראה, כי המשימה לא תהיה קלה. בפרט נראים סיכויי בני יהודה להשיג כלשהו מול האלופה הדנית ברונדבי, קלושים ביותר. בני־יהודה, אמנם הפתיעה ביכולתה הטובה בראשית השבוע במשחק ההפסד מול בוכום 1:0, אך ברור, שהיריבה הדנית היא סיפור שונה לחלוטין.

הדנים ניצחו עד כה בכל המשחקים – שלושה במספר – ובכל משחק הם מגלים שיפור נוסף. הגדילו עשות במשחק האחרון, כאשר הביסו את בית"ר ירושלים 0:6. נראה, כי הפעם השאלה תהיה רק בפער השערים לטובת קלאוס נילסן וחבריו, אף כי ה"זהובים" גילו במשחקם במערב־גרמניה שיפור ניכר לעומת משחקיהם בארץ.

נראה, כי המאמן דוד שוייצר שוב ישליך את יהבו על תולית הקישור בראשות ברוך מגן ואייל חיים, שיבקשו להחזיק יותר בכדור. נסיונות אלה אפשר ויוכתרו בהצלחה אם יאפשרו להגנה ל"נשום" מול התקפות המהירות של היריב, שכמה משחקניו הם בעלי חוש ריח מפותח להבקעה.

בבוכום, שבמערב־גרמניה תנסה האלופה הישראלית קבוצת בית"ר ירושלים להותיר רושם חיובי יותר ממה, שהותירה בשבת האחרונה בדנמארק. אין ספק, לאור היכולת, שהציגו הגרמנים בישראל ובפרט במשחק האחרון שלהם – כי הירושלמים לא יחזרו לארץ, כשרשתם נקובה בשערים, אך הרי משימתם היא להבקיע ולנצח ולוא גם במשחק אחד נגד יריב אירופי.

שחקן הרכש רונן רוקמן ושחקן החיזוק יעיש סוויסה יחד עם הברזילאי דירז והמגן התוקף שלמה שירזי בהחלט מסוגלים לכך. הספק היחידי קשור בגורם המוטיבאציה. ספק, אם בעייפות החומר, שבה שרויים חניכיו של מרדכי שפיגלר ולאור היעדר הסיכוי לזכות בראשות הבית ובפרס כספי ניכר – שיוכלו להפיק מהם את המיטב ולנצח במשחק זה. התחזית היא, איפוא, ניצחון לבוכום אם כי לא בהפרש גדול.

קלינגר: להיות אבי רן השני

מאת ניסן פרידמן

יותר מרבבת אנשים במסע הלויה הגדול, מבוקי תנחומים רבים ומבקרים מכל רחבי הארץ בבית דן, היוו את ההוכחה ההוגנת להערצה ולהערכה הכמעט דמיונית של העם לאבי רן, שהלך לעולמו בעיצומה של פריחה נפלאה.

ברוח זו פתח אתמול יורם ארבל את "מבט ספורט", שהוקדש ברובו לרן. אט אט הולכת ותודרת להוכחנו ההכרה – אבי רן איננו. הספורט הישראלי איבד אחד מאותם בודדים, המסוגלים לנעוץ את הדגל הישראלי על המפה העולמית, כפי שעשו גליקשטיין, ברודי וברקוביץ'.

ידידו הקרוב, ניר קלינגר, הנחשב למנהיג העתיד של מכבי חיפה ואולי הנבחרת, אמר בראיון כשהוא מחבק את חברתו של רן הבוכיה, גלית: "הוריו ביקשו ממני לעבור לגור אצלם, ללבוש את בגדיו ולשמור על גלית. הורי הסכימו. אין לי ברירה, אלא להיות הבן שלהם".

החברים סיפרו, דיברו, בכו, אך סירבו לעכל. הם דיברו על האישיות, החבר והאדם היוצא דופן. היציאות המדהימות, העצירות הקלות והתנועה הגמישה והפנתרית שלו, כפי שבאו לידי ביטוי בקטעי המשחקים שהוקרנו, כמו זעקה: אבי, אתה גדול מדי בשביל להיות אגדה. היינו זקוקים לך במציאות.

אל תטוס לחו״ל ללא עלון איידס בכיס!

עלון הסברה חינם במוקד קופ״ח, טלפון 03-433300 והעלון ישלח לביתך.

ניתן לקבל חינם גם במודיעין קופ"ח ארלוזורוב 101 ת"א.

קופת חולים

נתניה עשתה צעד „חביב" ליעקב בלדב

מאת ניסן פרידמן

כדורגל

ישנן קבוצות המחפשות אחר שוער לעונה הקרובה. במכבי נתניה מתחבטים בשאלה, את מי משני השוערים העומדים לרשותם להשאיר ואת מי לשחרר.

בנתניה רשומים שניים מהשוערים הטובים בליגה הלאומית. השוער הוותיק, אריה חביב, שניצב בשער נבחרת ישראל עד לפני שנתיים והשוער הצעיר יעקב בלדב, בוגר נבחרת הנוער.

לאחרונה נכנס בלדב לדירה חדשה שרכשה עבורו אגודת מכבי נתניה בשווי כ־60.000 דולר, תמורת חתימה שתקשור אותו לשלוש עונות.

לפיכך, נראה כי בלדב, שהחל את הקריירה בהפועל נצרת־עלית, יישאר בנתניה ואילו חביב, שהגיע מיהוד דרך כפ"ס, עשוי להמשיך במסלול נדודיו.

הנערים שובצו עם הונגריה

מאת ג. אשר

נבחרת הנערים של ישראל בכדורגל שובצה בבית אחד עם נבחרות פינלנד והונגריה בטורניר הנערים הבינלאומי, שיפתח בשבוע הבא בהונגריה.

בתחילה שובצה ישראל בבית אחד עם נבחרת יוגוסלאוויה, אבל פרישת היוגוסלאבים מהטורניר בגלל סיבות ארגוניות שינתה את השיבוץ הישראלי. בטורניר יטלו חלק שבע נבחרות.

נבחרת הנערים בהדרכת אמנון רז שוהה במחנה אימונים בשפיים ואמורה לצאת להונגריה ביום ראשון.

שניאור ושפיגל: כל אחד בשלו

הנהלת הפועל ת"א תנסה ליישר היום ומחר את ההדורים בין שני המאמנים הוותיקים, יצחק שניאור ואליעזר שפיגל.

לשניאור יובהר, כי שפיגל אינו מסכן את מעמדו ופעילות מחלקת הנוער תעשה בתיאום עימו. שפיגל יתבקש שלא להתערב בענייני הקבוצה הבוגרת וישתרכז רק במחלקת הנוער. שפיגל גם יתבקש לגלות יחס חברי כלפי שניאור.

אליעזר שפיגל הבהיר אמש, כי אין לו עניין בקבוצה הבוגרת של הפועל ת"א ומטרתו היא לטפח את מחלקת הנוער של האגודה.

הניתוח יקרקע את וולטון למשך שנה

מאת שמואל טל

ביל וולטון, שחקנה האימתני של בוסטון סלטיקס, שסיים 10 עונות בליגת האנ.בי.אי, יעדר קרוב לוודאי בעונה הקרובה, בפעם הרביעית, בגלל הצורך לעבור ניתוח ברגלו הימנית. דובר של הסלטיקס שמסר על כך הוסיף, כי בקבוצה מצפים לשובו של וולטון, בן ה־34, לקראת עונת 1988/89.

עצם שבורה ברגלו של הכדורסלן, שנחשב פעם מתחרהו הרציני ביותר של עבדול ג'אבר, מנעה ממנו, גם בעונה שעברה להופיע ברציפות. הוא שיחק רק 10 משחקים בעונה הרגילה ועוד 12 בשלב הפליי־אוף. וולטון סירב לעבור ניתוח במהלך העונה בגלל רגש האחריות שלו לקבוצתו. בסופו של דבר לא יכול היה לסייע הרבה לחבריו שנוצחו בגמר ע"י הלייקרס.

וולטון נפגע קשות גם בעבר, בזמן היותו כדורסלן סאן־דייגו קליפרס. הוא נותח ושבת מפעילות במשך שנתיים.

● משחק כדורגל ידידותי לזכרו של משה ורניק, יחנך מחר את מגרש הכדורגל החדש בשכונת טירת שלום בנס־ציונה. במשחק יתמודדו קבוצות הפועל דלית אל כרמל והפועל טירת צבי. למנצחת יוענק מגן האחווה. את המשחק יכבדו בנוכחותם ראש מועצת נס־ציונה, ניסן קרופסקי ומזכיר מועצת הפועלים מני וייצמן.

הנערות בטניס מחר מול ברה"מ

נבחרת הנערות של ישראל בטניס תתמודד מחר מול נבחרת של ברה"מ בסיבוב הראשון של תחרויות גביע המלכה (עד גיל 18).

הנבחרת הישראלית כוללת את חגית אחיזון, ענת הארון ויעל סגל.

תורנות בתי־מרקחת

יום ששי 17.7.87

תל־אביב
בס – פרישמן 66 – 237326
מעיין חיים – סניף צהלון – שד' ירושלים 98, יפו 822986
ירושלים
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 523191
חיפה
נוה שאנן – התיכון 37 – 235530
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
פינצ'י – חיבת ציון 43 רמת־גן – 782821
בת־ים – חולון
אסותא – טרומפלדור 4 חולון – 5058197
קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854
רחובות
כללית – בני משה – 452381

יום שבת 18.7.87

תל־אביב
בס – פרישמן 66 – 237326
צפון – יהודה המכבי 33 – 449995
בס – פרישמן 66 – 237326 – מוצ"ש
צפון – יהודה המכבי 33 – 449995 – מוצ"ש
ירושלים
הר הזיתים – הר הזיתים – 287480
העמודים – יפו 50 – 233081 – מוצ"ש
חיפה
הנשיא – שד' הנשיא 33 – 333312
פתח־תקוה
קופת־חולים כללית – חיים עוזר 905271
בני־ברק – רמת־גן
אסותא – ז'בוטינסקי 41 רמת־גן – 7511874

בת־ים – חולון
ד"ר חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433
מזר – חביבה רייך 20 בת־ים – 583360
רחובות
סגל – הרצל 134 רחובות – 451228

מודיעין
מוקד מידע טלפוני של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה של מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל:
טלפון 03־433300
בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב
ביום ו' ובערבי חג מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ
מרפאת שירותי לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר כוכבא מס. 49 – טלפון 03־284649
בימים א' עד ה' מ־21.00 עד 23.00
בימים ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים – מ־15.00 עד 21.00
אזור חיפה
רחוב הגפן 26 קומה ג' – 04־523566
כל יום כולל ערבי חג, שבת, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00
עזרה ראשונה נפשית
בתל־אביב – קו. למבוגרים 03־5461111
קו לילדים ונוער 03־261113
בירושלים – 02־227171
בחיפה – 04־672222/3
בנתניה – 053־335316
קו פתוח – ארגון קבוצת לילדים ובני נוער
בתל־אביב 03־221680 (24 שעות)
נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה
בימים א' עד ה' מ־9.00 עד 16.00 – 03־235922
קו פתוח לקטינים 02־690685

בכנס הפועל גובש תקנון תשלומים והוחלט:

לעצור את הנפילה של קבוצות „הפועל"

מאת משה כהן

נציגי הפועל באיגוד הכדורסל התכנסו אתמול ליום עיון בקיבוץ גבעת־חיים. הם החליטו על תקנון תשלומים חדש לליגות הנמוכות ודנו בדרכי פעולה למניעת המשך התהליך הגובר של קבוצות הפועל בליגה הלאומית.

לאחר דיון ממצה הוחלט על תקנון תשלומים בליגות הנמוכות. לכל קבוצה בליגה הארצית ינתן היתר לשלם תשלומים בסך 100,000 שקל בשנה. גם לקבוצות הנשים בליגה הלאומית אושר תקציב שנתי דומה.

לקבוצות ליגות א' אושר תקציב שנתי של 40,000 שקל. נראה, כי רוב קבוצות הליגה הארצית ינסו למנוע את קבלת ההצעה, שכן לדעתם התקנון צריך לאפשר הוצאת סכומי כסף גבוהים יותר.

מצבן העגום של רוב קבוצות הפועל בליגה הלאומית עלה אף הוא במהלך הדיון. רוב הדוברים הזהירו שתוך 3–4 שנים ישארו שתיים שלוש קבוצות בליגה הלאומית.

בתום הדיון הוחלט להקים ועדה מיוחדת שתציע למרכז הפועל דרכי פעולה לעצירת הסחף. בוועדה יהיו חברים: יורם אורבוביץ', איתן חפר ויהודה שקמה.

מצפון תיפתח הרעה על האולימפיאדה

סיאול 88

האם אולימפיאדת סיאול 1988 תהיה המהדורה השלישית של "אולימפיאדות החרם המודרניות"? האיום הצפון־קוריאני על החרמת המשחקים האולימפיים, באם לא תתקבל הצעתה לארח מחצית מהתחרויות, כולל את טורניר הכדורגל במלואו, מציב סימן קריאה יותר מאשר סימן שאלה.

אולם, ההערכה המדינית הרווחת בעולם המערבי, היא שהאיום הצפון־קוריאני "חסר שיניים", לעומת האיומים, שהתממשו, של הרוסים או האמריקאים לפני שתי האולימפיאדות הקודמות.

המומחים סוברים שגם אם תפרוש צפון־קוריאה, היא תסחוף אחריה רק את המדינות הקומוניסטיות האסיאתיות כמו קמבודיה ומונגוליה.

כשהוחלט להעניק את זכות האירוח ב־88 לקוריאה, ראו עצמם הצפוניים כשותפים, מתוך אמונתם שקוריאה היא מדינה אחת, בה שני חלקים המצויים במצב של שביתת נשק ולא שתי מדינות נפרדות. הדרומיים טוענים, כי זכות האירוח ניתנה אך ורק לעיר סיאול.

כאות פשרה ניתנה לסיאול האפשרות להעביר חלק מהתחרויות לצפון־קוריאה ואף לערים אחרות, כפי ראות עיני הועד האולימפי של דרום־קוריאה.

לדעת המומחים, תימנע מזרח גרמניה מלחזור על מעות לוס־אנג'לס. אחרי ההחלטה המדינית להחרים את משחקי 84, יצאו ספורטאי מזרח־גרמניה בצעקה גדולה. גם מקומם על מפת הספורט העולמית, אינה מאפשרת להם להיעדר מעוד אולימפיאדה.

סין העממית אינה יכולה להרשות לעצמה חרם. מדינת ענק זו מבקשת לארח את המשחקים האולימפיים בשנת 2000 בעיר הבירה פקינג. החרמה תפחית את הסיכוי.

מה העמדה של הועד האולימפי הבינלאומי? סמארנג' וחבר מרעיו הולכים יד ביד עם דרום־קוריאה. החלטתם הועד: אם צפון־קוריאה לא תקבל את ההצעה הנוכחית לקיים חלק מהתחרויות, היא לא תקבל דבר.

דגן וזלינגר ישפטו באירופה

מאת משה כהן

שופט הכדורסל דוד דגן קיבל אתמול מינוי מפיב"א לשפוט במשחקי אליפות אירופה דרג ב' שייערכו בחודש ספטמבר בבולגריה בהשתתפות נבחרת ישראל.

בשנים האחרונות לא שובץ דגן לרוב אירועי פיב"א ורבים מחובבי הכדורסל התקשו להבין זאת, שכן דגן נחשב לשופט הבכיר ביותר בכדורסל הישראלי. מינויו של דגן למשחקי בולגריה מסמל עבור השופט הותיק פתיחת תקופה חדשה בזירה האירופית.

השופט, ברוך זלינגר ישפוט במשחקי דרג ב' לנשים, שיערכו בגרמניה.

החוב החיפאי: 200.000 דולר

מאת אברהם צ'יבין

התחייבויותיה של מחלקת הכדורסל של הפועל חיפה מסתכמים כנראה בסכום כולל של יותר מ־200,000 דולר. מתברר, כך נודע מבדיקה יסודית של ספרי עמותת הכדורסל.

אתמול הובהר לאיש העסקים, יעקב שלינגר, כי מפ"ח לא תוכל להקציב לקבוצה 30,000 דולר לעונה. אמש נועד שלינגר עם ראשי עמותת הכדורסל לפגישת עבודה על מצב העמותה.

כנראה שנושא השחקנים שחתמו במכבי חיפה יגיע לבית המשפט.

קאשי לגליל

מאת דוד בכר

קבוצת הפועל גליל־עליון פנתה למנהלי מכבי נתניה, שיתירו לרכז המשחק, יוסי קאשי לשחק בגליל בעונה הקרובה. לראשי גליל־עליון התברר, כי הם נותרו ללא רכז משחק, שכן יואב קרמן ישחק באליצור נתניה ושמואל זיסמן עבר להפועל חולון.

למכבי נתניה יש כיום שני רכזים ונראה, כי כבר בימים הקרובים ימצא עצמו קאשי בגליל.

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	12 – 22	בהיר
אמסטרדם	17 – 20	גשום
בואנוס איירס	12 – 15	מעונן
הלסינקי	13 – 18	מעונן
הונג קונג	28 – 33	בהיר
וינה	15 – 27	בהיר
ז'נבה	19 – 31	בהיר
טוקיו	26 – 34	בהיר
טורונטו	14 – 21	מעונן
יוהנסבורג	5 – 18	בהיר
לונדון	17 – 24	מעונן
ליסבון	18 – 25	מעונן
מדריד	18 – 30	בהיר
מונטריאול	20 – 30	גשום
ניו יורק	22 – 29	מעונן
סאן פאולו	16 – 28	מעונן
פריס	19 – 27	מעונן
פרנקפורט	17 – 27	מעונן
ציריך	15 – 23	מעונן
ריו דה ז'נרו	20 – 34	בהיר
שטוקהולם	19 – 21	בהיר
שיקאגו	13 – 25	מעונן

תל־אביב: רח' בן־יהודה 1, טל. 652020 ירושלים: רח' יפו 30, טל. 231373 חיפה: דרך הים 2, טל. 384655 באר שבע: רח' האבות, טל. 35282

swissair

15 אתלטים אורחים באליפות ישראל

אליפות ישראל ה־51 באתלטיקה־קלה תיערך בסוף השבוע הבא באיצטדיון "הדר־יוסף". האתלטים הישראלים עורכים את הכנותיהם האחרונות לאחר השתתפותם בסידרת תחרויות באי הבריטי.

באליפות צפויה השתתפותם של 15 אתלטים אורחים מאנגליה, בלגיה, מערב־גרמניה, יוון וצרפת. מנסיון השנים הקודמות, מסוגלים האורחים להעניק גוון מעניין לתחרויות ואף למשוך את הספורטאים הישראלים להישגים נאים.

ב"ה
זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע פרשת פנחס כ"א תמוז תשמ"ז

עש"ק	מוצ"ש
ירושלים – 7.08	ירושלים – 8.27
תל־אביב – 7.26	תל־אביב – 8.25
חיפה – 7.20	חיפה – 8.30

בית ראשוני פועלי ציון
תל־אביב, רח' ברנר 14, טלפון 281771
ביום ראשון 19 ביולי בשעה 7 בערב
תתקיים בבית ראשוני פועלי ציון תל־אביב רח' ברנר 14
הרצאה קולקטיבית
הנושא: מדינת ישראל במאבקה על השלום
בהשתתפות החברים:
אלוף (מיל.) משה כרמל
חיים פינקלשטיין
המנחה: ח. פרזניאק
בחלק האמנותי:
קרול מרקוביץ (קמרי) – הקראה וזמרה
אלקסנדר פוריה – פסנתר
דמי כניסה 3 שקל נא לדייק

תחקיר

רק חוק לכדורגל יחסל את האנרכיה נוסח לואי ה־14

מאת שמואל קליגר

אמיאבם, עקב בצד אגודל, נחשף לעיני הציבור הכדורגל הישראלי במערומיו. לפנים חשבנו, שהאחריות להידרדרות הענף מוטלת רק על שכם הכדורגלנים. בין באלה, שאינם מבינים להתאמץ ובין באלה שכושרם מגום. לא "פוגעים". מבינים לדרוש סכומים אסטרונומיים, שרק יד הדמיון מסוגלת לעולם. ביחוא, כבר הסכמנו, שאת הנעשה אין להשיב בדרכים קונבנציונאליות וצריך למגר את התופעה במקוריות ובנחישות בלתי מתפשרת. אך מה בעניין הדרג הניהולי הכושל? האם גזירה היא ולא נותר, אלא להשלים עימה?

השאלה המתבקשת: איך נוכל להתמודד עם תחלואי הכדורגל הישראלי (וגם הכדורסל) אם הקבוצות אינן מנוהלות כראוי? הרי הבעיה היא, בראש ובראשונה, בסכומים הסרי־תקדים המובטחים לשחקנים שלנו מהנהלות קבוצותיהם. אמרנו "מובטחים" ולא "משולמים", כי למדנו שמדובר בשחקנים מנוסים ומפולפלים מן האסכולה העליתיסטית. בהם גם כאלה, המנוסים פחות במשחק עצמו ויותר – בכללי המשחק של תורת המשא ומתן ויחסי הציבור. אתה שומע על כדורגלנים הבאים לפגישות עם מנהלי קבוצותיהם בלווית עורכי־דין. חותמים על חוזים שמנים. יד ימין, כאילו אינה יודעת על מה יד שמאל חותמת. הסכום הנקבע בדרך כלל בסעיף החמישי או השישי יכול רק לגרום לסחרחורת לכל מי שמביט בו.

משחק בת היענה

שני הצדדים משחקים את המשחק הידוע של בת היענה. כאילו שאיש אינו רואה ואינו יודע. האחד יודע, שהיריב לא שווה ולא מצדיק את הזיו שעליו וכי הסכום נרשם בו, כאילו לצאת ידי חובה וממילא לא ישלמוהו ואלה יודעים, שהקבוצה במצוקה כלכלית כזו, עד שהסיכוי לקבל את הכסף, אם בכלל, עובר רק בבתי המשפט. פרנסה נוספת לעורכי־דין. קואליציה מוזרה בין כדורגלנים ופרקליטים.

ובתוך תוכך אתה יודע היטב, שאלה שחותמים לא בהכרח ישלמו. וזה שחותם – לא בהכרח יקבל את הכסף. אז מה אפשר כבר להפסיד, כשדרכו של עולם לחתום על הסכמים ממילא מדובר רק ב"חוזי נייר" כמו בבורסה של פעם. ולמי שנדמה, שהצדדים רק חמדו להם לצון מסתבר, שלא זו בלבד, שברכו על המוגמר, אלא אפילו השיקו כוסית "לחיים". חלום של מציאות ואולי מציאות של חלום.

המלך הוא עירום

התחושה היא, כי המלך הוא עירום. מבלי לחרוץ משפט אתה מביט באנשים החזקים של הקבוצות ורואה תיכף ומיד עם מי יש לך עסק. אנשים חסרי נסיון במינהל. בדרך כלל, חסרים רקע ניהולי. במקרה הטוב – רק בעלי רקע ספורטיבי. לעתים קרובות – גם זה לא. מתעסקים בסכומים נכבדים. חלקם כספים, שהושגו במהלך העיסוק הספורטיבי השוטף וחלקם – מתמיכה ציבורית. הכספים הללו מובטחים לכל דיכפין לפי קריטריונים, שרק השד יודע מה הם ומי קבע אותם.

בעצם, מה יש להם להפסיד? הלוא מהם מצפים, שהקבוצה תצליח, תתפקד, תתפס במעלה הטבלה, לא חשוב כיצד והעיקר מה שיותר גבוה. אפילו אליפות או ליגה גבוהה יותר. המטרה מקדשת את כל האמצעים.

קח עם הקבוצה שלך אליפות אחת או שתיים; תעלה אותה פעם אחת ליגה ומיד יירשם שמך באותיות של זהב בצד שמותיהם של הכוכבים הזוהרים. צריך רק להעז לגבש סביבך כמה אוהדים שכורי ניצחון וכבר תוכל למלוך על ידי הרשבה. ישכחו לך, בדרך כלל, את הקלקולים הניהוליים וגם הכשלונות מן העבר ימחקו, כלא היו. עובדה: התוצאות הסופיות מדברות בעד עצמן. גם חריגות וחריקות מתגמדות מול ההצלחה הספורטיבית על כר הדשא ותגרר יעדיפו (אם לא "מתפשים אותך בפינה") לכבס את כל הכביסה המלוכלכת בתוך הבית. כי האלטרנטיבה קשה וכואבת פי כמה.

נעליים גדולות

נושאי תפקידים בכירים בהנהלות מבקשים לנהל קונצרן ספורטיבי שלם, כאילו היה חנות מכולת. "משוגעים" לדבר, אנשים עם המון רצון והתלהבות ראשונית, אמביציה ואהבת העניין נרתמים להגשים חלום חיים. כספי מתברר, כי חלומות לחוד ומציאות לחוד. נכנסו לנעליים גדולות בכמה מספרים מכפי מידתם.

"L'etat c'est moi", אמר פעם לואי ה־14, המלך האבסולוטי של צרפת. אך "המדינה זה אני" כבר הפך ברבות הימים למשפט נדוש, אף כי איש לא ביקש לגרוע ממשמעותו כנדבך חשוב בתורת מדע המדינה. אין ספק, שהמושג השאול מתחום הרעיון המדיני עבר מן העולם ללא שוב. רק במונרכיה האבסולוטית היה המלך כל־יכול, מעל החוק בהיותו מקור סמכותו ומעל לכל בקורת. מי יכול היה לבקר את המלך או להטיל בו דופי?

התפקיד הזה של מלך צרפת דווקא מוצא חן בעיני המנהלים או חלקם ולא דווקא האוטוריים שבהם. ולהם אנו אומרים: "עבר זמנכם. תחוסל ההפקרות". מי שאחראי לכספי הציבור אינו יכול להתעלם ממנו ומביקורתו. אינו רשאי לעשות בכספי כבתוך שלו. זה מושכל ראשון בחיים הציבוריים, בחברה ובחיים הפוליטיים. גם בספורט.

מי שהדבר אינו מקובל עליו, שלא יתפלא אם ידבק בו רפש. אפשר תוודע שוב לחשדות בדבר אי־סדרים ניהוליים. שוב ייחשפו בכלי התקשורת אנשי ההנהלות לבומים רעשניים ול"הפצצות" בומבסטיות, שיהדהדו בחלל ויפרו את השלווה דווקא עתה כשאנו מבקשים לנוח כדי להתכונן לאתגרים הספורטיביים החשובים באמת.

שילם מחיר הכשלון

הכרנו פעם מנהל קבוצה, משפטן, שניהל קבוצת כדורגל. הכל היה טוב ויפה עד שבאו פקידי רשות ציבורית, מאגף המס והחלו לפשפש בספרים – ספרי המס והציבוריים. פישפשו ופישפשו עד שמצאו. מכאן ועד הספרים האישיים שלו בעצמו – המרחק היה קצר. עד היום חש האיש את כובד ידם. מירוו את חייו. הוא לבדו שילם את מחיר הכשלון הניהולי, שאליו כמו הוצבה בעל כורחו ובמסגרתו נאלץ לפעול. לא תראו יותר את האיש הזה במגרשי הכדורגל. פשוט "נשבר" לו מהשיטה, מהכדורגל ומהכל. האם יואיל לקבל על עצמו שוב תפקיד ניהולי? שלא תעזו להציע לו זאת פעם נוספת!

מדוע אנו מספרים לכם על המילכוד הזה, שבתוכו פועל הכדורגל שלנו ומדוע חשוב, כי נדע, שהספורט בכללו אינו יכול לפעול בחלל האוויר? מפני, שהתוצאה האלטרנטיבית בולטת לעין. אפשר ותראו אותם בשבת מפנים תנועה מרוחה לעבר מאן־דהוא בקהל או אומרים איזה משפט מטופש, שיעשה כותרות צבעוניות בעיתון של יום ראשון. אנשים רציניים באמת ידירו רגליהם מתפקידים אלה. הכל הם יודעים לעשות, פרט לדבר היחיד שלו הם נועדו: לקדם באמת את קבוצתם – וממנה – את הכדורגל הישראלי בכלל. לפעול בשיקול דעת, ביושר ובתבונה.

אולי הפתרון היחידי לאנומליה המתוארת לעיל – בחקיקה של הכנסת. אולי הגיע הזמן להתערבות של המוסד המחוקק, בהעדר יכולתו של הדרג הניהולי לשרש את דרכו בסיטואציה הנוכחית בקרקע הזרועה מוקשים.

אולי נציע, שספורטאי יקבלו את חוק הספורט.

חוק מדינה חייב להסדיר

בדומה לחוק לשכת עורכי־הדין המסדיר את הנורמות של המשפטנים, תפקידי הארגון היציג שלהם, ענייני אתיקה מקצועית ויחסים הדדיים בין עורכי הדין ולקוחותיהם, אולי הגיע הזמן, שהכנסת תתפנה פעם מעניינים שברומו של עולם לעניינים ארציים יותר, שבשטח הספורט והכדורגל בפרט. שתיתן הגדרות סטאטוטוריות עם "שיניים" לקשר שבין מנהלים, קבוצות ושחקנים; לזיקה ההדדית שביניהם; להתאחדויותיהם; שתגדיר מעמדם, זכויותיהם וחובותיהם ותקבע בצורה ברורה את מעמדם בפני עצמם ובפני הציבור. הדבר יקל גם על הכדורגלנים הנצרכים באחרונה להזקק לשרותי בתי המשפט בעתירות, שתכליתן לממש זכויותיהם כלפי מעבידיהם.

בזכות זה נוכל להגיע לנורמות התנהגות מקובלות גם בכדורגל. הצלה. נממש את זכותו של הכדורגל ושל אוהדיו בכל אתר לפעול בעידן של המדינה המודרנית, שבו מנהלים מכל הדרגים באחד יהיו חשופים לביקורת כמו במינהל ציבורי תקין, שאפשר יהיה להחיל כלפיהם את הדין הנהוג. שלא יהיה עוד ספק, כי לא רק הכדורגל, אלא הספורט בכללו מתנהל באחריות ממלכתית ובשפיות כלכלית. ולא פחות חשוב – עם מתן דין וחשבון ונקיון כפיים. כי ספורט אמיתי, עצמאי ובעל כושר השרדות ולא רק צרך ספורטיבי חייב גם להיראות ולא רק להיעשות.

אפשר ובעתיד נווכח שוב, שקבוצה אלמונית זכתה באליפות בזכות ולא בחסד, מפני שהפגינה רמה ספורטיבית משופרת ולא – מפני שמנהלי קבוצה פלמונית התפטרו בגלל גילויי אי סדרים, כאלה או אחרים, או מפני שקבוצה אחרת התפרקה בשל קשיים כספיים. לימים כאלה נייחל, אבל ראשית חכמה עלינו לתקן ולבצר את החוקים ולתת להם "שיניים" ורק אחרי זה לקטוף את פירות הנצחון.

לחברתנו מרים ורם
משתתפים בצערך על מותו של
אברהם ז"ל
בית קופת – חולים

לחברתנו אוסטרוביץ' אידה
אתך באבלך במות
אמך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף חולון א'
ההנהלה והעובדים

בצער רב אנו מודיעים
על פטירת
דב גרייבר
ההלוויה תתקיים היום
יום שישי כ' תמוז תשמ"ז 17.7.87
בשעה 13.00 בבית־הקברות
בכפר־יחזקאל
המשפחה
ובית כפר יחזקאל